

Återstående 3,000 kronor hava såsom reservationsanslag ställts till Kungl. Maj:ts förfogande för främjande på annat sätt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder. [32.]

I särskilda till Kungl. Maj:t ingivna framställningar hava svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran samt Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling för järnvägsmännens helnykterhetsförbund hemställt om anslag för år 1923 till samma belopp som de för år 1922 beviljade. Vidare har nykterhetssällskapets representantförsamling hos Kungl. Maj:t hemställt om utverkande för år 1923 av ett till 3,000 kronor förhöjt anslag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande.

I infordrade utlåtanden över dessa framställningar har socialstyrelsen bland annat framhållit, att frågan om beviljande av ifrågavarande anslag icke torde behöva avgöras av 1922 års riksdag utan kunna anstå till 1923. Styrelsen framhåller, att detta i fråga om anslag till svenska nykterhetssällskapet och järnvägsmännens helnykterhetsförbund skulle innebära, att beviljade anslag finge lyftas under sommaren i stället för såsom hittills i början av året, en anordning, som, enligt vad styrelsen inhämtat, icke skulle medföra någon väsentlig olägenhet för vederbörande.

Slutligen har nykterhetssällskapets representantförsamling hemställt om ett till 15,000 kronor förhöjt anslag för år 1923 till främjande av dess upplysningsbyrås verksamhet att utgå utav avkastningen av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Till stöd för denna sin framställning har representantförsamlingen lämnat redogörelse för upplysningsbyråns verksamhet under verksamhetsåret 1920 samt framhållit, att på grund av penningvärdets fall utgifterna för byrån i hög grad stegrats.

I häröver infordrat utlåtande den 29 september 1921 har socialstyrelsen anfört, bland annat, att den nuvarande tidpunkten syntes mindre lämplig för vidtagande av en ändring i förevarande anslagsbelopp samt att det definitiva ståndpunktstagandet till denna fråga syntes böra anstå till 1923 års riksdag, vilket på grund av budgetårets omläggning syntes låta sig göra. För att emellertid upplysningsbyrån icke måtte förorsakas svårigheter genom statsbidragets fördröjande, borde dock redan vid 1922 års riksdag för första halvåret 1923 utverkas proportionsvis samma anslag, som nu utginge, eller 5,000 kronor.

Social-
styrelsen.

[32.]

Departements-
chefen.

Mot socialstyrelsens förslag, att med den slutliga prövningen av förevarande framställningar skall anstå till 1923 års riksdag, med undantag därav att 5,000 kronor nu äskas till främjande av representantförsamlingens upplysningsbyrås verksamhet, har jag intet att erinra. Medel till ifrågavarande anslag å 5,000 kronor torde böra beredas i vanlig ordning.

Å de under flera föregående år beviljade reservationsanslagen å 3,000 kronor finnas så jämförelsevis stora besparingar, att något dylikt anslag icke torde behöva äskas för första halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa, att till *främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet* utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, ett förslagsanslag, högst, ... kronor 5,000.

Sjukförsäkring.

29. Allmän sjukförsäkring.

[33.]

Allmän sjuk-
försäkring.

Det förslag till lag om sjukförsäkring, som den 2 oktober 1920 avgavs av tillkallade sakkunniga och vilket utgjorde en överarbetning av det av socialförsäkringskommittén tidigare framlagda förslaget i samma ämne, blev som bekant icke förelagt 1921 års riksdag. Såsom skäl härtill anfördes, förutom den tryckta statsfinansiella situationen, att statsmakterna icke borde taga definitiv ståndpunkt till frågan om en allmän sjukförsäkring utan att avvakta ens de preliminära resultaten av den utredning om möjligast enhetliga och enkla organisationsformer för socialförsäkringens olika grenar, som då nyligen påbörjats av kommittén för socialförsäkringens organisation. (Jfr 1921 års statsverksprop., femte huvudtiteln, sid. 60—65.)

Från kommittén för socialförsäkringens organisation har jag inhämtat, att de förberedande arbeten rörande det omfattande ämnet, som för närvarande pågå inom kommitténs arbetsutskott, icke kunna väntas vara slutförda tidigare än att ett första utkast till enhetliga grunder för socialförsäkringen möjligen under senare delen av år 1922 skulle kunna underställas kommittén in pleno.

I detta sammanhang anser jag mig böra erinra, att kommitténs uppdrag, enligt beslut av Kungl. Maj:t, numera utvidgats till att omfatta ej endast organisationsfrågor utan ock en granskning av grunderna för hela socialförsäkringen i vårt land. En så betydande utvidgning av kommitténs uppdrag måste givetvis framflytta den tid, då slutliga förslag från kommittén kunna vara att vänta.

Då de betänkligheter av ekonomisk och statsfinansiell natur, som föregående år anfördes mot sjukförsäkringsförslagets framläggande, nu måste vara ännu mycket starkare, anser jag, att frågan om ett definitivt ordnande av sjukförsäkringen i vårt land icke kan nu upptagas.

30. Sjukkasseväsändets befrämjande.

Sedan flera år tillbaka har riksdagen å ordinarie stat anvisat ett förslagsanslag till sjukkasseväsändets befrämjande. Vidare hava å extra stat anvisats förslagsanslag för understödjande av sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, samt för beredande av extra statsbidrag åt registrerade sjukkassor.

Vad beträffar förslagsanslaget för sjukkasseväsändets främjande har 1921 års riksdag, med anledning av utav Kungl. Maj:t gjord framställning, från och med år 1922 höjt nämnda förslagsanslag från 1,700,000 kronor till 2,800,000 kronor.

Ifrågavarande anslag utgår enligt grunder, som innehållas i kungörelsen den 11 oktober 1920 angående statsbidrag åt sjukkassor (sv. förf.-saml. nr 689) med däri genom kungörelse den 2 december 1921 (nr 695) gjorda ändringar.

Enligt dessa grunder utgår statsbidrag till registrerad sjukkassa dels med visst belopp för varje medlem, därvid antalet medlemmar skall beräknas efter förhållandena den 31 december nästföregående år, dels med visst belopp för varje sjukdag, söndagar oräknade, för vilken under nästföregående år kontant sjukhjälp från kassan utgått eller vård å sjukhus av kassan bekostats, dels slutligen med ett belopp lika med fjärdedelen av de utgifter, kassan under nästföregående år fått vidkännas för bekostande av läkarvård och läkemedel åt medlemmarna, och skall även beträffande båda sistnämnda slag av bidrag hänsyn tagas till sjukkassans medlemsantal under nästföregående kalenderår.

Enligt kungörelsen den 23 december 1910 angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor (sv. förf.-saml. nr 150) med den ändring däri, som skett genom kungörelsen den 28 november 1912 (sv. förf.-saml. nr 307), skall styrelse för sjukkassa, som önskar komma

[33.]

[34.]

Sjukkasseväsändets befrämjande.
(Ordinarie anslag.)

- [34.] i åtnjutande av statsbidrag, senast den 30 juni det år, för vilket bidrag begäres, inkomma med skriftlig ansökning därom till Kungl. Maj:ts befallningshavande i det län, där styrelsen har sitt säte, eller, om styrelsens säte är Stockholm, till överståthållarämbetet; och skall den myndighet, som sålunda mottagit ansökningen, så snart ske kan översända densamma jämte eget utlåtande till socialstyrelsen, som efter vederbörlig prövning av ansökningshandlingarna utanordnar statsbidraget.

Social-
styrelsen.

I sin förberörda skrivelse den 31 augusti 1921 framhåller socialstyrelsen, att styrelsen ansett sig icke böra i samband med ändring av budgetåret ifrågasätta någon ändring i den nu rådande anordningen, att sjukkassornas räkenskapsår sammanfaller med kalenderåret och att i sammanhang härmed statsbidraget jämväl beräknas för kalenderår. Såsom skäl härför anför styrelsen i huvudsak:

Styrelsen insåge till fullo, att en sådan omläggning givetvis måste från budgetteknisk synpunkt vara att föredraga, där hela statsbidraget för visst kalenderår kunde bestridas under samma budgetår. Till den ändan skulle statsbidraget för visst år, första gången år 1923, börja att utbetalas först från och med den 1 juli därpå följande år. Detta skulle emellertid komma att, till nackdel för kassorna, medföra en förskjutning i utbetalningen av statsbidraget. Ett avsevärt antal kassor måste, i avvaktan på statsbidragets erhållande, tillgripa särskilda åtgärder, såsom upptagande av lån o. d. för verksamhetens upprätthållande. Det insåges också lätt, vilken betydelse statsbidraget intoge för kassornas ekonomi, då de fasta avgifter, som medlemmarna hade att erlagga, och varpå kassornas ekonomiska bärkraft i allt väsentligt vilade, vore beräknade med hänsyn tagen till, att statsbidraget skulle utgöra en nödvändig fyllnad i desamma. Det hade även varit styrelsen angeläget att i görligaste mån och i synnerhet till de i ekonomiskt hänseende svagare kassorna snarast möjligt söka utbetala statsbidraget. Under de gångna åren hade också statsbidragsanordningarna faktiskt fördelat sig så, att som regel ungefär $\frac{1}{3}$ av anslaget förbrukats under årets första hälft och återstoden under sista halvåret. Detta förhållande ansåge styrelsen på anförda skäl önskvärt att kunna bibehålla.

Styrelsen anser sig i detta sammanhang böra ytterligare framhålla, att, därest jämväl i fortsättningen extra statsbidrag åt registrerade sjukkassor komme att beviljas, fordran på statsbidragets snara utbetalande framstode än kraftigare. För att vara berättigad till extra statsbidrag skola nämligen, säger styrelsen, kassorna näst föregående år hava av egna medel förskottsvis utbetalt ett belopp motsvarande bidraget. Denna förskottering hade, enligt vad styrelsen meddelar, för många kassor visat sig ganska betungande, enär kassorna för detsamma bestridande måste antingen anlita sina fonder och därigenom gå förlustiga välbehörlig ränta eller ock upplåna medel i banker; och funnes

det kassor, som på detta sätt gjorde en ganska avsevärd ekonomisk förlust. [34.]

Rörande själva anslagsbehovet anför socialstyrelsen, att styrelsen med oförändrat budgetår skulle funnit sig böra äska samma belopp för år 1923 som det av riksdagen för år 1922 beviljade, 2,800,000 kronor. För den nu ifrågavarande budgetterminen, första halvåret 1923, anhåller styrelsen, under hänvisning till ovan berörda förhållanden, att förslagsanslaget till sjukkasseeväsendets främjande måtte upptagas till 930,000 kronor.

I infortrat utlåtande av den 24 oktober 1921 har riksräkenskapsverket — efter erinran om bestämmelserna rörande dels grunderna för statsbidrags utgående och dels handläggningen av hithörande frågor — framhållit, att omläggningen av budgetåret enligt verkets uppfattning icke medförde några som helst svårigheter i fråga om utbetalningen av sjuk-kassornas statsbidrag. Härutinnan, ävensom angående det av socialstyrelsen förordade anslagsbeloppet, yttrar riksräkenskapsverket huvudsakligen följande:

Riksräken-
skapsverket.

Därest, såsom socialstyrelsen föresloge, för första halvåret 1923 anvisades en tredjedel av vad som beräknats skola utgå för hela året för här ifrågavarande ändamål, torde enligt vad erfarenheten givit vid handen sjukkassornas anslagskrav kunna anses bliva tillräckligt tillgodosett. På den riksstat, som av 1923 års riksdag komme att fastställas för budgetåret $\frac{1}{7}$ 1923— $\frac{30}{6}$ 1924, komme här ifrågavarande anslag att uppföras med det belopp, som ansåges motsvara sjuk-kassornas årsbehov av bidrag från statsverket. Av det i riksstaten för nu angivna ändamål uppförda anslaget komme efter det nya budgetårets införande visserligen att utgå bidrag till en del sjukkassor med hänsyn till förhållandena under kalenderåret näst före budgetåret och till övriga sjukkassor med hänsyn till förhållandena under det följande kalenderåret, d. v. s. det kalenderår, vars senare hälft sammanföll med budgetårets första hälft. Denna olikhet vore emellertid, enligt riksräkenskapsverkets mening, av skäligen underordnad betydelse, då ju uppgift om summan av de för ett och samma kalenderår utgående statsbidragen till sjukkassorna utan svårighet kunde erhållas ur socialstyrelsens räkenskaper. I realiteten torde det nog visa sig, att den förskjutning, som sålunda komme att ske därigenom, att vissa av här ifrågavarande statsbidrag grundade sig på förhållandena under ett senare kalenderår än det, som vore bestämmande i fråga om övriga statsbidrag, icke skulle vara ägnad att förrycka det statistiska resultat, som man i och för anslagets bestämmande ville avläsa ur själva anslagsbelastningen.

En omläggning av tiden för nu ifrågavarande statsbidrags beräkning från kalenderår till budgetår i samband med genomförandet av Departements-
chefen.

- [34.] den nya budgetordningen skulle givetvis medföra vissa fördelar. Men med genomförandet av dylik anordning skulle bland annat följa, att under övergångstiden, d. v. s. första halvåret 1923, intet statsbidrag komme att utgå till sjukkassorna. Med hänsyn till å ena sidan de vådor, detta skulle innebära för de ekonomiskt svagare ställda kassorna, och å andra sidan de relativt små olägenheter, som ett bibehållande av den nuvarande anordningen medför, finner jag, i likhet med socialstyrelsen och riksräkenskapsverket, en dylik förändring icke kunna förordas.

Med stöd av föreliggande erfarenhet rörande anslagets belastning under olika delar av året har socialstyrelsen anhållit, att anslaget ifråga för första halvåret 1923 måtte beräknas till 930,000 kronor eller ungefär tredjedelen av det nuvarande årsanslaget. Häremot anser jag intet vara att erinra.

*Anslag till
sjukkassor,
som meddela
moderskaps-
understöd.
(Extra anslag.)*

För understödjande av sjukkasor, som meddela moderskapshjälp, har alltsedan år 1913 utgått ett förslagsanslag å extra stat att fördelas i enlighet med grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes.

Anslaget för år 1921 till nu ifrågavarande ändamål utgick med 110,000 kronor. För år 1922 har riksdagen, med anledning av utav Kungl. Maj:t gjord framställning, höjt anslaget till 150,000 kronor.

Föreskrifterna rörande statsbidrag till sjukkasor, som meddela moderskapsunderstöd, återfinnas i kungörelse den 30 juni 1913 (sv. förf.-saml. nr 136) med däri genom kungörelse den 2 december 1921 (nr 696) gjorda ändringar.

Enligt dessa föreskrifter utgår statsbidrag — fränsett en del närmare villkor — med visst belopp för varje dag, för vilken moderskapshjälp utgått från kassan under nästföregående år. Ansökning om statsbidrag av ifrågavarande slag skall göras i samband med ansökning om statsbidrag enligt ovanberörda kungörelse den 11 oktober 1920 angående statsbidrag åt sjukkasor; och skall i övrigt beträffande handläggningen av hithörande frågor kungörelsen angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkasor den 23 december 1910 med däri genom kungörelsen den 28 november 1912 gjord ändring i tillämpliga delar vara gällande.

*Social-
styrelsen.*

I sin förberörda skrivelse den 31 augusti 1921 har socialstyrelsen anmält, att till understödjande av sjukkasor, som meddela moderskapsunderstöd, krävdes samma belopp för år 1923 som det för år 1922 beviljade eller 150,000 kronor. Av skäl, styrelsen anfört rörande anslag till sjukkasseväsendets främjande, anhåller emellertid styrelsen, att an-

slag till nu ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 måtte äskas [34.] med endast en tredjedel av årsbeloppet eller med 50,000 kronor.

I sitt ovannämnda utlåtande har riksräkenskapsverket, under hänvisning till vad som av verket anförts rörande ovannämnda statsbidrag till sjukkassor, tillstyrkt socialstyrelsens framställning i nu förevarande hänseende. Riksräkenskapsverket.

Under åberopande av vad jag anfört vid behandling av anslaget till sjukkasseväsandets befrämjande, får jag biträda socialstyrelsens förslag om äskande för första halvåret 1923 av ett anslag å 50,000 kronor till sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd. Departementschefen.

För beredande av extra statsbidrag för år 1921 åt sjukkassor, som registrerats enligt lagen om sjukkassor den 4 juli 1910, äskade Kungl. Maj:t i 1921 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 34) på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag av 1,900,000 kronor. Extra statsbidrag för år 1921 åt registrerade sjukkassor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag väcktes inom riksdagen en motion, däruti motionären framhöll, att det under de senare åren utgående extra statsbidraget, som enligt hans åsikt måste betecknas såsom ett tillfälligt dyrtidsbidrag, borde kunna minskas med 1,000,000 kronor till 900,000 kronor. (Extra anslag.)

Statsutskottet framhöll i sitt utlåtande (nr 5 A, s. 20), att det skulle verka i så hög grad desorganiserande och nedstämmande på sjukkasreverksamheten, därest de fördelar, som sjukkassemedlemmarna trott sig jämväl hädanefter kunna påräkna, skulle, på sätt som skedde genom ett bifall till nyssberörda motion, bliva reducerade, att utskottet icke funne sig kunna tillstyrka en dylik åtgärd. Då detta anslag lämnades, föranleddes detta enligt utskottets mening icke enbart av hänsyn till dyrtiden, utan därtill medverkade jämväl insikten om behovet i allmänhet av ökat statsbidrag till ifrågavarande självhjälpsverksamhet.

Vidkommande det av Kungl. Maj:t äskade anslaget å 1,900,000 kronor ansåg utskottet, då med hänsyn till nedåtgående konjunkturer säkerligen en viss stagnation jämväl å detta område skulle göra sig gällande, en nedsättning däri med 100,000 kronor kunna ske.

Riksdagen följde statsutskottets förslag och beviljade alltså ett anslag å 1,800,000 kronor för år 1922 till nu ifrågavarande ändamål.

Gällande föreskrifter för åtnjutande av extra statsbidrag återfinnas i kungörelse av den 2 december 1921 (sv. förf.-saml. nr 697).

[34.] Enligt dessa föreskrifter skola kassorna för att vara berättigade till extra statsbidrag under näst föregående år, i mån från kassan utgående sjuk- eller moderskapshjälp förfallit till betalning, av egna medel hava förskottsvis utbetalt ett belopp, motsvarande bidraget.

Ansökan om extra statsbidrag skall göras i samband med ansökan om det ordinarie statsbidraget enligt ovannämnda kungörelse den 11 oktober 1920; och skall — liksom fallet är beträffande moderskapsunderstöd — i övrigt angående handläggningen av hithörande frågor i tillämpliga delar vara gällande förberörda kungörelse den 23 december 1910 angående handläggning av frågor om statsbidrag åt sjukkassor med däri genom kungörelsen den 28 november 1912 gjord ändring.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har Sveriges allmänna sjuk-kasseförbund anhängit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om anslag för beredande av extra statsbidrag för år 1922 enligt samma grunder som år 1921.

Social-
styrelsen.

Häröver har socialstyrelsen avgivit infordrat utlåtande den 30 september 1921.

I detta utlåtande framhålles bland annat, att, enligt styrelsens mening, alltjämt kvarstode behov av extra statsbidrag såsom ett dyrtids-tillägg till den beviljade sjuk- eller moderskapshjälpen. Visserligen hade levnadskostnaderna sjunkit, men den numera rådande arbetslösheten, vilken torde befaras komma att räcka ännu en lång tid framåt, hade medfört sådana verkningar inom de befolkningslager, varur sjukkassee-folket företrädesvis rekryterades, att dessa torde kunna sägas leva under förhållanden, jämförliga med dem, som rådde under den egentliga dyrtiden. Såsom skäl för fortsatt beviljande av extra statsbidrag framhåller styrelsen vidare ovanberörda av statsutskottet förra året påpekade förhållande, att bidragets tillkomst föranletts icke blott av dyrtiden utan även av insikten om behovet i allmänhet av ökat statsbidrag till ifrågavarande självhjälpsverksamhet.

I fråga om anslagsbeloppet yttrar styrelsen, att den med oförändrat budgetår skulle funnit sig böra äska ett belopp av 1,800,000 kronor jämväl för år 1922 att utbetalas till kassorna under år 1923. På grund av omläggning av budgetåret och av ovanberörda utav styrelsen i fråga om anslaget till sjukkasseeväsendets främjande anförda skäl hemställer styrelsen om ett anslag för första halvåret 1923 till belopp av 600,000 kronor, eller tredjedelen av ovanberörda belopp 1,800,000 kronor, att fördelas i huvudsaklig överensstämmelse med för 1921 års extra statsbidrag gällande grunder.

Anslaget för extra statsbidrag synes mig trots den tryckta statsfinansiella situationen icke kunna helt bortfalla. Men då behovet av den medelst sådant bidrag förhöjda sjukhjälpen huvudsakligen gör sig gällande för dem, som träffas av långvarigare sjukdom, synes mig karenstiden kunna utsträckas, så att den tid, från vilken bidrag skall beräknas, bestämmes till den fjortonde — ej såsom nu den sjunde — dagen efter den, från vilken sjukhjälpen börjat utgå från kassan. Härigenom skulle, enligt från socialstyrelsen inhämtad uppgift, anslagsbehovet nedgå till 900,000 kronor för år eller, efter den av mig nyss förordade fördelningsgrunden, 300,000 kronor för första halvåret 1923.

[34.]
Departements-
chefen.

Rörande anslag för extra statsbidrag ävensom beträffande anslag till sjukkassor, som meddela moderskapsunderstöd, gör jag framställning under nästföljande två punkter.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till *sjukkasseväsendets*
befrämjande,
nu för år kronor 2,800,000,
med ett belopp av » 930,000.

31. Extra statsbidrag för år 1922 åt registrerade sjukkassor.

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[35.]
Extra stats-
bidrag för år
1922 åt regist-
rerade sjuk-
kassor.
(Extra anslag.)

att för beredande av *extra statsbidrag för år 1922*
åt sjukkassor, som registrerats enligt lagen om sjukkassor
den 4 juli 1910, på extra stat för tiden 1 januari—
30 juni 1923 anvisa, att fördelas i huvudsaklig över-
ensstämmelse med nu gällande grunder, ett förslags-
anslag av kronor 300,000.

32. Sjukassor, som meddela moderskapsunderstöd.

Under återopande av vad jag under punkten 34 anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[36.]
Sjukassor,
som meddela
moderskaps-
understöd.
(Extra anslag.)

att för *understödjande av sjukassor, som meddela*
moderskapsunderstöd, på extra stat för tiden 1 januari—

[36.]

30 juni 1923 anvisa, att fördelas i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder, ett förslagsanslag av kronor 50,000.

33. Tillsyn över understödsföreningar.

[37.]

*Tillsyn
över under-
stöds-
föreningar.
(Extra anslag.)*

I sin skrivelse den 31 augusti 1921 anhåller socialstyrelsen, att anslag för tillsyn över understödsföreningar måtte för första halvåret 1923 beviljas med 3,000 kronor eller hälften av det belopp, vartill anslaget till samma ändamål uppgår för år 1922.

Då intet torde vara att häremot erinra, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för uppehållande under nämnda tid av *tillsyn över understödsföreningar*, ett förslagsanslag, högst, kronor 3,000.

Arbetsrådet.

34. Kostnader för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning m. m.

[38.]

*Kostnader
för tillämp-
ning av lagen
om arbets-
tidens
begränsning
m. m.
(Extra anslag.)*

För gäldande av kostnader för tillämpningen av lagarna om arbetstidens begränsning och om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbete har 1921 års riksdag anvisat på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag av 164,100 kronor.

Av ifrågavarande anslag, som innebär en i statsverkspropositionen verkställd avrundning nedåt, beräknades 124,275 kronor för arbetsrådets verksamhet samt 17,300 kronor och 22,570 kronor till förstärkning av arbetskrafterna å socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå respektive hos yrkesinspektionen. I detta sammanhang anser jag mig jämväl böra erinra, hurusom i 1921 års statsverksproposition och i riksdagens skrivelse i ämnet förutsattes, att i anslutning till löneregleringen för statsdepartement och centrala ämbetsverk en förhöjning skulle äga rum av dels de till arbetsrådets befattningshavare utgående lönerna, dels ock lönerna till de tjänstemän, som erfordrades för förstärkning av arbetskrafterna å socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå. Vid fastställande genom brev den 22 december 1921 av här nedan intagna stat för arbetsrådet för år 1922 har emellertid ej vidtagits någon lönereglering, då det ansågs

synnerligen ovisst, huru arbetsrådets arbetsbörda komme att gestalta sig under innevarande år. [38.]

Ifrågavarande avlönings- och omkostnadsstat för arbetsrådet har följande lydelse: Arbetsrådet.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg	Summa.
A. Avlöningar.				
1 ordförande och chef	9,500	4,500	1,000	15,000
1 utan förslag utsedd ledamot	7,500	3,500	1,000	12,000
1 do, arvode	—	—	—	5,000
1 efter förslag utsedd ledamot, arvode	—	—	—	5,000
3 efter förslag utsedda ledamöter, arvoden å tillhoppa	—	—	—	15,000
1 sekreterare, tillika föredragande	4,700	2,500	600	7,800
1 sekreterare	3,400	1,800	400	5,600
1 kvinnligt biträde i tredje lönegraden (registrator)	1,450	700	200	2,350
1 kvinnligt biträde i andra lönegraden	1,250	500	200	1,950
1 vaktmästare	875	550	150	1,575
	—	—	—	71,275

B. Omkostnader.

Till vikariatsersättningar, ersättningar till extra tjänstemän och andra biträden, ersättningar för särskilda utredningar genom tekniskt eller ekonomiskt sakkunniga, tryckningskostnader, hyra, kostnader för belysning, uppvärmning, städning, möbler, böcker, tidningar, telefoner, kontorsrekvisita m. m. ävensom arvoden samt resekostnads- och traktementsersättningar åt suppleanter, då de inkallas såsom ersättare för de ledamöter, som representera arbetsgivare eller arbetare, förslagsvis	26,000
Summa	97,275

I förenämnda brev den 22 december 1921 stadgades ock villkor dels för de i staten upptagna avlöningsförmånernas åtnjutande m. m., dels ock beträffande ersättning åt suppleanterna i arbetsrådet, allt i överensstämmelse med de stadganden, som meddelats i samband med fastställande av den förut för arbetsrådet gällande avlönings- och omkostnadsstaten; och får jag angående berörda stadganden hänvisa till den förut lämnade redogörelsen i 1921 års statsverksproposition (femte huvudtiteln, sid. 74).

Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 december 1921 förordnat en befattningshavare i socialstyrelsen att under år 1922 vara expert hos arbetsrådet mot åtnjutande av en årlig ersättning av 1,000 kronor. Ifrågavarande belopp skall utgå av arbetsrådets omkostnadsstat.

[38.] Innan jag ingår å arbetsrådets anslagsbehov för första halvåret 1923 anser jag mig böra erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1921 fastställt sådan ändring i den genom brev den 24 juli 1920 fastställda staten för arbetsrådet (1921 års statsverksproposition femte huvudtiteln, sid. 73) att däri från och med den 1 juli 1921 uppförts ytterligare en sekreterare med ett arvode av 5,600 kronor för år räknat. Den befattningshavare, varmed arbetsrådets stat sålunda utökades, överflyttades från socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå. Ifrågasvarande överflyttning och förändring av arbetsrådets stat var föranledd av lagen den 22 juni 1921 om arbetstidens begränsning, vilken trädde i kraft den 1 juli 1921.

Vid en jämförelse av den för år 1922 fastställda staten med den för år 1921 gällande finner man, att följande besparingar kunnat vidtagas: För en utan förslag utsedd ledamot har avlöningen nedsatts från 12,000 kronor till 5,000 kronor för år. En befattning som sekreterare med årsavlöning av 5,600 kronor har indragits. Av de två expertbefattningarna, vardera med en ersättning av 3,000 kronor, har den ena indragits, varjämte för den andra ersättningen nedsatts från 3,000 kronor för år till 1,000 kronor. Utgifterna för experter belasta omkostnadsstaten, vilken inalles nedsatts från 46,000 kronor till 26,000 kronor. Det totala beloppet av besparingar uppgår således till 32,600 kronor.

Arbetsrådets
framställning.

I skrivelse den 22 december 1921 har arbetsrådet inkommit med anslagsäskanden, avseende första halvåret 1923. Därvid erinrar rådet till en början om de besparingar, som kunnat vidtagas vid fastställande av den för 1922 gällande staten och yttrar ifråga om anledningen härtill följande:

Den sålunda verkställda nedsättningen i arbetsrådets avlönings- och omkostnadsstat hade möjliggjorts därigenom, att rådets arbetsbörda, som under slutet av år 1919 och under år 1920 vida överstigit vad som vid rådets inrättande beräknats, från och med början av år 1921 högst väsentligt nedgått. Ifrågasvarande nedgång i ärendenas mängd hade otvivelaktigt till en del berott därpå, att behovet av avgöranden från arbetsrådets sida minskats i den mån rådet blivit i tillfälle att genom prejudicerande utslag reglera arbetstidsförhållandena inom olika grenar av industrien. Men på samma gång vore det uppenbart, att den förhandenvarande nedgången i arbetsbördan till en väsentlig del hade sin orsak i den rådande depressionen inom industrien, vilken givetvis hade den verkan, att behovet av utsträckt arbetstid minskades och följaktligen ansökningarna om dispens från arbetstidslagens bestämmelser avtog i antal. Den inträffade minskningen av rådets arbetsbörda syntes således bero på två huvudfaktorer, av vilka den ena, den industriella depressionen, vore av tillfällig natur. Vid sådant förhållande syntes det icke tillräddigt att grunda beräkningarna för arbetsrådets stat för år

1923 på antagandet, att arbetsrådets verksamhet framdeles skulle komma att ytterligare minskas. Mot ett sådant antagande talade redan den omständigheten, att antalet till rådet inkomna ärenden, som nådde sin lägsta siffra under förra halvåret 1921, under senare halvåret åter uppvisat en avgjord ökning.

[38.]

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då den för arbetsrådet fastställda avlönings- och omkostnadsstaten för år 1922 innebure så betydande nedsättningar i förhållande till förut gällande stater, hemställde arbetsrådet, att till grund för beräkningen av arbetsrådets anslagsbehov för år 1923 måtte läggas slutsumman — 97,275 kronor — i den avlönings- och omkostnadsstat, som den 22 december 1921 fastställts för år 1922, samt att hälften av ifrågavarande belopp eller i avrundat tal 48,700 kronor måtte för nämnda ändamål anvisas för första halvåret 1923.

Arbetsrådets
hemställan.

Vad härefter beträffar den av arbetstidslagarna betingade förstärkningen av arbetskrafterna å socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå och hos yrkesinspektionen, torde kostnaderna för densamma för år 1922 — med stöd av de uppgifter, socialstyrelsen i sin skrivelse i ämnet av den 31 augusti 1921 meddelat — kunna beräknas till respektive 6,520 kronor för avlöning av ett kvinnligt biträde och en teknisk amanuens m. m. och 19,520 kronor för avlöning av två manliga assistenter, tre underinspektörer och två kvinnliga biträden ävensom till expenser eller sålunda tillhoppa 26,040 kronor. Berörda belopp är ju avsevärt — 13,830 kronor — mindre än det hos riksdagen äskade och för ändamålet beviljade. Anledningen till att beloppet beräknas kunna begränsas så betydligt är minskning i arbetskrafterna i anledning av göromålens nedgång ävensom mindre expensutgifter på grund av den sjunkande prisnivån.

Socialstyrelsen och yrkesinspektionen.

I sin förenämnda skrivelse av den 31 augusti 1921 har socialstyrelsen anmält, att för första halvåret 1923 erfordrades på grund av arbetstidslagarna för förstärkning av arbetskrafterna å socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå och hos yrkesinspektionen hälften av det för år 1922 såsom erforderligt beräknade beloppet eller 13,020 kronor.

Socialstyrelsens
framställning.

Vad angår arbetsrådets anslagsbehov för första halvåret 1923, biträder jag arbetsrådets beräkningar härutinnan, slutande — som nämnt — å 48,700 kronor. Likaså finner jag ej anledning till erinran mot de beräknade kostnaderna för förstärkning av arbetskrafterna å socialstyrelsens arbetarskyddsbyrå — 3,260 kronor. Vad åter angår beräkningen av utgifterna för förstärkning av arbetskrafterna hos yrkesin-

Departementets
chefen.

- [38.] spektionen, hava, sedan socialstyrelsen avlät sin skrivelse av den 31 augusti 1921, förhållandena — enligt vad jag inhämtat — utvecklat sig så, att styrelsen anser, att av de inom yrkesinspektionen för tillämpningen av arbetstidslagstiftningen anställda arbetskrafterna en assistent kan entledigas under loppet av år 1922. På grund härav torde det av socialstyrelsen äskade beloppet till förstärkning av arbetskrafterna hos yrkesinspektionen för första halvåret 1923 — 9,760 kronor — böra nedsättas med ett belopp, motsvarande hälften av en dylik assistents årsarvode eller 1,750 kronor.

Sammanfattning.

Kostnaden för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning skulle således fördela sig å följande belopp 48,700, 3,260 och 8,010 kronor eller sammanlagt 59,970 kronor, som avrundas till 60,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 för gäldande av *kostnader för tillämpningen av lagen om arbetstidens begränsning m. m.* anvisa ett förslagsanslag av kronor 60,000.

Allmänna pensionsförsäkringen.

35. Pensionsstyrelsen.

- [39.] Den för pensionsstyrelsen gällande ordinarie staten slutar å 624,000 kronor.

Pensionsstyrelsen.
(Ordinarie anslag).

I samband med frågan om pensionsstyrelsens ordinarie anslag för första halvåret 1923 anser jag mig böra upptaga till behandling pensionsstyrelsens skrivelse av den 22 mars 1921, däri styrelsen i anledning av Kungl. Maj:ts cirkulär den 31 december 1920 angående återbesättande av ledigbliven kvinnlig biträdesbefattning av första lönegraden hos vissa verk och myndigheter samt angående vaktmästares anställande och tjänstgöring dels anmält att styrelsen på därom gjorda ansökningar entledigat två kvinnliga befattningshavare av dåvarande första lönegraden (numera lönegraden C₂), dels ock hemställt, att, därest det icke allmänt kunde nu medgivas styrelsen att vid ledighet å de i gällande stat upptagna ordinarie biträdesbefattningarna tillsätta de lediga befattningarna på sätt dittills skett, ifrågavarande två befattningar finge bi-

behållas såsom första grads befattningar enligt då gällande bestämmelser och tillsättas i vanlig ordning.

[39.]

Vidare har pensionsstyrelsen i skrivelse den 25 juni 1921 anmält, att ytterligare två kvinnliga biträdesbefattningar i dåvarande första lönegraden blivit lediga samt hemställt, att nämnda två lediga befattningar finge bibehållas såsom första grads befattningar enligt då gällande bestämmelser och tillsättas i vanlig ordning.

Över pensionsstyrelsens ifrågavarande framställningar har allmänna civilförvaltningens lönenämnd avgivit utlåtande den 28 oktober 1921 och därvid föreslagit, att omförmälda fyra biträdesbefattningar i andra lönegraden (C₂) måtte utbytas mot dylika i första lönegraden (C₁).

Emellertid har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för finansdepartementet denna dag under rubriken för flera huvudtitlar gemensamma frågor beslutat avlåtande av framställning till riksdagen med hemställan om bemyndigande för Kungl. Maj:t, att, utan riksdagens hörande i varje särskilt fall, besluta, att ledigbliven befattning av andra lönegraden i avdelningen C av den i 9 § avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, intagna löneplan skall, där sådant finnes av omständigheterna påkallat, utbytas mot befattning av första lönegraden i nämnda avdelning av löneplanen, ävensom vidtagna ändringar i den vid omförmälda avlöningsreglemente fogade tjänsteförteckning, som föranledas av sådant utbyte.

Därest ifrågavarande på finansdepartementets föredragning framlagda förslag vinna riksdagens bifall, har jag för avsikt att i enlighet med lönenämndens hemställan föreslå utbytande av omförmälda fyra biträdesbefattningar i andra lönegraden mot dylika i första lönegraden. Vad beträffar den ekonomiska sidan av det sålunda föreslagna utbytet innebär det, att den ordinarie statens slutsumma och i följd härav det för densamma beräknade förslagsanslaget kunna minskas med skillnaden mellan lönen för fyra kvinnliga biträden i näst högsta löneklassen för ortsgruppen G inom andra lönegraden och fyra biträden i lägsta löneklassen för samma ortsgrupp inom första lönegraden, d. v. s. 2,544 kronor för år räknat. Då ifrågavarande belopp emellertid är ringa i förhållande till den ordinarie statens approximativt beräknade slutsumma och vederbörande befattningshavares löner utgå efter bestämda normer, torde det den ordinarie staten avseende förslagsanslaget lämpligen böra beräknas till hälften av det belopp, vartill anslaget upptagits för år 1922.

Departements-
chefen.

[39.] Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till *pensionsstyrelsen*,
 nu för år kronor 624,000,
 med halva beloppet » 312,000.

36. Upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet.

[40.] För år 1921 har av riksdagen, utöver anslaget på ordinarie stat, anvisats på extra stat ett belopp av 586,000 kronor för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.
 I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för ifrågavarande ändamål för år 1922, utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat anvisa ett förslagsanslag å 734,000 kronor.
 Detta belopp hade beräknats på följande sätt:

lönertillägg till generaldirektören	kronor	4,000: —
ersättning till sakkunniga hos pensionsstyrelsen	»	12,000: —
avlöning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare, förslagsvis	»	327,000: —
ersättning till en överläkare samt medicinskt biträde i övrigt hos styrelsen, förslagsvis	»	18,000: —
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	100,000: —
resekostnadsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	70,000: —
resekostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis ..	»	8,000: —
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	35,000: —
tryckningskostnader, förslagsvis	»	65,000: —
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	15,000: —
anskaffande av inventarier m. m. för nya lokaler i fastigheterna nr 5 och 7 vid Engelbrektsgatan, förslagsvis	»	25,000: —
vakthållning natttid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	18,000: —
Summa kronor		734,000: —

Den av Kungl. Maj:t för år 1922 föreslagna förhöjningen av anslaget var i huvudsak föranledd av den nya löneregleringen för befattningshavare vid statsdepartement och centrala ämbetsverk. I anledning härav beräknades sålunda, att det till avlöning åt extra och tillfällig

personal för år 1921 beräknade beloppet 245,000 kronor borde för år 1922 höjas med 82,000 kronor. Härjämte erfordrades en förhöjning av förevarande anslag, dels enär vissa i anslaget ingående poster visat sig otillräckliga, dels ock för anskaffande av inventarier till nya lokaler i pensionsstyrelsens fastigheter.

[40.]

Riksdagen anförde i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, att riksdagen icke kunnat undgå att finna det med hänsyn till den nya löne-regleringens genomförande äskade beloppet, 82,000 kronor, vara för högt beräknat. Likaledes funne sig riksdagen böra ifrågasätta, huruvida icke en del övriga i anslaget i fråga ingående poster beräknats till onödigt höga belopp. Detta gällde, enligt riksdagens förmenande, posten för städning av ämbetslokalen, värme och belysning, den för inköp av skrivmaterialier och böcker m. m. beräknade posten, posten för tryckningskostnader samt den för vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna m. m. beräknade posten. Riksdagen, som ansåge, att med hänsyn till i allmänhet nedåtgående pris en jämkning av dessa poster borde kunna äga rum, hade funnit sig böra nedsätta anslaget i dess helhet med 34,000 kronor. Under åberopande härav och under erinran om vad riksdagen anfört om avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare, anmälde riksdagen, att riksdagen för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m., utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag å 700,000 kronor.

I skrivelse den 12 augusti 1921 anför pensionsstyrelsen, vidkommande anslaget för år 1922, att det icke läte sig göra att, innan avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare blivit fastställda, verkställa en mera definitiv fördelning av anslaget på de olika däri ingående posterna. Styrelsen hade emellertid ansett sig böra tills vidare utgå från en nedsättning av posten *avlöning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser med flera* från beräknade 327,000 kronor med 17,000 kronor till 310,000 kronor.

Pensions-
styrelsen.

Beträffande övriga poster, mot vilka erinringar framställts av riksdagen, hade inom styrelsen nya beräkningar verkställts; och yttrar styrelsen beträffande nämnda beräkningar:

Dessa hava ej kunnat leda till några mera pålitliga resultat, då prishållandena kommande år icke kunna med någon större visshet bedömas. Ehuru med risk, att överskridande kommer att äga rum, har styrelsen under antagande, att ytterligare prisreduktion inträder, funnit sig böra beräkna en nedsättning av posten för *städning av ämbetslokalen, värme och belysning* med 1,000

- [40.] kronor till 36,000 kronor, posten för *skrivmaterialier och böcker m. m.* med 3,000 kronor till 32,000 kronor, posten för *tryckningskostnader* med 8,000 kronor till 57,000 kronor samt den för *vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna m. m.* beräknade posten med 5,000 kronor till 13,000 kronor.

Vad angår anslaget för år 1923 och dess första halvår erinrar pensionsstyrelsen, att i anslaget för år 1922 ingår en post å förslagsvis 25,000 kronor för anskaffande av inventarier m. m. för nya lokaler i fastigheterna n:r 5 och 7 vid Engelbrektsgatan, vilken post ej torde behöva återkomma 1923. I övrigt förklarar styrelsen sig ej kunna förorda, att anslaget beräknas till lägre belopp för år 1923 än det av riksdagen för år 1922 anvisade. Utgår man alltså, säger styrelsen, från ett sammanlagt belopp för år 1923 av 675,000 kronor, synes man kunna beräkna något mindre än hälften därav för första halvåret. I detta avseende har styrelsen uppgjort följande kalkyl:

lönertillägg till generaldirektören	kronor	2,000: —
ersättning till sakkunniga hos pensionsstyrelsen	»	6,000: —
avlönning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser samt andra extra biträden ävensom extra vaktmästare, förslagsvis	»	155,000: —
ersättning till en överläkare samt medicinskt biträde i övrigt hos styrelsen, förslagsvis	»	9,000: —
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	50,000: —
resekostnadsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	35,000: —
resekostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst städning av ämbetslokalen, värme och belysning, förslagsvis ..	»	3,000: —
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	15,000: —
tryckningskostnader, förslagsvis	»	16,000: —
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	26,000: —
vakthållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis	»	7,000: —
		6,000: —
Summa kronor		330,000: —

I anslutning härtil anhåller styrelsen om äskande av ett förslagsanslag å 330,000 kronor för första halvåret 1923 för upprätthållande av styrelsens verksamhet.

Departements-
chefen.

Av det anförda framgår, att pensionsstyrelsen i sitt förslag fördelat den av förra riksdagen verkställda minskningen, 34,000 kronor, å det av Kungl. Maj:t ifrågasatta anslagsbeloppet för 1922 på det sätt, att posten »avlönning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän och amanuenser med flera» nedsatts med 17,000 kronor och återstående

minskning å 17,000 kronor åvägabragts genom närmare angivna reduceringar av posterna »städning av ämbetslokalen, värme och belysning», »skrivmaterialier och böcker m. m.», »tryckningskostnader» samt »vakt-hållning nattetid inom styrelsens lokaler, utgifter för fastigheterna m. m.» [40.]

Genom uteslutande av engångskostnaden 25,000 kronor för anskaffande av inventarier m. m. för de nya lokalerna i styrelsens fastigheter samt minskning av den på första halvåret 1923 belöpande delen av några bland de övriga posterna har styrelsen kommit till en slutsumma för nämnda halvår av 330,000 kronor. Emellertid anser jag, att ytterligare någon minskning kan äga rum. Sålunda torde för ifrågasvarande tid posten *avlönning åt extra och tillfälliga ledamöter, extra tjänstemän m. m.* kunna beräknas till 140,000 kronor, posten *ersättning åt styrelsens ombud* till 48,000 kronor, posten *reskostnadsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga* till 2,000 kronor, posten *städning av ämbetslokalen, värme och belysning* till 14,000 kronor samt posten *tryckningskostnader* till 21,000 kronor. De av mig sålunda föreslagna ytterligare minskningarna uppgå till sammanlagt 24,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.*, utöver anslaget på ordinarie stat, på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 306,000.

37. Pensionsförsäkringens genomförande.

Enligt 10 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 bestrides kostnaden för de jämlikt samma lag utgående pensions-tilläggen till $\frac{3}{4}$ av staten och till $\frac{1}{4}$ av landstingen och kommunerna. Detsamma gäller i fråga om understöd, som utgå i enlighet med 33 § i nämnda lag. [41.]

Pensionsförsäkringens genomförande.
(Extra anslag.)

Till bestridande av den på staten belöpande andelen av ifrågasvarande kostnader hava för åren 1914—1922 av riksdagen på extra stat beviljats särskilda förslagsanslag, för år 1921 å 16,075,000 kronor samt för år 1922 å 18,785,000 kronor.

I dessa anslagsbelopp har ej medräknats statens andel i kostnaden för understöd åt de personer, som blivit delaktiga av pensionsförsäkringen genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen (se nästkommande punkt), dock

[41.] ingår i beloppen för åren 1921 och 1922 jämväl statens kostnad för barntillägg till pensionstagare enligt 1915 års lag.

Beträffande anslaget för år 1922 — 18,785,000 kronor — avser ett belopp av i runt tal 2,250,000 kronor statens kostnader i anledning av de år 1918 vidtagna lagändringarna, och utgör av sistnämnda belopp 596,000 kronor den ökade kostnaden på grund därav, att övergångstiden för pensionstilläggs och understödens uppbringande till normalbeloppen förkortades till den ursprungligen stadgade samt återstoden kostnadsökning på grund av vidtagen modifikation i sättet för beräkning av pensionstillägg och understöd ävensom införandet av barntillägg. Vidare ingår i anslaget ett till 48,000 kronor beräknat belopp för barntillägg åt de personer, som inbegripits i försäkringen genom lagen den 8 juni 1915, samt ett belopp av 3.525,000 kronor i anledning av den år 1920 beslutade ändringen av 3 § i nyssnämnda lag, enligt vilken ändring samtliga pensionstillägg och understöd skulle från och med år 1921 utgå efter normalbeloppen, 150 kronor för man och 140 kronor för kvinna. Slutligen ingår däri ett belopp av 1,305,000 kronor, utgörande statens andel i den kostnadsökning, som föranledes av de år 1921 vidtagna ändringarna i pensionsförsäkringslagen och lagen om övergångsbestämmelser. Dessa ändringar innebära i huvudsak, att pensionstilläggen och understöden för dem, som efter ingången av år 1922 bliva till arbete varaktigt oförmögna och förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd, skola utgöra för år räknat för man 225 och för kvinna 210 kronor med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst må överstiga 50 kronor, att rätten till barntillägg utsträckts, samt att barntilläggets maximum höjts från 75 till 102 kronor.

Anslag för
första halv-
året 1923.

I skrivelse den 12 augusti 1921 har pensionsstyrelsen gjort framställning om anslag för första halvåret 1923 för bestridande av de på staten belöpande kostnader för genomförande av den allmänna pensionsförsäkringen.

Statens
kostnad för
pensions-
tillägg och
understöd.

Styrelsen anför därvid till en början beträffande statens kostnader för pensionstillägg och understöd följande:

För år 1923 komma enligt inom pensionsstyrelsen verkställda beräkningar de sammanlagda kostnaderna för pensionstillägg och understöd — bortsett, utom i fråga om barntilläggen, från de pensionstagare, som blivit delaktiga av försäkringen genom 1915 års lagändring — att uppgå till omkring 28,400,000 kronor. Härav skulle på statsverket belöpa tre fjärdedelar eller omkring 21,300,000 kronor.

I det beräknade beloppet ingår statens kostnad år 1923 för barntillägg åt de personer, som inbegripits i försäkringen genom lagen den 8 juni 1915, med 42,000 kronor.

[41.]

Därjämte ingår i summan statens kostnad år 1923 för dels 1918 års lagändringar med omkring 2,575,000 kronor, därav 766,000 kronor för pensionstilläggens och understödens uppbringande till normalbeloppen, dels den av 1920 års riksdag beslutade ändringen av 3 § i lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen med 3,375,000 kronor, dels ock de av 1921 års riksdag beslutade ändringarna i pensionsförsäkringslagen och lagen den 8 juni 1915 med 2,475,000 kronor, därav för barntillägg 777,000 kronor.

Vidare yttrar styrelsen beträffande statens bidrag till den frivilliga försäkringen:

Statens bidrag till den frivilliga försäkringen.

Till bestridande av statens kostnad för den frivilliga försäkringen har för åren 1915—1918 på extra stat anvisats särskilda förslagsanslag, varemot för åren 1914 samt 1919—1922 särskilda anslag för ändamålet icke ansetts erforderliga. Ej heller för år 1923 anser styrelsen särskilt anslag för ändamålet nödvändigt, utan torde statens bidrag till den frivilliga försäkringen nämnda år liksom de fyra närmast föregående åren lämpligen få bestridas av det anslag, som må komma att anvisas för pensionsförsäkringens genomförande.

Av det för år 1923 sålunda beräknade anslagsbehovet, 21,300,000 kronor, skulle enligt styrelsens beräkning något mindre än hälften eller ungefär 10,350,000 kronor belöpa sig på första halvåret.

Av beräkningar, som styrelsen senare på min begäran verkställt med ledning av nyaste uppgifter om faktiskt utbetalade pensionsbelopp, synes framgå, att det nu angivna beloppet för ifrågavarande halvår utan risk kan minskas med omkring 250,000 kronor.

Departementschefen.

Kungl. Maj:t torde alltså föreslå riksdagen att

dels för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av kronor 10,100,000, dels ock medgiva, att av nämnda förslagsanslag må gäldas kostnaderna för statens bidrag till barnstillägg för personer, som genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen, ävensom till den jämlikt pensionsförsäkringslagen anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkringen.

38. Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen.

[42.] Genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring hava i rätten till understöd enligt 33 § i sistnämnda lag inbegripits dels de vid 1914 års ingång befintliga invalider, som fyllt 15 men ej 67 år och år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning antingen endast av enskilda personer eller delvis av enskilda personer och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar, dels ock de personer, som vid 1914 års ingång fyllt 67 år med undantag av de då befintliga invalider, som år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar. För de nytillkomna grupperna bestämdes beloppet av understöd eller ökning därav till 50 procent av i lagen om allmän pensionsförsäkring eljest stadgat belopp. Å andra sidan gjordes genom den nya lagen den inskränkning i pensionsrätten enligt lagen den 30 juni 1913, att beloppet av pensionstillägg, understöd och ökning därav för den, som under åren 1919—1929 förvärvat sådan rätt, bestämdes till 90 i stället för 100 procent av i sistnämnda lag eljest stadgat belopp.

Kostnaderna för ovannämnda befolkningsgruppers införande i den allmänna pensionsförsäkringen beräknades motsvara ett kapitalvärde den 1 januari 1916 av 53,686,000 kronor. Dessa kostnader skulle enligt uppgjord plan täckas dels därigenom att ur arbetareförsäkringsfonden för ifrågavarande ändamål disponerades ett belopp av 27,462,000 kronor, dels genom den besparing i kostnaderna för pensionstillägg och understöd, som uppkomme genom nyss omförmälda utsträckning av övergångstiden, dels slutligen genom ett årligt statsanslag under åren 1917—1950 av 548,000 kronor.

Sedermera hava emellertid vidtagits vissa ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring och lagen om övergångsbestämmelser, vilka ändringar medfört rubbning i kostnadsplanen och ökning av kostnaderna för ifrågavarande befolkningsgruppers pensionering.

Erinras må härvid, att genom lag den 28 juni 1918, med återgång till de ursprungliga övergångsbestämmelserna i denna del, föreskrivits, att för dem, som enligt lagen om allmän pensionsförsäkring från och med år 1919 förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd, dessa skola utgå efter normalbeloppen, respektive 150 kronor för man och 140 kronor för kvinna. Någon sådan besparing, som avsågs vid 1915 års lagändring, har följaktligen ej ägt rum. I stället har beviljats ett

belopp, motsvarande den beräknade besparingen. Detta belopp har för år 1922 beräknats till 596,000 kronor. [42.]

Vidare har genom lag den 9 juli 1920 sådan ändring vidtagits i övergångsbestämmelserna, att från och med år 1921 pensionstilläggen och understöden beräknas efter normalbeloppen för samtliga pensionsstagare, således även för de personer, som genom 1915 års lag infördes i försäkringen. För dessa senare beräknades kostnadsökningen utgöra 4,425,000 kronor för år 1922.

Slutligen har genom lag den 13 oktober 1921 stadgats, att för dem, som efter 1922 års ingång bliva invalider och förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd, tillägget eller understödet skall utgöra för år räknat för man 225 och för kvinna 210 kronor med avdrag av sex tiondelar av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst överstiger 50 kronor. Denna höjning kommer även till godo en del av de personer, som genom 1915 års lag erhöilo delaktighet i försäkringen, nämligen dem, som före den 1 januari 1922 fyllt 75 år och icke dessförinnan blivit till arbete varaktigt oförmögna; och utgör kostnadsökningen i detta avseende 20,000 kronor för år 1922.

Sammanlagt har till bestridande av statens andel i kostnaderna för nu ifrågavarande grupp av pensionstagare anvisats ett belopp av 5,590,000 kronor för år 1922.

I skrivelse den 12 augusti 1921 har pensionsstyrelsen gjort framställning om statsanslag för ifrågavarande ändamål för tiden 1 januari —30 juni 1923. Styrelsen anför härom följande:

Anslag för
tiden 1 januari
—30 juni
1923.

Vid beräkningen av statens andel i kostnaderna för år 1923 har pensionsstyrelsen utgått från det konstanta beloppet 548,000 kronor. Den besparing, som skulle uppstått, därest pensionstilläggen och understöden skulle utgått med allenast nittio procent av de ursprungligen fastställda normalbeloppen, har beräknats till 766,000 kronor. Kostnadsökningen i anledning av 1920 års lagändring är beräknad till 4,011,000 kronor och i anledning av lagändringen år 1921 till 50,000 kronor. Sammanlagda kostnadsbeloppet för hela året 1923 skulle således belöpa sig till omkring 5,375,000 kronor. Av detta beloppet bör, med hänsyn därtill att de avgående pensionstagarna, hörande till denna grupp, äro talrikare än de tillträdande, något mera än hälften hänföras till första halvåret 1923 eller i runt tal 2,725,000 kronor.

Då de av pensionsstyrelsen verkställda beräkningarna angående behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 blivit uppgjorda med tillämpning av utav riksdagen förut godkända grunder, bemästar jag, i enlighet med styrelsens förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

[42.]

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja, att utgå som *bidrag till täckande av statens kostnad för understöd enligt 33 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av förstnämnda lag blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen*, ett förslagsanslag, högst, ... kronor 2,725,000.

39. Vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

[43.]

Vidtagande av
åtgärder till
förebyggande
och hävande
av invaliditet.

Allt sedan år 1914 hava medel ställts till pensionsstyrelsens förfogande för vidtagande jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

Sålunda har 1920 års riksdag medgivit, att av det förslagsanslag, som för år 1921 beviljats för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, finge för ifrågavarande ändamål enligt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, av pensionsstyrelsen under år 1921 disponeras ett belopp av högst 750,000 kronor, av vilket belopp dock endast 650,000 kronor behövt ställas till styrelsens förfogande. För år 1921 har nämligen därjämte till styrelsens disposition av pensionsförsäkringsfondens överskottsmedel ställts dels ett belopp av högst 400,000 kronor till bestridande av driftkostnader, utöver det belopp, som kan utgå av statsmedel, för styrelsens sjukvårdsrörelse, dels ock ett belopp av högst 175,000 kronor till bestridande av kostnader för annan sådan verksamhet, som avser att förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan. (Se 1921 års statsverksproposition, femte huvudtiteln sid. 90—94.) För år 1922 har av statsmedel för styrelsens sjukvårdande verksamhet beviljats ett anslag å 650,000 kronor.

Pensions-
styrelsens
framställning
om statsanslag
för första
halvåret 1923.

I skrivelse den 12 augusti 1921 har nu pensionsstyrelsen gjort framställning om anslag av statsmedel för första halvåret 1923. Styrelsen meddelar därvid följande i fråga om resultaten av den hittillsvarande sjukvårdande verksamheten:

Antalet under åren 1915—1920 till styrelsen inkomna eller på dess eget initiativ till behandling upptagna sjukvårdsärenden jämte till förnyad prövning upptagna ärenden ävensom styrelsens sjukvårdskostnader för de olika åren framginge av följande tablå.

[43.]
Pensions-
styrelsens
hittills-
varande sjuk-
vårdsverk-
samhet.

	1915	1916	1917	1918	1919	1920
Inkomna ansökningar	1,481	2,567	2,534	2,953	2,620	1,838
På styrelsens initiativ upptagna ärenden	688	476	190	130	181	175
Summa	2,169	3,043	2,724	3,083	2,801	2,013
Till förnyad prövning upptagna ärenden	7	304	681	942	888	1,072
Styrelsens sjukvårdskostnader kronor	15,712: 81	108,972: 51	236,376: 15	313,711: 80	498,090: 96	626,805: 93

Under tiden den 1 januari till och med den 30 juni 1921 hade inkommit 1,163 ansökningar om sjukvård. Dessutom hade styrelsen på eget initiativ ingripit i 94 fall. Sammanlagda antalet sjukvårdsärenden för nämnda tid utgjorde sålunda 1,257. Till förnyad prövning upptagna ärenden hade under samma tid utgjort 1,171.

Under samma tid hade beslut fattats om bidrag till

vård å kurort	i	836 fall,
» » kustsanatorium	»	87 »
finsenbehandling mot lupus	»	11 »
vård å Göteborgs Welandershem (för hereditärsyflitiska barn)	»	18 »
» » lasarett (specialvård)	»	13 »
yrkesutbildning å vanförestalt	»	166 »
» i statens hantverksskola för blindas i Kristinehamn	»	13 »
» » annan hantverksskola eller handelsskola	»	6 »
» hos enskild yrkesidkare	»	24 »
anskaffning av stick- m. fl. maskiner åt vanföra m. m.	»	28 »
öfriga åtgärder (genomgående av seminarium m. m.)	»	12 »

Summa 1,214 fall

I fråga om resultaten av den sjukvårdande verksamheten hade pensionsstyrelsen brukat skilja mellan sådana fall,

1) där de sjukvårdande åtgärderna enligt vederbörande läkares vid vård- eller utbildningstidens slut afgivna utlåtande medfört varaktig arbetsförmåga och där sökanden (patienten) sålunda ansetts icke vara i behov av ytterligare sjukvårdande åtgärder (i nedanstående tablå betecknade med resultat a);

2) där sökanden visserligen blivit förbättrad och ofta i stånd att helt eller delvis återtaga sitt arbete, men ansetts böra bliva föremål för ytterligare åtgärder

[43.] för vinnande av varaktig arbetsförmåga (i nedanstående tablå betecknade med resultat b); samt

3) där sökanden icke i avsevärd grad förbättrats utan sannolikt trots vården bleve för framtiden ur stånd att genom arbete försörja sig (i nedanstående tablå betecknade med resultat c). I dessa fall vore sökanden givetvis i regel berättigad till pension.

Inom de olika grenarna av sjukvårdsverksamheten ställde sig de från verksamhetens början till och med den 30 juni 1921 vunna vårdresultaten såsom framginge av följande tablå:

Art av vård eller yrkesutbildning	M ä n				K v i n n o r			
	Antal kurer (utbildn.)	Därav med resultat			Antal kurer (utbildn.)	Därav med resultat		
		a	b	c		a	b	c
Kuranstalt	1,442	828	551	63	2,160	1,147	908	105
Lungtuberkulossjukhus	757	324	357	76	787	383	331	73
Kustsanatorium	173	109	45	19	146	100	34	12
Finsenbehandling	36	5	27	4	65	18	47	—
Welanderhem	2	1	—	1	4	2	1	1
Lasarett	263	120	100	43	287	150	106	31
Vanförestalt	454	307	120	27	357	220	91	46
Hantverksskola för blinda	37	27	5	5	—	—	—	—
Annan hantverksskola eller handels-skola	62	55	4	3	30	28	1	1
Yrkesutbildning hos enskild yrkes-idkare	128	102	23	3	90	76	11	3
Vård i hemmet	159	84	70	5	174	95	73	6
Övriga slag av vård eller yrkes-utbildning	63	55	7	1	143	134	8	1

De sjukdomar, för vilka vård beretts å *kuranstalt*, hade huvudsakligen varit reumatiska och nervösa åkommor, astma, ischias, kronisk magkatarr, bleksot och kraftnedsättning efter genomgångna sjukdomar.

Vård å *lasarett* hade huvudsakligen beretts för ben- och ledgångstuberkulos, bräck, magsår, ischias och ögonsjukdomar.

Under rubriken *övriga slag av vård eller yrkesutbildning* inbegreps sådana fall, då pensionsstyrelsen lämnat bidrag till genomgående av seminarium samt till anskaffande av stick- m. fl. maskiner, ortopedisk bandageanordning åt sådana, som ej erhållit dylik genom vanförestalt, tandgarnityr m. m.

Statsverkets kostnader för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet hade från verksamhetens början till och med juni 1921 uppgått till 2,003,294 kronor 81 öre. Ifrågavarande kostnader fördelade sig på de olika arterna av sjukvård på sätt framginge av följande tablå.

[43.]

Art av vård eller yrkesutbildning	K o s t n a d e r			
	från verksamhetens början		därav från 1921 års anslag	
	kronor	öre	kronor	öre
1. Kuranstalt	1,185,602	61	114,724	97
2. Lungtuberkulossjukhus	130,634	91	113	—
3. Kustsanatorium	98 666	07	15,350	75
4. Finsenbehandling.....	27,868	47	2,504	50
5. Welanderhem (för hereditärsfiliitiska barn)	8,742	50	3,742	50
6. Lasarett	35,963	74	1,836	32
7. Vanförestalt	199,600	06	20,615	55
8. Hantverksskola för blinda	37,130	08	5,200	—
9. Annan hantverksskola eller handelsskola	27,293	77	2,475	75
10. Yrkesutbildning hos enskild yrkesidkare	83,749	32	13,596	98
11. Vård i hemmet	26,937	43	518	81
12. Övriga slag av vård eller yrkesutbildning	36,827	42	10,075	71
Vartill kommer:				
Underhåll åt sjukbehandlad persons familj	1,467	—	—	—
Resekostnader	44,903	74	8,181	66
Kostnad för läkarundersökning och observation	57,907	69	4,688	15
Summa	2,003,294	81	203,624	65

I skrivelse den 24 augusti 1920 angående användning av överskottsmedel i pensionsförsäkringsfonden hade styrelsen — i sammanhang med skisserande av de större linjerna för utvecklingen av sjukvårdsverksamheten — framhållit bland annat, att en betydande utsträckning av kurortsverksamheten såväl genom utvidgning av nuvarande kuranstalter som genom inrättande av nya sådana i främsta rummet vore behövlig. Vid sidan av denna verksamhet avsåge styrelsen, att jämväl kunna inrätta konvalescent och vilohem av en enklare typ. Jämväl erfordrades ökade medel för bidrag åt enskild verksamhet, som avsåge att förebygga eller häva arbetsoförmåga, varjämte önskligt vore att kunna använda medel för andra liknande ändamål.

Den i styrelsens skrivelse den 24 augusti 1920 rörande anslag för år 1922 för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet omfördälda fjällkuranstalten i Åre hade nu börjat uppföras och torde kunna börja tagas i anspråk i slutet av 1922 eller början av 1923. Anstalten, som tidigare varit avsedd att kunna emottaga 100 patienter, komme genom vissa senare vidtagna ändringar i byggnadsplanen att kunna bereda plats för 120 patienter. Avsikten vore vidare att söka bibehålla den utökning av antalet platser vid kuranstalten i Nynäs, som ägt rum under sommarmånaderna, jämväl under vintermånaderna, i vilket fall anstalten skulle kunna bereda plats för omkring 100 patienter året om.

Såsom ovan nämnts hade styrelsen för avsikt att jämväl inrätta konvalescent- och vilohem av enklare typ. Styrelsen hade ansett sig böra i detta avseende gå fram med särskild försiktighet. Till en början hade i en av de vid Nynäs kuranstalt belägna villorna, som icke behövt tagas i bruk för den övriga

[43.]

kurortsverksamheten, inrättats ett mindre vilohem. Mot låg dagavgift emottoges därstädes för närvarande personer, vilka för återvinnande eller höjande av arbetsförmågan vore i behov av någon tids vila utan att någon egentlig kurortsbehandling kunde anses vara av nöden. Styrelsen hade jämväl av därför avsett anslagsbelopp (175,000 kronor) för särskild verksamhet lämnat bidrag för beredande av konvalescentvård och dylikt, varjämte under styrelsens prövning vore ytterligare en del ansökningar om bidrag till dylik verksamhet.

Såsom av det föregående framginge torde man för tiden från och med år 1923 kunna räkna med en betydande utvidgning av den sjukvårdande verksamheten. Styrelsen ansåge dock, att medelsbehovet för sagda år icke skulle behöva uppgå till högre belopp än omkring 1,400,000 kronor eller sålunda för första halvåret 1923 till 700,000 kronor.

Därest — såsom under år 1921 — styrelsen för ifrågavarande ändamål finge till sin disposition överskottsmedel ur pensionsförsäkringsfonden, hade styrelsen ansett, att statsanslaget kunde begränsas och hållas vid samma belopp som det, vilket utgått för åren 1921 och 1922 eller 650,000 kronor, varav på första halvåret 1923 skulle belöpa omkring 325,000 kronor.

Därest de medel beviljades, som styrelsen ansåge böra utgå av statsmedel, torde de, på sätt förut skett, få utgå av förslagsanslaget för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som vore därtill berättigade jämlikt pensionsförsäkringslagen enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915.

Styrelsens
hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts, har pensionsstyrelsen hemställt, att av det förslagsanslag, som kunde komma att för tiden 1 januari—30 juni 1923 beviljas för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd till de personer, som vore därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, finge för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, av pensionsstyrelsen under tiden 1 januari—30 juni 1923 disponeras ett belopp av högst 325,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet med framgång bedrivits i enlighet med de av styrelsen framlagda, av statsmakterna godkända riktlinjerna. Enligt dessa skulle man hava att från och med år 1923 räkna med en betydande utvidgning av nämnda verksamhet. Någon ökning av det av statsmedel utgående anslaget skulle dock icke behöva ifrågakomma, då därutöver erforderligt belopp torde kunna disponeras ur pensionsförsäkringsfondens överskottsmedel.

Visserligen mana nu rådande statsfinansiella förhållanden till den allra största sparsamhet, men någon tvekan synes mig icke kunna råda

därom, att pensionsstyrelsens ifrågavarande verksamhet — som avser icke blott att tillgodose humanitära krav utan även att bevara och höja vårt folks arbetsförmåga — alltjämt bör kraftigt understödjas från statens sida. Mot det av pensionsstyrelsen för första halvåret 1923 begärda anslaget av statsmedel, som beräknats till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet, har jag därför intet att erinra. Då jag ej heller i övrigt har något att invända mot styrelsens framställning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

[43.]

att av det förslagsanslag, som kan komma att för tiden 1 januari—30 juni 1923 beviljas för bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensions-tillägg och understöd till de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, må för vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under nämnda halvår disponeras ett belopp av högst 325,000 kronor.

40. Ersättning åt postverket för dess bestyr med pensions-utbetalningar m. m.

I en till 1921 års riksdag avlåten proposition, nr 263, gjorde Kungl. Maj:t i enlighet med ett av postsparbankssakkunniga framlagt förslag framställning om att postsparbankens försäkrings- och pensionsavdelningar skulle med utgången av år 1921 indragas samt att med ingången av år 1922 riks-försäkringsanstalten och postverket skulle övertaga, den förra samtliga de bestyr, postsparbanken utförde för anstaltens räkning, och det senare postsparbankens arbete för pensionsstyrelsen med undantag av bankens bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit, vann riksdagens bifall. I samband härmed anvisade riksdagen på extra stat för år 1922 för ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. ett förslagsanslag å 143,500 kronor.

[44.]

*Ersättning
åt postverket
för dess bestyr
med pensions-
utbetalningar
m. m.*

(Extra anslag.)

Vid äskandet av omförmälda förslagsanslag förutsattes, att grunder för den av anslaget utgående ersättningen senare skulle fastställas. De postsparbankssakkunniga hade i sitt förslag om indragning av postsparbankens pensionsavdelning ej ansett sig böra ingå på någon närmare

[44.] utredning rörande storleken av den ersättning, som borde tillkomma postverket för dess handhavande av pensionsutbetalningarna, utan hade utgått från en av generalpoststyrelsen i ett i annat sammanhang avgivet utlåtande av den 22 oktober 1919 gjord beräkning, enligt vilken postverkets självkostnader för dess bestyr med pensionsutbetalningar skulle uppgå till 337,000 kronor, motsvarande 17 $\frac{1}{2}$ öre för varje pensionsutbetalning. Nämda belopp utökade de postsparbankssakkunniga dels med 65,000 kronor för 11 stycken nya tjänstemannabefattningar, som antogos bliva erforderliga för pensionsgörömalens handläggning hos generalpoststyrelsen, dels ock med 18,000 kronor för beräknat ökat arbete vid postkontoren för lokaler m. m. och kommo sålunda till ett sammanlagt belopp av 420,000 kronor. Emellertid hade vid äskande i 1920 års statsverksproposition av auslag åt postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningarna föredragande departementschefen ansett, att generalpoststyrelsens omförmälda beräkning borde bliva föremål för ytterligare utredning och att i avvaktan på en dylik ett av styrelsen för postsparbanken uppgjort förslag till ersättning åt postverket för dess arbete i nyssangivna avseende kunde i huvudsak läggas till grund vid beräkning av anslagets belopp samt i överensstämmelse härmed uti 1920 års statsverksproposition för ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar upptagit ett förslagsanslag, högst, å 60,500 kronor. Då 1921 vid framläggande av de postsparbankssakkunnigas förslag om indragning av postsparbankens pensionsavdelning ej förelåg någon ytterligare utredning om postverkets kostnader för dess bestyr med pensionsutbetalningar, äskades såsom ersättning åt postverket för dess nämnda arbete samma belopp som i 1920 års statsverksproposition eller 60,500 kronor utökat med dels 65,000 kronor för 11 nya tjänstemän hos generalpoststyrelsen dels ock 18,000 kronor för ökat arbete vid postkontoren, för lokaler m. m. eller sålunda tillhopa 143,500 kronor. Ett förslagsanslag å sistnämnda belopp beviljades ock, såsom nämnt, av riksdagen för år 1922.

Kungl. Maj:t uppdrog sedermera den 7 juli 1921 åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen att gemensamt inkomma med utredning angående de grunder, efter vilka ersättning till postverket borde utgå för dess bestyr under år 1922 med pensionsutbetalningarna, och hava dessa ämbetsverk den 25 oktober 1921 avgivit förslag härutinnan.

I detta förslag yttras, bland annat, följande:

Sedan den av generalpoststyrelsen i dess ovan omförmälda utlåtande av den 22 oktober 1919 innehållna utredningen verkstälts, hade de postverkets omkostnader, varmed i första hand måste räknas för konstaterande av verkets omkost-

nader för nu ifrågavarande arbete, nämligen personalkostnaderna, avsevärt ökats, dels genom ikraftträdandet av det för postverkets personal från och med den 1 juli 1920 gällande nya avlöningsreglementet, dels ock genom den år 1920 medgivna höjningen i poststationsföreståndarnes ersättning med 25 %. En utredning, som med beaktande av förenämnda på omkostnadsfrågan inverkan faktorer av generalpoststyrelsen verkställt, gäve vid handen, att postverkets omkostnader, beräknade efter verkets kostnader under 3:e kvartalet innevarande år, kunde från och med den 1 januari 1922 uppskattas till 24 öre för varje pensionsutbetalning.

Då emellertid all dylik beräkning bleve i viss mån approximativ, hade efter förda förhandlingar mellan styrelserna generalpoststyrelsen ansett sig kunna gå med på att postverkets ifrågavarande kostnad under här ovan angivna förutsättningar beräknades till 20 öre för varje pensionsutbetalning.

Postverkets omkostnader för nu ifrågavarande arbete utgjordes till allra största delen av personalkostnader, och dessa vore i stor utsträckning beroende av gällande prisindex med därav följande olika stora dyrtidstillägg. Med anledning härav syntes icke heller ersättningen för bestyret med pensionsutbetalningarna böra till siffran fast bestämmas utan så avvägas, att densamma förändrades allt eftersom postverkets personalkostnader ändrades, och således uppdelades i en grundersättning och en reglerbar dyrtidsersättning. Då av postverkets sammanlagda omkostnader i avlöningar och dyrtidstillägg för innevarande års 3:e kvartal omkring 60 % utgjort avlöningar, syntes av den nu ifrågasatta ersättningen, 20 öre per utbetalning, jämväl 60 % eller 12 öre, böra utgöra grundersättning.

Generalpoststyrelsen och pensionsstyrelsen vore således eniga om att föreslå, att ersättning till postverket för dess bestyr med folkpensionsutbetalningarna finge från och med den 1 januari 1922 utgå med *dels* en grundersättning, beräknad efter 12 öre för varje pensionsutbetalning, *dels ock* en dyrtidsersättning därutöver, utgörande lika många procent av grundersättningen som det av postverket under det år, ersättningen avsåge, utbetalade dyrtidstillägget utgjorde av de utbetalade fasta avlöningarna. Därest denna beräkningsgrund godtoges, skulle generalpoststyrelsen efter utgången av varje kalenderår hos Kungl. Maj:t göra framställning om utbekommande av ersättning, beräknad enligt dessa grunder.

Med hänsyn därtill att full erfarenhet saknades om det arbete, som genom den nu beslutade omläggningen av pensionsbestyret kunde komma att tillföras postverket, och då andra på frågan inverkan omständigheter kunde tänkas inträffa, hade de båda styrelserna dock velat förbehålla sig rätt att, när förhållandena ansåges därtill föranleda, hos Kungl. Maj:t föreslå jämkning — att gälla från och med nästföljande år — av den nu för ersättningens utgående föreslagna beräkningsgrunden.

För bedömande av det belopp, till vilket postverkets ersättning för nu ifrågavarande bestyr efter föreslagna grunder skulle komma att uppgå för år 1922, måste sannolikhetsberäkningar göras såväl i fråga om antalet pensionsutbetalningar som beträffande postverkets omkostnader under året i dyrtidstillägg. Antalet pensionsutbetalningar kunde beräknas komma att uppgå till 2,600,000 stycken. Grundersättningen till postverket skulle således bliva ($0,12 \times 2,600,000$) 312,000 kronor. I betraktande av den redan under 4:e kvartalet innevarande år såsom en följd av fallande levnadskostnadsindex inträffade sänkningen av dyrtidstillägget och den ytterligare nedgång, som härutinnan syntes vara att motse under år 1922, syntes den av nämnda index beroende dyrtidsersättningen kunna beräknas komma att utgå med högst 50 % å grundersättningen, motsvarande ett belopp

[44.] av högst 156,000 kronor. Totala ersättningsbeloppet skulle sålunda bliva högst 468,000 kronor.

Pensionsstyrelsen finge i detta sammanhang framhålla, att styrelsen tidigare haft under övervägande olika utvägar för lösandet av frågan om sättet för utbetalning av pensionerna. Härvid hade bland annat ifrågasatts, att pensionsbeloppen medelst postanvisningar skulle av pensionsstyrelsen översändas till pensions-tagarna. Då emellertid kommittén för socialförsäkringens organisation syntes komma att till prövning upptaga spørgsmålet angående sättet för utbetalning av pension, hade pensionsstyrelsen ansett, att — i avvaktan på nämnda kommittés förslag — någon mera genomgripande förändring av det nuvarande utbetalnings-systemet tills vidare icke borde ifrågasättas, och att något definitivt ståndpunkts-tagande med avseende å sättet för utbetalningarna ej borde äga rum.

General-
poststyrelsens
och pensions-
styrelsens
hemställden.

Under återopande av vad sålunda anförts, hemställa generalpoststyrelsen och pensionsstyrelsen, med instämmande jämväl av de till pensionsstyrelsens biträde förordnade sakkunniga, att postverkets ersättning för dess bestyr med utbetalning av pensioner och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring måtte från och med år 1922 utgå med *dels* en grundersättning, beräknad efter 12 öre för varje utbetalning *dels ock* en dyrtidsersättning därutöver, utgörande lika många procent av grundersättningen som det av postverket under det år, ersättningen avser, utbetalade dyrtidstillägget utgör av de utbetalade fasta avlöningarna.

Departementa-
chefen.

Generalpoststyrelsens och pensionsstyrelsens beräkningar av kostnaderna för postverkets bestyr med pensionsutbetalningarna ävensom de av nämnda myndigheter uppgjorda grunderna för ersättning åt postverket synas mig vara väl avvägda, och har jag för avsikt att, därest de av riksdagen lämnas utan anmärkning, föreslå utfärdandet av bestämmelser i enlighet med berörda förslag. Vad då beträffar anslagsbehovet, skulle postverket för sina bestyr under år 1922 med pensionsutbetalningarna komma att först under början av år 1923 uppbära härför utgående ersättning. Denna skulle enligt den i ärendet verkställda utredningen uppgå till högst 468,000 kronor, vilket belopp emellertid med hänsyn bland annat till numera fattat beslut, att vissa pensionsutbetalningar skola ske kvartalsvis i stället för månadsvis, synes mig kunna nedsättas till 425,000 kronor. I sammanhang härmed må framhållas, att då, såsom nämnt, ersättning för postverkets bestyr under innevarande år icke skall utbetalas förr än under år 1923, det i innevarande års riksstat upptagna förslagsanslaget för ersättning till postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m. icke behöver tagas i anspråk.

Under återopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa till *ersättning åt postverket för dess bestyr med pensionsutbetalningar m. m.* [44.]
ett förslagsanslag av kronor 425,000.

41. Ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen.

Såsom ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen har 1921 års riksdag på *extra* stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 300 kronor.

I skrivelse den 19 november 1921 har postsparbanken hemställt, att postsparbanken tillkommande ersättning för nämnda bestyr under första halvåret 1923 måtte beräknas till 150 kronor samt att i riksstaten måtte uppföras för omförmälda ändamål ett bestämt anslag.

[45.]
*Ersättning
åt post-
sparbanken
för dess bestyr
med den på
frivilliga av-
gifter grun-
dade pensions-
försäkringen.
(Extra anslag.)*

Mot ifrågavarande framställning har jag intet att erinra.
Under förevarande punkt torde alltså Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till *ersättning åt postsparbanken för dess bestyr med den på frivilliga avgifter grundade pensionsförsäkringen* anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 150.

42. Ersättning till häradsskrivarna för uppgörande av de i 14 § av pensionsförsäkringslagen omförmälda förteckningar.

För beredande av ersättning till häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar hava förslagsanslag av riksdagen beviljats för åren 1914—1922, för sistnämnda år till ett belopp av 50,000 kronor.

Ifrågavarande ersättning har utgått med 2 öre för varje i förteckningarna upptagen person.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har Sveriges häradsskrivareförening gjort framställning om beredande av högre ersättning för ifrågavarande arbete, ej understigande 4 öre för varje i dylik förteckning upptagen person.

Pensionsstyrelsen, som förklarat sig ej hava något att erinra mot föreningens ifrågavarande hemställan, har gjort framställning om anslag

[46.]
*Ersättning till
häradsskri-
varna för upp-
görande av de
i 14 § av
pensionsför-
säkringslagen
omförmälda
förteckningar.
(Extra anslag.)*

[46.] för första halvåret 1923 med belopp, beräknat efter en ersättning av 4 öre för varje i förteckningarna upptagen person.

I infordrat utlåtande i ärendet har statskontoret tillstyrkt höjning av ifrågavarande ersättning från 2 till 3 öre för varje i förteckningen upptagen person.

Departements-
chefen.

Då frågan om definitiv lönereglering för landsstaten för närvarande är under behandling av löneregleringskommittén, därvid även spørsmålet om häradsskrivarnes sportler lärar bliva föremål för utredning, anser jag häradsskrivareföreningens omförmälda framställning icke böra nu upptagas till prövning. Vid sådant förhållande synes ifrågavarande anslag för första halvåret 1923 skola beräknas till ett belopp motsvarande hälften av det för år 1922 beviljade.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *ersättning till häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar* på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av kronor 25,000.

Fattigvård och barnavård.

43. Fattigvården i Stockholm och landsorten.

[47.]
*Fattigvården
i Stockholm
och lands-
orten.
(Ordinarie
anslag.)*

I riksstaten är sedan många år tillbaka uppfört ett ordinarie bestämt anslag till fattigvården i Stockholm och landsorten. Anslaget, som avser utbetalande av ersättningar till vederbörande för vissa indragna förmåner m. m., har alltsedan år 1887 utgått med sitt nuvarande belopp, 9,564 kronor, och torde för första halvåret 1923 böra upptagas till hälften av samma belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till *fattigvården i Stockholm och landsorten*,
nu för år kronor 9,564,
med ett belopp av » 4,782.

44. Fattigvården i allmänhet.

Det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till fattigvården i allmänhet utgår från och med år 1921 med 700,000 kronor. Belastningssiffrorna för år 1920 samt för första halvåret 1921 utgöra — frånsett särskilda uppbördsmedel — respektive kronor 1,073,719 och kronor 590,718. Med hänsyn till nyssnämnda siffror och då utanordningarna från anslaget huvudsakligen äga rum under årets första hälft, torde anslaget för första halvåret 1923 knappast kunna sättas till lägre belopp än 600,000 kronor.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie förslagsanslaget till *fattigvården i allmänhet*, nu för år kronor 700,000, till ett belopp av » 600,000.

[48.]

*Fattigvården
i allmänhet.
(Ordinarie
anslag.)*

45. Svenska fattigvårdsförbundet.

Till understöd åt Svenska fattigvårdsförbundet har riksdagen anvisat anslag på extra stat allt sedan år 1909. För år 1922 bestämdes detta anslag till högst 29,400 kronor, därav 13,000 kronor avsågos såsom bidrag till ordnande av konsulentverksamhet för barnavård. Därjämte har riksdagen till stipendier för beivrande av en av förbundet anordnad kurs i Stockholm för utbildande av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 3,000 kronor.

Förbundet har anhållit om utverkande av samma anslag jämväl för år 1923.

Socialstyrelsen har i infortrat utlåtande tillstyrkt, att för första halvåret 1923 skulle beviljas till understöd åt förbundet halva årsbeloppet eller 14,700 kronor samt till stipendier hela årsanslaget, 3,000 kronor, enär detta behövde disponeras redan under april månad.

[49.]

*Svenska
fattigvårds-
förbundet.*

*Social-
styrelsen.*

Då utbetalningen av hela understödet för kalenderåret 1923 utan större olägenhet för fattigvårdsförbundet lär kunna uppskjutas till årets senare hälft, synes mig intet anslag för ifrågavarande ändamål behöva äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923. Däremot torde, såsom socialstyrelsen framhållit, hela anslaget till stipendier för beivrande av

*Departements-
chefen.*

- [49.] förbundets utbildningskurs böra utgå under första halvåret, enär nämnda kurs hålles på våren. Rörande sistnämnda anslag gör jag hemställa under nästa punkt.

46. Stipendier för deltagande i Svenska fattigvårdsförbundets kurs för utbildning av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem.

- [50.] Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till stipendier för beivrande av Svenska fattigvårdsförbundets kurs i Stockholm för utbildande av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 3,000.
- Stipendier för deltagande i Svenska fattigvårdsförbundets kurs för utbildning av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem.*
(Extra anslag.)

47. Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnskydd.

- [51.] Vid den andra internationella kongressen för barnskydd, som hållits i Bryssel den 18—21 juli 1921 och i vilken jämväl av Kungl. Maj:t utsedda ombud för Sverige tagit del, beslöts bildandet av en internationell förening för barnskydd.

Enligt det vid kongressen antagna stadgeförslaget skall föreningen hava till ändamål 1) att tjäna såsom föreningsband mellan dem, som i skilda länder intressera sig för barnavård, samt 2) att underlätta studiet av barnavårdsfrågor och att på detta område befrämja framsteg i lagstiftningen och avslutandet av internationella fördrag. Föreningen skall hava en permanent internationell byrå med säte i Bryssel. Varje stat, som inträder i föreningen, förbinder sig dels att betala ett årligt bidrag, vilket för stater med invånarantal mellan 5 och 10 miljoner skall uppgå till 6,000 belgiska francs, dels ock delgiva byrån lagförslag, lagar och administrativa författningar, som beröra föreningens syfte. Stat, som blivit medlem av föreningen, äger utgå därur 12 månader efter skedd uppsägning.

Från belgiska regeringen framfördes i augusti 1921 inbjudan till svenska regeringen att ansluta sig till nämnda internationella förening genom att uppdraga åt sin representant i Bryssel att med representanter för belgiska regeringen underteckna en konvention i överensstämmelse med de stadgar, som fastställts å kongressen. När denna

[51.]

fråga den 30 september 1921 behandlades i statsrådet, anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena, att, då ifrågavarande internationella förening, därest den komme att utveckla sig i önskvärd riktning, kunde bliva till avsevärt gagn för barnavård och barnaskydd i såväl vårt land som övriga länder, vilka anslöte sig till densamma, samt de förbindelser, som Sverige åtog sig genom anslutning till föreningen i varje fall icke kunde bliva synnerligen betungande, ansåge departementschefen, att vårt land icke borde dröja att sålunda taga del i det internationella arbetet på ifrågavarande område. I enlighet med departementschefens hemställan beslöt därpå Kungl. Maj:t, att Sverige skulle ansluta sig till den internationella föreningen för barnaskydd genom att uppdraga åt Sveriges minister i Bryssel att med representanter för belgiska regeringen underteckna en konvention i överensstämmelse med de stadgar, som fastställts å andra internationella kongressen för barnaskydd. Detta beslut har sedermera genom utrikesdepartementets försorg meddelats den belgiska regeringen.

På förfrågan, som framställts genom den svenske ministern i Bryssel, har meddelats, att Sveriges första årsbidrag till ifrågavarande internationella förening förfaller till betalning år 1922 och att det vore önskvärt, att detta liksom senare årsbidrag inbetalades så tidigt på året, som de svenska budgetsförhållandena medgäve.

Erforderligt belopp för betalning av 1922 års bidrag, till vars erläggande Sverige förbundit sig genom sitt inträde i föreningen, synes kunna utanordnas av tillgängliga medel. Men då enligt min mening vårt land fortfarande bör kvarstå i föreningen, torde anslag för gäldande av 1923 års bidrag böra äskas hos riksdagen.

Departements-
chefen.

Årsbidraget utgör 6,000 belgiska francs, och anslaget skall alltså uppgå till häremot svarande belopp i svenskt mynt. Med hänsyn till de osäkra kursförhållandena torde anslaget böra erhålla karaktär av förslagsanslag och, då hela årsbidraget lämpligen bör utbetalas under årets första hälft, för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas till 2,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för gäldande av *Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnaskydd* på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av kronor 2,500.

48. Statsinspektion av fattigvården.

[52.] Å riksstaten för år 1922 är såsom extra anslag upptaget ett förslagsanslag, högst, 49,650 kronor till statsinspektion av fattigvården. Anslaget sammanfaller till sitt belopp helt med slutsumman för den nu gällande avlöningsstaten för fattigvårdskonsulenterna. För första halvåret 1923 torde anslag för nu ifrågavarande ändamål böra äskas med hälften av anslagsbeloppet för år 1922.

Statsinspek-
tion av
fattigvården.
(Extra anslag.)

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till *statsinspektion av fattigvården* bevilja ett förslagsanslag, högst, ... kronor 24,825.

49. Statsbidrag för uppförande eller inrättande av arbetshem.

[53.] På framställning av Kungl. Maj:t har 1921 års riksdag till beredande av statsbidrag till uppförande eller inrättande av i lagen om fattigvården avsedda arbetshem å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 80,000 kronor, att utgå enligt de av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 7 januari 1921 angivna grunder med däri av riksdagen beslutad jämkning.

Statsbidrag
för uppföran-
de eller in-
rättande av
arbetshem.
(Extra anslag.)

Kungl. Maj:t har sedermera genom kungörelse den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. nr 371) utfärdat närmare bestämmelser angående ifrågavarande statsbidrag och villkoren för desammas tillgodonjutande.

Enligt nämnda kungörelse utgår statsbidrag, där för anordnande av arbetshem ny byggnad uppföres, med högst hälften av byggnadskostnaderna, däri ej inräknade utgifter för tillhörande jordområde eller tomt eller för inventarier, dock med den inskränkning, att bidraget ej må överstiga 2,500 kronor för varje, för å arbetshemmet intagen person avsedd sängplats, som hemmet beräknas rymma. Där för anordnande av arbetshem inköpes redan befintlig byggnad, utgår statsbidrag med högst hälften av köpesumman, i vad densamma avser själva byggnaden, samt av kostnaderna för de om- eller tillbyggnadsarbeten, som nödvändiggöras av byggnadens användande till arbetshem, dock med den inskränkning, att bidraget ej må överstiga 1,500 kronor för varje sådan sängplats, som förut är nämnd. Skall till arbetshem användas i vederbörandes ägo befintlig byggnad, som ej uppförts eller inköpts för sådant ändamål, utgår statsbidrag med högst hälften av kostnaderna för de om- eller tillbyggnadsarbeten, vilka äro nödiga för byggnadens användande till arbetshem, dock med den inskränkning, att bidraget ej må överstiga 1,000 kronor för varje sådan sängplats, som ovan omförmäls.

Ifrågavarande statsbidrag utgår vare sig hemmet anordnats av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, eller det kommit till stånd i annan ordning.

[53.]

Vad beträffar de arbetsinrättningar, som för närvarande finnas i några av de större städerna, eller de hem, som tillhöra enskilda organisationer, har det ej förports, att några åtgärder vidtagits för att genom deras omändring få dem godkända såsom arbetshem och komma i åtnjutande av statsbidrag för nämnda arbeten. Beträffande de större städer, som ej deltaga i landsting, förväntas Göteborg och Malmö komma att inrätta arbetshem under år 1922, och kommer erforderligt statsbidrag härför följaktligen sannolikt att utgå av nämnda års anslag. I Stockholm, Norrköping och Hälsingborg förefintliga planer på inrättandet av arbetshem i överensstämmelse med stadgandena i § 33 fattigvårdslagen hava ännu ej tagit så bestämda former, att det kan bedömas när statsbidrag kan komma att utgå första gången. Det synes alltså huvudsakligen bliva av landstingen inrättade arbetshem, som komma ifråga till erhållande av statsbidrag under första halvåret 1923. Gävleborgs och Kopparbergs läns landsting samt Gävle stad hava sålunda beslutat inköpa ett i Kopparbergs län beläget ålderdomshem för att därstädes inrätta ett arbetshem för män, gemensamt för nämnda landsting och Gävle stad samt avsett att rymma 55 platser. Kostnaderna för arbetshemmets inrättande hava beräknats till 224,500 kronor, varför enligt gällande bestämmelser för statsbidrags erhållande sådant skulle utgå med $55 \times 1,500$ kronor = 82,500 kronor. Det torde vara avsett, att arbetshemmet skall träda i verksamhet först den 1 januari 1923. På grund härav och med hänsyn till gällande kontrollbestämmelser för utbetalning av statsbidrag kan det ej nu avgöras, huruvida statsbidraget för omförmälda arbetshems inrättande kommer att belasta 1922 års anslag eller det anslag, som bör äskas för år 1923. Vidare har Kalmar läns södra landsting beslutat att genom om- och tillbyggnad av en landstinget tillhörig gård inrätta ett arbetshem för 20 personer. När ifrågavarande beslut skall komma till utförande är dock ej ännu definitivt bestämt. Då emellertid, såsom av det förestående framgår, ett helt års anslag kommer att tagas i anspråk för inrättande av ett enda hem, torde någon minskning i anslaget för år räknat icke kunna komma ifråga.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till beredande av statsbidrag till *uppförande eller inrättande av i lagen om fattigvården avsedda arbetshem* anvisa ett förslagsanslag av kronor 40,000.

50. Statsbidrag till driftkostnaderna vid arbetshem.

[54.] Statsbidrag till driftkostnaderna vid arbetshem. På framställning av Kungl. Maj:t har 1921 års riksdag till beredande av statsbidrag till driftkostnaderna vid i lagen om fattigvården avsedda arbetshem å extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

(Extra anslag.) Genom kungörelse den 9 juli 1920 (sv. förf.-saml. nr 607) hava fastställts villkoren för erhållande av statsbidrag till driftkostnaderna vid ifrågavarande arbetshem. Enligt nämnda kungörelse utgår statsbidrag halvårsvis med 250 kronor för en var av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna å arbetshemmet.

Vid beräkning av det för år 1922 anvisade anslaget för detta ändamål antogs, att tillhoppa 200 platser skulle bliva belagda å arbetshemmen under nämnda år. Av vad som anförts under föregående punkt framgår emellertid, att någon säker beräkning av antalet platser å arbetshem under de närmaste åren icke kan göras. Under sådana omständigheter kunde ifrågakomma att för år 1923 upptaga anslaget till samma belopp som för år 1922. Men då utbetalning av statsbidragen skall ske för halvår i efterskott, i följd varav de å första halvåret 1923 belöpande bidragen komma att beräknas efter vederbörande arbetshems beläggning under senare hälften av år 1922, samt, såvitt numera kan bedömas, under sistnämnda år endast ett par arbetshem torde hava kommit till stånd, synes anslaget för första halvåret 1923 kunna begränsas till 25,000 kronor.

På grund av vad jag sålunda anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till beredande av statsbidrag till driftkostnaderna vid i lagen om fattigvården avsedda arbetshem anvisa ett förslagsanslag av kronor 25,000.

51. Allmänna barnhuset i Stockholm.

[55.] Allmänna barnhuset i Stockholm. I riksstaten äro upptagna särskilda ordinarie bestämda anslag till allmänna barnhuset i Stockholm, till frimurarbarnhuset och till barnhusen i landsorten. I staten för 1922 uppgå anslagsbeloppen till respektive 84,700 kronor, 2,750 kronor och 28,380 kronor. Anslagen, som i

Allmänna
barnhuset
i Stockholm.
(Ordinarie
anslag.)

huvudsak avse att lämna gottgörelse för vissa, vederbörande anstalter av ålder tillförsäkrade förmåner, som sedermera indragits, utbetalas kvartalsvis i efterskott. För första halvåret 1923 torde därför anslagen bära upptagas med hälften av de nuvarande årsbeloppen. [55.]

Rörande anslagen till frimurarbarnhuset och barnhusen i landsorten gör jag framställning under de två närmast följande punkterna.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till *allmänna barnhuset i Stockholm*,
nu för år kronor 84,700,
med halva beloppet » 42,350.

52. Frimurarbarnhuset.

Under åberopande av vad jag under näst föregående punkt anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [56.]

*Frimurar-
barnhuset.*
(*Ordinarie
anslag.*)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till *frimurarbarnhuset*,
nu för år kronor 2,750,
med halva beloppet » 1,375.

53. Barnhusen i landsorten.

Hänvisande till vad av mig anförts här ovan under punkten 55, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [57.]

*Barnhusen
i landsorten.*
(*Ordinarie
anslag.*)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till *barnhusen i landsorten*,
nu för år kronor 28.380,
med halva beloppet » 14,190.

Diverse sociala ändamål.

54. Drottning Sophias skyddshem.

55. Frälsningsarméns räddningshem.

56. Göteborgs kvinnohem.

57. Vita bandets småbrukshem Håkanstorp.

[58.] Då utbetalning av begärt statsbidrag för år 1923 till de under n:r:is 54—57 upptagna anstalterna i varje fall torde kunna anstå till årets senare hälft, saknar jag anledning att nu ingå på frågan om anslag för dessa ändamål.

Drottning
Sophias
skyddshem
m. m.

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

Medicinalstyrelsen med dithörande stater.

1. Medicinalstyrelsen.

[59.] För år 1922 har riksdagen under rubriken medicinalstyrelsen anvisat ett ordinarie förslagsanslag å 352,100 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

(Ordinarie
anslag)

Den för samma år godkända ordinarie staten för medicinalstyrelsen är av följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 246,200
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 10,900
Arvode till generaldirektörens ställföreträdare, <i>förslagsanslag, högst</i> , ...	» 1,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, vetenskapliga rådet, veterinärrådet m. m., <i>förslagsanslag, högst</i> , ...	» 94,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor 352,100	

I skrivelse den 28 september 1921 har medicinalstyrelsen hemställt, att å ordinarie stat för första halvåret 1923 måtte till styrelsen anvisas ett förslagsanslag å 176,050 kronor eller hälften av ovan angivna belopp.

I detta sammanhang anser jag mig ock böra anmäla en skrivelse från medicinalstyrelsen av den 4 oktober 1920, i vad den avser överinspektörens för sinnessjukvården i riket löneförmåner. Innan jag redogör för innehållet av medicinalstyrelsens i berörda skrivelse därutinnan framlagda förslag, torde jag emellertid först få bringa i erinran ifrågavarande befattningshavares nuvarande löneförhållanden och tjänsteåligganden samt en av medicinalstyrelsen i ämnet förut gjord framställning.

[59.]
*Lönereglering
för
inspektören
för sinnessjukvården.*

Inspektörsbefattningen för sinnessjukvården i riket inrättades efter beslut vid 1901 års riksdag, innefattande medgivande att till arvode åt befattningshavaren samt till ersättning för resor och traktamenten finge utgå ett årligt belopp å 11,000 kronor av förslagsanslaget till hospitals underhåll.

Genom brev den 14 juni 1901 förordnades, att tillsyn över att stadgans angående sinnessjuka bestämmelser rörande sjukvården bleve noggrant iakttagna skulle från ingången av år 1902 utövas av en av Kungl. Maj:t, varje gång för en tid av högst fem år, förordnad överinspektör för sinnessjukvården i riket med åligganden, som närmare angåves uti samma stadga. Därjämte förklarades, att överinspektören vore berättigad att åtnjuta ej mindre ett årligt arvode av 8,000 kronor, (varav 6,000 kronor skulle anses motsvara lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar), än även resekostnads- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i resereglementet för av honom i tjänsten företagna resor, dock icke till högre belopp än 3,000 kronor om året.

Genom brev den 13 november 1908 har medgivits, att överinspektören må åtnjuta semester under en och en halv månad årligen samt att arvode till vikarie under semestern må utgå med 10 kronor om dagen av det till överinspektörens resekostnads- och traktamentsersättning anvisade beloppet av högst 3,000 kronor om året, dock att ifrågavarande semester må åtnjutas allenast i den mån de nämnda till resekostnads- och traktamentsersättning anslagna medlen förslå till avlönande av vikarie under semestern.

Överinspektören har åtnjutit tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor per år från 1919 års början.

Överinspektören för sinnessjukvården i riket åligger

1) enligt 12 § i stadgan angående sinnessjuka den 14 juni 1901 (sv. förf.-saml. nr 48). bland annat: att efter resplan, godkänd av medicinalstyrelsen, en eller flera gånger årligen inspektera anstalterna för sinnessjuka och därvid såväl genom personlig undersökning som ock annorledes göra sig noga underrättad om de sjukas behandling och skötsel samt särskilt deras behov av hospitalsvård;

[59.] 2) enligt 18 § 3 mom. och 25 § i instruktionen för medicinalstyrelsen den 17 december 1914 (sv. förf.-saml. nr 497): att i fråga om ärende, vid vars behandling inom styrelsen han blivit tillkallad, meddela upplysningar och råd, uttala sin mening samt, om styrelsen fattar därifrån avvikande beslut, låta anteckna sin skiljaktiga mening i protokollet; och att jämte generaldirektören — eller i hans ställe ett av medicinalråden — samt chefen för hospitalsbyrån deltaga i handläggning av rättspsykiatriska frågor, i vilka medicinalstyrelsen har att avgiva utlåtande;

3) enligt 2 § i kungörelsen den 24 oktober 1919 angående understöd av statsmedel åt anstalter för obildbara sinnesslöa (sv. förf.-saml. nr 658): att utöva den närmaste tillsynen av anstalter för obildbara sinnesslöa, vilka åtnjuta statsunderstöd; samt

4) enligt brev den 21 mars 1919: att vid behov, då så lämpligen kan ske, inträda såsom vikarie för byråchefen å hospitalsbyrån i medicinalstyrelsen.

Enligt sistnämnda brev förordnades dåvarande överläkaren vid Sätters hospital, medicine doktor Daniel Alfred Petrén att tillsvidare under ytterligare fem år från och med den 1 april 1919 vara överinspektör för sinnessjukvården i riket.

Medicinal-
styrelsens
framställning
den 9 juni
1915.

I skrivelse den 9 juni 1915 erinrade medicinalstyrelsen, hurusom enligt dittills gällande bestämmelser de för endast obildbara sinnesslöa avsedda anstalterna stode under närmaste tillsyn av överinspektören för sinnessjukvården i riket, under det att anstalterna för bildbara sinnesslöa och de i samband med dylika anordnade anstalterna för obildbara sinnesslöa varit underkastade den inspektion, som chefen för ecklesiastikdepartementet bestämt.

Denna inspektion hade alltsedan början av år 1902 till och med år 1914 på uppdrag av nämnda departementschef verkställts av överinspektören för sinnessjukvården i riket, vilken sålunda haft sig anförtrodd inspektionen av samtliga sinnesslöanstalter. Från och med år 1915 hade samtliga frågor rörande sinnesslöanstalter överflyttats från ecklesiastikdepartementet till civildepartementet, dock att frågor av pedagogisk natur handlades efter gemensam beredning med förstnämnda departement. Samtidigt hade inspektionen av dessa anstalter uppdelats uti dels en medicinsk-psykiatrisk, dels en pedagogisk, av vilka den förra för år 1915 uppdragits åt överinspektören för sinnessjukvården i riket Petrén. Den medicinsk-psykiatriska inspektionen av samtliga sinnesslöanstalter var sålunda jämväl då förenad hos en och samma person.

Det syntes medicinalstyrelsen otvivelaktigt, att en uppdelning av den medicinsk-psykiatriska inspektionen på två olika personer — en för inspektion av anstalterna för obildbara sinnesslöa och en för inspektion av anstalterna för bild-

bara sinnesslöa — skulle medföra avsevärda olägenheter. Då det dessutom vore av vikt, att inspektionen av samtliga dessa anstalter utövades av en medicinalstyrelsen underlydande person, ansåg styrelsen fördelaktigast, att det dåvarande faktiskt bestående förhållandet — att inspektionen av båda slagen av anstalter vore förenad hos samma person — fortfarande finge äga bestånd.

[59.]

Styrelsen hemställde därför, att det i blivande kungörelse om statsunderstöd åt anstalter för bildbara sinnesslöa måtte uttryckligen föreskrivas, att den medicinsk-psykiatriska inspektionen av båda slagen av sinnesslöanstalter skulle utövas av överinspektören för sinnessjukvården i riket.

Överinspektören hade för det honom varje år av departementschefen meddelade uppdraget att inspektera anstalterna för bildbara sinnesslöa åtnjutit en årlig ersättning av 1,500 kronor jämte resekostnads- och traktamentsersättning för sina inspektionsförrättningar enligt bestämmelserna för tredje klassen i gällande resereglemente. Ifrågasvarande arvode hade utgått av anslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn, under det att ersättningen för resekostnad och traktamente bestritts av det under åttonde huvudtiteln uppförda anslaget till rese- och traktamentspenningar. Skulle den medicinsk-psykiatriska inspektionen av dessa anstalter bli överinspektören författningsenligt ålagd, syntes emellertid ett sådant krävande arbete icke böra utan särskild ersättning åläggas honom i hans egenskap av överinspektör, utan borde väl åt honom beredas en förhöjning uti det till honom i sistnämnda egenskap utgående arvodet. Då det med inspektionen förenade arbetet väl icke komme att framdeles bli mindre än förut utan snarare komme att ökas, syntes det styrelsen, att förhöjningen i arvodet borde beräknas till enahanda belopp, varmed ersättningen för inspektionen dittills utgått, eller 1,500 kronor.

Nu nämnda framställning från medicinalstyrelsen föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd, men har överinspektören Petrén fortfarande år för år erhållit av vederbörande departementschef enahanda uppdrag som för år 1915, utsträckt på grund av kungörelse den 24 oktober 1919, nr 659, till epileptikeranstalter.

I sin ovanberörda skrivelse av den 4 oktober 1920 har medicinalstyrelsen erinrat om, att det jämlikt 7 § i stadgan angående sinnessjuka vore föreskrivet, att som behörighet till överinspektörsbefattningen för sinnessjukvården i riket gällde vad som vore stadgat för att kunna utnämnas till överläkare. Styrelsen hade emellertid vid av-

Medicinal-
styrelsens
framställning
den 4 oktober
1920.

- [59.] givandet av förslag till innehavare av överinspektörsbefattningen, med hänsyn till dennes mången gång mycket grannliga verksamhet och önskvärdheten av att han vore i besittning av stark psykiatrisk auktoritet, låtit sig angeläget vara att tillse, att den föreslagne, utöver kompetens till överläkare, kunde förete betyg på förvärfvad grundlig psykiatrisk utbildning, helst genom vunnen doktorsgrad efter genomgången disputation såsom prov. Under sådana förhållanden vore det — enligt styrelsens mening — tydligt, att en avlöning å 9,000 kronor icke kunde vara tillfyllest, då överinspektörens kolleger som överläkare vid hospitalen komme upp till en inkomst av 11,500 å 12,100 kronor. Skillnaden bleve ännu större, om hänsyn toges till att överinspektören icke kunde bereda sig de överläkarna tillkommande naturaförmåner av familjebostad med bränsle och lyse för det av medicinalstyrelsen beräknade värdet därå av 3,000 kronor. Men det vore — efter styrelsens uppfattning — icke blott så, att överinspektörens inkomster borde uppgå till samma belopp, som utginge till överläkarna, utan hans avlöning borde sättas icke obetydligt högre än deras, så att den lämpligaste personen kunde erhållas till denna viktiga befattning. Styrelsen ansåge, att hans avlöning borde utgå med 14,000 kronor per år.

Det till resekostnads- och traktamentsersättning m. m. åt nämnda befattningshavare anvisade beloppet å 3,000 kronor vore, enligt styrelsens mening, numera ej till fyllest med hänsyn till de betydligt ökade kostnaderna för resor; beloppet syntes böra fördubblas, vadan det till avlöning och resekostnads- och traktamentsersättning åt överinspektören anvisade anslaget å 11,000 kronor borde höjas till 20,000 kronor.

Genom remiss den 11 maj 1921 har medicinalstyrelsens sistberörda framställning överlämnats till 1902 års löneregleringskommitté för att tagas i övervägande vid fullgörande av kommittén meddelat uppdrag att avgiva utlåtande angående hospitalspersonalens avlöningsförhållanden.

1902 års löne-
reglerings-
kommitté.

I ett den 16 november 1921 dagtecknat yttrande har löneregleringskommittén, under erinran om att avlöningen till överinspektören för sinnessjukvården i riket utginge av förslagsanslaget till hospitals underhåll, till en början framhållit, hurusom bemålde överinspektör i statskalendern vore upptagen bland medicinalstyrelsens tjänstemän och placerad på hospitalsbyrån samt att det ålåge honom enligt brevet den 21 mars 1919 att utan särskild ersättning vid behov, då så lämpligen kunde ske, inträda såsom vikarie för byråchefen å hospitalsbyrån

ävensom enligt stadgan angående sinnessjuka och instruktionen för medicinalstyrelsen att jämväl i andra hänseenden biträda styrelsen.

[59.]

I anslutning härtill har det synts kommittén, att befattningshavaren ifråga nu borde definitivt hänföras till den medicinalstyrelsen tillhörande personalen och befattningen i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement med flera verk upptagas i 2 kap. 5 § 2 mom. bland de där angivna befattningar, vilkas innehavare tillsätts genom förordnande tillsvidare mot visst arvode, för år räknat. Därest så skedde, skulle några särskilda bestämmelser angående semester och ersättning till vikarier icke vidare erfordras, utan skulle i dessa hänseenden tillämpas föreskrifter i 6 § i reglementet.

Att, i anslutning till vad medicinalstyrelsen i ovanberörda skrivelse den 9 juni 1915 hemställt, till överinspektörens åligganden jämväl skulle höra närmaste tillsyn i medicinskt-psykiatriskt hänseende över anstalter ej blott för obildbara utan även för bildbara sinnesslöa — utsträckt vidare till epileptikeranstalter — har synts kommittén lämpligt och ändamålsenligt.

Vad anginge arvodet för samtliga honom sålunda åliggande, enligt kommitténs mening mycket betydelsefulla göromål, har kommittén emellertid ansett sig ej kunna föreslå detsamma till högre belopp än 13,000 kronor för år räknat, ungefärligen motsvarande den lön, 13,020 kronor, som enligt den i 9 § avlöningsreglementet intagna löneplan tillkommer första lönegraden, avdelning A, (ortsgrupp G), till vilken lönegrad hänföras överdirektörer i lägre grad och andra motsvarande chefer i centrala ämbetsverk (myntdirektören, riksbibliotekarien, överintendenten vid Nationalmuseum, riksantikvarien samt överdirektörerna vid Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt).

Ersättning för överinspektörens tjänsteresor har synts kommittén böra utgå av femte huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar.

I anslutning till vad sålunda anförts har kommittén hemställt, att, om så ansåges erforderligt, det å ordinarie stat för medicinalstyrelsen från och med år 1922 uppförda förslagsanslaget för avlöningar till ordinarie tjänstemän, 246,200 kronor, måtte ökas med 13,000 kronor till 259,200 kronor.

Medicinalstyrelsen, som genom remiss den 23 november 1921 anbefallts avgiva utlåtande angående det av löneregleringskommittén sålunda uppgjorda förslaget, har därvid anslutit sig till kommitténs förslag angående överinspektörsbefattningens uppförande på medicinalstyrelsens stat.

Medicinal-
styrelsen.

[59.]

I fråga om storleken av det för överinspektören föreslagna arvodelt samt angående överinspektörsbefattningens tillsättande har medicinalstyrelsen anfört följande:

»Beträffande överinspektörens arvode föreslog medicinalstyrelsen i underdånig skrivelse den 4 oktober 1920, att detsamma borde fastställas till 14,000 kronor. Då det emellertid torde vara lämpligt, att överinspektörens arvode fastställas i nära överensstämmelse med den löneplan, som blivit fastställd genom Eders Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen den 22 juni 1921, anser sig styrelsen kunna ansluta sig till löneregeringskommitténs förslag, enligt vilket arvodet skulle bestämmas till 13,000 kronor, ungefärligen motsvarande den lön, som enligt nyssberörda löneplan tillkommer första lönegradens avdelning A. (ortsgrupp G.).

Befattningen bör fortfarande besättas allenast genom förordnande, i vilket avseende löneregeringskommittén föreslår förordnande tills vidare i likhet med vad som gäller för de i avlöningsreglementets 5 § 2 mom. upptagna befattningarna. I anledning härav får styrelsen framhålla önskvärdenheten av att ifrågavarande befattning icke alltför länge innehaves av samma person. Den nu gällande i kungl. brev den 14 juni 1901 meddelade föreskriften, att befattningen skall besättas med förordnande för en tid av högst fem år, anser styrelsen ur denna synpunkt synnerligen lämplig. Då emellertid möjlighet till ombyte av innehavare å befattningen förefinnes, även om densamma besättes med förordnande tills vidare, anser sig styrelsen icke böra hava något att erinra mot ändring av nuvarande bestämmelser i nämnda avseende.»

Departements-
chefen.

Att, såsom löneregeringskommittén föreslagit och medicinalstyrelsen tillstyrkt, överinspektören för sinnessjukvården i riket definitivt hänföres till den medicinalstyrelsen tillhörande personalen och befattningen i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement med flera verk upptages i 5 § 2 mom. bland de där angivna befattningar, vilkas innehavare tillsätts genom förordnande tills vidare mot visst arvode för år räknat, synes mig vara att förorda.

Vad befattningshavarens ifråga ämbetsåligganden beträffar, har jag funnit så stora fördelar förenade med den av medicinalstyrelsen och löneregeringskommittén föreslagna utvidgningen av dessa, att jag giver min anslutning till det därutinnan framlagda förslaget. Jag tillstyrker alltså, att till överinspektörens åligganden jämväl skall höra närmaste tillsynen i medicinskt-psykiatriskt hänseende över anstalter för sinnesslöa, såväl obildbara som bildbara, ävensom epileptikeranstalter.

Till de ändringar i gällande författningar, som vid bifall till vad jag sålunda föreslagit må varda erforderliga, torde det i sinom tid tillåtas mig att återkomma.

Vidkommande härefter det av löneregleringskommittén för överinspektören föreslagna arvudet synes mig detsamma med hänsyn till det honom åvilande ansvarsfulla arbetet vara väl avvägt. Jag finner mig likaledes böra tillstyrka, att överinspektören tillkommande ersättning för tjänsteresor må utgå av femte huvudtiteln's förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar och icke begränsas genom något på förhand fastslaget maximibelopp.

[59.]

Vad slutligen angår det av medicinalstyrelsen i skrivelse den 28 september 1921 för första halvåret 1923 äskade anslaget, 176,050 kronor, torde, på grund av vad jag ovan föreslagit, den i detsamma ingående anslagsposten för avlöningar till ordinarie tjänstemän böra ökas med 6,500 kronor eller med hälften av det för överinspektören ifrågasatta årsarvodet. Någon höjning av den för vikariatsersättningar avsedda anslagsposten å 10,900 kronor är däremot enligt mitt förmenande icke nödvändig. Det för första hälften av år 1923 erforderliga anslaget skulle alltså sluta å ett belopp av 182,550 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva,

att befattningen såsom överinspektör för sinnessjukvården i riket må hänföras till den medicinalstyrelsen tillhörande personalen och i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, upptagas bland de i 5 § 2 mom. angivna befattningar, vilkas innehavare tillsätts genom förordnande tillsvidare mot visst arvode;

att överinspektören må för de honom tillhörande åligganden åtnjuta arvode, för år räknat, av 13,000 kronor;

att i den till avlöningsreglementet hörande tjänsteförteckning må under femte huvudtiteln, medicinalstyrelsen, uppföras:

»överinspektör för sinnessjukvården i riket, arvode enligt 5 § i reglementet — — — —»; samt

att resekostnads- och traktamentsersättning för av överinspektören i tjänsten företagna resor må utgå av femte huvudtiteln's förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar;

[59.]

dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *medicinalstyrelsen*,
 nu för år kronor 352,100,
 med ett belopp av » 182,550.

2. Övergångsstat.

[60.]
Övergångs-
stat.
 (Ordinarie
 anslag.)

Å medicinalstyrelsens övergångsstat är uppförd en kamrer med en avlöning av 4,500 kronor. Harjämte äger denne tjänsteman åtnjuta, fränsett ålderstillägg, dels tillfällig löneförbättring med 1,000 kronor, dels ock å extra stat genom ett av riksdagen för varje år särskilt för ändamålet beviljat anslag ett personligt avlöningstillägg av 1,300 kronor.

Enligt vad medicinalstyrelsen meddelat, kommer nämnda kamrer att kvarstå på övergångsstat även efter det den nya löneregleringen trätt i kraft och skall således jämlikt kungörelsen den 22 juni 1921 (sv. förf.-saml. nr 453) bibehållas vid samtliga enligt övergångsstaten utgående avlöningsförmåner jämte tillfällig löneförbättring och personligt lönetillägg. Vid sådant förhållande torde, såsom styrelsen jämväl föreslagit, det för övergångsstaten beviljade ordinarie anslaget å 4,500 kronor fortfarande bära kvarstå under femte huvudtiteln och för första halvåret 1923 upptagas till halva beloppet eller 2,250 kronor. Likaså bör för ifrågavarande budgettermin äskas ett extra anslag å 650 kronor för beredande av personligt avlöningstillägg.

Rörande sistnämnda anslag gör jag framställning under punkten 62.

Under nu förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
 det under rubriken *medicinalstyrelsen: övergångsstat* uppförda *ordinarie* anslaget
 nu för år kronor 4,500,
 med ett belopp av » 2,250.

3. Upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet.

[61.]
Upprätthåll-
ande av
medicinal-
styrelsens
verksamhet.
 (Extra anslag.)

För upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet har riksdagen, utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 34,700 kronor. Anslaget är avsett att bereda avlöning enligt angivna grunder (statsverksprop. 1921 femte huvudtiteln punkt 63) åt vissa för handläggning av apoteksärenden erforderliga extra befattningshavare inom styrelsen ävensom åt den jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 7 november 1919 hos styrelsen anställda inspektrisen över sjuksköterskeväsendet.

För nu ifrågavarande ändamål torde, i anslutning till av medicinalstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1921 gjord hemställan, böra för första halvåret 1923 beräknas ett belopp av 17,350 kronor eller hälften av anslaget för år 1922.

Emellertid torde av annan anledning en viss höjning av anslaget kunna ifrågasättas. Jag åsyftar härvid en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 30 augusti 1921 gjord framställning om anvisande av medel för beredande av möjlighet för styrelsen att utse sakkunniga att hos styrelsen biträda vid granskning av läkemedelsprisen m. m.

Innan jag anmäler denna styrelsens framställning, tillåter jag mig först erinra därom att jämlikt 5 § i den för medicinalstyrelsen gällande instruktionen av den 17 december 1914 till styrelsens inseende över apoteksväsendet hör, bland annat, att enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder utfärda medicinaltaxa samt årligen med biträde av utav apotekarsocieteten direktions utsedda delegerade överse densamma ävensom bestämma och låta kungöra de ändringar däri, vilka bliva en följd av de i handeln förekommande läkemedels förändrade pris. Sådan taxa har även under närmare ett sekel utfärdats, och angiver densamma maximipris å huvudsakligen endast de i svenska farmakopén och militärfarmakopén upptagna (officinella) läkemedlen. Enligt Kungl. Maj:ts resolution av den 17 mars 1894 — innefattande ändrad lydelse av § 4 i de av Kungl. Maj:t den 21 mars 1881 fastställda förnyade stadgar för apotekarsocieteten i riket — skall apotekarsocieteten inom eller utom sin direktions anställa två ledamöter av societeten att efter kallelse av medicinalstyrelsen biträda vid den årliga granskningen av medicinaltaxan.

I sin ifrågavarande skrivelse framhåller nu medicinalstyrelsen, att nyssnämnda taxegranskare äro icke endast utsedda utan även avlönade av apotekarsocieteten och sålunda i första hand dennas förtroendemän, vilket icke synes styrelsen alldeles formellt riktigt. Enligt styrelsens mening vore det lämpligare, om det huvudsakliga arbetet med taxegranskningen kunde anförtros åt hos styrelsen anställda sakkunniga och de av apotekarsocieteten utsedda funktionärernas uppgift begränsades till att ifråga om taxegranskningen göra sådana erinringar, som kunde föranledas av apotekarsocieteten särskilda intresse beträffande läkemedelspriserna. Under nuvarande förhållanden måste, säger styrelsen, även om någon av medicinalstyrelsens tjänstemän deltagit i granskningsarbetet, detta dock i huvudsak utföras av apotekarsocieteten taxegranskare, alltså av ombud för dem, vilka såsom säljare av läkemedel hava direkt intresse av högsta möjliga prissättning.

[61.]

Medicinal-
styrelsen.

[61.] Medicinalstyrelsen anser sig emellertid böra framhålla, att genom ovannämnda, hittills tillämpade förfarande allmänhetens berättigade intresse ifråga om läkemedelspriserna icke torde hava blivit eftersatt, enär apotekarsocieteten synes hava låtit sig angeläget vara att för uppdraget utse sådana ledamöter, som med bortseende från egna och kollegers vinning förfarit fullt opartiskt.

Behovet av nödig sakkunskap vid taxegranskningen framtvingar, anför styrelsen vidare, självfallet anlitan de av farmaceutiskt utbildad arbetskraft. Därest offentlig myndighet — medicinalstyrelsen — utsåge taxegranskarna och dessa för sitt arbete erhöles ersättning av statsmedel, skulle emellertid enligt styrelsens åsikt även formellt deras ansvar ökas.

Emellertid ifrågasätter styrelsen i detta sammanhang en utvidgning av den officinella taxan, vilken nu, såsom nämnts, i huvudsak omfattar allenast de i svenska farmakopén och militärfarmakopén intagna läkemedlen. Styrelsen anför därutinnan i huvudsak:

Vid sammanförande i farmakopén av de läkemedel, som komme till större användning, måste givetvis av praktiska skäl ett jämförelsevis strängt urval göras. Förutom dessa så kallade officinella läkemedel, vilkas hållande i förråd på varje apoteksinrättning vore obligatoriskt, användes emellertid i sjukvården flera andra läkemedel, bland vilka vid nya farmakopéupplagors utarbetande sådana utvaldes och infördes, som framför de övriga tillvunnit sig allmänhetens och läkarkårens förtroende. En taxa över sådana icke officinella läkemedel utgaves av apotekarsocieteten genom dess taxerevisorer.

Ett sammanförande i en enda taxa av de officinella och de icke officinella läkemedlen skulle innebära tillgodoseendet av ett länge känt behov. Härför talade bland annat den omständigheten, att räkningar å läkemedel, som skulle betalas av statsmedel, knappast upptogs mindre antal icke officinella än i medicinaltaxan förekommande läkemedel. Det syntes alltså vara helt i sin ordning, att även de förstnämndas pris angäves i den av medicinalstyrelsen utfärdade taxan.

Genom medicinaltaxans utökning på sätt ovan föreslagits skulle dess utarbetande kräva ökad arbetskraft och dess tryckningskostnad ävenledes bliva större. Beträffande kostnadsökningen kunde denna kompenseras av besparing på annat håll. För att underlätta apotekens expeditiönsarbete upptogs nu i den av apotekarsocieteten utgivna taxan utom icke officinella även samtliga i medicinaltaxan förekommande läkemedel. Denna omtryckning bleve enligt styrelsens här föreliggande förslag framdeles obehöfelig. Trycktes medicinaltaxan i sitt föreslagna nya skick, såsom hittills varit fallet med apotekarsocietetens taxa, på för apoteks-expeditionen lämpligt papper, kunde den till apoteken distribueras mot ersättning för självkostnaden, vilket förfaringssätt hittills blivit av apotekarsocieteten tillämpat.

Rörande behovet av personal för nu ifrågavarande taxegranskning och nya taxors utfärdande framhåller styrelsen, att arbetet härmed torde

[61.]

kunna till en del skötas av tvenne hos styrelsen nu anställda tjänstemän, av vilka en företrädesvis skulle handhava upplägget av erforderligt kortregister. Dessutom skulle erfordras medverkan av tvenne andra sakkunniga, vilka jämte suppleanter skulle utses av medicinalstyrelsen och vid behov inkallas för tillfällig tjänstgöring. För beredande av ersättning åt dessa taxegranskare för deras arbete skulle erfordras ett belopp av 2,000 kronor för år.

Av sålunda anförda skäl hemställer medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga styrelsen att uppdraga åt två därtill lämpliga personer, jämte två suppleanter, att hos styrelsen biträda vid granskning av läkemedelspriser ävensom vid bestämmande av de ändringar i medicinaltaxan, vilka bliva en följd av i handeln förekommande läkemedels förändrade pris, samt att ett belopp av tvåtusen kronor för år måtte anvisas till beredande av arvode åt de taxegranskare, som komma att av styrelsen sålunda utses.

Uti ett den 6 oktober 1921 gemensamt avgivet yttrande förklara apotekarsocietetens direktion och Sveriges apotekarförbunds verkställande utskott sig icke hava något att erinra mot medicinalstyrelsens ifrågasvarande framställning under förutsättning, att det vore brist på arbetskrafter hos styrelsen, som motiverat framställningen, och att det icke vore meningen att beröva apotekarsocietetens den densamma enligt författningarna tillförsäkrade rätt att delta i omförmälda taxearbete.

Apotekar-
societetens
direktion och
Sveriges apo-
tekarförbunds
verkställande
utskott.

En omläggning av arbetet med granskningen av medicinaltaxan, sådant detta arbete nu försiggår, synes mig oundgängligen påkallad. Även om det hittills tillämpade förfaringssättet i praktiken ej givit fog för anmärkning, är det principiellt olämpligt, att en officiell taxegranskning i verkligheten huvudsakligen utföres av ombud för apotekarsocietetens, vars medlemmar hava enskilt intresse av prissättningen. Det bör såvitt möjligt sörjas för, att den huvudsakliga delen av ifrågasvarande arbete för framtiden kommer att utföras av jämväl formellt opartiska personer, som handla under offentligt ansvar. Då de nu befintliga arbetskrafterna inom styrelsens avdelning för handläggning av apoteksärenden icke torde kunna i vidare mån, än styrelsen angivit, påräknas för ifrågasvarande granskningsarbete, anser jag mig böra tillstyrka den av styrelsen föreslagna anordningen, att styrelsen skall äga för ändamålet anlita två särskilt tillkallade sakkunniga personer jämte två suppleanter. Denna anordning torde böra träda i tillämpning redan från och med år 1922.

Departements-
chefen.

[61.] Det av styrelsen till bestridande av utgifterna härför ifrågasatta beloppet av 2,000 kronor för år torde få anses skäligt, helst arbetet med granskningen av medicinaltaxan, redan nu omfattande, torde komma att bli ännu mera tidskrävande vid en redigering av taxan enligt den av styrelsen föreslagna utvidgade planen, vilken, såsom praktisk och ändamålsenlig, synes mig böra realiseras.

Då ett bifall till ifrågavarande förslag beträffande taxearbetets utförande givetvis icke skulle medföra någon inskränkning i den apotekarsocietetens ombud tillkommande rätt att deltaga i taxearbetet utan endast återföra ombudens uppgift till vad därmed ursprungligen avsetts, anser jag, i likhet med medicinalstyrelsen, icke någon ändring av nu förevarande anledning påkallad vare sig i styrelsens instruktion eller i stadgarna för apotekaresocieteten.

Det extra anslaget till upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet avser, såsom ovan nämnts, i huvudsak bestridande av utgifterna för styrelsens avdelning för handläggning av apoteksärenden. I följd härav torde det vara lämpligt, att nu ifrågavarande utgift hänföres till samma anslag. Ovan har detta anslag för första halvåret 1923 beräknats till 17,350 kronor. Vid bifall till vad jag nu föreslagit, skulle det samma för nämnda tid upptagas till 18,350 kronor.

Rörande å tilläggsstat för år 1922 erforderligt anslag, 2,000 kronor, gör jag framställning i annat sammanhang.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av medicinalstyrelsens verksamhet*, utöver anslaget på ordinarie stat, på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 18,350.

4. Personligt avlöningstillägg till en befattningshavare i medicinalstyrelsen.

[62.]

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 60 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Personligt
avlöningstill-
lägg till en
befattnings-
havare i
medicinal-
styrelsen.*

(Extra anslag.)

att på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 för beredande av *personligt avlöningstillägg* under nämnda tid för en å *övergångsstat* uppförd *befattningshavare hos medicinalstyrelsen* i enlighet med de för provisorisk lönereglering för befattningshavare i styrelsen för år 1914 fastställda grunder och villkor anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 650.

Statsmedicinska anstalten.**5. Statens bakteriologiska laboratorium.**

Det ordinarie anslaget till statens bakteriologiska laboratorium, som i riksstaten sedan år 1920 är upptaget till 102,290 kronor, torde för första halvåret 1923 böra uppföras med hälften av nämnda belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[63.]
Statens bakteriologiska laboratorium.
(Ordinarie anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till statens bakteriologiska laboratorium,
nu för år kronor 102,290,
med ett belopp av » 51,145.

6. Upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium.

Det ordinarie anslaget till statens bakteriologiska laboratorium utgår från och med år 1920 med 102,290 kronor. Till täckande av förluster, som under åren 1918 och 1919 uppkommit å laboratoriets drift, anvisades å tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag, högst, 73,000 kronor. Då det visade sig, att brist uppstått jämväl för år 1920 samt att det ordinarie anslaget icke heller för följande år komme att räcka, anvisades å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 240,000 kronor, av vilket anslag 120,000 kronor voro avsedda till täckande av 1920 års brist. Till bestridande av utgifter för år 1921 skulle alltså förefinnas dels det ordinarie anslaget 102,290 kronor och dels å tilläggsstat 120,000 kronor, tillhopa 222,290 kronor. Jämväl för år 1922 har riksdagen, utöver ordinarie anslaget, på extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 120,000 kronor.

[64.]
Upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium.
(Extra anslag.)

I skrivelse den 20 augusti 1921 anför medicinalstyrelsen, att det av verkställda beräkningar ville synas, som om den uppkomna bristen å laboratoriets drift under år 1920 och utgifterna för laboratoriet under år 1921 något så när kunde täckas med beviljade anslag och andra inkomster för försålda sera m. m. under år 1921. Det torde därför, säger styrelsen, kunna antagas, att beviljade anslag för år 1922 jämte övriga inkomster detta år skola förslå till bestridande av samma års utgifter.

Medicinalstyrelsen.

- [64.] I fråga om behovet av anslag utöver det ordinarie för första halvåret 1923 yttrar styrelsen: Någon ökning i inkomsterna för försäljning av sera m. m. under år 1923 torde ej kunna beräknas. Däremot torde man kunna påräkna, att utgifterna skulle kunna något nedbringas på grund av de prisfall, som inträtt beträffande en del av för laboratoriet erforderliga förnödenheter. Styrelsen, som ansåge extra anslag för upprätthållande av laboratoriets drift erforderligt jämväl för första halvåret 1923, funne därför detta anslag kunna bestämmas till förhållandevis något lägre belopp än som anvisats för åren 1921 och 1922 och föresloge i sådant avseende ett belopp av 50,000 kronor.

Departements-
chefen.

Det av medicinalstyrelsen sålunda begärda anslagsbeloppet innebär i förhållande till det av riksdagen för år 1922 beviljade, för år räknat, en minskning med 20,000 kronor. Att förutsätta en större nedgång av kostnaderna, än styrelsen vid sina beräkningar gjort, finner jag icke tillrådligt, lika litet som att under rådande ekonomiska förhållanden beräkna någon ökning i laboratoriets inkomster genom höjda priser å sera. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *upprätthållande av driften vid statens bakteriologiska laboratorium*, utöver anslaget på ordinarie stat, på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 50,000.

7. Statens rättskemiska laboratorium.

- [65.] Det ordinarie anslaget till statens rättskemiska laboratorium utgår för närvarande med ett belopp av 19,550 kronor. För första halvåret 1923 torde anslaget i fråga böra upptagas till hälften av detta belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Statens rätts-
kemiska labo-
ratorium.
(Ordinarie
anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till *statens rättskemiska laboratorium*, nu för år kronor 19,550, med ett belopp av » 9,775.

8. Upprätthållande av driften vid statens rättskemiska laboratorium.

I den av Kungl. Maj:t fastställda avlönings- och omkostnadsstaten för statens rättskemiska laboratorium, vilken slutar å 19,550 kronor, äro, bland annat, upptagna följande utgiftsposter, nämligen: till hyra av erforderliga lokaler 2,800 kronor, till belysning, bränsle, gas, vatten m. m. 350 kronor samt till anskaffning av apparater, reagens m. m. 3,000 kronor.

[66.]
Upprätt-
hållande av
driften vid
statens rätts-
kemiska
laboratorium.
(Extra anslag.)

Såsom av 1921 års statsverksproposition (femte huvudtiteln punkt 67) framgår, ansågs erforderligt att för år 1922 höja dessa poster med sammanlagt 6,200 kronor, därav 1,200 kronor beräknades till värmeersättning på grund av de stigande bränslepriserna. Då emellertid de för laboratoriet avsedda lokalerna i statens fastighet Grönlandet norra i Stockholm kunde komma att tagas i bruk under år 1922, gjordes ingen ändring i det till laboratoriet utgående ordinarie anslaget å 19,550 kronor, utan riksdagen beviljade i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, å 6,200 kronor till förstärkning av nämnda ordinarie anslag.

I skrivelse den 3 augusti 1921 har nu medicinalstyrelsen uppgivit, att någon säker utsikt för laboratoriet att under åren 1922 eller 1923 få inflytta i de nya lokalerna inom fastigheten Grönlandet norra icke föreläge samt att hyran för laboratoriets nuvarande lokaler torde komma att höjas, men att utgifterna för reagenser på grund av fallande varupris kunde beräknas sjunka med motsvarande belopp. Under 1923 syntes därför böra finnas disponibelt ett extra anslag, utöver det ordinarie, till samma belopp som det för år 1922 anvisade eller 6,200 kronor, varav hälften eller 3,100 kronor borde anvisas för första hälften av år 1923.

Mot medicinalstyrelsens framställning har jag ej annat att erinra än att det extra anslaget med hänsyn särskilt till de sjunkande bränslepriserna synes kunna minskas med 1,000 kronor för år räknat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till upprätthållande av driften vid statens rättskemiska laboratorium, utöver anslaget på ordinarie stat, på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 2,600.

9. Statens farmaceutiska laboratorium.

[67.] . För upprätthållande av driften vid statens farmaceutiska laboratorium har riksdagen å extra stat för år 1922 beviljat ett anslag av 21,700 kronor. Genom brev den 7 juli 1921 har Kungl. Maj:t fastställt stat för laboratoriet, slutande å sistnämnda belopp.
Statens farmaceutiska laboratorium.
 (Extra anslag.)

Medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 29 augusti 1921 — liksom näst föregående år — föreslagit laboratoriets fullständiga särskiljande från det rättskemiska laboratoriet och ställande under egen föreståndare samt hemställt om därmed sammanhängande ändringar i staten. I enlighet härmed skulle anslagsbehovet för farmaceutiska laboratoriet för första halvåret 1923 uppgå till 11,550 kronor.

Departementschefen.

Då frågan om lönerreglering för farmaceutiska laboratoriets personal för närvarande är under utredning av högskolornas lönerregleringskommitté, finner jag mig icke för närvarande böra föreslå någon ändring i laboratoriets organisation eller någon höjning av det nuvarande anslagsbeloppet för år räknat.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 för upprätthållande av driften vid *statens farmaceutiska laboratorium* anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 10,850.

Provinsialläkarstaten.

10. Förste provinsialläkare och provinsialläkare.

[68.] Uti en den 14 mars 1921 avlåten proposition, nr 262, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, bland annat, *dels* medgiva, att å avlöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare finge från och med år 1922 uppföras ytterligare tio provinsialläkare med en årlig avlöning av 5,500 kronor, därav 4,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunde komma två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, *dels* föreskriva att för åtnjutande av de med sagda befattningar förenade avlöningsförmåner skulle gälla vad i kungörelsen den 13 juni 1919 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1920 fastställda avlöningsförmåner och i därtill senare efter riks-

Förste provinsialläkare och provinsialläkare.
 (Ordinarie anslag.)

dagens hörande gjorda tillägg funnes stadgat i fråga om motsvarande befattningar, dels, vid bifall till vad sålunda föreslagits, från och med år 1922 höja det å riksstaten uppförda ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare från 1,451,300 kronor med 55,000 kronor till 1,506,300 kronor, dels ock från och med år 1922 sänka det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till bidrag för extra provinsialläkares avlönande från 40,000 kronor till 30,000 kronor.

Kungl. Maj:ts berörda förslag var i huvudsak byggt på ett av 1916 års provinsialläkardistriktskommitté den 16 december 1920 dagtecknat betänkande. I detta har kommittén återupptagit frågan om förändring av extra provinsialläkardistrikt till ordinarie och grundat sitt förslag i nämnda hänseende på samma princip, som tillämpats vid de åren 1911, 1918 och 1920 beslutade ändringarna av provinsialläkardistriktsindelingen i riket, nämligen att staten i främsta rummet bör sörja för, att den enskilda sjukvården på landsbygden blir på ett tillfredsställande sätt ordnad, och sålunda ansvara för kostnaderna för avlönande av de läkare, som hava att ombesörja denna sjukvård. Kommitténs förslag avsåg inrättande av 98 nya ordinarie provinsialläkardistrikt, av vilka 10 skulle bildas av distrikt, som av kommittén år 1917 föreslagits till extra, 81 bildas av 82 nuvarande extra distrikt och 7 nybildas. De ifrågasatta nya provinsialläkardistrikten, av kommittén indelade efter behovsgraden i tre grupper med respektive 29, 31 och 38 i var och en av grupperna, skulle inrättas successivt inom en tidrymd av 10 år, så att under de 3 första åren inrättades de till första gruppen hänfödda distrikten, under därpå följande 3 år de, som hänförts till andra gruppen, och under därpå följande 4 år de, som upptagits i tredje gruppen; och skulle i enlighet härmed i första hand från och med år 1922 inrättas 10 distrikt, utvalda ur första gruppen. Kommitténs förslag i förevarande avseende belyses närmare av 5 i propositionen 262/1921 intagna tablåer (s. 9—14), till vilka jag tillåter mig hänvisa.

Vid ärendets anmälan till statsrådsprotokollet den 14 mars 1921 förklarade föredragande departementschefen sig icke då vara beredd att taga ståndpunkt till kommitténs distriktsregleringsplan i dess helhet, varvid han återopade dels behovet av vidare utredning, dels ock den rådande statsfinansiella situationen. Emellertid ansåg departementschefen sig böra i anslutning till kommittén förorda inrättande av 10 nya distrikt från och med år 1922. Vilka dessa distrikt skulle bli, borde, yttrade departementschefen, icke då definitivt bestämmas, utan syntes det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning fatta beslut härom.

[68.] I sin skrivelse den 15 juni 1921, nr 313, anmälde riksdagen, bland annat, att riksdagen bifallit propositionen i fråga om de här ovan angivna punkterna rörande uppförande å ordinarie stat av ytterligare 10 provinsialläkare, utfärdande av vissa föreskrifter i fråga om avlöningsförmånernas tillgodonjutande samt höjning av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare. Beträffande förslaget om inrättande av nya provinsialläkardistrikt gjorde riksdagen följande principuttalande:

Enär det föreliggande förslaget står i överensstämmelse med den uppfattning rörande en tillfredsställande anordning av läkarvården på landsbygden, åt vilken riksdagen vid upprepade tillfällen givit uttryck, synes någon principiell erinran ej vara att göra mot förslaget, sådant det nu föreligger om inrättande av 10 nya provinsialläkardistrikt. Med hänsyn till det rådande finansiella läget torde man dock på detta område tillsvidare böra framgå med den största varsamhet, och riksdagen vill med styrka betona, att ett bifall till det föreliggande förslaget på intet sätt får betraktas såsom något ståndpunktstagande till den av kommittén framlagda distriktsregleringsplanen. Riksdagen anser, att man under nuvarande förhållanden icke bör för detta ändamål åsamka statsverket utgifter i större omfattning än som efter prövning kan finnas oundgängligen nödvändiga. Lika med departementschefen håller riksdagen vidare före, att det bör överlämnas åt Eders Kungl. Maj:t att efter ytterligare utredning bestämma, vilka de ifrågasatta nya provinsialläkardistrikt skola bliva, och förutsätter riksdagen härvid såsom självfallet, att hänsyn i främsta rummet tages till de landsändar, där behovet i berörda hänseende gjort sig starkast gällande. Vid bestämmandet av läkarnas stationeringsort bör jämväl tillses, att detta sker så, att befolkningens behov inom distriktets olika delar väl tillgodoses.

Beträffande förslaget om sänkning av det ordinarie förslagsanslaget till bidrag för extra provinsialläkares avlöande anmälde riksdagen att, då berörda anslag allaredan blivit i 1922 års riksstat av riksdagen till siffran bestämt, nämligen till 40,000 kronor, syntes någon nedsättning av detta belopp, på sätt ifrågasatts, icke då böra vidtagas.

Genom brev den 7 juli 1921 har Kungl. Maj:t fastställt den föreslagna ändringen i den för förste provinsialläkare och provinsialläkare gällande avlöningsstaten samt meddelat föreskrifter och medgivanden i anslutning här till ävensom anmodat medicinalstyrelsen att underställa Kungl. Maj:t i anslutning till ovan angivna riktlinjer upprättat förslag till inrättande inom riket av tio nya provinsialläkardistrikt.

I detta sammanhang tillåter jag mig även erinra därom, att Kungl. Maj:t sistnämnda dag uppdrog, dels åt 1902 års löneregleringskommitté att verkställa utredning beträffande ny definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare, dels ock åt medicinalstyrelsen att överarbeta av provinsialläkardistriktskommittén i dess betänkande av-

givet förslag till ny läkartaxa; och anbefalldes, med hänsyn till berörda frågors intima sammanhang med varandra, nyssnämnda kommitté och styrelse att samråda vid utförande av sina uppdrag. [68.]

I skrivelse den 3 augusti 1921 har nu medicinalstyrelsen gjort framställning om uppförande av ytterligare 10 provinsialläkartjänster å ordinarie stat och om ökning i samband härmed av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare med 55,000 kronor till 1,561,300 kronor. Till stöd härför anför styrelsen i huvudsak följande: Medicinalstyrelsen.

Genom inrättande av de år 1921 beslutade tio nya provinsialläkardistrikt bleve icke ens det närmaste och mest trängande behovet av nya distrikt fyllt. Ett uppskov med förverkligandet av kommitténs distriktsregleringsplan skulle icke just nu vara till fördel utan tvärt om vara till stor skada för rikets sjukvård. Ännu återstode många distrikt, som i hög grad tarvade det understöd, som statsanställd läkare skänkte. Styrelsen ville därför förorda, att ytterligare tio ordinarie provinsialläkartjänster inrättades å ordinarie stat. Det för ändamålet erforderliga beloppet vore icke stort och torde även under nu rådande depression vara överkomligt. Något förslag, å vilka dessa distrikt skulle bliva, ansåge sig styrelsen icke nu böra avgiva, utan denna fråga borde lämnas öppen, tills ytterligare utredning därutinnan erhållits. Antagligt syntes dock vara, att flertalet av de sålunda föreslagna 10 nya distrikten komme att sökas bland de av kommittén i första gruppen upptagna nya provinsialläkardistrikten.

Tillika hemställer styrelsen, att, på sätt redan föregående år ifrågasattes, anslaget till extra provinsialläkares avlönande måtte nedsättas från 40,000 kronor till 30,000 kronor.

Riksdagens under förra året gjorda uttalande i ämnet synes mig fortfarande äga full giltighet. Det är således enligt min mening på grund av det finansiella läget nödvändigt att framgå med den största varsamhet och icke taga ståndpunkt till den av kommittén framlagda provinsialläkardistriktsregleringsplanen i dess helhet. Men då hittills endast 10 bland de av kommittén föreslagna 98 nya distrikten blivit beslutade, föreligger otvivelaktigt ännu ett så trängande behov av förbättring av läkarvården på landsbygden, att det icke med hänsyn till kostnaderna är försvarligt att till år 1924 uppskjuta inrättandet av ytterligare ett antal ordinarie provinsialläkardistrikt. Jag finner mig därför böra understödja medicinalstyrelsens förslag om upprättande av ytterligare 10 sådana distrikt från och med år 1923. Departementschefen.

Genomförandet av detta förslag kräver en höjning av det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare. Då löneregleringskommittén, enligt vad jag inhämtat, icke torde hinna framlägga

[68.] förslag till definitiv löne reglering för nyssberörda personalgrupper i så god tid, att ärendet kan föreläggas 1922 års riksdag, bör höjningen beräknas med utgångspunkt från nu gällande avlöningsförmåner och anslaget för år alltså höjas med 55,000 kronor till 1,561,300 kronor. För budgetterminen 1 januari—30 juni 1923 torde i följd härav anslaget i fråga böra beräknas till hälften av sistnämnda belopp eller 780,650 kronor.

I anslutning till medicinalstyrelsens förslag och på sätt förra året ägde rum torde det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att efter utredning bestämma, vilka de nya distrikten skola bli.

På sätt medicinalstyrelsen föreslagit, läser det ordinarie förslagsanslaget till extra provinsialläkares avlöning å 40,000 kronor kunna sänkas till 30,000 kronor för år räknat. Innan det blivit avgjort, vilka extra provinsialläkardistrikt skola överföras till ordinarie, anser jag icke tillrådligt föreslå någon ytterligare nedsättning. Rörande den nu förordade nedsättningen av sistberörda anslag, vilket för första halvåret 1923 alltså bör upptagas till 15,000 kronor, framställer jag förslag under punkten 76.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att å avlöningsstaten för förste provinsialläkare och provinsialläkare må från och med år 1923 uppföras ytterligare tio provinsialläkare, en var med en årlig avlöning av 5,500 kronor, därav 4,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna komma två ålderstillägg å lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra jämväl med 500 kronor efter ytterligare fem år;

dels föreskriva, att för åtnjutande av de med sagda befattningar förenade avlöningsförmåner skall gälla vad i kungörelsen den 13 juni 1919 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de från och med år 1920 fastställda avlöningsförmåner och i därtill senare efter riksdagens hörande gjorda tillägg finnes stadgat i fråga om motsvarande befattningar;

dels ock, vid bifall till vad sålunda föreslagits, för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till förste provinsialläkare och provinsialläkare,

nu för år kronor 1,506,300,
med ett belopp av » 780,650.

11. Ersättning för skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare m. m.

I skrivelse den 3 augusti 1921 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anslag å extra stat för första halvåret 1923 för skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare ävensom för anställande av biträdande förste provinsialläkare med hälften av det för vardera av åren 1921 och 1922 för nämnda ändamål beviljade beloppet eller med 26,200 kronor, att utgå enligt av riksdagen tidigare godkända grunder.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare ävensom för anställande av biträdande förste provinsialläkare* på extra stat för tiden 1 januari —30 juni 1923 anvisa ett förslags-
anslag, högst, ... kronor 26,200.

[69.]

*Ersättning
för skriv-
biträde och
övriga ex-
penser åt
förste pro-
vinsialläkare
m. m.*

(Extra anslag.)

12. Anskaffande av bostäder åt vissa provinsialläkare på landsbygden.

I riksdagens under punkt 68 omförmälda skrivelse, nr 313, anmäldes jämväl, att riksdagen, med bifall till därom av Kungl. Maj:t i propositionen nr 262 gjord framställning, till bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare på landsbygden på extra stat för år 1922 anvisat ett reservationsanslag å 150,000 kronor, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 14 mars 1921 angivna grunder.

De av departementschefen i ovanberörda statsrådsprotokoll angivna grunderna, vilka i huvudsak ansluta sig till provinsialläkardistriktskommitténs den 16 december 1920 dagtecknade utlåtande i denna del, torde i korthet kunna sammanfattas sålunda.

Beredandet av bostäder åt provinsialläkare borde icke enhetligt genomföras genom ett obligatoriskt åläggande för landsting, provinsialläkardistrikt eller den kommun, där provinsialläkaren vore stationerad, att tillhandahålla bostad, utan ordnas på frivillighetens väg efter ortens förhållanden, varvid bidrag borde i mån av tillgängliga medel i varje särskilt fall utgå efter Kungl. Maj:ts prövning. Bidraget skulle, med undantag för ett angivet distrikt, ej uppgå till mer än högst $\frac{1}{3}$ av den beräknade kostnaden och ej överstiga 30,000 kronor. Det skulle kunna utgå, även då befintlig bostad inköptes och ändrades till provinsialläkarbostad samt i fråga om vissa norrländska distrikt även vid större tillbyggnad eller för-

[70.]

*Anskaffande
av bostäder
åt vissa pro-
vinsialläkare
på lands-
bygden.*

(Extra anslag.)

[70.] ändring av provinsialläkarbostad. Bostaden skulle uppföras efter av medicinalstyrelsen fastställda ritningar, dock att de olika typer för bostäder, som genom kommitténs försorg utarbetats, icke borde vara ovillkorligen bindande vid bostädernas uppförande utom i fråga om rummens maximiantal, sex rum och kök, avsedda för läkaren och hans familj, samt tre mottagningsrum eller, om läkarmottagning kunde anordnas i sjukstuga, ett mottagningsrum. Vid bidrags beviljande skulle föreskrivas, att läkaren ägde rätt att bebo lägenheten mot en hyra icke överstigande 1,800 kronor för år.

I sin ovannämnda skrivelse framhöll riksdagen, bland annat, att man i första hand borde tillse, huruvida icke en provinsialläkarbostad kunde på annat sätt erhållas, exempelvis genom förhyrande eller upplåtande av förefintliga för ändamålet lämpade lägenheter, och att den anvisade utvägen med statsbidrag till uppförande av särskilda bostäder endast borde subsidiärt ifrågakomma. Vidare uttalade riksdagen sin anslutning till den i utredningen framhållna synpunkten, att de särskilt uppgjorda bostadstyperna icke borde vara ovillkorligt bindande vid bostädernas uppförande. Tvärtom syntes det riksdagen, att en viss frihet därutinnan borde råda, varigenom kunde vinnas ekonomiskt fördelaktigare resultat, som utan att äventyra bostädernas ändamål fullt ut motsvarade de anspråk, som rimligen borde ställas på dylika lägenheter.

Efter det medicinalstyrelsen och statskontoret avgivit förslag till bestämmelser i ämnet, hava dylika bestämmelser utfärdats genom kungörelser den 2 december 1921 (sv. förf.-saml. nr 687 och 688); och ansluta sig dessa bestämmelser till de av vederbörande departementschef och riksdagen angivna riktlinjerna.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 3 augusti 1921 anholder medicinalstyrelsen om anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923.

Styrelsen framhåller därvid, att det för år 1922 beviljade anslaget skulle, om högsta möjliga normala bidrag utginge, endast räcka till anskaffande av fem läkarbostäder. Behovet av sådana bostäder å landsbygden vore naturligen därmed långt ifrån fyllt. Styrelsen erinrar vidare, att provinsialläkardistriktskommittén i sitt förenämnda betänkande meddelat, att en av kommittén verkställd utredning ådagalagt, att läkarbostäder antagligen behövde anordnas med det snaraste i ett tiotal distrikt, men att anspråk på bostäders anskaffande säkerligen komme att även framdeles göra sig gällande, vadan ytterligare statsbidrag för ändamålet torde komma att påfordras. Härjämte påpekar styrelsen, att enligt grunderna för anslagets användande bidrag skulle utgå även till större tillbyggnad eller förändring av hittillsvarande provinsialläkarbostad. Med hänsyn till nu anförda omständigheter hölle styrelsen före, att

anslag för ändamålet borde beräknas för förra hälften av år 1923 med hälften av det belopp som för år 1922 beviljades eller med 75,000 kronor, att utgå enligt nu fastställda grunder.

[70.]

Provinsialläkardistriktsskommittén förordade för sin del ett anslag å 300,000 kronor för år 1922 för att underlätta uppförande av läkarbostäder i ett tiotal distrikt, som enligt kommitténs utredning mest vore i behov härav. Med hänsyn till att här föreläge en ny och oprövad plan och då det ekonomiska tidsläget manade att framgå med försiktighet, när det gällde nya krav på statskassan, ansåg emellertid föredragande departementschefen ett belopp av 150,000 kronor vara lämpligt. Detta blev ock, såsom framgår av det anförda, statsmakternas beslut. Medicinalstyrelsen begär nu ett anslag för första halvåret 1923 å 75,000 kronor eller halva det för år 1922 beviljade beloppet. Då emellertid statsbidrag i åtskilliga fall torde komma att utgå med lägre belopp än det såsom maximum stadgade, anser jag, att ett anslag av 50,000 kronor bör vara tillräckligt för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bidrag för anskaffande av bostäder åt provinsialläkare å landsbygden, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder, på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 50,000.

13. Provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare.

I den under punkt 68 omförmälda, den 14 mars 1921 dagtecknade propositionen, nr 262, behandlades även ett av provinsialläkardistriktsskommittén i dess betänkande framlagt förslag angående dels avlönings- tillägg för förste provinsialläkare och provinsialläkare, dels ock ny provisorisk läkartaxa. Föredragande departementschefen, som ansåg taxefrågan intimt sammanhängande med den stundande definitiva löneregleringen för provinsialläkarkåren och därför ej då ville framlägga förslag i ämnet, fann däremot en provisorisk förhöjning av de fasta avlöningsförmånerna oundgängligen påkallad. Såsom skäl härför anförde departementschefen, bland annat, att en förhöjning av avlöningsförmånerna icke blott i de svårbesatta provinsialläkardistrikten utan även i de övriga vore nödvändig, om det erforderliga tilloppet till provinsialläkarbanan

[71.]

Provisoriska
lönetillägg åt
förste provin-
sialläkare och
provinsial-
läkare.

(Extra anslag.)

[71.] skulle kunna upprätthållas och sökande kunna påräknas även till nämnda hittills svårbesatta distrikt. Den löneförhöjning, vilken departementschefen ansåg sig böra förorda, syntes honom lämpligen kunna meddelas under benämningen provisoriskt lönetillägg och — med hänsyn bland annat till det statsfinansiella läget och vikten av att ej föregripa den blivande definitiva löneregleringen — böra delvis utgå med lägre belopp än kommittén föreslagit. Därvid vore det angeläget att icke nämnvärt beskära lönetilläggen för provinsialläkarna i de nordligaste och särskilt svårbesatta distrikten, varemot lönetilläggen i övrigt åtminstone i regel kunde ned-sättas till 500 kronor i stället för av kommittén föreslagna 1,000 kronor; och framlades en i enlighet härmed upprättad tablå över provisoriska lönetillägg, omfattande samtliga provinsialläkardistrikt. Som emellertid även i mellersta och södra delarna av riket funnes provinsialläkardistrikt, som visat sig vara synnerligen svårbesatta och där följaktligen ett lönetillskott utöver det såsom regel föreslagna beloppet 500 kronor skulle vara erforderligt, men nödig utredning i denna del för det dåvarande icke stode till buds, föreslogs, att till Kungl. Maj:ts förfogande måtte ställas belopp av 20,000 kronor för år 1922 och 10,000 kronor för år 1921 för att under provisorietiden möjliggöra förhöjning, med lägst 500 kronor och högst 1,000 kronor, av de ifrågasatta lönetilläggen för sådana distrikt i sistnämnda delar av riket, där, med hänsyn till provinsialläkarens i jämförelse med förhållandet inom andra distrikt avsevärt lägre inkomster, svårartade kommunikationsförhållanden eller andra liknande omständigheter en ytterligare löneförbättring av Kungl. Maj:t prövades vara oundgängligen nödvändig. I fråga om förste provinsialläkarna föreslogos provisoriska lönetillägg å 1,500 kronor för sådana läkare i Norrbottens och Västerbottens län samt å 500 kronor för övriga förste provinsialläkare. För genomförande av förvarande förslag i fråga om provisoriska lönetillägg i dess helhet krävdes enligt departementschefen ett anslag av 220,000 kronor på extra stat för år 1922 och ett anslag å 100,000 kronor på tilläggsstat för år 1921, då sådana lönetillägg skulle utgå endast för det senare halvåret. Kungl. Maj:t åskade anslag i anslutning härtill.

I sin skrivelse den 15 juni 1921, nr 313, anmälde riksdagen, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag därutinnan, till provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare anvisat på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 220,000 kronor och på tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 100,000 kronor att användas på sätt Kungl. Maj:t bestämde. Riksdagen uttalade därvid, att en förhöjning av avlöningsförmånerna vore ofrånkomlig, därest det

erforderliga tilloppet till provinsialläkarbanan skulle kunna upprätthållas, och att framför allt denna utväg vore nödvändig, då det gällde att erhålla sökande till de mera svårbesatta distrikten. [71.]

Rörande dispositionen under tiden 1 juli 1921—31 december 1922 av huvudposterna å respektive 200,000 kronor och 90,000 kronor av omförmälda två anslag har Kungl. Maj:t genom brev den 7 juli 1921 förordnat i huvudsaklig överensstämmelse med det härutinnan i propositionen framlagda detaljerade förslaget.

Beträffande användningen av förenämnda belopp å 20,000 kronor och 10,000 kronor har medicinalstyrelsen avgivit infordrat förslag i skrivelse den 23 september 1921. Medicinalstyrelsen framhöll därvid å ena sidan den allt fortfarande föreliggande stora svårigheten att med bibehållande av nuvarande läkartaxa besätta provinsialläkartjänsterna i ödemarksdistrikten i norra Sverige — till 17 ledigförklarade provinsialläkartjänster i dylika distrikt hade vid ansökningstidens utgång den 17 september 1921 ingen sökande anmält sig — och å andra sidan den omständigheten, att, därest distrikten i de södra delarna av landet, som med ett eller annat undantag torde bli besatta, gynnades genom ytterligare förmåner, detta komme att ske på bekostnad av ödemarksdistrikten. I anslutning härtill föreslog styrelsen, att endast innehavarna av fyra uppgivna provinsialläkardistrikt i södra och mellersta Sverige skulle komma i åtanke med ytterligare löneförhöjning, vardera med 500 kronor för år, men att provinsialläkarna i tjugo angivna norrländska distrikt skulle erhålla dylik förhöjning med särskilda belopp, växlande mellan 500 kronor och 1,000 kronor för år räknat; och uppgingo de sålunda föreslagna ytterligare löneförhöjningarna till ett sammanlagt belopp av 17,000 kronor. Genom brev den 21 oktober 1921 förordnade Kungl. Maj:t i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

I skrivelse den 3 augusti 1921 har medicinalstyrelsen framhållit, att, därest definitiv lönereglering för provinsialläkarekåren icke komme att hinna genomföras till 1923 års ingång, anslag för provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare tydligen bleve erforderliga även för förra hälften av år 1923.

Medicinal-
styrelsen.

Styrelsen framhåller tillika, att, därest styrelsens här ovan under punkten 68 berörda förslag om inrättande från och med år 1923 av ytterligare tio provinsialläkartjänster vunne bifall, även var och en av dessa tjänsters innehavare borde komma i åtnjutande av provisoriskt lönetillägg med åtminstone det lägsta nu utgående beloppet för år räknat eller 500 kronor, varjämte ett totalbelopp av 3,000 kronor borde

- [71.] beräknas för ytterligare förhöjning av lönetillägg efter styrelsens förslag. Det för år 1922 beviljade anslaget, 220,000 kronor, borde därför höjas med 8,000 kronor, för år räknat, till 228,000 kronor, och i anslutning härtill ett anslag till belopp av 114,000 kronor äskas för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Såsom förut nämnts, kan definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare icke väntas komma att träda i kraft förrän efter utgången av första halvåret 1923. Vid sådant förhållande torde givetvis även under denna budgettermin provisoriska lönetillägg böra utgå till då i staten uppförda befattningshavare enligt i huvudsak samma grunder som de för år 1922 gällande. Därest det av medicinalstyrelsen framförda, av mig biträdda förslaget om uppförande av ytterligare 10 provinsialläkare å ordinarie stat från och med år 1923 vinner statsmakternas gillande, böra även dessa befattningshavare erhålla provisoriska lönetillägg enligt berörda grunder. Den av styrelsen beräknade merutgiften, 8,000 kronor för år eller 4,000 kronor för halvår, synes mig icke giva anledning till erinran. Visserligen har Kungl. Maj:t genom beslutet den 21 oktober 1921 till ytterligare löneförhöjningar för år 1922 disponerat allenast 17,000 kronor av det för ändamålet anslagna beloppet 20,000 kronor, men detta förhållande uppväges därav att, enligt vad medicinalstyrelsen framhållit i sin skrivelse den 23 september 1921, för några av de nu ifrågasatta nya distrikten kan komma att krävas ytterligare löneförhöjning utöver den i skrivelsen den 3 augusti 1921 beräknade.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *provisoriska lönetillägg åt förste provinsialläkare och provinsialläkare*, att utgå på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 114,000.

14. Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare.

- [72.] I sitt under punkten 68 här ovan omförmälda betänkande av den 16 december 1920 framlade provinsialläkardistriktsskommittén även ett vittgående förslag till ändring i gällande grunder för utgående av flyttningsbidrag åt provinsialläkare i vissa norrländska distrikt.

*Flyttnings-
bidrag åt
vissa provin-
sialläkare.
(Extra anslag.)*

Vid anmälan av denna fråga till förenämnda, till 1921 års riksdag avlätna proposition nr 262, förklarade föredragande departementschefen, att kommitténs förslag i denna del borde undergå närmare granskning. I avvaktan därå syntes emellertid ett par smärre ändringar i de gällande grunderna böra omedelbart vidtagas till ernående av större effektivitet hos flyttningsbidraget. Det under senare år för ändamålet utgående förslagsanslaget å 4,000 kronor måste i följd därav höjas till 10,000 kronor.

[72.]

Kungl. Maj:ts i anslutning härtill framlagda förslag i ämnet vann riksdagens bifall, varefter Kungl. Maj:t genom brev den 7 juli 1921 utfärdade föreskrifter angående ändrade grunder för flyttningsbidrags utgående.

I skrivelse den 3 augusti 1921 har medicinalstyrelsen anfört, att vid en definitiv lönereglering för provinsialläkarna frågan om flyttningsbidrag även torde komma att lösas och särskilt anslag för ifrågavarande ändamål icke vidare bliva erforderligt. Under förutsättning att den definitiva löneregleringen icke komme att föreläggas 1922 års riksdag, anhöll styrelsen, att ett anslag å 5,000 kronor, eller halva det för år 1922 anvisade beloppet, måtte äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Medicinal-
styrelsen.

Då frågan om definitiv lönereglering för provinsialläkarkåren icke torde komma att föreläggas 1922 års riksdag, läres anslag för nu ifrågavarande ändamål böra äskas i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av *flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare* i enlighet med av riksdagen godkända grunder på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 5,000.

15. Omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i den under punkten 68 berörda propositionen nr 262 därom gjorda framställning, har 1921 års riksdag för åstadkommande av omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag, högst, 50,000 kronor att för ändamålet användas på sätt Kungl. Maj:t bestämde.

[73.]

Omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län.

Anslag för ändamålet hava av riksdagen förut anvisats, för år 1920 å 30,000 kronor och för år 1921 å 50,000 kronor.

[73.] Beträffande disponerandet av 1922 års anslag har Kungl. Maj:t utfärdat bestämmelser genom brev den 26 augusti 1921.

Däri har Kungl. Maj:t bemyndigat medicinalstyrelsen *dels* såväl att för tiden intill utgången av år 1922 till en var av högst sex civila läkarstipendiater av första klassen utbetala, utöver honom jämlikt bestämmelserna i instruktionen för civila läkarstipendiater den 29 juni 1917 tillkommande stipendiebelopp av 2,500 kronor om året, ett särskilt arvode av tretusenfemhundra kronor, för år räknat, med skyldighet för honom att under tiden, mot ersättning enligt gällande bestämmelser, på förordnande av medicinalstyrelsen biträda vid den civila sjukvården i första hand inom svärbesatta provinsialläkardistrikt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, som ock att, utan hinder av stadgandet i 1 § av nämnda instruktion, inskränka tiden för sådan stipendiats anställning till minst ett år, *dels* ock att, i den mån vederbörande anslag lämna tillgång därtill, till legitimerad läkare, som ej är provinsialläkare, eller medicine kandidat, vilken av medicinalstyrelsen förordnats att under tiden intill utgången av år 1922 i svärbesättliga provinsialläkardistrikt inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län såsom extra läkare biträda vid den civila sjukvården eller uppehålla provinsialläkartjänst antingen under vakans eller under semester eller under innehavare av sådan tjänst på grund av sjukdom eller förordnande på annan tjänst beviljad tjänstledighet, utbetala — utöver vederbörande läkare enligt gällande bestämmelser tillkommande dagarvode och ersättning för kostnad för resa till och från tjänstgöringsorten samt rätt till arvode enligt taxa för verkställda tjänstegöromål och förmån i förekommande fall av fri bostad ävensom ersättning för extra tjänsteförrättning, som för allmän hälso- eller sjukvård utföres på grund av gällande instruktion eller myndighets uppdrag — ett ytterligare arvode av högst femton kronor om dagen, under förutsättning likväl att han ej är civil läkarstipendiat av första klassen och att utbetalandet av arvodesbeloppet finnes erforderligt för tjänstens behöriga uppehållande.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 3 augusti 1921 har medicinalstyrelsen anført, att styrelsens åtgärder till hållande av provinsialläkar- och extra provinsialläkartjänsterna i förberörda län besatta med vikarier väsentligt underlättats genom tillgången till ifrågavarande anslag. Så länge den ännu rådande läkarbristen fortdure, vore följaktligen dylikt anslag av synnerligt gagn. Någon säkerhet för att läkarförhållandena i de tre länen redan under år 1923 skola vara i allo tillfredsställande ansåge styrelsen ej föreligga, även om hittills vidtagna åtgärder kunde väntas underlätta besättandet av åtskilliga nu lediga tjänster med ordinarie innehavare. Styrelsen hölle därför före, att man även för år 1923 borde hava anslag till provisoriska åtgärder till förfogande, i all synnerhet om ej den definitiva löneregleringen för provinsialläkarne hunne föreläggas 1922 års riksdag. Styrelsen hemställde därför om ett anslag för första halvåret 1923 till ett belopp av 25,000 kronor eller hälften av det för vart och ett av åren 1921 och 1922 beviljade anslaget.

En definitiv lönereglering för provinsialläkarkåren kan, som förut nämnts, icke väntas vara genomförd vid början av år 1923. På grund härav och med hänsyn till vad av styrelsen anförts rörande betydelsen av de hittills beviljade anslagen för uppehållande av provinsialläkar- och extra provinsialläkartjänsterna i förberörda län genom vikarier, anser jag, att medel för ifrågavarande ändamål böra ställas till förfogande även för första halvåret 1923 att utgå efter i huvudsak samma grunder som de hittills tillämpade.

[73.]
Departements-
chefen.

I riksstaten är upptaget ett ordinarie reservationsanslag till avlöning åt civila läkarstipendiater, för år 1922 till belopp av 31,000 kronor. Enligt vad medicinalstyrelsen i skrivelse den 28 september 1921 meddelat, torde kunna beräknas, att vid 1922 års utgång behållningen å sistnämnda anslag skall jämte reservationen från föregående års anslag för samma ändamål uppgå till omkring 134,500 kronor. Med hänsyn härtill synes det styrelsen, att något anslag till avlöning åt civila läkarstipendiater icke är erforderligt för första halvåret 1923.

Jag delar denna styrelsens uppfattning och kommer i anslutning härtill att i det följande hemställa, att till avlöning åt civila läkarstipendiater icke skall upptagas något belopp i riksstaten för tiden 1 januari — 30 juni 1923. Det kunde väl ifrågasättas, att medel från de betydliga reservationer, som redan förefinnas å anslagen till sistberörda ändamål, skulle i stället för särskilt anslagna medel användas till avhjälpande av läkarbristen i ovanberörda tre norrländska län. Det synes mig dock från budgetteknisk synpunkt riktigare, att även för nu ifrågavarande tid ett särskilt anslag äskas för ändamålet.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *åstadkommande av ett omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkarbristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, på extra stat för tiden 1 januari — 30 juni 1923 anvisa, att användas på sätt Kungl. Maj:t bestämmer,*
ett förslagsanslag, högst, ... kronor 25,000.

16. Resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl.

Å riksstaten för år 1922 finnas uppförda ett ordinarie reservationsanslag å 5,000 kronor till resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl. och ett ordinarie bestämt anslag å 5,250 kronor till resestipendier åt civila läkare.

[74.]
Resestipen-
dier åt förste
provinsial-
läkare m. fl.
(Ordinarie
anslag.)

[74.] I skrivelse den 28 september 1921 framhåller medicinalstyrelsen, att även efter budgetårets omläggning ifrågavarande resestipendier fortfarande synas böra utgå för kalenderår, varvid emellertid sistberörda anslag i likhet med andra anslag till resestipendier enligt styrelsens mening bör ändras till reservationsanslag. Såsom skäl härför anför styrelsen, att resorna lämpligast anträdas i maj eller juni samt fortgå under sommar-månaderna, då erforderlig tillgång till vikarier för de resande läkarna förefinnes. De resestipendier, för vilka anslag kunna komma att anvisas å riksstaten för budgetåret 1 juli 1923—30 juni 1924, skulle således, framhåller styrelsen, utgå under kalenderåret 1924, medan de stipendier, som skulle utgå under år 1923, lämpligen borde utgå av anslag å staten för första halvåret 1923. Ur denna synpunkt borde således, säger styrelsen, å sistnämnda stat anvisas hela det belopp, som vore erforderligt för resorna under år 1923. På grund av önskvärdheten, att utgifterna å övergångsstaten i möjligaste mån inskränkas, anser emellertid styrelsen möjlighet föreligga att icke utdela några resestipendier av ovan angivna slag att användas under år 1923 och under sådan förutsättning anslag för ifrågavarande ändamål icke erfordras för nämnda halvår.

Departements-
chefen.

Av skäl, styrelsen anført, torde budgetårets omläggning icke böra medföra någon rubbning i fråga om stipendieåret. Lika med styrelsen finner jag det ock av sparsamhetshänsyn lämpligt att för år 1923 inställa utdelandet av ifrågavarande stipendier och följaktligen även avstå från äskande av anslag för berörda ändamål för första halvåret 1923.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att förordna om inställande av stipendiernas utdelning för år 1923.

Rörande uteslutande ur riksstaten för nu ifrågavarande budgettermin av anslaget till resestipendier åt civila läkare gör jag framställning i det följande.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget till *resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl.* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

17. Avlöning åt civila läkarstipendiater.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 73 här ovan, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

[75.]

*Avlöning
åt civila läkar-
stipendiater.*

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget till *avlöning åt civila läkarstipendiater* icke upptaga något belopp i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

18. Bidrag till extra provinsialläkares avlöande.

Under åberopande av vad jag under punkten 68 här ovan anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[76.]

*Bidrag till
extra provin-
sialläkares
avlönande.
(Ordinarie
anslag.)*

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *bidrag till extra provinsialläkares avlöande*,
nu för år kronor 40,000,
till ett belopp av » 15,000.

Sjukvårdsanstalterna.

Sinnessjukvårdsanstalterna.

19. Hospital och asyler.

I riksstaten är sedan många år upptaget ett förslagsanslag till hospitals underhåll. Från detta anslag, vilket för år 1922 är bestämt till ett belopp av 10,000,000 kronor, utgå bland annat avlöningarna till personalen vid statens hospital och asyler.

[77.]

*Hospital och
asyler.
(Ordinarie
anslag.)*

Med skrivelse den 31 oktober 1921, som den 17 november samma år ingivits till Kungl. Maj:t, har 1902 års löneregleringskommitté överlämnat delen LXV av sina tryckta betänkanden, vilken del innefattar utredning och förslag beträffande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid statens hospital och asyler.

Kommittén har i sitt betänkande framlagt förslag till dels en ordinarie stat och dels en övergångsstat för statens hospital och asyler. Den ordinarie staten — uppdelad i en avlöningsstat och en omkostnadsstat — slutar å ett belopp av 12,315,000 kronor. Övergångsstatens totalsumma är 122,520 kronor.

[77.] Det är min avsikt att inom den närmaste tiden föreslå Kungl. Maj:t att till innevarande års riksdag avlåta proposition med förslag till ny definitiv lönerreglering från ingången av år 1923 för hospitalspersonalen, i huvudsak baserat på lönerregleringskommitténs ovannämnda förslag.

På grund härav torde för första halvåret 1923 böra beräknas två ordinarie anslag, bägge av förslagsanslags natur, det ena, under rubriken *hospital och asyler*, till belopp av 6,157,500 kronor och det andra under rubriken *hospital och asyler: övergångsstat*, till belopp av 61,260 kronor. Härvid förutsättes givetvis, att det nuvarande anslaget till hospitals underhåll uteslutes ur riksstaten.

Rörande beräkning av anslag till övergångsstaten gör jag framställning under näst följande punkt.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för tiden 1 januari—30 juni 1923 i stället för det nu i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till hospitals underhåll å *ordinarie* stat under rubriken *hospital och asyler* beräkna ett förslagsanslag av kronor 6,157,500.

20. Övergångsstat.

[78.] Under återopande av vad jag anfört under nästföregående punkt, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Övergångs-
stat.
(Ordinarie
anslag.)*

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för tiden 1 januari—30 juni 1923 å *ordinarie* stat under rubriken *hospital och asyler: övergångsstat* beräkna ett förslagsanslag av kronor 61,260.

21. Bidrag till befordringsavgifter för vissa befattningshavare vid hospital och asyler.

[79.] I samband med den av 1918 års lagtima riksdag beslutade regleringen av avlöningsförhållanden m. m. för personal vid hospital och asyler beviljade riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, såsom bidrag till de befordringsavgifter, vilka befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens hospital och asyler, hade att, därest de från och med år 1919 tillträdde be-

*Bidrag till
befordrings-
avgifter för
vissa befatt-
ningshavare
vid hospital
och asyler.
Extra anslag.)*

fattning å ordinarie stat, enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa till nämnda kassa erlägga, ett anslag av 230,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1919 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 50,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att med tillämpning av de av chefen för civildepartementet i statsrådsprotokollet för den 7 maj 1918 angivna grunder utfärda de bestämmelser, vilka i ifrågavarande avseende kunde anses erforderliga.

[79.]

Närmare bestämmelser angående användningen av nämnda anslag å 230,000 kronor hava sedermera meddelats genom kungörelse den 31 december 1918 (sv. förf. saml. nr 1062).

För vart och ett av åren 1920—1922 har riksdagen av ifrågavarande anslag såsom förslagsanslag, högst, anvisat ett belopp av 45,000 kronor.

Enär enligt gällande bestämmelser befordringsavgifterna till civilstatens änke- och pupillkassa kunde erläggas under loppet av fem år, förutsattes vid beviljandet av omförmälda anslag, att detsamma skulle fördelas på en tidrymd av fem år. För år 1919 bestämdes beloppet till något mer än en femtedel eller 50,000 kronor, varemot det för de senare åren på grund av dödsfall eller avgång ur tjänst ansågs kunna sättas till något mindre än en femtedel.

I skrivelse den 30 augusti 1921 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anvisande för ifrågavarande ändamål för tiden 1 januari—30 juni 1923 av ett belopp å 22,500 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

Då jag ej finner något att häremot erinra, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att av det utav 1918 års lagtima riksdag beviljade anslaget å 230,000 kronor såsom *bidrag till de befordringsavgifter, vilka befattningshavare, tillhörande sjukvårds- och ekonomipersonalen vid hospital och asyler, hava att, därest de från och med år 1919 tillträda befattning å ordinarie stat, enligt reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa till nämnda kassa erlägga, på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag, högst, anvisa ett belopp av ... kronor 22,500.*

22. Resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare.

[80.] I 1922 års riksstat finnes uppförda reservationsanslag å 1,000 kronor till resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare, å 3,000 kronor till resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl. och å 2,000 kronor till resestipendier åt läkare för studier i tuberkulos-sjukvård.

Resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare.
(Ordinarie anslag.) I skrivelse den 28 september 1921 meddelar medicinalstyrelsen, att bestämmelserna angående ovanberörda resestipendier med hänsyn till budgetårets omläggning synas kunna ändras därhän, att desamma utdelas för budgetår i stället för kalenderår. På grund av önskvärdheten av att utgifterna å övergångsstaten för första halvåret 1923 i möjligaste mån inskränkas, anser vidare styrelsen, att utbetalningar å ifrågavarande resestipendier kunna anstå till den 1 juli 1923, i följd varav några medel för sagda ändamål icke skulle behöva anvisas för första halvåret 1923.

Departements-
chefen. Jag har intet att erinra mot styrelsens nyssberörda förslag beträffande omläggning av stipendieåret och finner förslaget, att stipendierna för 1923 skola utdelas först efter ingången av juli månad samma år, av åberopat skäl välbetänkt.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid förordna om de av stipendieårets omläggning erforderliga ändringarna i gällande bestämmelser rörande stipendieutdelning.

Beträffande uteslutande ur riksstaten för nu ifrågavarande budgettermin av anslagen till resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl. och åt läkare för studier i tuberkulossjukvård gör jag framställning här nedan.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget till *resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

23. Anstalter för obildbara sinnesslöa.

[81.] I riksstaten för år 1922 äro uppförda följande ordinarie förslagsanslag, nämligen ett å 450,000 kronor till anstalter för obildbara sinnesslöa, ett å 700,000 kronor till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, och ett å 100,000 kronor till epileptikeranstalter.

Anstalter för obildbara sinnesslöa.
(Ordinarie anslag.)

[81.]

Statsbidragen till ifrågavarande anstalter utgå enligt gällande kun-
görelser av den 24 oktober 1919 (sv. förf.-saml. nr 658 och 659) halv-
årsvis i efterskott.

Enligt vad från medicinalstyrelsen meddelats, hava anslagen ifråga
under år 1920 samt första halvåret 1921 belastats med följande belopp,
i jämna krontal räknade:

	1920.	$\frac{1}{2}$ — $\frac{80}{100}$ 1921.
anstalter för obildbara sinnesslöa	kronor 437,460: —	226,320: —
anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka	» 671,224: —	348,915: —
epileptikeranstalter	» 100,318: —	50,225: —

Av tablan framgår, att de nuvarande anslagsbeloppen för år äro
väl avvägda och ungefär jämnt fördela sig på bägge halvåren.

Vid sådant förhållande torde i enlighet med hemställan från medi-
cinalstyrelsen anslagen böra för första halvåret 1923 upptagas till halva
årsbeloppen.

Framställningar i sådant hänseende beträffande anslagen till anstalter
för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, samt till epileptiker-
anstalter gör jag under närmast följande två punkter.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till *anstalter för obildbara
sinnesslöa*,
nu för år..... kronor 450,000,
med halva beloppet » 225,000.

24. Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka.

Åberopande vad som anförts under punkten 81 här ovan, får jag
hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[82.]

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till *anstalter för bildbara sinnes-
slöa, som icke äro fallandesjuka*,
nu för år..... kronor 700,000,
med halva beloppet » 350,000.

Anstalter
för bildbara
sinnesslöa,
som icke äro
fallandesjuka.
(Ordinarie
anslag.)

25. Epileptikeranstalter.

[83.] Hänvisande till vad som anförts under punkten 81 här ovan, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *epileptikeranstalter*, nu för år kronor 100,000, med halva beloppet » 50,000.

26. Uppehållande av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar.

[84.] Enligt proposition (nr 280) till 1921 års riksdag och riksdagens i anledning därav fattade beslut (riksdagens skrivelse nr 277) skola upprättas två statens uppfostringsanstalter för vanartade sinnesslöa, den ena för gossar och den andra för flickor. Förstnämnda anstalt skulle upprättas från och med år 1922 och förläggas till Salbohed i Västmanlands län, sedan den dit provisoriskt förlagda alkoholistanstalten jämlikt nämnda riksdags beslut flyttats till Venngarn. Anstalten för flickor skulle förläggas till Drottning Sofias stiftelses nuvarande skolhem i Vänersborg för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa m. fl., sedan den beslutade vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte trätt i verksamhet och ersatt det nuvarande skolhemmet i Vänersborg. Tidpunkten för upprättande av anstalten för flickor bestämmes av Kungl. Maj:t.

De båda anstalterna skola stå under överinseende av skolöverstyrelsen.

För anstalternas verksamhet har riksdagen beviljat, förutom två reservationsanslag till bestridande av kostnaderna för vissa reparationsarbeten m. m., följande anslag å extra stat för år 1922:

till avlöningar och vikariatsersättningar åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar ett förslagsanslag, högst, 12,025 kronor;

till bidrag till driftkostnader i övrigt vid samma anstalt ett förslagsanslag av 29,800 kronor;

till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor under senare halvåret 1922 ett förslagsanslag, högst, 3,880 kronor; samt

till bidrag till driftkostnader i övrigt vid samma anstalt under senare halvåret 1922 ett förslagsanslag av 8,450 kronor.

[84.]

Såsom blivande överstyrelse för de båda uppfostringsanstalterna har skolöverstyrelsen i skrivelse den 29 oktober 1921 avgivit förslag beträffande äskande hos riksdagen av för anstalternas verksamhet erforderliga anslag för budgetperioden 1 januari—30 juni 1923.

Skolöverstyrelsen.

Sedan Kungl. Maj:t den 26 september 1921 förordnat styrelse för uppfostringsanstalten för sinnesslöa gossar, har jämväl nämnda styrelse i skrivelse den 7 december samma år avgivit dylikt förslag i fråga om sistnämnda anstalt.

Några ändringar i de av riksdagen för år 1922 beviljade beloppen för de särskilda anstalterna anser skolöverstyrelsen icke behöva ifrågasättas för år 1923 samt anför vidare i huvudsak följande:

Skolöverstyrelsen.

Visserligen hade de sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande lagstiftning om obligatorisk undervisning och vård av bildbara sinnesslöa och fallandesjuka m. m. (sinnesslövårdssakkunniga) i sitt den 12 februari 1921 avgivna betänkande i ämnet (sid. 51—55) beräknat det årliga tillloppet av elever till en var av anstalterna under de närmaste åren av dessas verksamhet till ungefär 7 à 8 elever. De sakkunniga hade vidare (betänkandet sid. 60—63) framhållit, att den personal, som upptagits i de sakkunnigas statförslag — vilka beträffande befattningshavarnas antal överensstämde med vad Kungl. Maj:t föreslagit och riksdagen lämnat utan erinran — beräknats såsom minimipersonal för ett elevantal av 30 respektive 15. Den nämnda sannolika ökningen av elevantalet torde likväl icke under år 1923 behöva föranleda någon ökning av anstalternas personal. I varje fall syntes någon sådan ökning icke böra ifrågasättas, innan anstalterna ännu trätt i verksamhet, så mycket mera som en ökning, om den skulle visa sig erforderlig, kunde begäras av 1923 års riksdag för budgetåret 1923—1924. Anslagen till bestridande av anstalternas driftkostnader i övrigt hade karaktären av förslagsanslag och de ökade utgifter, som kunde bli en följd av större elevantal, torde därför för närvarande icke behöva föranleda någon ökning av anslagens belopp.

Skolöverstyrelsen hemställer därför, att för första halvåret 1923 måtte äskas anslag efter samma grunder som godkänts för år 1922 dock i fråga om anslaget till avlöningar m. m. vid Salbohedsanstalten — för 1922 kronor 12,025 — med en avrundning uppåt till 6,015 kronor.

Styrelsen för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar föreslår åter en höjning, i jämförelse med anslagen för år 1922, beträffande såväl avlöningsanslaget som driftkostnadsanslaget för anstalten. Med hänsyn till ovanberörda av sinnesslövårdssakkunniga gjorda uttalande i

Styrelsen för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar.

[84.] fråga om den beräknade årliga tillväxten av elevantalet anser styrelsen en ökning av personalen erforderlig, vilken skulle nödvändiggöra en höjning av avlöningsanslaget med 1,000 kronor för första halvåret 1923.

Vidkommande driftkostnadsanslaget erinrar anstaltsstyrelsen därom, att sinnesslövårdssakkunniga i sitt ovan anmärkta betänkande utgått ifrån, att inkomsterna av jordbruket skulle täcka inkomsterna för detsamma skötsel samt att jordbruket dessutom beräknats kunna bestrida de skjutsar, som erfordrades för anstaltens räkning. Med anledning härav framhåller anstaltsstyrelsen, att erfarenheten visat, att jordbruket varit föga givande, varför det syntes bliva svårt att få inkomsterna av jordbruket att täcka omkostnaderna för detsamma, i all synnerhet som antalet skjutsar för anstalten komme att bliva ganska stort. Styrelsen finner det därför nödvändigt, att bland utgifterna för driftkostnader beräknas ett särskilt belopp för skjutsar och annan körning för anstaltens behov, vilket belopp styrelsen föreslår bära utgå med 3,000 kronor för nu ifrågakommande budgetperiod.

Departements-
chefen.

Vad först angår anslag för första halvåret 1923 till uppfostringsanstalten för sinnesslöa gossar ansluter jag mig till det av skolöverstyrelsen avgivna förslaget i ämnet. Lika med överstyrelsen anser jag det nämligen icke vara lämpligt att, innan anstalten trätt i verksamhet, ifrågasätta en ökning av anstaltspersonalen. Beträffande den av anstaltsstyrelsen uttalade uppfattningen, att omkostnaderna för skjutsar icke torde kunna bestridas från jordbrukets konto, synes man även härvidlag böra se tiden an för vinnande av praktisk erfarenhet för frågans bedömning, innan förslagsanslaget för driftkostnader i övrigt höjes.

Vidkommande anslagsbehovet under nu ifrågakommande budgetperiod för uppfostringsanstalten för sinnesslöa flickor — vilken anstalt är avsedd att träda i verksamhet under senare delen av år 1922 — biträder jag skolöverstyrelsens förslag.

Rörande anslagen till sistnämnda anstalt gör jag framställning under nästföljande punkt.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja

dels till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar ett förslagsanslag, högst, ... kronor 6,015,

dels ock till bidrag till driftkostnaderna i övrigt vid samma anstalt ett förslagsanslag av kronor 14,900.

27. Uppehållande av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor.

Under åberopande av vad jag under näst föregående punkt anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[85.]

Uppehållande av verksamheten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor.

(Extra anslag.)

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja

dels till avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor ett förslagsanslag, högst, ... kronor 3,880, dels ock till bidrag till driftkostnader i övrigt vid samma anstalt ett förslagsanslag av kronor 8,450.

Övriga sjukvårdsanstalter.

28. Lasarets underhåll.

Sedan åtskilliga år tillbaka är i riksstaten uppfört ett ordinarie bestämt anslag till lasarets underhåll. Anslaget utgör för närvarande 15,774 kronor. För första halvåret 1923 torde detsamma bära upp- tagas till 7,887 kronor eller hälften av nuvarande årsbeloppet.

[86.]

Lasarets underhåll.
(Ordinarie anslag.)

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* anslaget till *lasarets underhåll*,

nu för år kronor 15,774,
till ett belopp av » 7,887.

29. Resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl.

Under åberopande av vad jag anför under punkten 80 här ovan, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

[87.]

Resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl.
(Ordinarie anslag.)

att beträffande det *ordinarie* reservationsanslaget till *resestipendier åt ordinarie läkare vid länslasarett m. fl.* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp.

30. Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska.

[88.]
*Underhåll
 av Järvsö
 sjukhus för
 spetälska.
 (Ordinarie
 anslag.)*

Till underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska har sedan år 1912 varit å riksstaten uppfört ett ordinarie anslag, vilket för åren 1918—1922 varit bestämt till 23,500 kronor.

Till täckande av brist å anslaget har riksdagen under de senaste åren beviljat medel, senast på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 12,000 kronor.

Medicinal-
 styrelsen.

I skrivelse den 20 augusti 1921 har medicinalstyrelsen anmält behov av förstärkningsanslag för första halvåret 1923. Styrelsen hänför sig härvid till en av sjukhusets direktion på styrelsens anmodan avgiven utredning rörande sjukhusets ekonomi. Av denna utredning inhämtas, bland annat, att något överskott å de till sjukhuset för år 1921 anvisade medel icke kunde beräknas samt att för år 1922 — med hänsyn särskilt till behovet att verkställa målning av sjukhusets plåttak för en beräknad kostnad av 2,000 kronor — krävdes utöver redan anvisade medel ett belopp av 2,450 kronor.

Vidkommande detta direktionens anslagsyrkande för år 1922 anser medicinalstyrelsen emellertid, att sådana besparingar i utgifterna för sjukhuset borde kunna göras, att något ytterligare anslag för år 1922 ej bleve erforderligt.

I fråga om år 1923 anser direktionen, att, då direktionen för närvarande ej kunde räkna med andra pris än de nu gällande, medelsbehovet för detta år kunde beräknas till 36,000 kronor.

I anledning härav anför medicinalstyrelsen, att, därest det ordinarie anslaget under år 1923 fortfarande utginge med 23,500 kronor och i diverse inkomster kunde såsom hittills påräknas 150 kronor, tillhoppa 23,650 kronor, till förstärkning av anslaget för detta år enligt direktionens mening alltså erfordrades 12,350 kronor. Styrelsen finner emellertid, att det extra anslaget för detta år borde kunna hållas inom samma belopp, 12,000 kronor, som anvisats för år 1922 och hemställer i anslutning härtill beträffande första halvåret 1923 om ett förstärkningsanslag å 6,000 kronor.

Departement-
 chefen.

Mot vad medicinalstyrelsen anført rörande anslagsbehovet för Järvsö sjukhus under första halvåret 1923 har jag intet att erinra. I enlighet

[88.]

med vad chefen för finansdepartementet denna dag yttrat till statsrådsprotokollet över finansärenden under rubriken »för flera huvudtitlar gemensamma frågor» synes emellertid anslagssumman icke böra såsom föregående år fördelas på ett ordinarie anslag och ett å extra stat uppfört förstärkningsanslag utan i sin helhet upptagas såsom ordinarie anslag. Detta anslag skulle alltså uppgå till hälften av det nuvarande ordinarie årsanslaget jämte det av medicinalstyrelsen för nu ifrågavarande halvår begärda förstärkningsanslaget eller sammanlagt till 17,750 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie anslaget till *underhåll av Järvsö sjukhus för*
spetälska,
 nu för år kronor 23,500,
 med ett belopp av » 17,750.

31. Uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter.

I anledning av Kungl. Maj:ts framställningar har riksdagen för vart och ett av åren 1909—1914 på extra stat anvisat ett belopp av 400,000 kronor till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar å andra sjukvårdsanstalter. För år 1915 har riksdagen till samma ändamål på extra stat anvisat ett belopp av 600,000 kronor samt för vart och ett av åren 1916—1918 ett belopp av 400,000 kronor. Riksdagen har sålunda för ifrågavarande ändamål anvisat sammanlagt 4,200,000 kronor.

För åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag har riksdagen fastställt allmänna bestämmelser, varjämte riksdagen från och med år 1912 lämnat visst medgivande om kostnadsfri upplåtelse av kronomark för anläggning av tuberkulossjukvårdsanstalter.

Kungl. Maj:t har genom kungörelse den 27 juni 1914 (sv. förf.saml. nr 292) utfärdat bestämmelser angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m., i vilken kungörelse nyssnämnda medgivande intagits. Sedan 1919 års lagtima riksdag beslutit förhöjning av statsbidragets belopp från högst 1,000

[89.]

*Uppförande
 eller in-
 rättande av
 tuberkulos-
 sjukvårds-
 anstalter.*

- [89.] till högst 2,000 kronor för vårdplats, har förenämnda kungörelse i enlighet härmed ändrats genom kungörelse den 13 juni 1919 (sv. förf.-saml. nr 305). Vidare har — efter det 1921 års riksdag bifallit av Kungl. Maj:t framlagt förslag om upphävande utom beträffande städer, som ej deltaga i landsting, av en bestämmelse om begränsning av statsbidraget i relation till folkmängden — 1914 års förenämnda kungörelse ändrats i anslutning härtill genom kungörelse den 7 juli 1921 (sv. förf.-saml. nr 385).

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 30 augusti 1921 har medicinalstyrelsen yttrat sig angående medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923. Styrelsen erinrar därvid till en början, att styrelsen i sin skrivelse den 31 augusti 1920 beträffande behövligheten av anslag för år 1922 bland annat meddelat, att de vid 1919 års slut förefintliga reservationerna å för samma ändamål anvisade anslag uppgått till 955,555 kronor 70 öre samt att av denna summa ett belopp av 455,000 kronor kunde beräknas under den närmaste framtiden bliva taget i anspråk för byggnadsarbeten vid vissa närmare angivna tuberkulossjukvårdsanstalter. Emellertid hava, upplyser nu styrelsen, samtliga ifrågavarande arbeten på grund av under åren 1920 och 1921 rådande stagnation i byggnadsverksamheten fått anstå, så att behållningen å reservationerna vid 1920 års utgång var densamma som motsvarande tid år 1919 eller 955,555 kronor 70 öre.

Under den gångna delen av år 1921 har, säger styrelsen, enligt från statskontoret meddelade uppgifter å anslaget utbetalts:

för tuberkulossjukstugan Bolltorp vid Alingsås	kronor	19,000: —
» kustsanatoriet vid Apelviken	»	125,000: —
» Svenshögens tuberkulossjukhus (för resterande, nu slutligt utförda arbeten)	»	3,550: —
» kronprinsessan Victorias kustsanatorium vid Barkåkra (för en del utförda arbeten)	»	23,105: —
Summa kronor		170,655: —

Å den efter dessa utbetalningar återstående behållningen, 784,900 kronor 70 öre, kan, fortsätter styrelsen, ytterligare minskning väntas uppstå genom utbetalning för arbeten, som kunna i gynnsammaste fall antagas vara fullbordade före den 30 juni 1923, nämligen

vid en tuberkulossjukvårdsanstalt å Lindhov i Stockholms län	kronor	208,000: —	[89.]
» Apelvikens kustsanatorium (resterande arbeten)	»	103,000: —	
» Barkåkra (d:o d:o)	»	66,325: 50	
» Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund (för planerad utvidgning av dessas tuberkulosavdelning)	»	42,550: —	
» Malmöhus läns landstings sommarhem vid Ljunghusen	»	210,000: —	
» det av Norrbottens läns landsting beslutade s. k. bygdesanatoriet i Övertorneå	»	64,000: —	
Summa kronor		693,875: 50	

Därest hela sistnämnda summa kommer att utgå före den 30 juni 1923, skulle behållningen då uppgå till 91,025 kronor 20 öre.

Då emellertid, yttrar styrelsen vidare, i denna beräkning medtagits alla de belopp, beträffande vilka — åtminstone så vitt styrelsen har sig bekant — möjlighet föreligger, att de *kunna* komma att före den 30 juni 1923 utgå — ehuru väl det exempelvis enligt styrelsens åsikt synes föga antagligt, att ovan antydda för nordligaste delarna av riket planerade och ännu ej påbörjade byggnadsföretag till dess skola föreligga avslutade — så håller styrelsen före, att, oaktat den beräknade ringa behållningen vid nämnda tidpunkt å anslaget i fråga, någon tvingande nödvändighet ej föreligger att göra framställning till 1922 års lagtima riksdag om beviljande av statsbidrag till förevarande ändamål för första halvåret 1923.

I detta sammanhang tillåter jag mig att till skärskådande upptaga frågan om statsbidrag till Malmöhus läns landsting för dess i medicinalstyrelsens ovan refererade skrivelse omförmälda sommarhem (kustsanatorium) vid Ljunghusen.

*Malmöhus
läns lands-
tings sommar-
hem vid
Ljunghusen.*

Genom proposition till 1921 års riksdag, nr 108, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att av medel, som anvisades såsom bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, finge av Kungl. Maj:t, för uppförande av ett sommarhem i Ljunghusen för patienter med kirurgisk och körteltuberkulos, åt nämnda landsting beviljas ett anslag av högst 210,000 kronor, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m. stadgade grunder. Beträffande motiveringen för detta förslag får jag hänvisa till nämnda proposition.

*Frågans be-
handling vid
1921 års
riksdag.*

[89.] I sitt yttrande i anledning av propositionen, nr 141, hemställde statsutskottet, att propositionen icke måtte bifallas, samt anförde:

»Den anstalt, till vars uppförande statsbidrag enligt Kungl. Maj:ts föreliggande förslag äskas, är, enligt vad propositionen utvisar, avsedd för vård under sommarmånaderna av patienter, lidande av tuberkulos i ben, ledgångar och körtlar, sedan dessa patienter, i de fall då kirurgisk behandling erfordrats, erhållit sådan å inom Malmöhus län befintliga kirurgiska sjukhus.

För uppförande av sjukvårdsanstalter av den speciella typ, varom här är fråga, har staten tillföre icke lämnat bidrag. Att, på sätt Kungl. Maj:t nu föreslagit, anvisa medel till en dylik anstalt, avsedd för allenast ett län, har utskottet ansett sig icke kunna för närvarande tillstyrka. Frågan huruvida staten bör härtill lämna bidrag samt, om så befinnes vara av förhållandena påkallat, i vilken omfattning sådant bidrag bör utgå, synes nämligen enligt utskottets förmenande böra göras till föremål för särskild utredning. Förrän resultatet av en sådan utredning föreligger, synes riksdagen lämpligen icke kunna taga ställning till berörda fråga.»

Ett antal reservanter inom utskottet hemställde emellertid om bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag bifölls av riksdagen, i första kammaren med 60 röster mot 58 och i andra kammaren med 104 röster mot 88, varefter riksdagens beslut i ämnet anmäldes i skrivelse den 8 juni 1921, nr 266.

Vid föredragning den 22 juni 1921 av riksdagens berörda skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att, under beaktande av vad vid riksdagens behandling av ärendet förekommit, verkställa sådan utredning, som av riksdagen omförmäldes, i sammanhang varmed även frågan om statsbidrag till den ifrågavarande anstaltens driftkostnader borde utredas. I enlighet härmed har medicinalstyrelsen den 8 november 1921 avgivit utlåtande i ärendet.

Uttalanden i
1907 års
kommitté-
betänkande
och i Kungl.
Maj:ts propo-
sition vid
1908 års
riksdag.

Innan jag närmare ingår på detta utlåtande, tillåter jag mig erinra om, att i det betänkande, som den 1 juli 1907 avgavs av kommittén för utredning angående åtgärder för människotuberkulosens bekämpande, föreslogs byggnadsbidrag till tuberkulossjukhus, tuberkulossjukstugor och tuberkulosavdelningar vid lasarett men däremot icke till kustsjukhus och kustsanatorier. Vid framläggande av förslag i ämnet till 1908 års riksdag uttalades emellertid av föredragande departementschefen, att, i enlighet med vad medicinalstyrelsen hemställt, även kustsjukhus och

[89.]

kustsanatorier borde av staten understödjas, dock att frågan om byggnadsbidrag till dylika anstalter borde i varje fall göras till föremål för särskild prövning. I sammanhang härmed framhöll departementschefen, att några mera restriktiva bestämmelser rörande de olika vårdformer, som kunde bli till föremål för statens understöd, näppeligen borde fastställas, enär det vore av vikt, att utvecklingen av ifrågavarande gren av den allmänna sjukvården icke bundes inom några på förhand bestämda snäva gränser. En vårdtyp, som på en viss ort kunde finnas vara den mest lämpliga, kunde å en annan visa sig mindre tillfredsställande. Då riksdagen i anledning av berörda proposition beviljade medel till bidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, företrädesvis tuberkulossjukstugor, tuberkulossjukhus och tuberkulosavdelningar på andra sjukvårdsanstalter, lämnades dessa departementschefens uttalanden utan erinran.

Sedermera beviljade riksdagen dels år 1909 och följande år anslag för bidrag till driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, däribland även kustsjukhus och kustsanatorier, dels ock vid upprepade tillfällen, i enlighet med uppfattningen att kustsanatorierna borde efter prövning i varje särskilt fall kunna erhålla byggnadsbidrag, sådana bidrag åt kustsanatorierna vid Barkåkra och Apelviken.

I sitt ovan omförmälda utlåtande den 8 november 1921 framhåller medicinalstyrelsen, med åberopande av vad sålunda förekommit, att statsmakterna vid upprepade tillfällen visat sin principiella benägenhet att lämna bidrag till vården av nu ifrågavarande former av tuberkulösa sjukdomar.

Medicinal-
styrelsen.

Emellertid hade, fortsätter styrelsen, frågan om vården av den s. k. kirurgiska tuberkulosen förts avsevärt framåt sedan den tid, förutnämnda kommittébetänkande avgavs och anslag första gången för ändamålet beviljades. Detta vore beroende dels på en ökad kännedom om dessa sjukdomar, varav syntes framgå, att olika former av vård kunde vara lämplig för olika grupper av de fordome till en enda stor grupp sammanförda sjukdomsfallen, så att t. ex. för vissa former avsevärt enklare och billigare vård än vid anstalter av här ifrågavarande art kunde vara tillfyllest, dels på kirurgiens betydande framsteg på detta område under senaste årtiondet, dels slutligen på det ökade sociala och ekonomiska intresse, många av dessa sjukdomsformer på senare tid tillvunnit sig, visande sig bland annat genom pensionsstyrelsens åtgärder till förebyggande av vanförhet och invaliditet, åtgärder som i många fall just hade hithörande patienter till föremål.

I den utredningskommitté rörande ytterligare åtgärder till tuberkulosens bekämpande, vilken av svenska nationalföreningen mot tuberkulos tillsatts, hade en särskild subkommitté, bestående av överläkarna H. Waldenström och J. S. Almer samt lasaretsläkaren E. Tengwall, haft till uppdrag att utreda frågan om

[89.] den kirurgiska tuberkulosen. Av denna subkommitté hade majoriteten, herrar Waldenström och Tengwall, bl. a. framhållit, att en hel del barn med lättare körteltuberkulos, phlyktén (skrofler) med stor fördel kunde vårdas å enkla i driften billiga sommarhem eller feriekolonier. Sådana fall hade åtminstone tidigare i mycket stor utsträckning vårdats vid våra kustsanatorier. Å lasaretten kunde fortfarande vårdas en stor del fall av körteltuberkulos, särskilt hos vuxna, där behandlingen oftast endast vore operativ och där den sjuke efter läkningen ganska snart kunde hemskrivas, likaså fall, som fordrade röntgenbehandling, där endast kortare tids intagning på lasarett fordrades. För vården av den egentliga kirurgiska tuberkulosen (för vilket ändamål 1,000 nya vårdplatser inom landet i en framtid beräknades erforderliga) föresloges inrättande av speciella anstalter, antingen 5 större specialsjukhus, vardera å 200 platser, förlagda inom olika delar av landet, eller ock särskilda avdelningar för kirurgisk tuberkulos vid vissa s. k. centrallasarett. Vid båda alternativen förordades förläggande av en sådan anstalt till Lund. Vidare framhöles, att dessa sjukas återställande ofta ginge mycket långsamt, kunde taga flera år i anspråk, samt att idealet för deras vård vore möjlighet till obegränsad vårdtid. Med anledning härav framhöles lämpligheten av inrättande av s. k. konvalescenshem i närheten av lasaretten, dit den fortsatta vården kunde förläggas.

Den tredje medlemmen i subkommissionen, överläkaren Almer, hade uttalat, att dessa åkommer ej i allmänhet borde bli föremål för några kirurgiska ingrepp, samt förordat, att anstalterna för vård av kirurgisk tuberkulos, så långt möjligt vore, förlades till västkusten, i synnerhet när det gällde anstalter för barn och ungdom, eller till lämpliga platser med högländsklimat, exempelvis Jämtland (jämte en eller två anstalter för undervisningsändamål i närheten av de medicinska högskolorna), samt föresloge byggande av stora anstalter å cirka 400 platser i paviljongsystem. Även Almer förordade anstaltsvård under obegränsad tid för hithörande sjuka. Beträffande den s. k. skrofulosen ansåge Almer, att bortsett från de mera pregnanta fall av lymfkörteltuberkulos, som avgjort hörde hemma bland ben- och ledtuberkulosen, de övriga, vilka vore synnerligen påverkbara av havsklimatet, borde erhålla vård därstädes, eller möjligen i högländsklimat. Dessas vård skulle endast förläggas till sommaren och vårdtiden utsträckas till 3, 4 å 5 månader allt efter sommarens längd.

Medicinalstyrelsen anför vidare följande:

»Vad nu angår den anstalt, varom här är fråga, eller den vid Ljunghusen, vars sjukvårdsuppgift under nuvarande förhållanden fullt motsvarar de befintliga kustsanatoriernas, synes tydligt, att den kan komma att fylla ett viktigt led även i en blivande mera omfattande organisation av vården för riket i dess helhet av den kirurgiska tuberkulosen. Påtagligt är, att anstalten skulle enligt subkommitténs majoritet komma att motsvara ett konvalescenthem vid sidan av ett blivande specialsjukhus eller en specialavdelning vid ett centralsjukhus i Lund. Styrelsen vill framhålla, att dessa hem icke äro avsedda att vara enbart vilooanstalter för opererade, utan att vistelsen där är avsedd att utgöra en verklig vård, en viktig del av den långvariga, till tiden obegränsade vård, som av samtliga sakkunniga förordas. Men med hänsyn till detta förhållande synes emellertid en detalj i anstaltens organisation böra bli föremål för invändning, nämligen planen, att densamma skall hållas öppen endast under sommaren. Just med hänsyn till dess uppgift

att bereda möjlighet till obegränsat lång vårdtid synes angeläget, att inga avbrott i dess verksamhet — sannolikt till men för vid stängningen ineliggande patienter — må förekomma.»

[89.]

Medicinalstyrelsen ansåge det därför skäligt, att såsom villkor för statsbidraget uppställdes, att anstalten — som ju även vore utrustad för detta ändamål — hölles öppen året om.

Beträffande ordnandet av anstaltens läkarfråga anför styrelsen:

»Genom avtal med en i ortopedisk kirurgi väl utbildad läkare har anstalten tillgång till högt kvalificerad läkarkraft. Enligt planen skulle denne läkare besöka anstalten en gång i veckan. Denna anordning, som strider mot föreskriften i § 19 av tuberkulossjukhusstadgan (17 december 1915), synes icke böra definitivt godkännas utan eventuell dispens beviljas för viss tid i sänder, med rätt för medicinalstyrelsen att kräva stadgans tillämpning i denna punkt, om förhållandena synas påkalla detta.»

Rörande frågan, huruvida statsbidrag bör lämnas till en anstalt, vilken såsom den här ifrågavarande är avsedd allenast för ett län, anför medicinalstyrelsen:

»Tuberkulös vården inom hela landet är organiserad länsvis, så att landstingen (med bidrag av staten) uppföra och driva vårdanstalter för patienter, tillhörande respektive län. Beträffande vården av s. k. kirurgisk tuberkulos hava visserligen de hittills uppförda anstalterna, vilka ägas av enskilda föreningar, varit avsedda för vård av patienter från hela landet. Detta förhållande har givetvis sammanhängt med den uppfattningen, att vården av dessa sjuka uteslutande bör förläggas till havskusten i vårt lands västra och sydliga delar. Såsom ovan anförts äro sakkunnigas meningar på denna punkt delade. Det synes emellertid uppenbart, att, vilken linje utvecklingen än kommer att följa, det uteslutande är fördelaktigt, om de län, vilkas geografiska läge och klimatiska förhållanden det tillåta, ordna denna fråga för sitt vidkommande, varigenom välbehörlig avlastning kan beredas de anstalter, vilka eventuellt komma att bli avsedda för patienter från hela landet.»

De skäl, som av styrelsen anförts till stöd för statens bidragande till kostnaderna för nu ifrågavarande anstalts uppförande, finner styrelsen kunna i stort sett återopas jämväl ifråga om statens bidragande till anstaltens driftkostnader. Styrelsen hänvisar därför, ifråga om den anbefallda utredningen angående dylika kostnader, såsom allmän motivering för lämpligheten av att staten till anstalten lämnar bidrag jämväl av detta senare slag, till vad ovan sagts. Rörande åter själva beloppet för detta understöd anför styrelsen, att då en anstalt av det nu tillämnade slaget är, såsom förut av styrelsen framhållits, till sin uppgift och sin organisation i det väsentliga likartad med de nu befintliga kustsanatorierna, statens bidrag till driftkostnaderna vid denna anstalt

[89.] lämpligen bör utgå efter samma grunder, som gälla för erhållande av statsbidrag till nyssnämnda sanatoriets drift, eller efter en krona 75 öre per patient och underhållsdag.

På grund av det anförda föreslår styrelsen avlåtande av proposition till riksdagen med begäran om medgivande, att av medel, som anvisats såsom bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, för uppförande av ett Malmöhus läns sommarhem i Ljunghusen för patienter med kirurgisk och körteltuberkulos utbetala statsbidrag med högst det begärda beloppet, 210,000 kronor, att utgå i tillämpliga delar efter samma grunder, som stadgats för statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m.

Departements-
chefen.

Av utredningen i ärendet framgår, att uppkomna reservationer å anslagen till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter väl kunna fylla behovet av medel för första halvåret 1923. Detta gäller även om, såsom medicinalstyrelsen förutsatt, bidrag av ifrågavarande medel beviljas Malmöhus läns landsting för dess hem i Ljunghusen för patienter med kirurgisk och körteltuberkulos. Vid sådant förhållande finner jag lika med medicinalstyrelsen, att något särskilt anslag för nämnda tid icke bör äskas för nu ifrågavarande ändamål.

Vad beträffar frågan om beviljande av statsbidrag till nämnda landsting för uppförande av ett sommarhem i Ljunghusen, må först erinras därom, att då Kungl. Maj:ts till 1921 års riksdag avlåtna proposition i berörda ämne behandlades i kamrarna, från flera håll, även av sådana ledamöter, som biträtt statsutskottets hemställan om avslag å propositionen, uttalades livligt intresse för förslaget. Emellertid gjordes från utskottsmajoritetens sida gällande, att ytterligare utredning på en del punkter vore erforderlig, innan frågan vore mogen att definitivt avgöras. Genom den av medicinalstyrelsen förebragta utredningen torde ärendet numera föreligga i sådant skick, att förslag i ämnet ånyo bör göras till riksdagen.

Vad angår den ifrågavarande anstaltens betydelse för bekämpandet av de tuberkulösa sjukdomarna torde jag kunna inskränka mig till att återropa de uttalanden, som gjorts av medicinalstyrelsen och vilka finnas refererade dels i den till 1921 års riksdag avlåtna propositionen i ämnet och dels här ovan.

Beträffande den typ av tuberkulossjukvårdsanstalter, vartill ifrågavarande s. k. sommarhem bör anses hänförligt, lär det vara utan större betydelse om detsamma betraktas såsom en för tuberkulösa avsedd avdel-

ning av ett lasarett eller såsom ett kustsanatorium, ty i båda fallen bör anstalten, med tillämpande av de hittills av statsmakterna omfattade principerna, kunna ifrågakomma till erhållande av statsbidrag. Emellertid har medicinalstyrelsen framhållit, att anstaltens sjukvårdsuppgift under nuvarande förhållanden fullt motsvarar de befintliga kustsanatoriernas. Även jag finner det uppenbart, att anstalten är ett kustsanatorium i den förbättrade form, som anslutningen till och stödet av ett stort lasarett innebär. På sätt medicinalstyrelsen framhållit skulle emellertid, då för vinnande av varaktigt resultat vid behandling av ifrågavarande slag av sjukdomar ofta en lång vårdtid är nödvändig, anstaltens betydelse i hög grad ökas, om den kunde hållas öppen året om. Även om, med avseende å de föreliggande förhållandena, det icke lärers böra fordras, att anstalten skall i sin helhet hållas öppen även under den kallare delen av året, finner jag dock, med hänsyn till vad medicinalstyrelsen anført, att det bör göras till villkor för statsbidrag, att anstalten i viss utsträckning, som det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma, hålles öppen året om.

En annan fråga, beträffande vilken utredning ansetts erforderlig, är, huruvida patienter även från andra län skola få intagas å anstalten, och i så fall på vilka villkor. I detta hänseende synes böra uppmärksammas, att tuberkulossjukvårdsanstalter, för vilka statsbidrag erhålles, i regel äro avsedda för ett avgränsat område, i allmänhet länet. Härifrån utgöra kustsanatorierna undantag, i det desamma äro öppna för patienter från hela riket, ehuru detta icke torde hava uppställts såsom ett villkor för statsanslags beviljande. Ifrågavarande anstalt har ursprungligen varit avsedd att lämna vård allenast åt personer, som undergått behandling vid länets sjukvårdsinrättningar. Bland dessa finna sig givetvis även patienter, tillhörande andra län. Anstaltens direktion har emellertid, enligt mig tillhandakommet meddelande, förklarat sig villig att föreslå landstinget att även i övrigt tillåta mottagandet av patienter från andra län, därvid avgiften skulle bestämmas enligt samma grunder, som gälla vid länets övriga sjukvårdsinrättningar. Vid dessa utgår för närvarande legosängsavgiften på allmän sal för patienter från andra län med 4 kronor 50 öre, vilken avgift dock beträffande mera bemedlade patienter enligt framlagt förslag skulle något höjas. I enlighet härmed synes såsom ytterligare villkor för anslags erhållande böra uppställas, att patienter från andra län skola mottagas enligt samma grunder, som med avseende å sådana patienter gälla vid länets övriga sjukvårdsinrättningar.

[89.]

Från något håll inom riksdagen har framhållits, att då gränsen mellan den kirurgiska tuberkulosen och vissa andra sjukdomar vore svår att draga, det kunde tänkas, att å anstalten kunde komma att vårdas jämväl andra än tuberkulösa, vilket i själva verket skulle innebära ett överflyttande i någon mån på staten av lasarettsvården. Häremot torde jag kunna inskränka mig till att erinra om, att hemmet är avsett endast för patienter med kirurgisk och körteltuberkulos och att, med de framstående läkarkrafter, som stå hemmet till buds, så goda garantier mot misstag av antydd art torde förefinnas, som över huvud kunna stå att erhålla.

Vad läkarvården vid anstalten beträffar, har medicinalstyrelsen framställt anmärkning mot att enligt uppgjord plan den specialist i ortopedisk kirurgi, som skulle komma att utöva läkarvård vid anstalten, skulle besöka anstalten allenast en gång i veckan. Vad sålunda anmärkts torde vara förtjänt av beaktande, och synes, därest dispens från bestämmelsen i § 19 tuberkulossjukhusstadgan, såsom medicinalstyrelsen förutsätter, beviljas, sådant böra ske på sätt styrelsen antytt.

Vad slutligen angår beloppet av det statsbidrag till anstaltens uppförande, som enligt min mening bör tilldelas landstinget, synes — särskilt om, såsom jag ovan förutsatt, anstalten kommer att hållas öppen året om — intet vara att invända mot att statsbidrag beviljas i enlighet med de grunder, som finnas stadgade i kungörelsen den 27 juni 1914 (nr 292), med däri genom kungörelser den 13 juni 1919 (nr 305) och den 7 juli 1921 (nr 385) gjorda ändringar. Enligt § 2 i den ifrågasvarande kungörelsen utgår statsbidrag med högst hälften av den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga byggnadskostnaden, däri ej inberäknad utgift för anskaffande av byggnadstomt. På sätt i medicinalstyrelsens i propositionen till 1921 års riksdag refererade utlåtande finnes närmare omförmålt, hava anläggningskostnaderna i sin helhet beräknats till 481,773 kronor, vilken summas riktighet kommer att vid eventuellt anslags utbetalande granskas i enlighet med § 5 i kungörelsen. Det begärda beloppet 210,000 kronor uppgår sålunda icke till hälften av berörda anläggningskostnad, och i enlighet med vad vidare stadgas i § 2 i kungörelsen överstiger det icke 2,000 kronor för var och en av de 105 sjukplatser, anstalten är avsedd att rymma. Mot det begärda beloppet synes sålunda intet vara att erinra. Såsom förut nämnts, förslå de uppkomna reservationerna å anslaget till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter jämväl till statsbidrag för nu ifrågasvarande ändamål. Några särskilda medel behöva sålunda icke anvisas.

Under förutsättning att min ovan angivna uppfattning, att anstalten i fråga kan anses såsom ett kustsanatorium, av riksdagen lämnas utan erinran, är landstinget utan vidare berättigat till statsbidrag för driftkostnaderna vid anstalten jämlikt kungörelsen den 28 juni 1918 (nr 494) med däri senare gjorda ändringar, vadan någon särskild framställning i detta hänseende icke torde behöva göras till riksdagen.

På grund av vad ovan anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av medel, som anvisats såsom bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, må av Kungl. Maj:t, för uppförande av ett kustsanatorium i Ljunghusen för patienter med kirurgisk och körteltuberkulos, åt Malmöhus läns landsting beviljas högst 210,000 kronor, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m. stadgade grunder och med iakttagande av de av mig angivna särskilda villkor.

32. Driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

I överensstämmelse med riksdagens i ämnet fattade beslut har Kungl. Maj:t genom kungörelser den 28 juni 1918 (sv. förf.-samling nr 494), den 12 september 1919 (sv. förf.-samling nr 589) och den 7 juli 1921 (sv. förf.-samling nr 384) fastställt villkor och bestämmelser för åtnjutande av bidrag från anslaget till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

[90.]

Driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.
(Ordinarie anslag.)

I skrivelse den 30 augusti 1921 har medicinalstyrelsen yttrat sig angående behovet av anslag för omförmälda ändamål under första halvåret 1923. Styrelsen har därvid, under åberopande av detaljuppgifter i en skrivelsen bifogad tablå, funnit det högsta belopp, som kan bli erforderligt för hela år 1923 under iakttagande av nu stadgade grunder för bidragets utgående, utgöra 3,153,452 kronor 25 öre. Beträffande denna maximisiffra anser emellertid styrelsen, under hänvisning till vad i motsvarande fall under senare år ägt rum, att en minskning kan göras med hänsyn till vissa av erfarenheten bekräftade omständigheter, såsom att högsta för varje anstalt tillåtna patientantal icke kan

Medicinalstyrelsen.

- [90.] tänkas under alla delar av året bliva fyllt, att vissa anstalter ej hinna i full utsträckning bliva öppnade för patienter inom beräknad tid m. m. Styrelsen föreslår av denna anledning en minskning av maximibeloppet med 10 procent till 2,838,106 kronor eller, i avrundat tal, 2,800,000 kronor. I anslutning härtill anser styrelsen, att för första halvåret 1923 skulle erfordras hälften av sistnämnda summa eller 1,400,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom anförts, ifrågasätter styrelsen med hänsyn till ovan omförmälda omständigheter en reducering med omkring 10 procent av det för år 1923 beräknade maximala anslagsbehovet, 3,153,452 kronor 25 öre. På grund av samma omständigheter hava emellertid under senaste åren vidtagits betydligt större reduceringar av de beräknade anslagsbeloppen, i det anslagen för åren 1917—1922 endast uppgått till belopp, motsvarande omkring 78 $\frac{1}{3}$, 83, 77, 83, 82 och 82 procent av det utav styrelsen i varje fall beräknade maximala anslagsbeloppet. Om nu anslaget för hela år 1923 beräknas till samma belopp som det för år 1922 beviljade, 2,500,000 kronor, eller omkring 79 procent av det för år 1923 beräknade maximibeloppet, och i anslutning härtill anslaget för första halvåret 1923 upptages till hälften av det sålunda funna beloppet eller till 1,250,000 kronor, torde man beträffande sistberörda budgettermin hava i erforderlig grad tillgodosett anslagsbehovet.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till *bidrag för driftkost-*
naderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter,
nu för år kronor 2,500,000,
med ett belopp av » 1,250,000.

33. Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna.

- [91.] I skrivelse den 30 augusti 1921 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anvisande å extra stat för första halvåret 1923 av 7,500 kronor, eller halva det för år 1922 beviljade beloppet, för resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna.
- Då, enligt vad av styrelsens skrivelse framgår, någon minskning i förhållande till år 1922 av anslagsbehovet för år 1923 för ifråga-

Resebidrag
till vissa pa-
tienter vid
kustsanato-
rierna.

(Extra anslag.)

varande ändamål icke kan påräknas, får jag, i anslutning till styrelsens framställning, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [91.]

att för beredande av *bidrag till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till och från de vid västkusten belägna statsunderstödda kustsanatorierna*, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer, på *extra stat* för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett förslagsanslag av kronor 7,500.

34. Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård.

Under återopande av vad jag anfört under punkten 80 i det föregående, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta [92.]

att beträffande det *ordinarie reservationsanslaget till resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård i riksstaten* för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp. *Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård. (Ordinarie anslag.)*

35. Driftkostnader vid folksanatorierna.

Till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna hava alltsedan år 1905 anslag beviljats av riksdagen. Sälunda har 1920 års riksdag dels på tilläggsstat för samma år anvisat ett förslagsanslag, högst, 1,021,000 kronor, därav 400,000 kronor avsågo att, jämte ett förut av riksdagen på tilläggsstat för år 1919 anvisat belopp å 150,000 kronor, täcka brist för sistnämnda år, dels ock å extra stat för år 1921 beviljat ett förslagsanslag, högst, 750,000 kronor. Sedermera föreslog Kungl. Maj:t 1921 års riksdag att bevilja på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 750,000 kronor samt på tilläggsstat för år 1921 ett dylikt anslag å 54,232 kronor, vilket senare var avsett till täckande av ännu återstående brist för år 1919. Riksdagen fann sig emellertid med hänsyn bland annat till den nedgång i pris å förnödenheter av skilda slag, som under senare tid ägt rum, kunna nedsätta det för år 1922 äskade anslaget till 700,000 kronor. Något anslag å tilläggsstat för år 1921 beviljades icke av riksdagen, då bristen i 1919 års räkenskaper ansågs kunna täckas av de anslag, som anvisats för åren 1920 och 1921. [93.]

Driftkostnader vid folksanatorierna. (Extra anslag.)

[93.] Överstyrelsen. I skrivelse den 30 september 1921 har överstyrelsen för jubileumsfonden gjort framställning om anslag för första halvåret 1923 till upprätthållande av verksamheten vid folksanatorierna.

Överstyrelsen påpekar i sin skrivelse, att av jubileumsfondens avslutade räkenskaper för år 1920 framginge, att, sedan avskrivningar blivit gjorda å de tre fonden tillhöriga sanatorieanläggningarna med tillhopa 30,000 kronor, ett belopp å 45,616 kronor av de för år 1920 anvisade statsmedlen i enlighet med de därvid fästade föreskrifterna avsatts såsom reserverade medel.

Med överstyrelsens skrivelse, har överlämnats en inom överstyrelsen uppgjord approximativ beräkning av fondens inkomster och utgifter för år 1921, enligt vilken inkomsterna under nämnda år, däri inbegripet förut omförmälda anslagsbelopp å 750,000 kronor, skulle till fullo täcka de för året beräknade utgifterna. Överstyrelsen framhåller, att, då marknadens priser visade tendens att nedgå, det icke vore helt och hållet uteslutet, att behållning kunde uppkomma under år 1921. Därest så skulle bliva förhållandet, ville överstyrelsen hos Kungl. Maj:t göra den framställning, vartill omständigheterna kunde föranleda, ifråga om täckande av den i räkenskaperna för år 1919 kvarstående bristen å 54,231 kronor 84 öre.

Beträffande de ekonomiska förhållandena under år 1922 uttalar överstyrelsen, att den med hänsyn dels till de alltjämt sjunkande priserna å arbetskraft samt material och livsförnödenheter, dels ock till en ifrågasatt, av pågående utredningar beroende höjning av patientavgifterna vid sanatorierna hyste förhoppning, att verksamheten under nämnda år skulle kunna upprätthållas med tillhjälp av det för samma år anvisade statsanslaget å 700,000 kronor.

För år 1923 har överstyrelsen ansett sig kunna begränsa sitt anslagsäskande till 600,000 kronor, varav halva beloppet skulle erfordras för årets första sex månader.

Medicinalstyrelsen.

I infortrat utlåtande den 27 oktober 1921 förklarar sig medicinalstyrelsen, som för sin del icke har någon erinran att göra i anledning av den gjorda framställningen, tillstyrka bifall till densamma.

Departementschefen.

Mot den av jubileumsfondens överstyrelse sålunda gjorda och av medicinalstyrelsen förordade framställningen om anslag för första halvåret 1923 finner jag icke anledning till någon erinran. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid de genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna, att användas i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 300,000.

36. Understödjande av dispensärverksamhet.

För understödjande av dispensärverksamhet har riksdagen på extra stat beviljat särskilda förslagsanslag, för vart och ett av åren 1915—1917 å 60,000 kronor, för vart och ett av åren 1918 och 1919 å 70,000 kronor, för år 1920 å 150,000 kronor, för år 1921 å 250,000 kronor och för år 1922 å 300,000 kronor.

[94.]

Under-
stödjande av
dispensär-
verksamhet.
(Extra anslag.)

Genom kungörelse den 1 oktober 1914 (sv. förf.-saml. nr 400) har Kungl. Maj:t fastställt villkor och bestämmelser för åtnjutande av statsbidrag till understödjande av dispensärverksamhet att lända till efterrättelse tillsvidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål utgår. Häri har sedermera, i syfte att decentralisera ärenden angående anslags fördelning från Kungl. Maj:t till medicinalstyrelsen, viss ändring skett genom kungörelse den 20 juni 1918 (sv. förf.-saml. nr 447).

I skrivelse den 20 augusti 1921 har medicinalstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923. Styrelsen anför därvid följande.

Medicinal-
styrelsen.

Enligt § 3 i ovannämnda kungörelse den 1 oktober 1914 utgår statsbidrag till dispensär med högst en tredjedel av det utav landsting, kommuner och korporationer till dispensären anvisade sammanlagda belopp, däri icke inberäknat vad som må vara avsett för lämnande av understöd åt personer, som anlita dispensären. Med tillämpning av denna grund har i statsbidrag för oförmålda ändamål under år 1917 utbetalts kronor 63,478: 40, under år 1918 kronor 102,208: 32, under år 1919 kronor 165,396: 09, under år 1920 kronor 272,697: 16 och under år 1921 hittills kronor 322,114: 77. Utgifterna för år 1921 hava sålunda betydligt överskridit det för samma år beviljade anslaget.

De anslag från landsting, kommuner och korporationer, vilka få läggas till grund för beräkningen, hava under de senare åren på grund av rådande tidsförhållanden betydligt ökat till storleken, och på grund härav har statsbidraget enligt de grunder, varefter detsamma beräknas, ävenledes måst ökas. Till följd av ändrade ekonomiska förhållanden torde man emellertid kunna förvänta, att även om antalet dispensärer skulle ökas, statsbidraget för år 1923 icke skall komma att överstiga 300,000 kronor. Ifrågavarande anslag avser att bereda statsbidrag till dispensärernas driftkostnad för hela år 1922. På grund härav borde anslag för första halvåret 1923 ha beräknats till samma belopp som för år 1922 eller 300,000 kronor. Med hänsyn till att en del ansökningar om statsbidrag ofta på grund av granskning och komplettering ej torde komma att föranleda utbetalning av statsbidrag förrän efter den 1 juli 1923, torde detta belopp emellertid kunna något nedsättas, förslagsvis till 200,000 kronor.

Enligt författningen i ämnet skall ansökan om statsbidrag för visst år före den 1 mars nästföljande år insändas till medicinalstyrelsen, som

Departements-
chefen.

- [94.] har att efter granskning av ansökningshandlingarna besluta om statsbidrags beviljande. På grund härav kunde, såsom medicinalstyrelsen antytt, hela det år 1923 erforderliga beloppet eventuellt synas vara erforderligt redan under förra hälften av samma år. Med hänsyn till vad styrelsen anfört rörande sannolikheten för att en del ansökningar icke kunna slutgiltigt handläggas förrän efter den 1 juli 1923, anser jag emellertid, i likhet med styrelsen, en begränsning beträffande första halvårets anslag kunna ske till två tredjedelar av anslaget för hela året. Rörande årsanslagets beräkning till 300,000 kronor finner jag icke anledning till erinran.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till statsbidrag för *understödjande av dispensärverksamhet* under villkor i huvudsaklig överensstämmelse med de nu gällande bevilja ett förslagsanslag av kronor 200,000.

37. Behandling av medellösa lupuspatienter.

- [95.] Från och med år 1921 har under riksstatens femte huvudtitel beviljats ett ordinarie förslagsanslag å 30,000 kronor till bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa med sjukdomen lupus vulgaris behäftade personer från landsorten. Därförut hava under många år extra anslag beviljats för ändamålet.

I ämnet nu gällande föreskrifter, utfärdade i anslutning till av riksdagen prövade grunder, återfinnas i kungörelse den 9 juli 1920 (sv. förf.-saml. nr 558).

Medicinalstyrelsen.

I en inom medicinalstyrelsen upprättad promemoria har meddelats, att ifrågavarande anslag redan under första halvåret 1921 överskridits med omkring 3,000 kronor ävensom att ett för år 1920 för enahanda ändamål beviljat extra anslag å 30,000 kronor under sistnämnda år överskridits med närmare 45,000 kronor. Orsaken till de ökade kostnaderna vore enligt styrelsens åsikt att söka i den avsevärda höjning av priserna, som vidtagits å de anstalter, där behandling av lupus-sjuka äger rum. Även om det kunde antagas, att en sänkning av berörda priser skulle kunna åstadkommas till 1923 års början, borde en höjning av anslaget äga rum, och syntes anslaget för första halvåret 1923 böra beräknas till 30,000 kronor.

Vid nu anförda förhållanden finner jag mig icke kunna undgå att tillstyrka, att anslaget hädanefter upptages till ett högre belopp, för år räknat. Med hänsyn till den sjunkande tendens, som den allmänna prisnivån utvisar, lär man dock härvid icke behöva gå så långt, som från medicinalstyrelsens sida ifrågasatts, d. v. s. till att fördubbla det nuvarande beloppet, utan kan man enligt min uppfattning stanna vid ett belopp av 50,000 kronor för år räknat, vid vilket förhållande anslaget för första halvåret 1923 skulle upptagas till 25,000 kronor.

[95.]
Departements-
chefen.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa med sjukdomen lupus vulgaris behäftade personer från landsorten,*

nu för år	kronor 30,000,
med ett belopp av	» 25,000.

38. Bidrag till upprätthållande av radiumhemmets verksamhet.

Med bifall till därom av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen (femte huvudtiteln punkt 93) gjord framställning beviljade 1921 års riksdag å extra stat för år 1922 dels ett förslagsanslag, högst, 15,000 kronor såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid det cancerföreningen i Stockholm tillhöriga radiumhemmets poliklinik, dels ock ett förslagsanslag av 31,000 kronor såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid hemmets klinik, allt att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 7 januari 1921 angivna grunder. Dessutom beviljades å. tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 35,000 kronor för täckande av brist för hemmets verksamhet under år 1920.

[96.]
Bidrag till
upprätthål-
lande av ra-
diumhemmets
verksamhet.
(Extra anslag.)

I anslutning till de av riksdagen sålunda godkända grunderna har Kungl. Maj:t den 7 juli 1921 utfärdat föreskrifter i ämnet. Enligt dessa skola från och med år 1922 en ledamot i styrelsen för cancerföreningen i Stockholm samt en av revisorerna utses av Kungl. Maj:t. För åtnjutande av statsbidrag till polikliniken, vilket utbetalas kvartalsvis i efterskott, skall styrkas, att polikliniken varit i verksamhet under det senast förflutna kvartalet. Bidrag till upprätthållande av verksamheten vid hemmets klinik utgår till belopp av 3 kronor 50 öre för patient och vård dag och utbetalas jämväl kvartalsvis i efterskott.

[96.]
Styrelsen för
cancer-
föreningen i
Stockholm.

Med skrivelse den 25 augusti 1921 har medicinalstyrelsen överlämnat en framställning från styrelsen för cancerföreningen i Stockholm om anvisande för budgetterminen 1 januari—30 juni 1923 av fortsatta anslag till föreningens i Stockholm belägna radiumhem, nämligen ett förslagsanslag, högst, 7,500 kronor och ett förslagsanslag å 15,500 kronor såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid hemmets poliklinik respektive klinik eller sålunda hälften av de för år 1922 beviljade anslagsbeloppen.

Vid sin framställning har föreningens styrelse fogat en av styrelsen den 29 april 1921 avgiven berättelse över verksamhetsåret 1920, i vilken berättelse finnes intagen en tablå över föreningens ekonomiska ställning. Under hänvisning till att enligt denna tablå utgifterna för radiumhemmet under år 1920 uppgått till 100,250 kronor och förlusten för samma år till 43,568 kronor 55 öre, framhåller föreningens styrelse, att det icke vore möjligt att med säkerhet beräkna den brist, som kunde väntas uppkomma under år 1923. Radiumhemmets tillgångar hade emellertid icke ökats under senare år, och, ehuru någon sänkning kunde väntas i prisen för livsfrnödenheter och förbrukningsartiklar för sjukvården, visade å andra sidan utgifterna för behandlingen en ständig tendens att stegras på grund av den allt dyrbarare röntgenterapien.

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen tillstyrkte i sin ovannämnda skrivelse den av föreningen gjorda framställningen.

Departements-
chefen.

Vid anmälan i statsrådet förra året av frågan om statsbidrag till radiumhemmet för åren 1921 och 1922 framhöll departementschefen, att det knappast kunde råda någon tvekan om att staten borde träda emellan för att radiumhemmets behjärtansvärda verksamhet för framtiden skulle kunna fortgå utan inskränkning och betonades därvid särskilt, hurusom hemmet inom vårt land ginge i spetsen vid bekämpande av kräftsjukdomar medelst radiologisk terapi icke blott direkt utan även indirekt genom att utbilda läkare och sjukvårdspersonal för sådan sjukdomsbehandling.. Det sålunda gjorda uttalandet torde alltså äga giltighet.

Vid en jämförelse mellan ovan nämnda tablå rörande radiumhemmets verksamhet under år 1920 och motsvarande tablå för år 1919 framgår, att utgifterna för hemmets verksamhet samt uppkommen brist, vilka år 1919 uppgått till kronor 84,272: 12 respektive kronor 27,411: 07, år 1920 stegrats till respektive kronor 100,250:— och kronor 43,568:55. Någon minskning i totalutgifterna lär, såsom föreningens styrelse antytt, näppeligen vara att förvänta under år 1923, och underskottets

täckande genom enskilda gåvor, såsom tidigare skett under mera gynnsamma ekonomiska konjunktioner, torde icke heller kunna påräknas.

[96.]

Med hänsyn till nu anförda omständigheter synes mig den av föreningens styrelse gjorda anhållan om fortsatta anslag böra bifallas. Såsom villkor för statsbidrags åtnjutande för första halvåret 1923 böra givetvis gälla ovanberörda i fråga om statsbidrag för år 1922 stadgade föreskrifter.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa, att utgå enligt nu gällande grunder,
dels såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid radiumhemmets poliklinik
 ett förslagsanslag, högst, ... kronor 7,500,
dels ock såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid hemmets klinik
 ett förslagsanslag av kronor 15,500.

39. Resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet.

För vart och ett av åren 1921 och 1922 har riksdagen å extra stat anvisat ett förslagsanslag å 15,000 kronor för beredande av bidrag, enligt vissa grunder, till medellösa eller mindre bemedlade personer för resor till och från radiumhemmet i Stockholm.

[97.]

Resebidrag till vissa patienter vid radiumhemmet.

(Extra anslag.)

Närmare bestämmelser angående villkor för åtnjutande av dylikt bidrag hava i anslutning till berörda grunder meddelats genom kungörelse den 25 september 1920 (sv. förf.-saml. nr 634).

I skrivelse den 25 augusti 1921 har medicinalstyrelsen framhållit, att skälig anledning synes föreligga till det antagandet, att minst samma belopp som förut skall, för år räknat, bliva för ifrågavarande ändamål erforderligt för budgetterminen 1 januari—30 juni 1923, i anledning varav styrelsen begär, att ett belopp av 7,500 kronor måtte för ändamålet anvisas för nämnda budgettermin.

Medicinalstyrelsen.

I anslutning till vad medicinalstyrelsen föreslagit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att för beredande av bidrag, enligt nu gällande grunder, till *medellösa eller mindre bemedlade personer*

[97.]

för resor till och från radiumhemmet i Stockholm på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 7,500.

40. Statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus.

[98.]

Statsbidrag
för upp-
förande, in-
rättande eller
inlösen av
epidemi-
sjukhus.

(Extra anslag.)

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen på extra stat anvisat särskilda förslagsanslag dels till statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus för år 1921 å 2,000,000 kronor och för år 1922 å 1,500,000 kronor, dels ock till statsbidrag för driften av sådana sjukhus för år 1921 å 600,000 kronor och för år 1922 å 450,000 kronor.

I enlighet med av riksdagen godkända grunder har Kungl Maj:tt genom kungörelser den 7 september 1920 meddelat bestämmelser dels angående statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus (sv. förf.-saml. nr 667) och dels angående statsbidrag för driften av epidemisjukhus (sv. förf.-saml. nr 668).

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 20 augusti 1921 har medicinalstyrelsen, beträffande frågan om storleken av de belopp, som för första halvåret 1923 kunde bliva erforderliga för ifrågavarande ändamål, framhållit, att medicinalstyrelsen icke kunde med någon säkerhet därom uttala sig. Styrelsen anser, att ett belopp, motsvarande hälften av det för år 1922 anvisade anslaget å 1,500,000 kronor för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus möjligen torde förslå till statsbidrag för detta ändamål för första halvåret 1923. Styrelsen framhåller vidare, att man av hittills ingivna ansökningar om statsbidrag till driften av epidemisjukhus torde kunna sluta, att ett belopp av 450,000 kronor icke komme att räcka till utbetalande av statsbidrag till driften av sådana sjukhus under år 1923, under förutsättning att frekvensen å dessa sjukhus bleve densamma som under första halvåret 1921, utan att dessa utgifter till följd av ökat antal vårdplatser under år 1923 med all sannolikhet komme att stiga till minst 600,000 kronor. För första halvåret 1923 torde därför, anför styrelsen, böra beräknas 300,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot medicinalstyrelsens framställning om anslag till statsbidrag för uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus, som beräknats till hälften av det för år 1922 för ändamålet beviljade beloppet, torde intet vara att erinra. I fråga om anslag till statsbidrag för driften av epidemisjukhus har styrelsen vid sina beräkningar funnit ett belopp

av 300,000 kronor erforderligt för första halvåret 1923, vilket skulle innebära en ökning i jämförelse med halva det för år 1922 för ändamålet beviljade anslaget. På grund av bland annat den ojämförligt lägre belastningen av anslaget under första hälften av år 1921, uppgående till allenast 157,394 kronor, finner jag dock anslagsbehovet för första halvåret 1923 kunna beräknas till allenast hälften av det för år 1922 beviljade beloppet eller sålunda till 225,000 kronor.

[98.]

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till statsbidrag för uppförande, invräktande eller
inlösen av epidemisjukhus på extra stat för tiden 1
januari—30 juni 1923 anvisa
ett förslagsanslag av kronor 750,000.

41. Statsbidrag för driften av epidemisjukhus.

Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anför
hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[99.]

att till statsbidrag för driften av epidemisjukhus på
extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa
ett förslagsanslag av kronor 225,000.

Statsbidrag
för driften av
epidemi-
sjukhus.
(Extra anslag.)

Vanföreväsendet.

42. Kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg.

Med bifall till av Kungl. Maj:t gjord framställning medgav 1919 års lagtima riksdag, att statsbidrag till anordnande av kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra samt till understöd åt de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra invärdade undervisningsanstalterna för vanföra m. m. finge från och med år 1919 utgå i huvudsaklig enlighet med i statsrådsprotokollet över civilärenden den 9 januari 1919 förordade grunder. Vidare medgav riksdagen, att de för nyssberörda särskilda ändamål å riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslagen finge från och med år 1920 höjas, anslaget till kliniker vid vanförestalterna till 179,500 kronor, anslaget till underhåll av skol- och uppfostringsanstalter för vanföra till 131,400 kronor

[100.]

Kliniker vid
vanförestal-
terna i
Stockholm,
Göteborg och
Hälsingborg.
(Ordinarie
anslag.)

[100.] samt anslaget till ovannämnda undervisningsanstalter för vanföra m. m. till 184,500 kronor.

I sin skrivelse i ämnet uttalade emellertid riksdagen, att riksdagen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke i fortsättningen statsbidraget till ifrågavarande anstalter lämpligen borde bestämmas till visst belopp för varje å anstalten intagen patient eller elev och sålunda icke, på sätt föreslagits, ställas i förhållande till anstalternas driftkostnader. För år 1920 ansåge sig emellertid riksdagen icke vara i tillfälle att härutinnan vidtaga ändring, då för en sådan syntes erfordras särskild utredning.

Sedan medicinalstyrelsen i skrivelse den 9 augusti 1919 med utgångspunkt i de uti förberörda statsrådsprotokoll angivna riktlinjer avgivit förslag till föreskrifter rörande anslagens användning från och med år 1919, utfärdade Kungl. Maj:t genom brev den 22 i samma månad bestämmelser i ämnet. Enligt dessa skulle statsbidragen för varje år utgå enligt för var och en av de särskilda avdelningarna vid vanförestalterna fastställd glidande skala med ungefär hälften av den genomsnittliga vårdkostnaden per dag för vederbörande avdelning vid de tre anstalterna under nästföregående år. Härjämte stadgades viss maximibegränsning för statsbidragens storlek sålunda, att statsbidrag ej mindre för anordnande av klinik vid vanförestanstalt än även för underhåll av skol- och uppfostringshem skall utgå med högst 3 kronor för patient, respektive å hem intagen elev, och dag samt statsbidrag till understöd åt undervisningsanstalt för vanföra med högst 75 kronor för elev och månad, i det fall att elev därstädes erhåller såväl undervisning som bostad och kost (intern elev), och med högst 37 kronor 50 öre för elev och månad, därest elev å anstalten åtnjuter undervisning men icke därstädes erhåller bostad (extern elev). För extern elev skall därjämte såsom ersättning för de naturaförmåner, dylik elev kan erhålla vid skolan, utgå ett belopp av högst hälften av för undervisning åt sådan elev utgående statsbidrag eller högst 18 kronor 75 öre för elev per månad, alltså sammanlagt högst 56 kronor 25 öre för sådan elev per månad.

Med anledning av riksdagens i förberörda skrivelse gjorda uttalande anbefalldes även medicinalstyrelsen genom nyssnämnda brev att verkställa utredning i det av riksdagen angivna avseendet samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill berörda utredning kunde giva anledning.

I skrivelse den 26 augusti 1920 meddelade medicinalstyrelsen, att beräkningen av ifrågavarande driftbidrags storlek under åren 1919 och 1920 icke givit styrelsen anledning att frångå den plan, styrelsen i sin

skrivelse den 9 augusti 1919 framlagt för beräkning av statsbidragets storlek med iakttagande såvitt möjligt av den utav riksdagen gillade principen, att staten skulle ersätta halva driftkostnaden. Så länge de ekonomiska förhållandena inom landet vore så osäkra, som fortfarande vore fallet, syntes medicinalstyrelsen skäl icke föreligga att frångå denna plan, vilken under rådande förhållanden visat sig lämplig och rättvis. Styrelsen hemställde därför, att samma grunder för ifrågavarande statsbidrags utgående, vilka varit gällande för åren 1919 och 1920, måtte bli gällande även för åren 1921 och 1922, dock med viss höjning från och med år 1921 av maximigränserna för respektive statsbidrags storlek, föranledd av inträdd eller väntad stegring i driftkostnaderna vid vanförestalterna huvudsakligen till följd av nödvändiga löneförhöjningar för vederbörande personal.

[100.]

Vid behandling i statsrådet av 1921 års statsverksproposition fann sig departementschefen på i huvudsak de av medicinalstyrelsen anförda grunderna böra tillstyrka bibehållandet av den glidande skalan samt förslaget om höjning från och med år 1921 av maximigränserna för statsbidragets storlek. I de olika anslagsbeloppen förutsattes icke någon ändring.

Riksdagen förklarade sig (skrivelse nr 5 A punkt 90) alltjämt hävda den av riksdagen år 1919 uttalade uppfattningen, att statsbidraget borde bestämmas till visst belopp för varje patient eller elev och ej ställas i förhållande till anstaltarnas driftkostnader, och fann sig riksdagen icke kunna bifalla Kungl. Maj:ts förslag om ändring i de gällande grunderna för statsbidrags utgående. De särskilda anslagsbeloppen lämnades orubade.

I skrivelse den 25 augusti 1921 rörande anslagsäskandena för första halvåret 1923 har medicinalstyrelsen åter till behandling upptagit frågan om de olika principerna för statsbidrags utgående och anført bland annat följande:

Medicinal-
styrelsen.

Fördelen av det nu gällande beräkningssättet låge däri, att beloppen mera avpassades efter de verkliga, vid utbetalningens tidpunkt gällande förhållandena och att således därigenom förhindrades, att beloppen antingen bleve onödigt små eller ock — vilket för närvarande i dessa tider med fallande priser på varor m. m. ägde aktualitet — onödigt stora. Tillämpades således fortfarande de hittills gällande grunderna, förelåge därför möjlighet till minskad utgift för statsverket utan förfång för respektive vanförestalters berättigade behov. Den av riksdagen hävdade principen med fasta belopp för patient eller elev torde i realiteten få anses icke utgöra någon avvikelse från den av riksdagen förut gillade eller att ungefär hälften av anstaltarnas driftkostnader skulle ersättas genom statsmedel, utan endast innebära, att riksdagen önskade att själv för varje i fråga varande budgettermin

Sjukavdelningarna:

[100.]

		kostnader	underhålls- dagar
i Stockholm	kronor	64,314: 73	8,770
» Göteborg	»	74,170: 39	10,095
» Hälsingborg	»	69,918: 49	10,387
Summa kronor		208,403: 61	dagar 29,252

Skol- och uppfostringshem:

		kostnader	underhålls- dagar
i Stockholm	kronor	38,841: 10	6,120
» Göteborg	»	23,248: 17	4,735
» Hälsingborg	»	33,832: 40	7,314
Summa kronor		95,921: 67	dagar 18,169

Arbetsskolorna:

		kostnad för under- visning	kostnad för kost och logi	dagarna interne och externe elever
i Stockholm	kronor	27,039: 23	41,836: 33	12,969 334
» Göteborg	»	16,111: 29	43,787: 98	9,641 1,549
» Hälsingborg	»	16,177: 56	36,008: 43	10,535 751
Summa kronor		59,328: 08	121,632: 74	33,145 2,634
				dagar 35,779

Ur ovanstående framgår, att dagkostnaden uppgått till

å sjukavdelningarna	$\frac{208,403: 61}{29,252}$	eller 7: 12 kr.
å skol- och uppfostringshemmen	$\frac{95,921: 67}{18,169}$	eller 5: 28 kr.
att undervisningskostnaden vid arbetsskolorna per elev	$\frac{59,328: 08 \times 30}{35,779}$	eller 49: 74 kr.
och månad uppgått till		

Om dagkostnaden för externernas kost sättes till 1 krona, vilken siffra ungefärligen motsvarar vad denna under senaste år beräknats kosta, skulle anstaltens utgift för externernas kost hava uppgått till 2,634 kronor, vilket gör per månad 30 kronor.

Kostnaden för interna elevernas kost och logis skulle under denna förutsättning uppgå till 121,632: 74 — 2,634 kronor eller kronor 118,998: 74 eller per månad $\frac{118,998: 74 \times 30}{33,145}$ kronor, vilket gör per intern elev och månad 107: 71 kr.

[100.]

Kostnaden utgör alltså:

	för intern elev	för extern elev
	49: 74	49: 74,1
	107: 71	30: 00,0
Kronor	157: 45	79: 74

Enligt principen att staten skulle ersätta halva kostnaden borde enligt dessa siffror statens bidrag utgöra:

för sjukavdelningen per patient och dag	kronor	3: 56
» skol- och uppfostringshemmet per patient och dag	»	2: 64
» arbetsskolans interna elever per elev och månad	»	78: 72
» » externa » » » » »	»	39: 87

Under år 1921 utgår statens bidrag med nedanstående belopp:

<i>Sjukavdelningen</i> per dag och patient	kronor	3: —
<i>Skol- och uppfostringshemmet</i> per dag och patient	»	2: 75
<i>Yrkesskolan</i>		
Interner per elev och månad	»	75: —
Externer » » » » »	»	30: —

Skulle riksdagens uttalade grundprincip för dessa statsbidrag, att de skola utgå med halva kostnaden, tillämpas bokstavligen, skulle således nu föreslås ungefär samma eller i en del fall till och med högre bidrag än för innevarande år utgå. Med hänsyn till de sedan år 1920 alltjämt fallande priserna å livsmedel och utensilier, synes i stället för år 1923 ytterligare reduktion av statsbidragets storlek kunna företagas.

En omständighet, som kan åberopas till ledning för kostnadernas beräkning under år 1923, är den, att Svenska vanförestaltnerna centralkommitté under innevarande år avlätit framställning till samtliga landsting om fortsatt bidrag till anstalterna under år 1922 och därvid hemställt om en minskning av förut utgående landstingsbidrag med omkring 7 %. Antages det, att ytterligare någon minskning av kostnaderna kan beräknas inträda till år 1923, synes det som om statens bidrag rimligen kan för första halvåret 1923 minskas med 10 % i förhållande till de nu utgående.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till riksdagens uttalanden finner jag, att statsbidragen till vanförestaltnerna för tiden efter 1923 års ingång icke längre skola utgå efter glidande skala utan med fasta belopp för varje patient eller elev.

Det är på grund av de ovissa ekonomiska framtidsutsikterna icke lätt att nu bestämma dessa belopp. De få givetvis icke sättas så låga, att vanförestaltnerna för landet icke blott humanitärt utan även ekonomiskt betydelsefulla verksamhet löper fara att hämmas i sin utveckling. Man är dock enligt min mening berättigad att räkna med en sådan

sänkning av levnadskostnaderna, att statsbidragen — utan frångående [100.] av principen, att staten skall gälda halva driftkostnaden — kunna, på sätt föreslagits i omförmälda inom medicinalstyrelsen upprättade promemoria, bestämmas till omkring 90 procent av de för år 1921 på grundval av 1920 års omkostnader fastställda bidragsbeloppen. Att sätta bidragen än lägre synes av flera skäl icke tillrådligt. Jag får bland annat påpeka, att vissa större omkostnadsposter vid vanförestalterna, framför allt avlöningskontot, icke för år 1920 utvisa en sådan stegring, som å andra håll var vanlig, varför någon större sänkning därutinnan icke för den närmaste framtiden kan påräknas, att vårdkostnaden i dess helhet även under nämnda år vid vanförestalterna varit påfallande låg i jämförelse med den vid flertalet andra sjukvårdsanstalter samt att vanförestalterna i likhet med alla institutioner, som äro i nämnvärd grad hänvisade till den enskilda offervilligheten, måste hårt träffas av den rådande ekonomiska depressionen.

Enligt vad jag nu anför, skulle statsbidragen för första halvåret 1921 utgå med följande belopp:

till vanförestalternas kliniker per dag och patient	kronor	2: 70
» skol- och uppfostringshemmen per dag och patient »		2: 50
» undervisningsanstalternas för vanföra interna elever, per elev och månad	»	68: —
» samma undervisningsanstalters externa elever, per elev och månad	»	27: —

Under antagande av lika antal underhållsdagar under första halvåret 1923 som under första halvåret 1921 skulle alltså de särskilda anslagen för förstnämnda halvår kunna beräknas till de belopp, i något avrundade tal, som finnas upptagna i följande tablå, i vilken jag för jämförelses skull låtit införa de för år 1922 beviljade anslagen till deras halva belopp:

	Halva anslaget 1922.	Anslag $\frac{1}{2}$ — _{30/3} 1923.
Kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, förslagsanslag	kronor 89,750: —	79,000: —
Underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra, förslagsanslag	» 65,700: —	45,400: —
De i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m., förslagsanslag	» 92,250: —	77,500: —

[100.] Därest det av mig nu framställda förslaget om grunderna för statsbidrags utgående vinner riksdagens bifall, torde de närmare föreskrifter i ämnet, som finnas erforderliga, böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

Beträffande anslagen till skol- och uppfostringshem samt till undervisningsanstalter gör jag framställning i det följande.

Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att statsbidrag till anordnande av kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg, till underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra samt till understöd åt de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m. må från och med år 1923 utgå i enlighet med av mig här ovan förordade grunder;

dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *kliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg*,
 nu för år kronor 179,500,
 med ett belopp av » 79,000.

43. Polikliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg.

[101.] Det *ordinarie* förslagsanslaget till polikliniker vid vanförestalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg utgår för närvarande med 15,000 kronor för år.

*Polikliniker
vid vanförestalterna i
Stockholm,
Göteborg och
Hälsingborg.
(Ordinarie
anslag.)*

Enligt det i nästföregående punkt omförmälda brevet den 22 augusti 1919 utbetalas statsbidraget för poliklinik till styrelsen för vederbörande anstalt med 1,250 kronor i efterskott för varje kvartal, sedan ordföranden i styrelsen för anstalten styrkt, att polikliniken under hela det gångna kvartalet varit i verksamhet, eller, om detta icke varit fallet, med belopp, som motsvarar den del av kvartalet, varunder polikliniken, enligt vad sålunda styrkes, varit i verksamhet.

Någon anledning att ändra dessa grunder lär icke föreligga, utan torde anslaget, i anslutning till vad medicinalstyrelsen i sin skrivelse den 25 augusti 1921 hemställt, böra för första halvåret 1923 upptagas med hälften av det nuvarande beloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det [101.]
ordinarie förslagsanslaget till *polikliniker vid vanföre-*
anstalterna i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg,
 nu för år kronor 15,000,
 med ett belopp av » 7,500.

44. Underhåll av skol- och uppfostringshem för vanföra.

Hänvisande till vad som av mig anförts här ovan under punkten 100, [102.]
 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
 det *ordinarie* förslagsanslaget till *underhåll av skol-*
och uppfostringshem för vanföra,
 nu för år kronor 131,400,
 med ett belopp av » 45,400.

*Underhåll av
 skol- och upp-
 fostringshem
 för vanföra.
 (Ordinarie
 anslag.)*

45. Bidrag till resor för vanföra.

Från och med år 1918 finnes i riksstaten uppfört ett ordinarie [103.]
 förslagsanslag av 35,000 kronor att användas för bidrag till de vanföras
 jämte vårdares resor till eller från vanföreamstalterna i Stockholm,
 Göteborg och Hälsingborg eller i samband med nämnda vanföreamstalter
 anordnade skol- och uppfostringshem.

*Bidrag till
 resor för
 vanföra.
 (Ordinarie
 anslag.)*

Därförut hade för vart och ett av åren 1915—1917 å extra stat
 anvisats ett förslagsanslag av 15,000 kronor för samma ändamål.

Gällande föreskrifter i ämnet återfinnas i kungörelse den 1 de-
 cember 1914 (sv. förf.-saml. nr 459) med däri genom kungörelse den
 29 augusti 1919 (sv. förf.-saml. nr 578) gjord ändring.

Enligt dessa föreskrifter förskjutas resebidrag, beräknade efter
 avgift för plats i 3:dje klassens vagn å järnväg eller för däckplats å
 ångfartyg, av vederbörande anstalts styrelse, som därpå erhåller gott-
 görelse av medicinalstyrelsen kvartalsvis i efterskott.

I sin skrivelse den 25 augusti 1921 har medicinalstyrelsen anmält,
 att bidragen till ifrågavarande ändamål under första kvartalet 1921
 uppgått till så högt totalbelopp som omkring 25,000 kronor. Under
 framhållande, att orsaken härtill främst torde vara att söka i de höjda

*Medicinal-
 styrelsen.*

- [103.] biljettprisen, hemställer styrelsen, att det måtte tagas under övervägande, huruvida icke anslaget bör höjas utöver nuvarande belopp.

Departements-
chefen.

Enligt vad vederbörande budgetredovisningar utvisa, har ifrågasvarande ordinarie anslag å 35,000 kronor alltsedan sin tillkomst måst överskridas, nämligen år 1918 med kronor 14,617:43, år 1919 med kronor 40,857:16 och år 1920 med kronor 78,481:02. Av riksräkenskapsverkets belastningstabell rörande femte huvudtiteln för första halvåret 1921 framgår, att hela anslaget för år 1921 vid juni månads slut överskridits med kronor 13,735:60. Vid nu anförda förhållanden torde en ökning av anslaget vara påkallad. Då emellertid anledningen till den hårda belastningen av anslaget, såsom medicinalstyrelsen antytt, till stor del torde vara att söka i de höga biljettpriserna, men dessa numera sänkts och väl, med hänsyn till den sjunkande prisenivån i övrigt, kunna väntas komma att ytterligare nedgå, finner jag mig böra stanna vid att föreslå en höjning av anslaget till 50,000 kronor för år räknat. För första halvåret 1923 skulle alltså anslaget upptagas till 25,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget för *bidrag till resor för vanföra jämte vården till och från vanförestalt eller i samband med sådan anstalt anordnat skol- och uppfostringshem,*

nu för år kronor 35,000,
med ett belopp av » 25,000.

46. Understöd åt undervisningsanstalter för vanföra m. m.

- [104.] Med hänvisning till vad jag under punkten 100 anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Understöd åt
undervis-
ningsanstalter
för vanföra
m. m.
(Ordinarie
anslag.)

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *de i Stockholm, Göteborg och Hälsingborg av föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade undervisningsanstalterna för vanföra m. m.,*

nu för år kronor 184,500,
med ett belopp av » 77,500.

Hälsovård i allmänhet.**47. Allmän hälso- och sjukvård.**

Det ordinarie förslagsanslaget till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård höjdes av 1921 års riksdag från 275,000 kronor till 1,000,000 kronor. [105.]

*Allmän hälso-
och sjukvård.
(Ordinarie
anslag.)*

Under första halvåret 1921 har enligt uppgift från medicinalstyrelsen belastningen av anslaget, efter avdrag av inkomster till det samma, uppgått till icke mindre än 966,571 kronor 70 öre. Bland utgifterna märkas kostnader för åtgärder mot utbredning av könssjukdomar 575,915 kronor 88 öre och för arvoden till extra läkare samt t. f. förste provinsialläkare och provinsialläkare 211,778 kronor 75 öre. Från sistnämnda summa kan dock avräknas ett belopp av 35,911 kronor 98 öre, utgörande ifrågavarande anslag tillgodoförda tjänstgöringspenningar å av vikarier bestridda förste provinsialläkar- och provinsialläkarbefattningar, vadan anslagets belastning för ifrågavarande ändamål under halvåret utgör omkring 175,000 kronor.

Det finnes emellertid omständigheter som göra, att man för framtiden torde kunna räkna med en minskad belastning av ifrågavarande anslag.

Genom kungörelse den 26 september 1921 (nr 641) om ändring i vissa delar av kungörelsen den 13 december 1918 (nr 1019) angående ersättning av statsmedel för läkarundersökning, läkemedel m. m. enligt 6 § i lagen den 20 juni 1918 (nr 460) angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, vilken förstnämnda kungörelse trätt i kraft den 1 januari 1922, hava nämligen föreskrivits vissa avdrag beträffande större månadsräkningar från läkare, som behandla könssjuka mot betalning av statsverket enligt den genom kungörelsen den 13 december 1918 fastställda taxan, ävensom stadgats, att läkare vid poliklinik för könssjuka icke äger uppbära ersättning enligt nämnda taxa. De sålunda genomförda ändringarna komma, enligt inom medicinalstyrelsen gjorda beräkningar, att få till följd en minskning i utgifterna för ifrågavarande ändamål av minst 50,000 kronor.

*Kostnader
för tillämp-
ning av lagen
angående
åtgärder mot
utbredning av
könssjuk-
domar.*

Därjämte har medicinalstyrelsen i skrivelse den 21 november 1921 gjort framställning om ändring av 5 § i berörda lag, varigenom avsevärda besparingar för statsverket torde vinnas. Förslaget avser huvudsakligen införande av bestämmelse därom, att i stad, där poliklinik för kostnadsfri undersökning och behandling av könssjuka är anordnad,

[105.] sådan behandling och undersökning icke må mot ersättning av statsmedel meddelas av annan läkare utom polikliniken än provinsial- eller extra provinsialläkare, som kan vara bosatt i staden, och av denne blott åt personer inom hans distrikt. Jag har för avsikt att, sedan förslaget närmare behandlats och lagrådets utlåtande däröver inhämtats, för innevarande års riksdag framlägga proposition i ämnet. Huru stort belopp, som kan komma att inbesparas genom ifrågavarande lagändring, är ännu omöjligt att säkert uppgiva, men inom medicinalstyrelsen antages det komma att bli avsevärt.

Ytterligare minskning i utgifterna torde vara att vänta på grund av den numera framträdande nedgången av antalet veneriska sjukdomsfall i vårt land. Nämda antal har under åren 1913—1920 samt ¹/₁—¹⁵/₁₁ 1921 utgjort respektive 13,962, 14,585, 14,977, 15,994, 16,551, 24,154, 30,107, 19,903 och 14,382.

Arvode åt
stadsläkarna
såsom
sundhets-
inspektörer.

I detta sammanhang tillåter jag mig att till behandling upptaga en framställning, ägnad att medföra en ökad belastning av anslaget, vilken dock icke tillnärmelsevis torde motsvara den utgiftsminskning, som på grund av nyss omförmälda omständigheter synes vara att förvänta. Svenska stadsläkarföreningen har i en den 31 juli 1919 till civildepartementet inkommen skrift anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att snarast möjligt och helst retroaktivt bereda stadsläkarna ersättning enligt angivna grunder för bestridandet av den enligt lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar dem ålagda befattningen som sundhetsinspektörer.

Ifrågavarande framställning går ut på beredandet av ersättning med statsmedel för det administrativa arbete, som åligger stadsläkarna enligt 2 § i förenämnda lag. Vidtagandet av sådana administrativa åtgärder påkallas genom anmälningar *dels* från läkare om avbruten behandling eller underlåtenhet att ställa sig till efterrättelse läkares föreskrifter eller gällande bestämmelser angående förbud för könssjuk att ingå äktenskap, *dels* ock från läkare, åklagare eller domstolar om smittkällor (9—12 §§).

Berörda anmälningar föranleda följande åtgärder från sundhetsinspektörs sida:

Har anmälan om smittkälla inkommit, skall sundhetsinspektören tillställa den anmälde anmaning att låta undersöka sig av läkare. Om den anmälde därvid finnes behäftad med könssjukdom, skall han av inspektören anmanas att undergå läkarbehandling därför. Sådan anmaning skall givas även vid anmälan från läkare om avbruten behandling eller underlåtenhet att ställa sig läkares

[105.]

föreskrifter till efterrättelse (14—16 §§). Anmaningarna skola meddelas skriftligt. Inspektören skall likaledes skriftligen underrätta den behandlande läkaren om anmaningen och anledningen därtill (19 och 20 §§). Underlåter någon att efterkomma dylik anmaning, skall ärendet av inspektören hänskjutas till hälsovårdsmyndigheten (hälsovårdsnämnden eller länsstyrelsen), som äger att förordna om läkarundersökning och behandling. I brådskande fall äger inspektör meddela förordnande därom, men skall underställa detta hälsovårdsmyndighetens prövning. För verkställande av dylikt förordnande äro inspektör och hälsovårdsmyndighet berättigade (och icke sällan nödsakade) att begära handräckning av polismyndighet och kronobetjäning (21 och 22 §§). Inkommer till inspektör anmälan från läkare, att en person, som lider av könssjukdom i smittsamt skede, ämnar utan att söka Kungl. Maj:ts tillstånd träda i äktenskap, åligger det inspektören att översända anmälan till vederbörande pastor (17 §). Därest inspektör på grund av inkommen anmälan har skälig anledning antaga, att i 18 kap. 11 § strafflagen omförmäld gärning blivit övad, åligger det honom att göra anmälan därom till vederbörande åklagare (25 §).

I stadsläkarföreningens skrift anföres bland annat:

Stadsläkarföreningen.

Vid föreningens möte den 24 mars 1919 hade en stark opposition gjort sig gällande mot det allt mera ökade arbete, som staten ansåge sig utan någon som helst ersättning kunna pålägga stadsläkarna. Dessa kände sig numera hårt pressade, å ena sidan från kommunerna, som mot en ofta nog otillräcklig ersättning ville avvinna dem största möjliga arbete, och å andra sidan från staten, som pålade dem icke så obetydligt, i vanliga fall alldeles oavlönat arbete. I detta hänseende torde en revision av stadsläkarnas hela ställning böra ifrågasättas, varom ock krav vid mötet framkom. Stadsläkarna ansåge sig för närvarande vara så gott som uteslutande kommunala tjänstemän med maktpåliggande och betydliga hälso- och sjukvårdsuppgifter, för vilka de åtnjöte lön eller ersättning av kommunerna. Av staten erhöles intet vederlag, om man ej som sådant finge räkna den numera nästan fullständigt värdelösa tjänstårsberäkningen. Att staten under sådana förhållanden utan ersättning ålade stadsläkarna krävande och tidsödande göromål för statens räkning, syntes dem obilligt. Detta oavlönade arbete medförde för de flesta av dem direkt förlust. Stadsläkarna vore nämligen i allmänhet för sin utkomst beroende, icke blott av den lön, de åtnjöte från kommunen, utan även, och i regel i hög grad, av inkomsten från enskild praktik. Nya, tidsödande åligganden, sådana som de med sundhetsinspektörsbefattningen förenade, måste därför i rätt stor utsträckning inkräkta på den tid och de krafter, som stadsläkaren kunde ägna åt enskild praktik. Då staten jämlikt lagens bestämmelser utgäve ersättning för behandling av de sjuka, förefölle det föreningen obilligt, att sundhetsinspektörernas arbete skulle vara oavlönat.

Beträffande beloppet av den ersättning, som kunde anses skälig, har föreningen förklarat sig anse, att det årliga arvodet borde bestämmas i förhållande till folkmängden i respektive städer, med följande belopp:

i stad med mindre än 5,000 invånare	300 kronor
» » » 5,000—10,000	» 500 »
» » » mer än 10,000	» 500 »

- [105.] för det första 10,000-talet invånare och därutöver 300 kronor för varje påbörjat 10,000-tal invånare, dock högst 5,000 kronor.

Medicinal-
styrelsen.

Medicinalstyrelsen har i infordrat utlåtande den 1 september 1919 förklarat sig anse den gjorda framställningen berättigad. I fråga om ersättningens belopp har medicinalstyrelsen, i likhet med vad i framställningen ifrågasatts, uttalat sig för ersättningens bestämmande efter folkmängdens storlek i respektive städer. Däremot har medicinalstyrelsen ansett det föreslagna beloppet för städer med över 40,000 invånare väl högt. Till jämförelse har medicinalstyrelsen anført, att i förste provinsialläkarföreningens framställning om beredandet av arvode åt förste provinsialläkarna såsom ersättning för såväl deras arbete i egenskap av sundhetsinspektörer som ock det övriga ökade expeditionsarbetet såsom lämpligt belopp föreslagits 1,000—2,500 kronor alltefter länens storlek.

På grund härav har medicinalstyrelsen hemställt, att den av svenska stadsläkarföreningen gjorda hemställan måtte bifallas vad beträffade ersättning åt sundhetsinspektör i städer med upp till 40,000 invånare samt att för sundhetsinspektörer i städer med större antal invånare arvodet måtte bestämmas till ett belopp av 1,500 kronor. Dessa senare läkare anser medicinalstyrelsen böra erhålla skrivbiträde på respektive stads bekostnad.

Stadsläkar-
föreningen.

Stadsläkarföreningens styrelse har i en senare skrift till belysande av arbetets omfattning meddelat, att expeditionerna år 1919 utgjorde i Norrköping cirka 1,400 och i Hälsingborg över 800, vartill komme samarbete med polismyndigheter och ett ständigt övervakande av förhandenvarande förhållanden. I sammanhang härmed framhålles, att ersättningen för den av staten bekostade behandlingen av sjuka personer icke tillfaller sundhetsinspektörerna utan den eller de läkare, som specialiserat sig på området i fråga och av den ena eller andra anledningen erhållit förordnande samt att arvodet för behandlingen således icke kan anses innebära någon slags ersättning för sundhetsinspektörernas arbete.

Betänkande
angående
förhållandet
mellan staten
och stads-
kommunerna.

Nuvarande statsrådet Nothin har meddelat följande ur ett av honom på Kungl. Maj:ts uppdrag utarbetat, men ännu icke från trycket utkommet betänkande angående förhållandet mellan staten och stadskommunerna med hänsyn till de senares särskilda skyldigheter och rättig-

heter, i vilket till behandling upptagits omförmälda, till honom överlämnade framställning från stadsläkarföreningen: [105.]

Under förarbetena till 1918 års ifrågasvarande lag syntes icke från något håll hava ifrågasatts, att sundhetsinspektörerna skulle hava särskild ersättning. Sannolikt hade detta sin grund däri, att man tidigare underskattat den arbetsbörda, som lades å sundhetsinspektörerna. Otvivelaktigt hade stadsläkarna fått sina göromål alltmera ökade. Då lönerna för dem endast i undantagsfall torde hava bestämts under den förutsättning, att vederbörande därav skulle hava sin enda eller ens huvudsakliga utkomst, vore det givet, att varje nytt åläggande, som begränsade stadsläkarnas möjlighet att genom enskild praktik skaffa sig inkomstökning, måste för dem te sig såsom en obillighet. Med hänsyn till arten av ifrågasvarande arbete och då staten redan iklätt sig kostnaden för de sjukas behandling, syntes staten ej böra undandraga sig att tillsvidare, intill dess frågan om statens deltagande i kostnaden för stadsläkarnas avlöning slutligen ordnats, till stadsläkarna utgiva skälig ersättning för deras arbete såsom sundhetsinspektörer.

För den händelse stad hade med hänsyn till nu berörda arbete beslutat förhöjning av stadsläkares arvode, syntes det för denne avsedda ersättningsbelopp böra med motsvarande del tillfalla stadens kassa.

Frågan om storleken av de ersättningsbelopp, som skulle utgå, hade ansetts ej böra beröras i betänkandet.

Jag får till en början erinra därom, att förste provinsialläkarna av 1920 års riksdag tillerkänts ersättning i form av en tillfällig löneförbättring å 1,000 kronor för den minskning i deras inkomster, som blivit en följd av det betydligt ökade arbete, vilket genom lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar, lagen om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. och epidemilagen lagts på dessa läkare, var- till kommer särskild ersättning för utgifter till skrivbiträde och för övriga expenser, uppgående till olika belopp mellan 500—2,500 kronor. Då genom förstnämnda lag även stadsläkarna förorsakats väsentligt ökat arbete, som medfört minskad möjlighet till enskild praktik, synas också de böra hållas skadeslösa härför. Ersättningen till dem för deras ofta i hög grad vanskliga arbete såsom sundhetsinspektörer synes liksom i allmänhet kostnaderna med anledning av lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar böra gäldas med statsmedel och påföras anslaget för allmän hälso- och sjukvård. Departements-
chefen.

Jag finner mig alltså böra tillstyrka bifall i huvudsak till framställningen om ersättning åt stadsläkarna för bestridandet av den genom lagen angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar dem ålagda befattningen som sundhetsinspektörer. Denna ersättning torde böra utgå i form av årligt arvode från och med år 1922 och beräknas enligt de av medicinalstyrelsen angivna grunderna. Utgifterna härför kunna beräknas till omkring 70,000 kronor om året.

[105.] Det bör kunna antagas, att de större städerna skola vara villiga att bekosta skrivbiträde åt sundhetsinspektören. För den händelse någon stad visar sig hava höjt vederbörande stadsläkares arvode med hänsyn till hans arbete såsom sundhetsinspektör, synes en motsvarande del av nu ifrågavarande arvode böra tillfalla stadens kassa.

Därest riksdagen icke gör någon erinran häremot, lärer Kungl. Maj:t vilja meddela närmare bestämmelser om arvode av statsmedel åt stadsläkarna såsom sundhetsinspektörer i huvudsaklig överensstämmelse med de av mig nu angivna grunderna.

*Sättet för
anvisande av
medel till av-
lönande av
vikarie för
förste provin-
sialläkare
eller provin-
sialläkare
m. m.*

*Riks-
räkenskaps-
verket.*

Vad slutligen beträffar de från förevarande anslag utgående beloppen för ersättning åt extra läkare och läkarvikarier, så har riksräkenskapsverket i skrivelse den 21 september 1921 gjort framställning om vidtagande av ändring i nuvarande anordningar för nämnda utgifters bestridande. Riksräkenskapsverket påpekade därvid, att, enär utav avlöningsmedlen å de vakanta förste provinsialläkar- och provinsialläkartjänsterna endast tjänstgöringspenningarna användas till vikariernas avlönande, stora besparingar uppkomma å anslaget till berörda läkare, vilka besparingar motsvaras av brist å hälsovårdsanslaget. Ifrågavarande besparingar respektive brist utgjorde för första halvåret 1921, såsom förut nämnts, omkring 175,000 kronor. Den sålunda tillämpade anordningen hade till följd, att betydande belopp överfördes från den till riksdagens disposition stående kassafonden till femte huvudtitelns besparingsfond, som disponeras av Kungl. Maj:t.

*Medicinal-
styrelsen.*

Medicinalstyrelsen har i infortrat utlåtande den 19 oktober 1921 förklarat, att det syntes riktigt, att ändring vidtoges i nuvarande anordningar. I sådant avseende har medicinalstyrelsen föreslagit, att hela avlöningen å de vakanta tjänsterna finge disponeras för avlönande av vikarier. Då avlöningarna å sagda tjänster disponerades av vederbörande länsstyrelser, medan vikariernas arvoden utbetalades av medicinalstyrelsen, borde härvid lämpligen kunna ordnas på det sätt, att länsstyrelserna genom omföring tillgodoförde medicinalstyrelsen hela avlöningen å ifrågavarande tjänster — i likhet med vad nu skedde beträffande tjänstgöringspenningarna — samt att styrelsen sedermera uppdebiterade avlöningsbeloppen å hälso- och sjukvårdsanslaget.

Statskontoret.

Statskontoret har uti infortrat utlåtande den 8 november 1921 tillstyrkt bifall till vad medicinalstyrelsen hemställt.

[105.]
Riks-
räkenskaps-
verket.

Riksräkenskapsverket har till följd av remiss ånyo yttrat sig i ärendet den 23 november 1921 och därvid meddelat, att riksräkenskapsverket delade medicinalstyrelsens åsikt i frågan. Av den föreslagna anordningen bleve visserligen en följd, att i de fall, då vikariatsarvodet understege avlöningen (lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg) å den ordinarie tjänsten, till hälsovårdsanslaget överfördes större belopp, än till vikariatsersättningar erfordrades. Eftersom emellertid i de fall, då vikariatsarvodet överstege nämnda avlöningssumma, skillnaden skulle täckas av hälsovårdsanslaget, och eftersom nu sist omnämnda fall vore talrikare, enligt vad av medicinalstyrelsens framställning syntes framgå, innebure styrelsens förslag endast, att belopp, som för närvarande överfördes från provinsialläkaranslaget till huvudtitelns besparingsfond och där användes för andra ändamål, härnästefter komme att uteslutande användas för ifrågavarande tjänsters uppehållande. Då detta svårigen torde kunna anses oriktigt, tillstyrkte riksräkenskapsverket bifall till medicinalstyrelsens förslag.

På grund av vad de nämnda ämbetsverken anført, anser jag mig böra tillstyrka vidtagandet av den föreslagna ändrade anordningen, enligt vilken hela avlöningen å vakanta förste provinsialläkar- och provinsialläkartjänster skulle bliva disponibel för bestridande av ersättning åt vikarier å sådana tjänster. Denna ändring skulle hava till följd, att hälsovårdsanslaget icke vidare komme att i nämnvärd grad belastas av utgifter för angivna ändamål. Departements-
chefen.

Med hänsyn till den stora belastningen av ifrågavarande anslag under första halvåret 1921, synes det mig likväl uppenbart, att ett belopp av 500,000 kronor icke förslår till täckande av de å anslaget belöpande kostnaderna för första halvåret 1923. Då man emellertid med hänsyn till den föreliggande statistiken torde kunna hysa förhoppning om fortsatt avtagande av könssjukdomarna, har jag funnit mig kunna stanna vid att föreslå en höjning av anslaget med 100,000 kronor för sistnämnda halvår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* förslagsanslaget till bestridande av kost-
nader för *allmän hälso- och sjukvård*,
nu för år kronor 1,000,000,
till ett belopp av » 600,000.

48. Lindring i mindre bemedlade patienters & landsbygden sjukvårdskostnader.

[106.] Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har *Lindring i mindre bemedlade patienters & landsbygden sjukvårdskostnader.* 1918 års lagtina riksdag till bidrag för lindring i mindre bemedlade patienters & landsbygden sjukvårdskostnader på extra stat för år 1919 anvisat ett förslagsanslag av 230,000 kronor ävensom godkänt vissa villkor och grunder för åtnjutande av bidrag från ifrågavarande anslag. Samma belopp har för ändamålet anvisats jämväl för vartdera av åren (Extra anslag.) 1920 och 1921.

Närmare bestämmelser rörande användningen av berörda anslag äro meddelade genom kungörelse den 8 november 1918 (sv. förf.-saml. nr 843).

I skrivelse den 17 juni 1921 angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 femte huvudtitel har riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till samma belopp som föregående år, anmält, att riksdagen — vars vederbörande utskott inhämtat, att av det för år 1920 anvisade anslaget å 230,000 kronor allenast 3,347 kronor 18 öre utbetalats — å extra stat för år 1922 för ändamålet anvisat ett förslagsanslag av 130,000 kronor. I anledning härav har Kungl. Maj:t genom brev den 7 juli 1921 — jämte det riksdagens ifrågavarande beslut bragts till medicinalstyrelsens kännedom — anbefallt medicinalstyrelsen att vidtaga lämpliga åtgärder för spridande av kunskap om innehållet av kungörelsen den 8 november 1918.

Medicinalstyrelsen. I skrivelse den 3 augusti 1921 meddelar medicinalstyrelsen, att styrelsen till åttlydnad av nyssberörda föreskrift i cirkulär den 15 juli 1921 anmodat alla rikets landskommuner samt städer och köpingar utan egen läkare att på lämpligt sätt bringa innehållet i kungörelsen den 8 november 1918 till kännedom för alla dem, som kunde komma i åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag.

Vidkommande anslag för berörda ändamål för första halvåret 1923 framhåller styrelsen, att, då erfarenhet saknas rörande möjligheten av anslagets verkliga utnyttjande, samma belopp, för år räknat, som föregående år torde böra beräknas och anslaget alltså för nyssnämnda halvår upptagas till 65,000 kronor.

Departementschefen. Såsom medicinalstyrelsen också i sin förut berörda skrivelse framhållit, har Kungl. Maj:t den 7 juli 1921 anbefallt styrelsen att överarbeta det av provinsialläkardistriktskommittén avgivna förslaget till ny

läkartaxa. Då detta ärende, som står i samband med den till 1902 års löneregleringskommitté överlämnade frågan om ny definitiv lönereglering för förste provinsialläkare och provinsialläkare, icke torde hinna föreläggas innevarande års riksdag, läser icke heller det med nyssberörda frågor nära sammanhängande spörsmålet om ändrade grunder för användningen av anslaget till lindring i de mindre bemedlades å landsbygden sjukvårdskostnader, som också behandlats av provinsialläkardisriktskommittén, böra nu tagas under omprövning, utan synas de år 1918 fastställda grunderna tillsvidare böra gälla oförändrade. Emellertid synes anslagsbehovet med hänsyn till den fortfarande mycket ringa belastningen kunna beräknas till allenast 50,000 kronor för år. På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[106.]

att till beredande av bidrag, i enlighet med av 1918 års lagtima riksdag godkända grunder, för *lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader* å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 25,000.

49. Statsbidrag för anställning av distriktssköterskor m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställningar har riksdagen på extra stat för vart och ett av åren 1920—1922 anvisat *dels* till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor ett förslagsanslag å 8,000 kronor, *dels* till stipendier för sjuksköterskor för genomgående av nämnda skola ett förslagsanslag, högst, 20,000 kronor, *dels ock* för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor i enlighet med de i riksdagens skrivelse den 13 juni 1919 angivna grunder ett förslagsanslag å 250,000 kronor.

[107.]

*Statsbidrag
för anställ-
ning av
distriktsskö-
terskor m. m.
(Extraanslag.)*

Genom kungörelse den 30 april 1920 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående statsbidrag till avlöning av distriktssköterskor (sv. förf.-saml. n:r 234). I sammanhang härmed har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer (sv. förf.-saml. n:r 233).

Därjämte har Kungl. Maj:t den 10 december 1920 utfärdat reglemente för statens skola för utbildning av distriktssköterskor (sv. förf.-saml. n:r 813) samt kungörelse angående stipendier åt elever vid berörda skola (sv. förf.-saml. n:r 814).

[107.]
Medicinal-
styrelsen.

I skrivelser den 25 augusti och den 9 december 1921 har medicinalstyrelsen gjort framställning i fråga om anslag för ifrågavarande ändamål för första halvåret 1923 samt därvid beträffande de två förstnämnda anslagen begärt, att för första halvåret 1923 skulle beviljas hälften av anslagsbeloppen för år 1922.

Vidkommande anslaget för beredande av statsbidrag för anställning av distriktssköterskor anför styrelsen — efter erinran, att i den till 1919 års riksdag avlåtna propositionen i ämnet statsverkets kostnader för nämnda ändamål vid en fullt genomförd distriktsvård beräknats till 650,000 kronor årligen samt att anslagen ifråga hittills kunnat begränsas till 250,000 kronor för år — att för första halvåret 1923 motsvarande belopp, d. v. s. 125,000 kronor, icke torde bli tillräckligt, sedan numera distriktsvården blivit avsevärt utvecklad. Till stöd här för anför styrelsen följande:

Enligt av styrelsen gjort summariskt överslag hade antingen redan beviljats eller vore på bifall till inkomna ansökningar beroende bidrag till inemot 300 distriktssköterskebefattningar, och det vore att förvänta, att under den närmaste tiden än flera ansökningar i ämnet inkomme. Flertalet av ännu ej avgjorda ansökningar vore efter all sannolikhet behandlade under detta eller nästkommande år, och samma bleve nog fallet även med ytterligare en del sådana. Utgåendet av statsbidrag till förenämnda 300 befattningar — därest de bland dem ännu oavgjorda bifölles — betingade en utgift (för första halvåret 1923) av 75,000 kronor. Huru många befattningar därutöver, som till 1923 års början kunde hava förklarats berättigade till statsbidrag, låte sig naturligtvis ej ens tillnärmelsevis beräknas, men för säkerhets skull borde antagas, att omkring lika många befattningar då hade tillkommit, medförande ytterligare 75,000 kronors utgift. Det torde därför vara lämpligt beräkna det för förra halvåret 1923 erforderliga beloppet till 150,000 kronor.

Departement-
schefen.

Rörande medicinalstyrelsens beräkning av anslagsbehovet för distrikts-sköterskeskolan och för stipendier har jag intet att erinra.

Vad beträffar anslaget för statsbidrag till avlöning av distrikts-sköterskor, är det väl i hög grad önskligt, att utvecklingen av distrikts-sköterskeorganisationen under den närmaste framtiden skall kraftigt fortåra. Det synes mig dock knappast sannolikt, att detta skall ske i sådan grad, att icke ifrågavarande anslag för första halvåret 1923 utan risk för överskridande kan begränsas till långt mindre än hälften av det under föregående år anslagna beloppet, 250,000 konor, varav hittills endast en ringa del kommit till användning. Detta gäller så mycket mera som med hänsyn till gällande bestämmelser endast en mindre del av årsbehovet faller på årets förra hälft. Ett belopp av 75,000 kronor skall enligt min mening antagligen visa sig fullt tillräckligt för nämnda halvår.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [107.]

att på *extra* stat för tiden 1 januari--30 juni 1923 anvisa

dels till bestridande av kostnaderna för anordnande i Stockholm av en *statens skola för utbildning av distriktssköterskor* ett förslagsanslag å kronor 4,000,

dels till *stipendier för sjuksköterskor* för genomgående av nämnda skola ett förslagsanslag,

högst, ... kronor 10,000,

dels ock för beredande av *statsbidrag för anställning av distriktssköterskor* i enlighet med gällande grunder ett förslagsanslag av kronor 75,000.

50. Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1919 års lagtima riksdag för beredande av statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor på *extra* stat för år 1920 anvisat ett förslagsanslag av 500,000 kronor. [108.]

Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor.

(Extra anslag.)

Kungl. Maj:t har den 28 mars 1919 utfärdat lag om anställande av distriktsbarnmorskor m. m. (sv. förf.-saml. nr 138) och den 20 februari 1920 kungörelse angående statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor m. m. (sv. förf.-saml. nr 140).

Statens kostnader enligt förenämnda lag för distriktsbarnmorskornas avlöning beräknades i Kungl. Maj:ts berörda framställning komma att uppgå till omkring 700,000 kronor årligen. Då emellertid, jämlikt övergångsbestämmelserna till lagen, i åtskilliga av de nya barnmorskedistriktet med anställande av distriktsbarnmorska tills vidare måste anstå, ansågs ett årligt belopp av 500,000 kronor tillsvidare tillfyllest för ändamålet. Detta belopp begärdes och beviljades av riksdagen för åren 1920, 1921 och 1922.

Medicinalstyrelsen anför i skrivelse den 3 augusti 1921, att, då en stor del distriktsbarnmorsketjänster ej hunnit besättas under år 1920 och alltså någon erfarenhet ännu icke vunnits angående anslaget anlåtande, torde fortfarande ett motsvarande belopp böra av riksdagen äskas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Medicinalstyrelsen.

Enär med hänsyn till bestämmelserna i ovanberörda kungörelse endast en mindre del av årsbehovet faller på årets förra hälft, synes Departementschefen.

[108.] enligt min mening anslaget för första halvåret 1923 utan risk för överskridande kunna bestämmas till 150,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av *statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor* på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 150,000.

51. Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen.

[109.] I proposition nr 65 framlade Kungl. Maj:t för 1921 års riksdag förslag om reformering av barnmorskeundervisningen och gjorde tillika framställning om anvisande av härför erforderliga förhöjda anslag. Anslagsäskandena vunno rikslagens bifall och anvisades bland annat, varom nu ej är fråga, ett ordinarie anslag under rubriken »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» å 72,703 kronor.

Barnmorske-
under-
visningen och
barnbörds-
husen.
(Ordinarie
anslag.)

Av ifrågakvarande anslag äro 30,127 kronor 50 öre avsedda för staten för läroanstalten för barnmorskor i Stockholm, 41,127 kronor 50 öre för staten för läroanstalten för barnmorskor i Göteborg, 90 kronor för medikamenter till barnbördshuset Pro Patria och 1,358 kronor såsom ersättning för avskriven kyrkotionde till barnmorskeläraren i Lund, vilket sistnämnda belopp dock numera utgår såsom bidrag för uppehållande av verksamheten vid det av Malmöhus läns landsting bekostade barnbördshuset i Lund.

Genom brev den 27 juni 1921 har Kungl. Maj:t till efterrättelse från och med år 1922 fastställt stater för nämnda barnmorskeläroanstalter slutande å här ovan för dem angivna belopp.

I detta sammanhang anser jag mig jämväl böra erinra om att Kungl. Maj:t den 19 augusti 1921 fastställt stadga för barnmorskeundervisningen (sv. förf.-saml. nr 635). Denna stadga skall emellertid i sina huvudsakliga delar träda i kraft först den 1 januari 1924. Intill nämnda dag gäller i huvudsak stadgan för barnmorskeundervisningen av den 18 oktober 1907 (sv. förf.-saml. nr 84). Den angivna tidpunkten för den nya stadgans ikraftträdande innebär en på hemställan av medicinalstyrelsen gjord framflyttning av den först avsedda tidpunkten och har föranletts av att det visat sig vara förenat med vissa praktiska svårigheter att tidigare tillämpa densamma i hela dess utsträckning. Den omständigheten att den nya stadgans ikraftträdande sålunda framskjutits medför, att vissa besparingar kunna vidtagas i de för barn-

morskeläroanstalterna fastställda staterna och att det ordinarie anslaget för »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» vad beträffar första halvåret 1923 kan upptagas till ett belopp, understigande hälften av det för år 1922 för berörda ändamål anvisade anslaget.

I anledning härav har medicinalstyrelsen inkommit med en skrifvelse i ämnet av den 7 oktober 1921, däri styrelsen påpekade, att genom förenämnda framflyttning av den nya stadgans ikraftträdande undervisningen vid barnmorskeläroanstalterna kommer att under åren 1922 och 1923 pågå ungefär som förut samt att i följd härav tillträdandet av en vid vardera av dessa anstalter nyinrättad, i respektive stater upptagen assistentbefattning (barnmorska) med ett årligt arvode av 1,500 kronor kunde utan olägenhet uppskjutas till den 1 januari 1924. Ifrågavarande arvoden beräknade styrelsen följaktligen böra besparas under nämnda tid. Vidare meddelade styrelsen, att jämväl å ännu en i vardera av anstalternas stater upptagen post å 8,640 kronor till understöd åt tolv frielever kunde beräknas en besparing. Nämnda understöd ansåge styrelsen nämligen under åren 1922 och 1923 icke böra utgå med högre belopp än för halvt år eller med 360 kronor per elev. I överensstämmelse härmed skulle årskostnaden för 24 frielever alltså uppgå till 8,640 kronor och följaktligen ett lika stort belopp årligen kunna besparas.

På grund av vad medicinalstyrelsen sålunda anför, förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 4 november 1921, att assistentbefattningarna vid barnmorskeläroanstalterna icke finge tillsättas förrän med ingången av år 1924 samt att till understöd åt frielever vid samma anstalter finge under år 1922 utgå ett belopp av högst 4,320 kronor för vardera anstalten.

I enlighet med vad här ovan närmare utvecklats skulle för år 1923 kunna å vardera av staterna för barnmorskeläroanstalterna beräknas en besparing av 5,820 kronor. Det ordinarie anslaget för »Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen» torde därför såvitt angår första halvåret 1923 böra beräknas till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet eller till 36,351 kronor 50 öre, minskat med förenämnda belopp av 5,820 kronor, eller sålunda till 30,531 kronor 50 öre, vilket belopp lämpligen kan avrundas uppåt till 30,532 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till barnmorskeundervisningen och barnbördshusen,

nu för år kronor 72,703,
till ett belopp av » 30,532.

52. Repetitionskurser för barnmorskor.

[110.] I samband med beslut om förhöjning av det ordinarie anslaget till barnmorskeundervisningen och barnbördshusen i och för omorganisation av berörda undervisning biföll 1921 års riksdag av Kungl. Maj:t framlagt förslag om förhöjning till 15,500 kronor av anslaget till repetitionskurser (förut benämnda fortbildningskurser) för barnmorskor. Syftet med denna anslagshöjning var, att kurserna skulle kunna anordnas efter en utvidgad plan enligt av Kungl. Maj:t i propositionen nr 65 år 1921 framlagda riktlinjer.

Repetitions-
kurser för
barnmorskor.
(Extra anslag)

Genom brev den 27 juni 1921 angående anslag för barnmorskeundervisningen m. m. har Kungl. Maj:t, i anslutning till nyssberörda riktlinjer, fastställt bestämmelser om användningen av nyssberörda anslag till anordnande av repetitionskurser ävensom av anslag, som för följande år kunna komma att för samma ändamål anvisas. Enligt dessa bestämmelser skola vid barnmorskeläroanstalterna i Stockholm och Göteborg årligen anordnas tillhoppa fyra repetitionskurser för barnmorskor. Därjämte skola, efter medicinalstyrelsens beprövande, årligen tillhoppa minst tre och högst sex sådana kurser anordnas vid barnbördshusen i Lund, Malmö och Norrköping eller andra lämpliga barnbördshus. I samband härmed hava fastställts de belopp, som skola utgå i ersättning till vederbörande för biträde vid berörda repetitionskurser.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 3 augusti 1921 har nu medicinalstyrelsen begärt anslag för första halvåret 1923 för ifrågavarande ändamål att utgå med 7,750 kronor eller halva det för år 1922 anvisade anslaget.

Departements-
chefen.

Då jag icke finner något vara att häremot erinra, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av *repetitionskurser för barnmorskor* på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 7,750.

53. Ortopediska institutet.

[111.]
Ortopediska
institutet.
(Ordinarie
anslag.)

Sedan många år är i riksstaten uppfört ett ordinarie bestämt anslag till understöd åt ortopediska institutet i Stockholm. Anslaget, vilket för närvarande utgår med 8,250 kronor för år, torde för första halvåret 1923 böra upptagas till hälften av nämnda belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [111.]

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie anslaget till *ortopediska institutet*,
 nu för år kronor 8,250,
 till ett belopp av » 4,125.

54. Skyddskoppypmpningen.

I samband med antagande av ny lag om skyddskoppypmpning beslöt 1916 års riksdag att anvisa ett ordinarie förslagsanslag till skyddskoppypmpningen. Detta anslag utgår från och med år 1918 med 240,000 kronor.

[112.]
Skyddskopp-
ympningen.
 (Ordinarie
 anslag.)

Genom kungörelse den 24 november 1916 (sv. förf.-saml. nr 533) har Kungl. Maj:t meddelat föreskrifter angående ersättning av statsmedel för skyddskoppypmpning.

Enligt dessa föreskrifter skall, om skyddskoppypmpning verkställes å ympnings- eller besiktningsmöte eller eljest på föranstaltande av hälsovårdsmyndighet, ersättning till ympare eller besiktningsförrättare, som enligt lagen om skyddskoppypmpning gäldas av statsmedel, utgå

med 75 öre för varje ympad person och
 med 25 öre för varje besiktigad person.

Därjämte skall i förevarande fall till ympare eller besiktningsförrättare, som är bosatt på minst två kilometers avstånd från platsen för förrättningen, utgå resekostnads- och traktementsersättning

1) till ympare och till besiktningsförrättare, som är legitimerad läkare eller medicine kandidat, enligt tredje klassen i gällande resereglemente, och

2) till besiktningsförrättare, som icke är legitimerad läkare eller medicine kandidat, enligt femte klassen i resereglementet.

I en inom medicinalstyrelsen upprättad promemoria har meddelats, att anslaget till skyddskoppypmpningen under första halvåret 1921 belastats med ett belopp av ej mindre än kronor 198,894:31. Orsaken till den ökade belastningen vore närmast att söka i den allmänna stegringen av resekostnaderna. Under år 1920, då resekostnaderna ej torde hava varit avsevärt lägre, hade visserligen belastningen å anslaget uppgått till endast kronor 268,280:93, varav på första halvåret belöpte kronor 143,445:16. Härvid vore emellertid att märka, att en stor del av de utgifter, varmed anslaget belastats under första hälften av år 1921, rätteligen tillhörde år 1920, ehuru desamma avförts på anslaget först under år 1921. Då 1921 års anslag å 240,000 kronor

Medicinal-
 styrelsen.

- [112.] torde komma att visa sig otillräckligt och i allt fall mer än hälften av anslaget plägade förbrukas under årets första hälft, syntes anslaget för första halvåret 1923 förslagsvis böra beräknas till 150,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den kontanta ersättningen till ympare eller besiktningsförrättare utgår fortfarande efter de år 1916 fastställda grunderna. Den hårda belastningen av anslaget under de två senaste åren torde vara att tillskriva dels den högre traktamentsersättning, som under nämnda tid fått beräknas enligt resereglementet, dels, och i huvudsak, den större resekostnadsersättning, som tillkommit vederbörande på grund av fördyrade tjänsteresor. Då emellertid traktamentsersättning numera beräknas efter en lägre skala samt resekostnaderna i övrigt äro stadda i sjunkande, torde man vid beräkning av anslagsbehovet för första delen av sistnämnda år kunna stanna vid ett något lägre belopp än det från medicinalstyrelsens sida ifrågasatta, förslagsvis, vid 130,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *skyddskoppympnngen*,
nu för år..... kronor 240,000,
med ett belopp av..... » 130,000.

55. Karantänsanstalten på Käsö.

[113.]
Karantäns-
anstalten på
Käsö.
(Ordinarie
anslag.)

För skötsel av den vid karantänsanstalten på Käsö befintliga, för utrotande av råttor ombord å möjligen pestsmittade fartyg avsedda koloxidapparaten har riksdagen på extra stat anvisat för vartdera av åren 1914 och 1915 ett belopp av högst 1,400 kronor samt för vart och ett av åren 1916—1922 ett förslagsanslag, högst, 1,000 kronor.

I skrivelse den 20 augusti 1921 har medicinalstyrelsen meddelat, att anslag för berörda ändamål är erforderligt även för år 1923 och i anslutning härtill anhållit om äskande å extra stat för första halvåret 1923 av ett förslagsanslag, högst, 500 kronor.

Departements-
chefen.

Medel till bestridande av skötseln av ifrågavarande koloxidapparat har, såsom av det anförda framgår, alltsedan år 1914 utgått i form av särskilt anslag. Då ifrågavarande medelsbehov alltjämt föreligger, synes det mig lämpligt, att det för ändamålet erforderliga beloppet

hädanefter upptages i staten för karantänsanstalten. Denna stat slutar [113.] för närvarande å 16,600 kronor, till vilket belopp det för anstalten upptagna ordinarie anslaget, som har karaktären av förslagsanslag, högst, uppgår. Det särskilda extra anslaget skulle alltså bortfalla och det ordinarie anslaget ökas med ett belopp av 1,000 kronor, för år räknat, samt följaktligen för nu förevarande budgettermin upptagas till 8,800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget, högst, till *karantänsanstalten*
 på Käsö,
 nu för år kronor 16,600,
 med ett belopp av » 8,800,

56. Personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsanstalten
 på Käsö Gustaf Ernst Hjortzberg.

Riksdagen har på extra stat för vart och ett av åren 1915—1921 [114.] anvisat ett anslag av 500 kronor till personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsanstalten på Käsö Gustaf Ernst Hjortzberg att utgå, så länge han under nämnda år på grund av Kungl. Maj:ts förordnande uppehölle ifrågavarande karantänsläkarbefattning. Någon framställning om dylikt anslag för år 1922 avläts icke till 1921 års riksdag. Anledningen härtill var den, att Hjortzberg i skrivelse av den 15 april 1920 anhållit, att han, som vore född den 18 maj 1857 och tjänstgjort å ifrågavarande befattning i mera än 25 år, måtte vid avskedstagandet erhålla pension enligt de för provinsialläkare gällande grunderna. Proposition om beredande av pension åt Hjortzberg avläts på grund av berörda framställning till 1921 års riksdag, som medgav, att Hjortzberg finge från och med månaden näst efter den, varunder avgång från tjänsten ägde rum, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta pension till belopp av 5,000 kronor årligen.

Personligt
 lönetillägg åt
 karantänsläkaren
 G. E.
 Hjortzberg.
 (Extra anslag.)

I skrivelse den 20 augusti 1921 har medicinalstyrelsen erinrat därom, att Hjortzberg av Kungl. Maj:t den 24 maj 1918 förordnats att under en tid av fem år, räknat från och med den 1 maj 1918, fortfarande vara karantänsläkare vid karantänsanstalten på Käsö och att Hjortzbergs berörda förordnande alltså räckte till och med den 30 april 1923. Då Hjortzberg, enligt vad styrelsen inhämtat, ämnade kvarstå å

Medicinalstyrelsen.

- [114.] befattningen under den tid, hans nuvarande förordnande löpte, men ytterligare förordnande för honom icke syntes för närvarande böra ifrågasättas och de skäl, som föranlett, att personligt lönetillägg förut åt Hjortzberg beviljats, alltjämt föreläge, hemställde styrelsen om anslag för ifrågavarande ändamål dels på tilläggsstat för år 1922 till belopp av högst 500 kronor och dels å staten för första halvåret 1923 till belopp av högst 166 kronor 66 öre.

Departements-
chefen.

Då Hjortzberg, enligt vad av det anförda framgår, kan antagas komma att, ehuru pensionsberättigad, kvarstå i tjänst intill utgången av ovannämnda förordnande eller till och med den 30 april 1923 samt han för sin tjänstetid under åren 1922 och 1923 torde böra åtnjuta lönetillägg efter samma grund som därförut, kan jag icke annat än tillstyrka medicinalstyrelsens nu föreliggande förslag.

Beträffande det å 1922 års tilläggsstat erforderliga förslagsanslaget, högst, 500 kronor gör jag framställning i annat sammanhang.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *personligt lönetillägg åt karantänsläkaren vid karantänsanstalten på Käsö Gustaf Ernst Hjortzberg på extra stat anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 167.*

57. Understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter.

- [115.] *Understöd åt J. Henriksson för odling av medicinalväxter.* Då utbetalningen av begärt statsbidrag för år 1923 i varje fall torde kunna anstå till årets senare hälft, saknar jag anledning att nu ingå på frågan om anslag för detta ändamål.

58. Svenska läkarsällskapet.

- [116.] *Svenska läkarsällskapet. (Ordinarie anslag.)* Det i riksstaten sedan många år upptagna ordinarie anslaget till Svenska läkarsällskapet är avsett till inköp av böcker och journaler m. m. Enligt vad medicinalstyrelsen meddelat, brukar styrelsen utbetala anslagsbeloppet för året till vederbörande i januari månad. Det synes emellertid styrelsen, att dylik utbetalning utan olägenhet kan anstå till den 1 juli, vid vilket förhållande något anslagsbelopp för ändamålet icke skulle behöva upptagas i staten för första halvåret 1923.

Jag delar den av medicinalstyrelsen sålunda uttalade uppfattningen och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

att beträffande det *ordinarie* anslaget till *Svenska läkarsällskapet* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp. [116.]

59. Resestipendier åt civila läkare.

Under återopande av vad jag anfört under punkt 74 härovan, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta [117.]

att beträffande det *ordinarie* anslaget till *resestipendier åt civila läkare* i riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 icke upptaga något belopp. (Ordinarie anslag.)

60. Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris.

Alltsedan år 1910 har till bestridande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris i riksstaten varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 7,000 kronor. [118.]

Kungl. Maj:t har i regel under första hälften av året vidtagit disposition för utbetalning av årsbeloppet till vederbörande. Med hänsyn till anslagets internationella natur torde någon ändring häri icke nu böra ifrågasättas. Vid sådant förhållande skall hela anslagsbeloppet upptagas å staten för första halvåret 1923. Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris. (Ordinarie anslag.)

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till *Sveriges andel i kostnaderna för den internationella hälsovårdsbyrån i Paris*, nu för år kronor 7,000, med ett belopp av » 7,000.

61. Provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 296 gjorda framställning har 1921 års riksdag för provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden m. m. beviljat dels å tilläggsstat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 29,750 kronor, dels ock på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, 72,500 kronor, båda anslagen att användas i huvudsaklig överensstämmelse med av departements- [119.]

Provisoriska åtgärder beträffandesjukvården inom rikets ödemarksområden. (Extra anslag.)

[119.] chefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 14 mars 1921 angivna grunder.

Närmare bestämmelser angående anslagens användning hava i anslutning till berörda grunder meddelats genom kungörelse den 26 september 1921 (sv. förf.-saml. nr 555) och brev till medicinalstyrelsen samma dag.

I det betänkande, som låg till grund för berörda proposition, hade den av medicinalstyrelsen och överstyrelsen för Svenska röda korset tillsatta samarbetskommittén framlagt — förutom det i propositionen upptagna förslaget till provisoriska åtgärder — ett huvudförslag, åsyftande vissa permanenta anstalter till förbättrande av sjukvården inom rikets ödemarksområden. Betänkandet har i denna del av Kungl. Maj:t överlämnats till vederbörande länsstyrelser med anbefallning att, efter landstingens hörande, avgiva yttranden däröver. De infordrade yttrandena i ämnet hava dock ännu icke alla inkommit.

Medicinal-
styrelsen.

I skrivelse den 3 augusti 1921 har medicinalstyrelsen framhållit nödvändigheten av att, därest framställning, grundad på kommitténs huvudförslag, icke komme att avlätas till 1922 års riksdag, de provisoriska åtgärderna fortfarande finge vidtagas för tiden närmast efter år 1922, och har styrelsen förordat, att samma årliga anslag, som för ändamålet beviljats för nämnda år, även skulle ställas till förfogande för år 1923, alltså för förra hälften av året 36,250 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn bland annat därtill, att icke alla infordrade yttranden över nämnda betänkande ännu inkommit, kan kommitténs huvudförslag icke lämpligen nu upptagas till prövning. I likhet med medicinalstyrelsen finner jag då erforderligt att bereda medel för fortsättande med de provisoriska åtgärder för förbättrad sjukvård inom ifrågavarande områden, till vilka anslag beviljats för 1922. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst, ... kronor 36,250.*

D. Överståthållarämbetet.

1. Överståthållarämbetet.

Det ordinarie anslaget till överståthållarämbetet är för närvarande i riksstaten upptaget till 123,822 kronor. [120.]

Ett åt 1902 års löneregleringskommitté den 3 december 1920 meddelat uppdrag, avseende utredning beträffande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid vissa grenar av den civila statsförvaltningen, omfattar, bland annat, lönereglering för en del ordinarie tjänstemän vid överståthållarämbetet, till vilka avlöning utgår av statsmedel.

Enligt vad jag inhämtat, torde emellertid förslaget till lönereglering för sistnämnda tjänstemän icke kunna från kommittén förväntas i så god tid, att frågan hinner framläggas för 1922 års riksdag.

Vid sådant förhållande torde anslaget böra beräknas till oförändrat belopp för år och för nu ifrågavarande budgettermin upptagas till hälften av samma belopp eller till 61,911 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till överståthållarämbetet,
nu för år kronor 123,822,
med ett belopp av » 61,911.

Överståthållarämbetet.
(Ordinarie anslag.)

2. Utgivande av »Polisunderrättelser».

I 1921 års statsverksproposition (femte huvudtiteln punkt 112) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till fortsatt utgivande av tidningen »Polisunderrättelser» på extra stat för år 1922 anvisa ett förslagsanslag, högst, 95,000 kronor. [121.]

Riksdagen ansåg emellertid att, med hänsyn till sjunkande framställningskostnader, en jämkning i nyssberörda belopp borde kunna äga rum och fastställde på grund härav anslaget för år 1922 för ifrågavarande ändamål till 80,000 kronor.

Utgivande av »Polisunderrättelser».
(Extra anslag.)

I skrivelse den 11 augusti 1921 har överståthållarämbetet anhållit om äskande av ett anslag å 40,000 kronor till fortsatt utgivande av ifrågavarande tidning under första halvåret 1923. Överståthållarämbetet.

[121.] Departements-
chefen. Då det synes mig antagligt, att tryckningskostnaderna skola ytterligare nedgå på grund av fallande priser, samt avlöningskontot bör kunna något inskränkas under förutsättning att befattningshavarna fortfarande komma i åtnjutande av dyrtidstillägg från annat anslag efter samma grunder som tjänstemän vid statens oreglerade verk, finner jag anslaget kunna begränsas till 70,000 kronor för år räknat eller 35,000 kronor för nu ifrågavarande halvår.

Jag utgår ifrån, att anbud å tryckningen skall infordras på sätt hittills i allmänhet skett.

Under återopande av vad nu anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fortsatt utgivande av tidningen »*Polisunder-
rättelser*» på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni
1923 anvisa
ett förslagsanslag, högst, ... kronor 35,000.

3. Centralbyrån för fingeravtryck.

[122.] Centralbyrån
för fingerav-
tryck. Med bifall till därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beviljade 1920 års riksdag till bestridande av utgifter för inrättande av en centralbyrå för fingeravtryck på *extra* stat för år 1921 ett förslagsanslag av 30,000 kronor.
(Extra anslag.)

Vidare har 1921 års riksdag, efter framställning av Kungl. Maj:t, såsom bidrag för upprätthållande av berörda centralbyrå på *extra* stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag till enahanda belopp. Vid anmälan härav ansåg sig emellertid riksdagen böra ifrågasätta, huruvida icke anslaget hädanefter skulle kunna i någon mån begränsas.

Överståthållar-
ämbetet. I skrivelse den 15 augusti 1921 anhåller överståthållarämbetet, att för upprätthållandet av centralbyråns verksamhet under första halvåret 1923 måtte av riksdagen å *extra* stat för nämnda tid begäras ett anslag å 15,000 kronor. Ämbetet återopar härvid en skrivelse i ämnet från t. f. tredje polisintendenten, däruti denne framhåller, att anslaget för nu ifrågavarande tid icke torde kunna i någon mån begränsas i förhållande till det för år 1922 utgående, enär det för sistnämnda år beviljade bidraget till byråns verksamhet snarare syntes bliva otillräckligt än att giva något överskott.

Departements-
chefen. Då enligt de beräkningar, som lågo till grund för anslagets beviljande vid 1920 års riksdag, befattningshavarna vid byrån skola avlönas

lika med vissa befattningshavare vid Stockholms polis samt de senares avlöningsförmåner kunna väntas i någon mån nedgå genom de rörliga lönetilläggens sänkning i följd av fallande prisindex, torde även förevarande anslag kunna något sänkas. Försiktigheten synes mig dock bjuda att icke nedsätta anslaget med mera än 3,000 kronor för år räknat eller 1,500 kronor för nu ifrågavarande budgettermin.

[122.]

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag för upprätthållande av *centralbyrån för fingeravtryck* på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av..... kronor 13,500.

E. Landsstaten.

1. Landshövdingarna.

Det ordinarie anslaget till landshövdingarna är i 1922 års riksstat upptaget till 318,500 kronor.

[123.]

Ett åt 1902 års löneregléringskommitté den 3 december 1920 meddelat uppdrag, avseende utredning beträffande ny definitiv lönereglering för befattningshavare vid vissa grenar av den civila statsförvaltningen, omfattar, bland annat, lönereglering för landsstatens ordinarie tjänstemän.

*Lands-
hövdingarna.*
(Ordinarie
anslag.)

Enligt vad jag inhämtat, torde emellertid förslaget till lönereglering för sistnämnda tjänstemän icke kunna från kommittén förväntas i så god tid, att frågan hinner framläggas för 1922 års riksdag.

Vid sådant förhållande tillåter jag mig hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till *landshövdingarna*,
nu för år kronor 318,500,
till halva beloppet..... » 159,250.

2. Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna.

Det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna upptogs av 1917 års riksdag — samtidigt med att riksdagen i huvudsak biföll Kungl. Maj:ts då framlagda förslag angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglering för tjänstemännen

[124.]

*Tjänstemän
och betjänte
vid läns-
styrelserna.*
(Ordinarie
anslag.)

[124.] därstädes m. m. — till 1,296,650 kronor. Av olika anledningar har berörda anslag under vart och ett av de följande åren av riksdagen förhöjts och är enligt beslut av 1921 års riksdag i 1922 års riksstat upptaget till 1,452,700 kronor.

På grund av framställningar från länsstyrelserna i Hallands och Värmlands län om ökning av den ordinarie personalen torde en förhöjning av anslaget, för år räknat, även nu bliva erforderlig.

Till ledning vid bedömandet av ifrågavarande framställningar tillåter jag mig här nedan intaga en tablå över samtliga ordinarie befattningshavare — fränsett landssekreterare och landskamrerare samt länsassessorer — vid de olika länsstyrelserna från och med år 1922, med infogad uppgift å länens folkmängdssiffror den 1 januari 1920, hämtade ur den av statistiska centralbyrån utgivna årsboken för Sveriges kommuner för sistnämnda år.

L ä n.	Folk- mängd den 1 jan. 1920.	Läns- notarier.		Läns- bokhåll- lare.		Landskanslister.	Landskontorister.	Lanttjänstgörare.	Kvinnliga biträden av 2:a graden.	Kvinnliga biträden av 1:a graden.
		1:a	2:a	1:a	2:a					
Stockholms	237,015	1	1	1	1	6	5	—	2	4
Uppsala	135,167	1	—	1	—	2	3	—	—	2
Södermanlands	188,978	1	—	1	—	3	3	1	1	2
Östergötlands	302,948	1	1	1	1	5	5	—	2	2
Jönköpings	225,549	1	—	1	—	3	3	—	2	3
Kronobergs	157,949	1	—	1	—	2	3	—	1	2
Kalmar	229,887	1	—	1	—	3	4	—	1	2
Gottlands	55,982	1	—	1	—	1	2	—	1	1
Blekinge	147,729	1	—	—	—	2	3	1	—	2
Kristianstads	239,480	1	—	1	1	3	3	—	1	3
Malmöhus	481,641	1	1	1	2	6	6	—	1	6
Hallands	147,753	1	—	1	—	2	3	—	—	—
Göteborgs och Bohus	420,552	1	1	1	1	6	5	—	2	5
Älvsborgs	298,079	1	1	1	1	5	4	—	2	3
Skaraborgs	243,158	1	—	1	—	3	4	—	1	1
Värmlands	265,641	1	—	1	—	5	4	1	—	3
Örebro	216,081	1	—	1	—	3	4	—	1	2
Västmanlands	167,519	1	—	1	—	2	3	—	1	2
Kopparbergs	251,055	1	—	1	—	4	3	1	2	3
Gävleborgs	265,230	1	—	1	—	4	3	1	2	4
Västernorrlands	262,740	1	1	1	—	4	3	1	2	4
Jämtlands	131,985	1	—	1	—	3	3	—	1	2
Västerbottens	179,376	1	—	1	—	3	4	—	1	3
Norrbottnens	180,342	1	1	—	—	3	3	1	1	2
Summa	5,431 836	24	7	22	7	83	86	7	28	63

I skrivelse den 30 september 1921 har länsstyrelsen i Hallands län [124.] anhållit om inrättande vid länsstyrelsen av två kvinnliga biträdesbefattningar, den ena, å landskansliet, av första lönegraden och den andra, å landskontoret, av andra lönegraden.

Två kvinnliga
biträden i
Hallands län.

Till stöd för denna framställning anför länsstyrelsen i huvudsak följande:

Då vid 1912 års riksdag anslag beviljades till fasta skrivbiträden vid länsstyrelserna, avsedda för kvinnliga befattningshavare, uppfördes intet dylikt anslag för Hallands län av skäl att länsstyrelsen i sitt i ärendet avgivna yttrande meddelat, att för det dåvarande icke någon av de personer, som vid landskansliet och landskontoret användes såsom skrivbiträden, kunde sägas vara på det stadigvarande sätt sysselsatt, att de borde såsom fast anställda uppföras i stat.

Då emellertid förhållandena i nämnda avseende numera ändrats sålunda, att å såväl landskansliet som landskontoret funnes anställda kvinnliga biträden, vilka hade full sysselsättning under samma tid, som vore stadgad för övriga befattningshavare vid länsstyrelsen, syntes det länsstyrelsen önskvärt, att dessa biträden bereddes fast anställning.

Å landskansliet hade sålunda sedan flera år tillbaka varit anställt ett kvinnligt biträde, som haft ständig sysselsättning med renskrivning; och torde detta biträde på grund därav böra uppföras i 1:sta lönegraden.

Å landskontoret hade sedan början av år 1918 varit anställt ett kvinnligt biträde, som utfört samma arbete som en extra landskontorist. Då det åt detta biträde anförtröddas arbetet finge anses vara av större värde än det, som verkställs av en renskriverska, ansåge länsstyrelsen, att nämnda biträde borde uppföras i 2:dra lönegraden.

Vid bifall till berörda förslag kan, enligt länsstyrelsen, dess andel i anslaget till extra länsnotarier m. m. minskas med 600 kronor, vilket belopp disponerats åt biträdet å landskontoret. Utöver nämnda belopp har, uppgiver länsstyrelsen, biträdet i fråga, som under nästan hela tiden på grund av semester eller annan ledighet tjänstgjort såsom andre extra landskontorist, av den senares arvode uppburit 600 kronor, ävensom dyrtidstillägg å 1,200 kronor.

I den 15 oktober 1921 avgivet utlåtande finner statskontoret, att Statskontoret. det genom vad länsstyrelsen i ärendet anført torde få anses ådagalagt, att ett kvinnligt ordinarie biträde erfordrades såväl å landskansliet som å landskontoret i Hallands län, ävensom att de göromål, som komme att åligga biträdet å landskontoret bleve av den art, att denna befattning borde uppföras i andra lönegraden, medan biträdesbefattningen å landskansliet kunde uppföras i första lönegraden.

Ovan intagna tablå giver vid handen, att länsstyrelsen i Hallands län för närvarande är den enda av samtliga länsstyrelser, som icke har Departements-
chefen.

[124.] något kvinnligt biträde av första lönegraden å ordinarie stat. Då nu ett tydligt behov härav synes göra sig gällande å landskansliet, finner jag intet vara att erinra mot styrelsens framställning i denna del. Jämväl behovet av ett kvinnligt biträde av andra lönegraden å landskontoret anser jag länsstyrelsen hava till fullo styrkt, varför jag förordar bifall till länsstyrelsens hemställan härutinnan.

Frågan om minskning av länsstyrelsens delaktighet i reservationsanslaget till extra länsnotarier m. m., därest förevarande förslag vinner bifall, torde jag senare få behandla.

En länsnotarie av andra lönegraden i Värmlands län.

I skrivelse den 17 september 1921 har länsstyrelsen i Värmlands län på närmare angivna skäl hemställt, att vid länsstyrelsen måtte på ordinarie stat uppföras en länsnotariebefattning av andra graden samt, i avbidan härå, få förordnas ytterligare en extra länsnotarie.

Statskontoret.

I den 7 oktober 1921 avgivet utlåtande framhåller statskontoret, att vad länsstyrelsen anført till stöd för framställningen syntes giva vid handen, att göromålen vid landskansliet under de senare åren avsevärt ökats samt att de arbetskrafter av mera kvalificerad art, som stode till förfogande, torde få anses otillräckliga, särskilt med hänsyn därtill, att något extra biträde med juridisk utbildning under vissa tider ej kunnat erhållas. På grund därav och då länsnotarier av andra lönegraden funnes uppförda på ordinarie stat i tre län — Stockholms, Västernorrlands och Norrbottens — som hade mindre invånarantal än Värmlands län, syntes starka skäl tala för att en länsnotariebefattning av nämnda grad uppfördes på stat jämväl för Värmlands län. Med hänsyn till den omständigheten, att ny lönereglering för landsstaten inom några år torde komma att genomföras, syntes det dock statskontoret kunna ifrågasättas, huruvida en ny ordinarie tjänst för närvarande borde uppföras på stat, utan finge det måhända anses lämpligare, att den erforderliga förstärkningen av de kvalificerade arbetskrafterna å landskansliet tills vidare tillgodosåges på annat sätt. Mot anställandet av ytterligare en extra länsnotarie hade statskontoret intet att erinra, utan tillstyrkte bemyndigande i sådant avseende.

Departementschefen.

Genom brev den 10 oktober 1921 har Kungl. Maj:t bemyndigat länsstyrelsen i Värmlands län att tills vidare vid landskansliet anställa ytterligare en extra länsnotarie. Att utbyta denna befattningshavare mot en länsnotarie av andra graden på ordinarie stat synes mig av skäl, som statskontoret antytt, icke för närvarande böra ifrågakomma.

Länsstyrelsen i Värmlands län har vidare i skrivelse den 15 augusti 1921 gjort framställning om inrättande vid länsstyrelsen av en länsbokhållarbefattning av andra lönegraden.

[124.]

En länsbok-
hållare av
andra lönegraden i
Värmlands
län.

Härvid erinrar länsstyrelsen därom, att enligt de vid fögderiförvaltningens omorganisation år 1917 meddelade bestämmelserna det för lanträntmästarna — vilka äro uppförda å övergångsstat — icke föreligger skyldighet att vid viss ålder med pension avgå från tjänsten men däremot rätt härtill efter uppnådda 65 levnads- och 35 tjänstår samt att 1917 års riksdag lämnat utan anmärkning ett av föredragande departementschefen gjort uttalande, att, vad anginge bland annat Värmlands län, där räntränmästare då funnes anställd, extra länsbokhållartjänst skulle i mån av lanträntränmästarens avgång ersättas med länsbokhållartjänst av andra lönegraden (prop. nr 211 sid. 134).

Länsstyrelsen finner sig nu på förekommen anledning kunna anmäla, att lanträntränmästaren Aug. Palmgren, som den 31 augusti 1921 fyllde 71 år, på grund såväl av hög ålder som vacklande hälsa torde vara betänkt att under år 1922 eller år 1923 avgå från sin befattning. Med hänsyn härtill anholder länsstyrelsen om inrättande från och med år 1923 av ovanberörda länsbokhållartjänst, i samband varmed den extra länsbokhållartjänsten skulle indragas.

I utlåtande den 2 september 1921 framhåller statskontoret, bland annat, att, då av länsstyrelsens förevarande framställning syntes framgå, att innehavaren av lanträntränmästarbefattningen komme att lämna sin tjänst under år 1922 eller år 1923, torde från och med sistnämnda år å länsstyrelsens stat böra uppföras ovan berörda länsbokhållarbefattning av andra lönegraden. Som emellertid någon skyldighet för den nuvarande lanträntränmästaren att avgå ur tjänst icke syntes föreligga, borde föreskrift meddelas därom, att den avlöning, som komme att upptagas för länsbokhållaren i fråga, icke finge till någon del disponeras, förrän avsked beviljats lanträntränmästaren.

Statskontoret.

Någon sänkning av anslaget till övergångsstat för landsstaten, varifrån lanträntränmästarens avlöning bestrides, har statskontoret vid det förhållande, att befattningshavaren i fråga ännu icke avgått, funnit sig sakna anledning föreslå.

Mot det föreliggande förslaget, att vid lanträntränmästarens avgång skall å Värmlands läns stat uppföras en ordinarie länsbokhållartjänst och samtidigt indragas den vid länsstyrelsen nu befintliga extra länsbokhållarbefattningen, finner jag intet vara att erinra, då en dylik anord-

Departements-
chefen.

[124.] ning helt ansluter sig till de grunder för bestämmande av antalet ordinarie befattningshavare vid länsstyrelserna, vilka fastställdes år 1917. Uppförandet å ordinarie stat av den nya länsbokhållartjänsten torde böra ske från och med ingången av år 1923.

Av statskontoret ifrågasatt föreskrift i syfte att förhindra disposition av avlöningen till den nya befattningshavaren före lanträntmästarens avgång torde böra i sinom tid utfärdas, därest icke den sistnämnde dessförinnan erhållit avsked. Däremot kräves icke något stadgande rörande indragning av den extra länsbokhållartjänsten vid tidpunkten för den nya länsbokhållarbefattningens tillsättande, då en allmän bestämmelse i sådant avseende redan finnes meddelad i brev den 31 december 1920 angående anslag till extra biträden vid länsstyrelserna från och med år 1921 m. m.

På av statskontoret anförda skäl anser jag mig icke kunna på grund av lanträntmästarens avgång föreslå nedsättning från och med år 1923 av anslaget till övergångsstat för landsstaten. Emellertid lär av andra anledningar berörda anslag böra undergå förändring, en fråga, vartill jag får återkomma under en följande punkt.

Under förutsättning av bifall till de av mig här ovan tillstyrkta förslagen till nya ordinarie befattningar, skulle anslaget till tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna, i 1922 års riksstat upptaget till 1,452,700 kronor, behöva, för år räknat, ökas med sammanlagt 6,400 kronor till 1,459,100 kronor och alltså för första halvåret 1923 böra upptagas till 729,550 kronor.

Den nu föreslagna uppflyttningen av vissa extra befattningar till ordinarie föranleder en minskning av det ordinarie reservationsanslaget till extra länsnotarier m. m., nu 383,000 kronor, med allenast 3,100 kronor för år räknat. Men med hänsyn till de avsevärda belopp, som under de senaste åren av särskilda uppbördsmedel tillförts anslaget, och nu befintliga reservationer å detsamma torde det kunna nedsättas till 330,000 kronor för år räknat eller 165,000 kronor för första halvåret 1923. Härom gör jag framställning i det följande.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o) å ordinarie staten för landsstaten från och med år 1923 för Värmlands län uppföra en länsbokhållare av andra lönegraden med en årlig avlöning av 3,200 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunna efter respektive 5, 10 och 15 år komma tre ålderstillägg å lönen, vart och ett å 500 kronor;

2:o) föreskriva, att för den nya befattningshavare, [124.]
som på grund av vad ovan föreslagits må varda uppförd å ordinarie stat, i tillämpliga delar skola gälla de villkor och bestämmelser, som genom kungörelse den 14 juni 1917 (nr 472) äro stadgade för åtnjutande av de från 1918 års början fastställda avlöningsförmåner för landsstaten;

3:o) å ordinarie staten för landsstaten från och med år 1923 för Hallands län uppföra ett kvinnligt biträde av första lönegraden och ett kvinnligt biträde av andra lönegraden;

4:o) föreskriva, att de kvinnliga biträden, vilka sålunda uppföras å ordinarie staten för landsstaten, skola åtnjuta avlöning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 507) angående nya avlöningsbestämmelser, att tillämpas från och med år 1920, för de hos ämbetsverk och myndigheter uppförda, under andra—åttonde huvudtitlarna, med undantag av postsparbanken, befintliga ordinarie kvinnliga biträdesbefattningarna m. m., med däri genom kungörelse den 9 juli 1920 (nr 583) gjorda ändringar; samt

5:o) för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till tjänstemän och betjante vid länsstyrelserna,

nu för år kronor 1,452,700,
med ett belopp av » 729,550.

3. Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har [125.]
1916 års riksdag beviljat ett från och med år 1917 i riksstaten uppfört ordinarie förslagsanslag, högst, 12,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen i statsrådsprotokollet över civilärenden den 14 januari 1916 angivna grunder användas till anlitande vid länsstyrelserna av sakkunniga för att biträda vid utredningar m. m. Sakkunniga
till biträde vid
utredningar
m. m.
(Ordinarie
anslag.)

I sin skrivelse i ämnet framhöll riksdagen, bland annat, att, då förhållandena i de olika länen i avseende å behovet av anslag för ifrågavarande ändamål torde vara synnerligen olikartade, särskild uppmärksamhet vid fördelningen av anslaget borde ägnas däråt, att andel

[125.] i detsamma icke erhöles i vidare mån än vad av omständigheterna kunde anses oundgängligen påkallat.

Genom brev den 30 juni 1916 verkställde Kungl. Maj:t fördelning av anslaget i fråga, därvid av detsamma från och med 1917 tills vidare till de särskilda länsstyrelsernas förfogande ställdes årliga belopp, minst 300, högst 800 kronor för varje länsstyrelse. I samband därmed meddelades närmare bestämmelser i fråga om anslagets användning.

Av anslaget har utbetalats, med avdrag av särskilda uppbördsmedel för anslaget:

år 1917.....	kronor 3,915
» 1918.....	» 3,917
» 1919.....	» 5,062
» 1920.....	» 5,141.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den ringa belastning av anslaget, som sålunda hittills ägt rum, torde anslaget för framtiden kunna ej obetydligt reduceras, förslagsvis till hälften eller 6,000 kronor för år räknat. En ytterligare nedsättning torde icke vara tillräddig, då de till de särskilda länsstyrelserna utgående beloppen i så fall skulle bli alla för små för att vid förefallande behov tjäna sitt syfte. En jämkning av de olika beloppen måste givetvis, även vid bifall till mitt förslag, äga rum, därvid det torde vara Kungl. Maj:t obetaget att från delaktighet i anslaget utesluta de länsstyrelser, som icke visat sig vara i behov därav.

Vid nu anförda förhållanden torde anslaget för första halvåret 1923 böra upptagas till 3,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget, högst, till *sakkunniga till*
biträde vid utredningar m. m.,

nu för år kronor 12,000,
med ett belopp av » 3,000.

4. Arvoden åt extra länsnotarier m. m.

[126.] Under återopande av vad jag anført under punkten 124 här ovan får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie reservationsanslaget till *arvoden åt extra läns-*
notarier m. m.,

nu för år kronor 383,000,
med ett belopp av » 165,000.

Arvoden
åt extra läns-
notarier
m. m.
(Ordinarie
anslag.)

5. Fögderiförvaltningarna.

I den till 1917 års riksdag avlåtna propositionen nr 211, angående omorganisation av fögderiförvaltningen och lönereglering för tjänstemännen därstädes m. m., framlade Kungl. Maj:t en plan till indelning av riket i landsfiskalsdistrikt. Denna plan var upprättad på grundvalen av förslag, som uppgjorts av länsstyrelserna efter ortsbefolkningens och fögderitjänstemännens hörande samt innebar en sänkning av antalet landsfiskals(länsmans-)distrikt från 516 till 489.

[127.]

Fögderiför-
valtningarna.
(Ordinarie
anslag.)

I sin skrivelse nr 216, i anledning av nyssberörda proposition jämte i ämnet väckta motioner, anförde riksdagen, att beträffande planen till indelning av riket i landsfiskalsdistrikt inom riksdagen väckts flera motioner, innebärande yrkanden om dels ytterligare inskränkning av distriktens antal, dels jämkning av vissa distrikt och dels oförändrat bibehållande av vissa dåvarande distrikt, som enligt planen skulle sammanslås med andra distrikt. Vid övervägande av vad sålunda och i övrigt under frågans behandling inom riksdagen förekommit hade riksdagen ansett sig icke kunna då vidtaga någon ändring av den framlagda indelningsplanen, vilken nära anslöte sig till länsstyrelsernas, efter vederbörandes hörande, avgivna förslag. Landsfiskalernas enligt den av riksdagen beslutade organisationen i viss mån förändrade tjänsteställning syntes därjämte för det dåvarande böra bjuda till en viss försiktighet med avseende å ytterligare reduktion av antalet tjänster. Emellertid syntes det ingalunda uteslutet, att det, sedan någon erfarenhet vunnits, huru den nya organisationen fungerade, skulle befinnas vara möjligt att än ytterligare inskränka nämnda antal. Riksdagen hade nämligen icke kunnat undgå finna, att ifrågavarande distriktsindelning, sådan den framlagts, fortfarande företedde ojämnheter, som genom mindre distrikts sammanslagning med eller uppdelning på angränsande distrikt måhända skulle kunna avhjälpas. Då riksdagen därjämte ansåge, att en minskning av antalet länsmanstjänster vore av statsfinansiella skäl önskelig, hade riksdagen funnit sig böra anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida och i vad mån en sådan minskning utan olägenhet kunde efter hand genomföras, samt att, därest utredningen därtill föranledde, inkomma till riksdagen med förslag i ämnet.

Inskränkning
av antalet
landsfiskals-
distrikt.

Genom särskilda brev den 14 juni och den 7 september 1917 fastställde Kungl. Maj:t dels ny avlöningsstat för landsstaten utom beträffande landshövdingarna, upptagande bland annat 489 landsfiskalstjänster,

[127.] dels ock indelning av riket i landsfiskalsdistrikt i överensstämmelse med den i förberörda proposition framlagda planen.

Sedan numera så pass lång tid förflutit, att erfarenhet rörande verkningarna av nyssnämnda distriktsindelning kunde hava vunnits, beslöt Kungl. Maj:t den 7 juli 1921 att genom cirkulär anmoda länsstyrelserna i samtliga län att verkställa utredning, huruvida och i vad mån en minskning av antalet landsfiskalsdistrikt utan olägenhet kunde efter hand genomföras inom länet, samt till Kungl. Maj:t inkomma med berörda utredning samt det förslag, som kunde finnas därav påkallat.

Från samtliga länsstyrelser hava sedermera de sålunda begärda utredningarna inkommit. Av dessa utredningar framgår, att flertalet länsstyrelser icke för närvarande kunna förorda en reducering av antalet landsfiskalsdistrikt inom sina län. Såsom huvudskäl härför anföres den stora arbetsbördan, som genom den nya omorganisationen av fögderiförvaltningen ålagts landsfiskalerna. Särskilt betonas härvid det betungande och tidskrävande nya redogörelseväsendet och indrivningen av böter samt krono- och kommunalutskylder, som hindrade landsfiskalerna från att ägna tillräcklig tid åt sin polis- och åklagarverksamhet. I sammanhang härmed hava föreslagits vissa åtgärder, avseende att lätta landsfiskalernas arbetsbördan och därigenom skapa bättre förutsättningar för en minskning av antalet landsfiskalsdistrikt, såsom omorganisation av polisväsendet på landsbygden, däri inbegripet fjärdingsmannainstitutionen, befrielse för landsfiskalerna från att hålla de årliga vägsynerna samt anställande av statsavlönade biträden.

Endast två länsstyrelser, nämligen Hallands och Älvsborgs, anse sig redan under nuvarande förhållanden kunna förorda en minskning av antalet landsfiskalsdistrikt inom vederbörande län, den sistnämnda länsstyrelsen dock icke utan tvekan med hänsyn till polisbevakningens utövande. Länsstyrelsen i Hallands län ifrågasätter sålunda sammanslagning av två distrikt, Viske och Fjärås, till ett. Länsstyrelsen i Älvsborgs län föreslår, att av fyra distrikt sammanslagning sker till två på det sätt, att Bolstads och Frändefors distrikt förenas till ett distrikt samt Högsäters och Färgelanda distrikt till ett. Samtliga distrikt äro emellertid, enligt vad från de två länsstyrelserna upplysts, nu besatta med ordinarie innehavare, varför någon åtgärd i antytt syfte ej torde kunna omedelbart vidtagas.

Genom särskilda brev den 9 december 1921 till länsstyrelserna i Hallands och Älvsborgs län har Kungl. Maj:t föreskrivit, att vid inträffande vakans å någon av ovanberörda landsfiskalsbefattningar den lediga befattningen icke må med ordinarie innehavare besättas, utan att

länsstyrelsen skall, med anmälan om ledigblivandet, till Kungl. Maj:t [127.] inkomma med det förslag till inskränkning av det nuvarande antalet landsfiskalsdistrikt inom länet och i sammanhang därmed erforderliga åtgärder, som må finnas påkallat.

Emellertid har från länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län påpekats, att, sedan Kungl. Maj:t den 19 augusti 1921 beslutat, att Örgryte kommun skulle från och med ingången av år 1922 införlivas med Göteborgs stad, Örgryte landsfiskalsdistrikt, som endast omfattade Örgryte socken, komma att försvinna. I samband härmed har meddelats, att landsfiskalstjänsten i berörda distrikt icke vore besatt med ordinarie innehavare. Örgryte landsfiskalsdistrikt.

Vid nyss antydda förhållande behöver givetvis den för landsfiskalstjänsten i Örgryte distrikt enligt gällande avlöningsstat avsedda avlöningen icke vidare för sitt ändamål disponeras. I följd härav skulle anslaget till fögderiförvaltningarna, som i 1922 års riksstat är upptaget till 2,358,531 kronor, kunna minskas med ett belopp, motsvarande nämnda avlöning.

Emellertid föreligger från länsstyrelsen i Stockholms län en framställning om uppdelning av Sollentuna landsfiskalsdistrikt uti två distrikt, vilken framställning sålunda, därest den vinner beaktande, skulle kräva ett bibehållande av det nuvarande å staten uppförda antalet landsfiskalstjänster. Sollentuna landsfiskalsdistrikt.

Inledningsvis ber jag få erinra därom, att Sollentuna landsfiskalsdistrikt vid den genom förberörda brev den 7 september 1917 beslutade indelningen av riket i landsfiskalsdistrikt erhöll samma omfattning som Sollentuna härads länsmansdistrikt. Detta länsmansdistrikt omfattade Spånga och Järfälla socknar, Sundbybergs köping samt Eds och Sollentuna socknar.

Enligt vad årsbok för Sveriges kommuner 1920 utvisar, hade nyssnämnda socknar och köping den 1 januari 1920 följande areal, i hektar räknad, och folkmängd:

	Areal.	Folkmängd.
Spånga socken	5,158	9,334
Järfälla »	4,777	1,510
Sundbybergs köping	152	6,701
Eds socken	4,350	922
Sollentuna »	5,310	3,633
Summa	19,747	22,100

[127.] Länsstyrelsens den 31 maj 1920 dagtecknade framställning i ärendet hänför sig närmast till en av nuvarande landsfiskalen V. Forsselius gjord utredning. I denna utredning — vilkens riktighet vitsordats av landsfogden i avgivet utlåtande — lämnas följande uppgifter till belysning av distriktets nuvarande förhållanden:

In- och utflyttningar under år 1919 motsvarade 27 procent av folkmängden. Inom distriktet funnes 5 municipalsamhällen och 7 andra tätt bebyggda samhällen, 39 fabriker och 11 järnvägsstationer. Antalet bebyggda lägenheter i dessa samhällen uppginge till omkring 2,200 st. och antalet obebyggda tomter utgjorde ännu flera, varjämte styckning av smålägenheter oavbrutet påginge. Skatterestantiernas storlek hade flerdubblats under senaste tio år, och utsöknings- och andra ärenden hade nått en betydande omfattning. Landsfiskalens kassajournal för år 1919 upptog i 2,030 poster 269,036 kronor influtna medel, varav å kronorestlängderna 92,403 kronor. Antalet restförda personer i 1917 års kronorestlängder, som inom olika distrikt i riket i medeltal kunde beräknas i distrikt med intill 8,000 personer till 509 och i distrikt med mellan 8,000 och 11,000 personer till 958, hade i Sollentuna distrikt uppgått till 5,029.

Såsom orsak till att göromålen inom Sollentuna landsfiskalsdistrikt nått en sådan omfattning, uppgiver landsfiskalen folkmängden inom distriktet. I än större mån anser dock landsfiskalen ifrågavarande förhållande vara beroende därpå, att stora delar av distriktet under årens lopp förändrats från landsbygd till stadsliknande samhällen med synnerligen rörlig befolkning, huvudsakligen bestående av industriarbetare och hantverkare. För sin del anser landsfiskalen, att göromålen inom distriktet numera nått den omfattningen, att allvarliga olägenheter föreläge för arbetets utförande på ett tillfredsställande sätt. Utredningen utmynnar därför i en hemställan om uppdelning av Sollentuna landsfiskalsdistrikt i två distrikt, därav det ena, under benämningen Sollentuna södra landsfiskalsdistrikt, skulle omfatta Spånga socken och Sundbybergs köping och det andra, benämnt Sollentuna norra landsfiskalsdistrikt, skulle omfatta Sollentuna, Eds och Järfälla socknar.

Landsfiskalens framställning har livligt tillstyrkts av förutvarande kronofogden i Svartsjö fögderi samt av landsfogden i länet. Den sistnämnde har endast en detaljanmärkning att göra, nämligen i fråga om benämningen av de två nya landsfiskalsdistrikten. Landsfogden vill nämligen utbyta de ifrågasatta namnen Sollentuna södra och Sollentuna norra landsfiskalsdistrikt mot Spånga och Sollentuna landsfiskalsdistrikt, då sistnämnda benämningar synas landsfogden bättre överensstämma med vad som iakttagits vid val av benämningar å landsfiskalsdistrikten i riket enligt förenämnda brev den 7 september 1917.

Länsstyrelsen anser landsfiskalens utredning i ämnet till fullo ådagalägga behovet av den föreslagna uppdelningen av Sollentuna landsfiskalsdistrikt. Beträffande omfattningen av de nya distrikten finner länsstyrelsen visserligen den invändningen kunna göras, att det ena distriktet, nämligen det, som skulle komma att bestå av Spånga socken och Sundbybergs köping, komme att innehålla ett betydligt större invånarantal än det andra distriktet, men då Sundbybergs köping icke gränsade till någon annan socken inom nuvarande Sollentuna distrikt än Spånga, kunde, om man ville erhålla ett sammanhängande område för vartdera av de nybildade distrikten, en annan uppdelning än den föreslagna icke ifrågasättas. Någon, om också icke synnerligen betydande, utjämning av disproportionen ifråga om invånarantal erhöles dels av den betydligt större arealen av det utav Sollentuna, Ed och Järfälla bestående distriktet och dels därav, att inom Sundbybergs köping landsfiskalen vore befriad från åklagar- och polisgöromålen. Beträffande benämningen å de två ifrågasatta landsfiskalsdistrikten ansluter sig länsstyrelsen till landsfogdens ovanberörda förslag härutinnan. [127.]

Kammarkollegium och statskontoret hava i avgivna utlåtanden i huvudsak instämt uti vad länsstyrelsen anfört och hemställt. Endast beträffande frågan om ordnandet av landsfiskalen Forsselius' avlöningsförmåner hava ett par erinringar framställts.

Avkomsten av länsmansbostället $\frac{3}{8}$ mantal Ursvik nr 5 i Spånga socken har i länsstaten, med tillämpning av ett kammarkollegii beslut i ämnet, uppskattats till 320 kronor, och har på grund därav till landsfiskal Forsselius, såsom innehavare av berörda boställe, hitintills av länsstyrelsen utbetalts i kontant lön ett belopp av 1,680 kronor, motsvarande skillnaden mellan lön till landsfiskal utan boställe, 2,000 kronor, och nyssnämnda uppskattningsvärde å bostället, 320 kronor. I sitt utlåtande påpekar nu kammarkollegium, att Kungl. Maj:t genom brev den 26 april 1912 förklarar, att ifrågavarande länsmansboställe skulle i befintligt skick vara till kronan indraget från och med den 14 mars 1912 samt omedelbart överlämnas till lantförsvaret för att tilläggas det s. k. Järvafältet mot gottgörelse till boställshavaren, länsmannen Forsselius, bland annat för minskad arrendeinkomst med 1,076 kronor årligen under hans återstående tjänstetid såsom länsman i Sollentuna härad, att utbetalas av de för fastigheter tillhörande Järvafältet inflytande arrendemedel. Vid sådant förhållande anser kollegium staten böra undergå härav påkallad ändring. I sammanhang härmed finner kollegium det även böra komma under övervägande, huru förhållas skall med ovannämnda sär-

[127.] skilda gottgörelse till Forsselius, en fråga, varom kollegium dock anser sig icke hava att yttra sig.

I infortrat utlåtande har länsstyrelsen uttalat sig för att det ovan angivna, hittills av länsstyrelsen tillämpade förfaringssättet i fråga om utbetalandet av kontant lön till Forsselius borde bibehållas, därest denne komme att innehava tjänst såsom landsfiskal i ettdera av de uppdelade distrikten. Härjämte har länsstyrelsen ansett honom under berörda förutsättning böra åtnjuta den honom genom förenämnda brev tillförsäkrade gottgörelsen av 1,076 kronor årligen för mistad arrendeinkomst av bostället.

Statskontoret finner det, då bostället faktiskt indragits, vara oegentligt, att Forsselius uppbär lön, minskad med uppskattade årsvärdet, 320 kronor, av ett boställe, som han icke längre innehar. Statskontoret föreslår därför, att Forsselius skall erhålla den lön, 2,000 kronor, som är bestämd för landsfiskal utan boställe. För sådan händelse anser statskontoret den nu utgående gottgörelsen å 1,076 kronor för år för minskad arrendeinkomst böra nedsättas i motsvarande grad eller till 756 kronor för år. Ehuru en dylik förändring skulle bli för Forsselius i huvudsak fördelaktig därigenom att dyrtidstillägg komme att utgå å den oavkortade lönen, borde emellertid, enligt statskontorets uppfattning, då gottgörelsen grundade sig å ett enligt bemyndigande i brevet den 26 april 1912 av arméförvaltningen med Forsselius träffat avtal, dennes medgivande inhämtas, innan framställning gjordes till riksdagen om landsfiskalslörens uppförande å stat med oavkortat belopp.

Landsfiskal Forsselius har i sedermera infortrat yttrande förklarat sig villig att godtaga statskontorets nyssberörda förslag, vilket länsstyrelsen vid överlämnande av yttrandet förklarat sig numera tillstyrka.

Departements-
chefen.

För den ifrågasatta uppdelningen av Sollentuna landsfiskalsdistrikt i två distrikt finner jag övertygande skäl vara förebragta. Jag anser alltså, lika med de i ärendet hörda myndigheterna, att nämnda landsfiskalsdistrikt bör uppdelas i två distrikt, omfattande det ena Spånga socken och Sundbybergs köping samt det andra Sollentuna, Eds och Järfälla socknar. Denna åtgärd synes mig dock icke lämpligen kunna äga rum förr än vid ingången av år 1923.

Angående benämningen å de nya distrikten ansluter jag mig till landsfogdens förslag.

I fråga om den kontanta avlöningen till landsfiskalen Forsselius samt storleken av gottgörelsen för mistad arrendeinkomst till denne såsom blivande innehavare av ett av de nya distrikten biträder jag

statskontorets, av Forsselius godtagna förslag. Skäligt är, att Forsselius, på sätt ock från länsstyrelsens sida förutsatts, vid uppdelningen av hans nuvarande distrikt erhåller rätt att välja, i vilket av de nya distrikten, han önskar vara landsfiskal. [127.]

För genomförande i övrigt av den blivande uppdelningen av Sol-lentuna nuvarande landsfiskalsdistrikt torde Kungl. Maj:t i sinom tid böra meddela erforderliga föreskrifter, överensstämmande i tillämpliga delar med föreskrifterna i cirkuläret den 14 december 1917 angående ordnandet av övergången från den dåvarande till den beslutade nya organisationen av fögderiförvaltningen.

Därest riksdagen icke för sin del framställer någon erinran mot den nu föreslagna ändringen av den gällande indelningen av riket i landsfiskalsdistrikt eller mot övriga i samband därmed framställda förslag, skulle alltså anslaget till fögderiförvaltningarna tillsvidare bibehållas vid det nuvarande beloppet, 2,358,531 kronor, för år räknat.

För första halvåret 1923 torde vid sådant förhållande anslaget ifråga böra upptagas till hälften av sistnämnda belopp, eller, i jämnt krontal räknat, 1,179,266 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
det *ordinarie* anslaget till *fögderiförvaltningarna*,
nu för år kronor 2,358,531,
med ett belopp av » 1,179,266.

6. Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna.

Från och med år 1921 är i riksstaten under femte huvudtiteln uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 25,000 kronor till vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna. [128.]

Från anslaget utgå dels fyllnadsarvoden till vikarier för landsfiskaler och häradsskrivare under ledighet för sjukdom samt vid vakans, dels ock ersättning åt vikarier för landsfogdar under semester, allt enligt av riksdagen prövade grunder.

Beträffande storleken av anslaget framhölls uti statskontorets i 1920 års statsverksproposition (sid. 268) intagna yttrande i ämnet, att densamma till en början vore svår att beräkna, men att anslaget knappast borde upptagas till lägre belopp än 25,000 kronor. Enligt vad riksräkenskapsverkets belastningstabell för första halvåret 1921 utvisar, hava utgifterna från ifrågavarande anslag under sistberörda tid uppgått till

Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltningarna.
(Ordinarie anslag.)

[128.] 26,433 kronor eller till något mera än hela det beräknade årsbeloppet. Även med den ringa erfarenhet i fråga om anslagets belastning, som ännu föreligger, torde man kunna fastslå, att anslaget från början blivit för lågt beräknat. Jag anser, att anslaget nu bör beräknas till något högre belopp för år, förslagsvis till 40,000 kronor. För första halvåret 1923 skulle då anslaget upptagas till halva beloppet eller 20,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till *vikariatsersättningar vid*
fögderiförvaltningarna,
 nu för år kronor 25,000,
 med ett belopp av » 20,000.

7. Övergångsstat.

[129.] Under punkten 124 här ovan har jag framhållit, att anslaget till
Övergångs-
stat.
 (Ordinarie
 anslag.) övergångsstat för landsstaten icke på grund av lanträntmästarens i Värmlands län avgång torde böra nedsättas från och med år 1923. Samtidigt antydde jag emellertid, att anslaget av andra anledningar borde undergå förändring. Jag torde nu få behandla sistnämnda spörsmål.

Å övergångsstaten uppförd landsfiskal åtnjuter en avlöning av 3,300 kronor, därav 2,000 kronor utgöra lön, 1,000 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor förvaltningsbidrag.

Anslaget till övergångsstat för landsstaten är i 1922 års riksstat upptaget till 36,400 kronor. Sedan en å övergångsstaten uppförd landsfiskal avgått, skulle anslaget till nämnda stat kunna minskas med 3,300 kronor. Emellertid torde av annan anledning nedsättning icke böra ske med hela detta belopp.

I samband med omorganisationen av fögderiförvaltningen uppfördes ett antal landsfiskaler å övergångsstat och erhöilo samma avlöningsförmåner — de här ovan angivna — som de å den ordinarie avlöningsstaten för landsstaten upptagna landsfiskalerna. Härutinnan har sedermera en förändring inträtt. I anledning av i ämnet väckta motioner beslutade nämligen 1920 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 5 punkt 97), att landsfiskalernas förvaltningsbidrag skulle från och med år 1921 utgå med ett från 300 kronor till 500 kronor förhöjt belopp. Därvid torde emellertid riksdagen endast hava haft de å landsstatens ordinarie stat uppförda landsfiskalerna i åtanke, enär riksdagen höjde det ordi-

narie anslaget till fögderiförvaltningarna med erforderligt belopp, men lämnade anslaget till övergångsstaten orubbat. [129.]

I skrivelse den 16 mars 1921 har statskontoret framhållit, att de å övergångsstat uppförda landsfiskalerna — till antalet två — icke borde försättas i sämre ställning än landsfiskalerna å landsstatens ordinarie avlöningsstat. Enär anslaget till övergångsstat redan blivit av 1921 års riksdag fastställt för år 1922, syntes statskontoret den ökning av anslaget med 400 kronor, som för sådant syfte bleve erforderlig, icke kunna ske förrän efter beslut av 1922 års riksdag. Emellertid ansåge statskontoret, att av förefintlig odisponerad del av anslaget till övergångsstat kunde för nu ifrågavarande ändamål anvisas 400 kronor för vartdera av åren 1921 och 1922. I fråga om förhöjning av statsbidraget från och med år 1923 förordade statskontoret framställning till 1922 års riksdag.

I anledning härav medgav Kungl. Maj:t genom brev den 18 november 1921, att av den odisponerade delen av anslaget till övergångsstat för landsstaten finge för vartdera av åren 1921 och 1922 användas 400 kronor för utbetalande av från 300 till 500 kronor förhöjda förvaltningsbidrag till två landsfiskaler å övergångsstaten.

Därjämte förklarade sig Kungl. Maj:t vilja framdeles meddela beslut angående beloppet av ifrågavarande förvaltningsbidrag för tiden efter utgången av år 1922.

Då det givetvis måste anses vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att landsfiskalerna å övergångsstat — såsom vid tiden för deras uppförande å nämnda stat förutsattes — i avlöningshänseende fullt likställas med övriga landsfiskaler, torde övergångsstaten böra ändras i sådant syfte. Till följd härav skulle nu ifrågavarande anslag behöva höjas med 400 kronor. Då emellertid anslaget av ovan angiven anledning kan sänkas med 3,300 kronor, bör den slutliga reduceringen stanna vid 2,900 kronor och anslaget beräknas till 33,500 kronor för år. För första halvåret 1923 torde anslaget alltså böra upptagas till 16,750 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva sådan ändring i övergångsstaten för landsstaten, att därå uppförd landsfiskal må från och med år 1923 åtnjuta förvaltningsbidrag med 500 kronor,

dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det ordinarie anslaget till övergångsstat för landsstaten, nu för år kronor 36,400,
med ett belopp av » 16,750.

8. Ortstillägg till vissa tjänstemän och betjante vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län.

[130.] För vart och ett av åren 1921 och 1922 har på extra stat anvisats ett förslagsanslag, högst, 3,750 kronor för beredande av ortstillägg till vissa tjänstemän och betjante vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län. De skäl för beredande av ortstillägg till ovannämnda tjänstemän och betjante, som av vederbörande departementschef anfördes vid hemställan första gången om anslag för berörda ändamål (se prop. nr 280 till 1920 års riksdag), torde alltjämt äga giltighet. Anslag för samma ändamål synes mig därför böra äskas för första halvåret 1923 till hälften av nuvarande årsbeloppet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, för beredande för tiden 1 januari—30 juni 1923 av *ortstillägg till vissa tjänstemän och betjante vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län*, på extra stat för samma tid anvisa ett förslagsanslag, högst, kronor 1,875.

9. Polisväsendet på landsbygden m. m.

[131.] Riksdagen har under en följd av år beviljat förslagsanslag å extra stat till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet. För år 1918 förhöjdes anslaget ifråga till 500,000 kronor, med vilket belopp detsamma utgick jämväl för år 1919. Ytterligare höjningar hava där- efter ägt rum för år 1920 med 100,000 kronor till 600,000 kronor och för år 1921 med 200,000 kronor till 800,000 kronor. För år 1922 har äskats och beviljats anslag till sistnämnda belopp.

Av nämnda anslag hava utbetalats, med avdrag av särskilda upp- börsmedel för anslaget:

år 1915	484,476 kronor
» 1916	515,024 »
» 1917	546,836 »
» 1918	627,888 »
» 1919	1,091,149 »
» 1920	1,563,487 »
» 1921 $\frac{1}{1} - \frac{30}{6}$	703,261 »

Alltsedan år 1918 hava på grund av de stegrade levnadskostnaderna åtgärder från Kungl. Maj:ts sida måst vidtagas för ett mera allmänt

beredande av dyrtidstillägg å avlöningen till polispersonalen å landsbygden, i den mån densamma uteslutande eller till huvudsaklig del varit upptagen av sin polistjänstgöring. För de normer, som härvidlag tillämpats, har föredragande departementschefen vid ärendets anmälan till statsverkspropositionen år 1920 lämnat en detaljerad redogörelse, till vilken jag för korthetens skull tillåter mig hänvisa, och vill jag här endast nämna, att dyrtidstillägg i regel beräknats endast å den del av de kontanta avlöningsförmånerna, som utgått av statsmedel, och med högst samma belopp som de för statstjänstemän vid oreglerade verk under motsvarande tid bestämda.

[131.]

Behovet av dyrtidstillägg för ifrågavarande polispersonal förefinnes alltjämt, och hittills gällande grunder för tilläggets utgående torde allt fortfarande i huvudsak böra vinna tillämpning. Vad angår det erforderliga förslagsanslagets belopp, måste den minskning av statstjänarnas dyrtidstillägg, som redan inträtt och för framtiden kan beräknas, följas av nedsatta krav på förevarande anslag. Trots detta lär det, i betraktande av belastningssiffrorna för år 1920 och förra hälften av 1921, icke vara tillrådligt, att vid beräkningen av anslagsbehovet stanna vid nuvarande anslagsbeloppet för år, 800,000 kronor. För min del är jag böjd för att föreslå ett belopp av 900,000 kronor för år räknat eller 450,000 kronor för nu ifrågavarande budgettermin. Att jag stannar vid en, i förhållande till belastningssiffrorna, så relativt låg höjning av årsbeloppet har, utom den väntade minskningen av utgifterna för dyrtidstillägg, även en annan grund. Genom beslut den 28 januari 1921 har chefen för socialdepartementet, jämlikt samma dag erhållet bemyndigande, uppdragit åt en sakkunnig att inom nämnda departement biträda med utredning angående ordnandet av polisväsendet i riket, i vilken utredning frågan om statens bidrag till kostnaden för polisväsendet på landsbygden ingår såsom ett led. Under pågående utredning synes anslaget ej böra höjas mera än omständigheterna oundgängligen påkalla.

Anslaget har hittills av riksdagen ställts till Kungl. Maj:ts disposition att användas huvudsakligen under de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 21 februari 1908 angivna villkor för åtnjutande av bidrag från anslaget. Därvid har riksdagen tillika medgivit *dels* att av anslaget erforderligt belopp finge användas till åtgärder i särskilda fall för grövre brotts upptäckande och misstänkta personers efterspanande och gripande, *dels ock* att Kungl. Maj:t finge av anslaget använda lämpligt belopp till årsarvode åt den polistjänsteman, som förordnades att inom vederbörande departement biträda ej mindre vid förande av register över den polisstyrka, som kunde komma att ur vissa städers poliskårer

[131.] ställas till länsstyrelsernas förfogande för beredande av polisskydd vid oroligheter å rikets landsbygd, än ock vid beredning inom departementet av frågor om samma polisstyrkas användning i förekommande fall.

Ifrågavarande villkor och medgivanden torde alltjämt böra fästas vid anslagets beviljande.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till *avlönning och underhåll av särskild polisstyrka på landet*, där sådan kan av förhållandena påkallas, anvisa, att användas i huvudsak efter hittills gällande grunder, ett förslagsanslag av kronor 450,000.

10. Ersättning åt lappfogdar m. m.

[132.] Alltsedan år 1891 har riksdagen anvisat anslag å *extra* stat till *Ersättning åt lappfogdar m. m.* ersättning åt juridiskt biträde åt de svenska lapparna i Norge samt till lappfogdar och lappförmän m. m. För år 1922 utgår anslaget med 43,550 kronor.

(Extra anslag.) För första halvåret 1923 torde anslag för ifrågavarande ändamål böra äskas med hälften av sist angivna belopp eller således med 21,775 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 till *ersättning åt lappfogdar m. m.* bevilja ett reservationsanslag av kronor 21,775.

F. Diverse.

1. Främjande av bostadsproduktionen.

[133.] Riksdagen har under de senare åren på flera sätt lämnat ekonomiskt stöd dels till direkt främjande av bostadsproduktionen och dels till vissa därmed nära sammanhängande ändamål.

Främjande av bostadsproduktionen. Beträffande de direkta statsåtgärderna till främjande av bostadsproduktionen må erinras, att riksdagen år 1920 anvisade tvenne reservationsanslag, det ena å tilläggsstat för år 1920 om 4,000,000 kronor och det andra å *extra* stat för år 1921 om 6,500,000 kronor att utgå

[133.]

till vissa byggnadsföretag såsom statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet. År 1921 anvisade riksdagen för samma ändamål å extra stat för år 1922 ett reservationsanslag om 1,500,000 kronor. Av dessa anslag är det för år 1920 helt förbrukat. Av 1921 års anslag hava tills vidare endast 4,500,000 kronor blivit fördelade, och 1922 års anslag är ännu odisponerat. Då samtliga dessa tre anslag skola täckas genom medel, härflytande från den av 1920 års riksdag beslutade byggnadsskatten, som skall påföras under åren 1921 och 1922, och då vidare denna skatt, såvitt nu kan beräknas, synes komma att inbringa endast cirka 10,500,000 kronor, torde det belopp av nämnda anslag, vilket ännu ej disponerats, kunna anslås till cirka 2,000,000 kronor.

Vidare medgav riksdagen år 1920, att för inrättande av en särskild fond, benämnd statens bostadslånefond, ur vilken Kungl. Maj:t ägde att bevilja kommuner m. fl. lån till visst bostadsbyggande, finge såsom lån ur statsverkets fond av rusdrycksmedel för vartdera av åren 1920 och 1921 disponeras 15,000,000 kronor. Dessa lånemedel om sammanlagt 30,000,000 kronor äro numera disponerade.

De av riksdagen under år 1920 och 1921 anvisade anslag, som indirekt äsyfta bostadsproduktionens främjande, hava avsett att understödja tekniskt-vetenskapliga undersökningar på byggnadsområdet genom ingenjörsvetenskapsakademien, att bereda vissa på bostadsfrågans område verksamma personer stipendier för studier i utlandet m. m. (se riksdagens skrivelse 1921 nr 330).

De alltjämt brydsamma förhållandena på bostadsmarknaden torde påkalla, att staten lämnar ytterligare ekonomiskt stöd för främjande av bostadsproduktionen.

Närmast torde det härvid ifrågakomma att utöka statens bostadslånefond för att dymedelst bereda kommuner och enskilda ytterligare tillfällen till erhållande av *lån för bostadsbyggande*. För detta ändamål synes under år 1922 böra få disponeras ett belopp av 15,000,000 kronor såsom lån ur rusdrycksmedelsfonden.

Nya anslag för beredande av *statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet* åt byggnadsföretagare torde ej behöva ifrågasättas.

Kostnaderna för verksamheten inom *statens byggnadsbyrå* — det administrativa organet för den statliga understödsverksamheten till bostadsproduktionens främjande — hava hittills, med riksdagens medgivande, bestritts ur vederbörande anslag till statsbidrag utan ränte- eller återbetalningsskyldighet. Även för år 1922 hava medel ställts till förfogande ur sagda års anslag för detta ändamål. I betraktande

[133.] av att dylika anslagsmedel, såsom nämnts, alltjämt finnas tillgängliga, lärar någon ändring i detta förfaringsätt ej behöva ifrågakomma, såvitt angår täckande av kostnaderna för byråns verksamhet under första halvåret 1923. Särskilt anslagsäskande för ifrågavarande ändamål torde sålunda ej behöva upptagas i förevarande förslag till riksstat.

Som nämnt har riksdagen anvisat vissa anslag, som *indirekt åsyfta bostadsproduktionens främjande*. I den mån det befinnes erforderligt, att ytterligare medel för dylika ändamål ställas till förfogande, synas de — på samma sätt som medlen för bestridande av kostnaderna för byggnadsbyråns verksamhet — böra få disponeras ur tillgängliga besparingar å anslagen till statsbidrag utan ränte- eller återbetalnings-skyldighet. Följaktligen lära även dessa ändamål kunna på lämpligt sätt tillgodoses, utan att särskilda anslag härför upptagas i förevarande statsförslag.

Om också, såsom av det nu anförda framgår, hithörande spörsmål icke behöva föranleda äskanden av särskilda anslag vare sig å tilläggsstat för år 1922 eller å extra stat för första halvåret 1923, äro de dock av den beskaffenhet, att de böra underställas riksdagens prövning. Ett förslag till särskild proposition i ämnet är under utarbetande, och hoppas jag kunna inom den allra närmaste tiden framlägga detsamma för Kungl. Maj:t.

Slutligen vill jag omnämna, att jag denna dag i annat sammanhang kommer att upptaga frågan om förslag att tillhandahålla ytterligare lånemedel till *länefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby*.

2. Ålderstillägg.

[134.] Det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg är i 1922 års riksstat upptaget till 450,000 kronor.

(Ordinarie
anslag.)

För första halvåret 1923 torde berörda anslag böra upptagas till hälften av nämnda belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till *ålderstillägg*,
nu för år kronor 450,000,
med ett belopp av » 225,000.

3. Rese- och traktamentspenningar.

Femte huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar är sedan år 1921 bestämt till 800,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, har belastningen av anslaget under första halvåret 1921 uppgått till omkring 368,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[135.]

*Rese- och
traktaments-
penningar.
(Ordinarie
anslag.)*

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till *rese- och traktaments-
penningar*,
nu för år kronor 800,000,
med ett belopp av » 400,000.

4. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Av det ordinarie förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, vilket från och med år 1921 är uppfört med 225,000 kronor, hava redan under första hälften av nämnda år utbetalts ej mindre än omkring 350,000 kronor. Då emellertid en mycket väsentlig del av kommittéerna och de sakkunniga slutfört sitt arbete under år 1921 eller väntas göra detta under år 1922, torde det finnas anledning antaga, att kommittékostnaderna under första halvåret 1923 skola utvisa en högst betydande minskning. Enligt min mening föreligger därför icke nu tillräcklig anledning att föreslå någon höjning av ifrågavarande anslag för år räknat.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[136.]

*Kommittéer
och utred-
ningar genom
sakkunniga.
(Ordinarie
anslag.)*

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till *kommittéer och utredningar
genom sakkunniga*,
nu för år kronor 225,000,
med ett belopp av » 112,500.

5. Extra utgifter.

Det ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter är i 1922 års riksstat upptaget till 40,000 kronor.

Anslagsbehovet för första halvåret 1923 torde böra beräknas till hälften av nuvarande årsbeloppet.

[137.]

*Extra
utgifter.
(Ordinarie
anslag.)*

[137.] Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det
ordinarie reservationsanslaget till *extra utgifter*,
 nu för år kronor 40,000,
 med ett belopp av » 20,000.

6. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

[138.] Utbetalningarna från detta anslag, som från och med år 1921 är
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.
 (Ordinarie anslag.) bestämt till 1,000,000 kronor, hava under första hälften av nämnda år
 utgjort omkring 1,072,000 kronor. Med hänsyn främst till den synnerligen
 betydande nedgången i bränslepriserna, torde emellertid anslaget för
 första halvåret 1923 kunna uppföras med hälften av sitt nuvarande
 årsbelopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga
 det *ordinarie* förslagsanslaget till *skrivmaterialier och expenser, ved m. m.*,
 nu för år kronor 1,000,000,
 med ett belopp av » 500,000.

7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

[139.] Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut
Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.
 (Extra anslag.) denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført i fråga
 om beredande av tillfällig löneförbättring under första halvåret 1923
 för vissa befattningshavare å *ordinarie* stat inom den civila statsför-
 valtningen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avbidan på den proposition i ärendet, som
 kan varda riksdagen förelagd, för beredande av *till-
 fällg löneförbättring för viss personal inom den civila
 statsförvaltningen* på *extra* stat för tiden 1 januari—
 30 juni 1923 under femte huvudtiteln
 såsom förslagsanslag beräkna kronor 458,000.

8. Dyrtidstillägg.

Hänvisande till vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anfört i fråga om beredande åt vissa statens befattningshavare av dyrtidstillägg för första halvåret 1923, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [140.]
*Dyrtids-
tillägg.*
 (Extra anslag.)

att i avvaktan på den proposition, som kan komma att i ämnet avlätas, för bestridande av kostnaderna för *dyrtidstillägg* åt vissa befattningshavare i statens tjänst på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under femte huvudtiteln
 såsom förslagsanslag beräkna..... kronor 4,250,000.

9. Tryckningskostnader.

Det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader är för år 1922 bestämt till 300,086 kronor. Under första halvåret 1921 har från anslaget utanordnats omkring 256,000 kronor. Då emellertid tryckningskostnaderna på grund av sjunkande priser äro stadda i nedgång, torde anslaget för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra uppföras med hälften av nuvarande årsbeloppet, som dock för utjämning av huvudtitelns slutsumma avrundas till 150,742 kronor. [141.]
*Trycknings-
kostnader.*
 (Ordinarie
anslag.)

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget för *bestridande av tryckningskostnader*,
 nu för år kronor 300,000,
 med ett belopp av » 150,742.

Femte huvudtitelns *ordinarie anslag* komma, vid bifall till de av mig framställda förslagen, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 uppgå till kronor 16,728,640.
 Summan av de *extra anslagen* kommer, därest de av mig framställda förslagen vinna bifall, att för samma tid uppgå till » 27,828,360.

Huvudtitelns slutsumma skulle sålunda för tiden

1 januari—30 juni 1923 uppgå till..... kronor 44,557,000.

I vad chefen för socialdepartementet hemställt och föreslagit beträffande anslagen för tiden 1 januari—30 juni 1923 under femte huvudtiteln instämma statsrådets övriga ledamöter; och behagar Hans Maj:t Konungen bifalla, vad sålunda blivit av statsrådet tillstyrkt, samt förordnar tillika, enligt statsrådets hemställan, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid författandet av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov för nämnda tid.

Ur protokollet:

Fritz von Schwerin.

Sammandrag och register

till

Femte huvudtiteln för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			A. Departementet.				
1	1	1	Departementschefen	12,000			
2	1	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	141,950			
3	2	3	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i> , högst.....	2,600			
4	3	4	Upprätthållande av departementets verksam- het, <i>förslagsanslag</i> , högst		6,850		
			Säger för departementet			156,550	6,850
			B. Sociala verk och inrättningar.				
			Riksförsäkringsanstalten:				
5	4	1	Riksförsäkringsanstalten, <i>förslagsanslag</i>	119,250			
6	4	2	Upprätthållande av riksförsäkringsanstal- tens verksamhet, <i>förslagsanslag</i>		693,550		
7	10	3	Kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, <i>för- slagsanslag</i>	37,500			
8	12	4	Riksförsäkringsanstaltens dödsfallsersättnin- gar i anledning av livförsäkring i sam- band med lån ur statens egnahemslåne- fond				
9	12	5	Statens bidrag till fiskares försäkring, <i>för- slagsanslag</i>	—		156,750	693,550
			Försäkringsrådet:				
10	12	6	Försäkringsrådet, <i>förslagsanslag</i>	43,500			
11	13	7	Upprätthållande av försäkringsrådets verk- samhet, <i>förslagsanslag</i>		25,000	43,500	25,000

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			Socialstyrelsen:				
12	13	8	Socialstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	156,000			
13	20	9	Upprätthållande av socialstyrelsens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst		68,500		
14	20	10	Förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister, <i>förslagsanslag</i>		72,000		
15	21	11	Centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister, <i>förslagsanslag</i>		15,000		
16	23	12	Särskilda skiljedomare i arbetstvister, <i>förslagsanslag</i>		7,500		
17	23	13	Den offentliga arbetsförmedlingen i riket, <i>förslagsanslag</i>		200,000		
18	24	14	Medellösa arbetsökandes resor, <i>förslagsanslag</i>		15,000		
19	25	15	Bekämpande av arbetslösheten, <i>förslagsanslag</i> , högst		*5,000,000		
20	25	16	Understöd i vissa fall åt genom tobaksmonopolets införande nödlidande personer, <i>förslagsanslag</i>		70,000		
21	26	17	Internationella föreningen för arbetslöshetens bekämpande				
22	26	18	Mellanfolkliga arbetsamtet i Basel			156,000	5,448,000
			Arbetarskydd:				
23	26	19	Yrkesinspektionen	82,050			
23	26	19	Personligt lönetillägg åt yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren, <i>förslagsanslag</i> , högst		500		
24	27	20	Upprätthållande av yrkesinspektionens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst		30,000		
25	27	21	Bidrag till föreningen för arbetarskydd i Stockholm			82,050	30,500
			Statens tvångsarbetsanstalter:				
26	28	22	Statens tvångsarbetsanstalter, <i>förslagsanslag</i>	278,000			
27	30	23	Övergångsstat, <i>förslagsanslag</i>	7,500		285,500	
			Nykterhetsverksamhet:				
			Alkoholistvård:				
28	30	24	Statens vårdanstalt för alkoholister vid Svartsjö, <i>förslagsanslag</i>	25,000			

* Beräknat anslag.

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
29	30	25	Statens vårdanstalt för alkoholist- lister i Landskrona, <i>förslags- anslag</i>	3,500				
30	31	26	Avlöningar och vikariatsersätt- ningar åt befattningshavare vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholist, <i>förslagsanslag</i> , högst	20,473				
30	31	26	Bidrag till driftkostnaderna i öv- rigt för samma anstalt, <i>förslags- anslag</i>	26,500				
31	45	27	Erkända och enskilda alkoholist- anstalters driftkostnader, <i>för- slagsanslag</i>	40,000				
31	45	27	Farliga alkoholist, handräck- ning, läkarutlåtanden, vittnes- ersättningar m. m., <i>förslags- anslag</i>	3,000				
31	47	27	Anordnande av erkända alkoho- listanstalter					
31	45	27	Sakkunnigt biträde hos social- styrelsen för ärenden rörande alkoholistvården, <i>förslagsanslag</i> , högst	1,800		120,273		
32	52	28	Främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder: Sveriges nykterhetssällskaps representant- församlings upplysningsbyrås verksam- het, <i>förslagsanslag</i> , högst			5,000		125,273
Sjukförsäkring:								
33	54	29	Allmän sjukförsäkring					
34	55	30	Sjukkasveäsendets befrämjande, <i>förslags- anslag</i>		930,000			
35	61	31	Extra statsbidrag för år 1922 åt registre- rade sjukkassor, <i>förslagsanslag</i>			300,000		
36	61	32	Sjukkassor, som meddela moderskapsunder- stöd, <i>förslagsanslag</i>			50,000		
37	62	33	Tillsyn över understödsföreningar, <i>förslags- anslag</i> , högst			3,000	930,000	353,000
Arbetsrådet:								
38	62	34	Kostnader för tillämpningen av lagen om ar- betstidens begränsning m. m., <i>förslagsanslag</i>			60,000		60,000

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			Allmänna pensionsförsäkringen:				
39	66	35	Pensionsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	312,000			
40	68	36	Upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet, <i>förslagsanslag</i>		306,000		
41	71	37	Bestridande av den på staten belöpande kostnad för pensionstillägg och understöd åt de personer, som äro därtill berättigade jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring enligt dess lydelse före lagen den 8 juni 1915, <i>förslagsanslag</i>		10,100,000		
42	74	38	Bidrag till understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,725,000		
43	76	39	Vidtagande av åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet				
44	81	40	Ersättning till postverket för bestyret med pensionsutbetalningar m. m., <i>förslagsanslag</i>		425,000		
45	85	41	Ersättning till postsparbanken för bestyret med pensionsutbetalningar m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		150		
46	85	42	Ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar, <i>förslagsanslag</i>		25,000	312,000	13,581,150
			Fattigvård och barnvård:				
47	86	43	Fattigvården i Stockholm och landsorten	4,782			
48	87	44	Fattigvården i allmänhet, <i>förslagsanslag</i>	600,000			
49	87	45	Svenska fattigvårdsförbundet				
50	88	46	Stipendier för deltagande i Svenska fattigvårdsförbundets kurs för utbildning av föreståndarinnor vid ålderdomshem och barnhem, <i>förslagsanslag</i> , högst		3,000		
51	88	47	Sveriges bidrag till den internationella föreningen för barnskydd, <i>förslagsanslag</i>		2,500		
52	90	48	Statsinspektion av fattigvården, <i>förslagsanslag</i> , högst		24,825		
53	90	49	Bidrag till uppförande eller inrättande av arbetshem, <i>förslagsanslag</i>		40,000		
54	92	50	Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem, <i>förslagsanslag</i>		25,000		
55	92	51	Allmänna barnhuset i Stockholm	42,350			
56	93	52	Frimurarbarnhuset	1,375			
57	93	53	Barnhusen i landsorten	14,190		662,697	95,325

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Diverse sociala ändamål:							
58	94	54	Drottning Sophias skyddshem				
58	94	55	Frälsningsarméns räddningshem				
58	94	56	Göteborgs kvinnohem				
58	94	57	Vita bandets småbrukshem Håkanstorp....				
Säger för sociala verk och inrättningar						2,628,497	20,411,798
C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.							
Medicinalstyrelsen med dithörande stater.							
59	94	1	Medicinalstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	182,550			
60	102	2	Övergångsstat	2,250			
61	102	3	Upprätthållande av medicinalstyrelsens verk- samhet, <i>förslagsanslag</i> , högst		18,350		
62	106	4	Personligt avlöningstillägg till en befattnings- havare hos medicinalstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , högst		650		
Statsmedicinska anstalten:							
63	107	5	Statens bakteriologiska laboratorium	51,145			
64	107	6	Upprätthållande av driften vid statens bak- teriologiska laboratorium, <i>förslagsanslag</i> , högst		50,000		
65	108	7	Statens rättskemiska laboratorium	9,775			
66	109	8	Upprätthållande av driften vid statens rätts- kemiska laboratorium, <i>förslagsanslag</i> , högst		2,600		
67	110	9	Statens farmaceutiska laboratorium, <i>förslags- anslag</i> , högst		10,850		
68	110	10	Förste provinsialläkare och provinsialläkare	780,650			
69	115	11	Skrivbiträde och övriga expenser åt förste provinsialläkare m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		26,200		
70	115	12	Anskaffande av bostäder åt vissa provinsial- läkare, <i>reservationsanslag</i>		50,000		
71	117	13	Provisoriska lönetillägg åt förste provinsial- läkare och provinsialläkare, <i>förslagsanslag</i> , högst		114,000		
72	120	14	Flyttningsbidrag åt vissa provinsialläkare, <i>för- slagsanslag</i>		5,000		
73	121	15	Omedelbart provisoriskt avhjälpande av läkar- bristen, särskilt i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, <i>förslagsanslag</i> , högst		25,000		

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
74	123	16	Resestipendier åt förste provinsialläkare m. fl., <i>reservationsanslag</i>		—			
75	125	17	Avlöning åt civila läkarstipendiater, <i>reserva- tionsanslag</i>		—			
76	125	18	Bidrag till extra provinsialläkares avlönande, <i>förslagsanslag</i>		15,000		1,041,370	302,650
Sjukvårdsanstalterna.								
Sinnessjukvårdsanstalterna:								
77	125	19	Hospital och asyler, <i>för- slagsanslag</i>	*6,157,500				
78	126	20	Övergångsstat, <i>förslags- anslag</i>	*61,260				
79	126	21	Bidrag till befordrings- avgifter för vissa be- fattningshavare vid hospital och asyler, <i>förslagsanslag</i> , högst...		22,500			
80	128	22	Resestipendier åt vid hospital och asyler anställda läkare, <i>reser- vationsanslag</i>	—				
81	128	23	Anstalter för obildbara sinnesslöa, <i>förslagsan- slag</i>	225,000				
82	129	24	Anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka, <i>för- slagsanslag</i>	350,000				
83	130	25	Epileptikeranstalter, <i>förslagsanslag</i>	50,000				
84	130	26	Avlöningar och vikari- atersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sin- nesslöa gossar, <i>för- slagsanslag</i> , högst		6,015			
84	130	26	Bidrag till driftkostna- derna i övrigt vid sta- tens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, <i>förslagsanslag</i>		14,900			

* Beräknat anslag.

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
85	133	27	Avlöningar och vikariatsersättningar m. m. åt befattningshavare vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, <i>förslagsanslag</i> , högst	3,880				
85	133	27	Bidrag till driftkostnaderna i övrigt vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, <i>förslagsanslag</i>	8,450	6,843,760	55,745		
Övriga sjukvårdsanstalter:								
86	133	28	Lasarets underhåll ...	7,887				
87	133	29	Resestipendier åt ordinarie läkare vid läns-lasarett m. fl., <i>reservationsanslag</i>	—				
88	134	30	Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska	17,750				
89	135	31	Uppförande eller inrättande av tuberkulos-sjukvårdsanstalter					
90	145	32	Bidrag för driftkostnaderna vid tuberkulossjukvårdsanstalter, <i>förslagsanslag</i>	1,250,000				
91	146	33	Resebidrag till vissa patienter vid kustsanatorierna, <i>förslagsanslag</i>	7,500				
92	147	34	Resestipendier åt läkare för studier i tuberkulossjukvård, <i>reservationsanslag</i>	—				
93	147	35	De genom medel ur Konung Oscar II:s jubileumsfond inrättade folksanatorierna, <i>förslagsanslag</i> , högst...	300,000				
94	149	36	Statsbidrag till dispensärverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	200,000				
95	150	37	Behandling av medel-lösa lupuspatienter från landsorten, <i>förslagsanslag</i>	25,000				

Punkt.	Sid.	Nr.			Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
					Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
96	151	38	Radiumhemmets poli- klinik, <i>förslagsanslag</i> , högst	7,500				
96	151	38	Radiumhemmets klinik, <i>förslagsanslag</i>	15,500				
97	153	39	Resebidrag till vissa patienter vid radium- hemmet, <i>förslagsanslag</i>	7,500				
98	154	40	Statsbidrag för uppfö- rande, inrättande eller inlösen av epidemi- sjukhus, <i>förslagsanslag</i>	750,000				
99	155	41	Statsbidrag för driften av epidemisjukhus, <i>för- slagsanslag</i>	225,000	1,300,637	1,513,000		
Vanföreväsendet :								
100	155	42	Kliniker vid vanföre- anstalterna i Stock- holm, Göteborg och Hälsingborg, <i>förslags- anslag</i>	79,000				
101	162	43	Polikliniker vid vanföre- anstalterna i Stock- holm, Göteborg och Hälsingborg, <i>förslags- anslag</i>	7,500				
102	163	44	Underhåll av skol- och uppföstringshem för vanföra, <i>förslagsanslag</i>	45,400				
103	163	45	Bidrag till resor för van- föra jämte vårdare, <i>för- slagsanslag</i>	25,000				
104	164	46	De i Stockholm, Göte- borg och Hälsingborg inrättade undervis- ningsanstalterna för vanföra m.m., <i>förslags- anslag</i>	77,500	234,400		8,378,797	1,568,745
Hälsovård i allmänhet.								
105	165	47	Kostnader för allmän hälso- och sjukvård, <i>förslagsanslag</i>		600,000			

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kroner.	Kroner.	Kroner.	Kroner.
106	172	48	Lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader, <i>förslagsanslag</i> ...		25,000		
107	173	49	Anordnande av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor, <i>förslagsanslag</i>		4,000		
107	173	49	Stipendier för sjuksköterskor för genomgående av en statens skola för utbildning av distriktssköterskor, <i>förslagsanslag</i> , högst		10,000		
107	173	49	Statsbidrag till anställning av distriktssköterskor, <i>förslagsanslag</i>		75,000		
108	175	50	Statsbidrag till avlöning åt distriktsbarnmorskor, <i>förslagsanslag</i>		150,000		
109	176	51	Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen	30,532			
110	178	52	Repetitionskurser för barnmorskor, <i>förslagsanslag</i> , högst		7,750		
111	178	53	Ortopediska institutet	4,125			
112	179	54	Skyddskoppypmpningen, <i>förslagsanslag</i>	130,000			
113	180	55	Karantänsanstalten på Känsö, <i>förslagsanslag</i> , högst	8,800			
114	181	56	Personligt lönetillägg åt karantänsläkaren på Känsö G. E. Hjortzberg, <i>förslagsanslag</i> , högst		167		
115	182	57	Bidrag till odling av frön för uppdragande av medicinalväxter m. m.				
116	182	58	Svenska läkarsällskapet	—			
117	183	59	Resestipendier åt civila läkare	—			
118	183	60	Internationella hälsovårdsbyrån i Paris, <i>förslagsanslag</i>	7,000			
119	183	61	Provisoriska åtgärder beträffande sjukvården inom rikets ödemarksområden m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst		36,250	780,457	308,167
			Säger för medicinalstaten samt hälso- och sjukvården			10,200,624	2,179,562

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
			D. Överståthållarämbetet.				
120 185	1	1	Överståthållarämbetet	61,911			
121 185	2	2	Utgivande av »Polisunderrättelser», <i>förslags-</i> <i>anslag</i> , högst		35,000		
122 186	3	3	Centralbyrån för fingeravtryck, <i>förslagsanslag</i>		13,500		
			Säger för överståthållarämbetet			61,911	48,500
			E. Landsstaten.				
123 187	1	1	Landshövdingarna	159,250			
124 187	2	2	Tjänstemän och betjänte vid länsstyrelserna	729,550			
125 193	3	3	Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst	3,000			
126 194	4	4	Extra länsnotarier m. m., <i>reservationsanslag</i> ..	165,000			
127 195	5	5	Fögderiförvaltningarna	1,179,266			
128 201	6	6	Vikariatsersättningar vid fögderiförvaltning- arna, <i>förslagsanslag</i>	20,000			
129 202	7	7	Övergångsstat	16,750			
130 204	8	8	Ortstillägg till vissa tjänstemän och betjänte vid landsstaten i Göteborgs och Bohus län, <i>förslagsanslag</i> , högst		1,875		
131 204	9	9	Särskild polisstyrka på landet, <i>förslagsanslag</i> ..		450,000		
132 206	10	10	Ersättning åt lappfogdar m. m., <i>reservations-</i> <i>anslag</i>		21,775		
			Säger för landsstaten			2,272,816	473,650
			F. Diverse.				
133 206	1	1	Främjande av bostadsproduktionen				
134 208	2	2	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	225,000			
135 209	3	3	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	400,000			
136 209	4	4	Kommittéer och utredningar genom sakkun- niga, <i>förslagsanslag</i>	112,500			
137 209	5	5	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	20,000			
138 210	6	6	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>för-</i> <i>slagsanslag</i>	500,000			

Femte huvudtiteln.

223

Punkt.	Nr.	Sid.		Ordinarie anslag.	Extra anslag.	Ordinarie anslag.	Extra anslag.
				Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
139 210	7		Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>		*458,000		
140 211	8		Dyrtidstillägg, <i>förslagsanslag</i>		*4,250,000		
141 211	9		Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	150,742			
			Säger för diverse			1,408,242	4,708,000
			Summa			16,728,640	27,828,360
			Summa för huvudtiteln kronor			44,557,000: —	

* Beräknat anslag.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anmäler de frågor, som tillhöra regleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, omfattande anslagen till kommunikationsdepartementet, samt anför därvid följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* anslaget till departementschefen,

nu kronor 24,000,
med halva beloppet eller » 12,000.

[1.]
Departements-
chefen.
(Ordinarie
anslag.)

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

[2.]

Departemen-
tets avdelning
av Kungl.
Maj:ts kansli.
(Ordinarie
anslag.)

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli,
nu kronor 187,000,
med halva beloppet eller..... » 93,500.

3. Departementets verksamhet.

[3.]

Departemen-
tets verk-
samhet.
(Extra anslag.)

Det för upprätthållande av departementets verksamhet på extra stat
för år 1922 anvisade förslagsanslaget, högst, 28,420 kronor torde, då
med detsamma endast är avsett att bestridas kostnaden för avlöningar,
böra för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisas med hälften av sitt nu-
varande belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upprätthållande av departementets verk-
samhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923
anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 14,210.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

1. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

[4.]

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.
(Ordinarie
anslag.)

För år 1922 har 1921 års riksdag å riksstaten uppfört dels under
rubriken väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ett ordinarie förslagsanslag
å 169,000 kronor, dels ock ett bestämt ordinarie anslag till väg- och
vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän å 30,000 kronor. Vidare
har riksdagen på extra stat för år 1922 anvisat till förstärkning av
arbetskrafterna hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ett förslagsanslag,
högst, 57,600 kronor och till förstärkning av det ordinarie anslaget
till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän ett förslags-
anslag, högst, 4,500 kronor.

I enlighet med väg- och vattenbyggnadsstyrelsens i skrivelse den
8 september 1921 gjorda hemställan torde ifrågakvarande fyra anslag,

vilka så gott som uteslutande avse avlöningar, böra å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas med hälften av sina nuvarande belopp, därvid emellertid de båda extra anslagen, vilka ej äro att anse som förstärkningsanslag i teknisk bemärkelse, torde böra givas en något ändrad anslagstitel. [4.]

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen,
 nu kronor 169,000,
 med halva beloppet eller » 84,500.

2. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet.

Åberopande vad som anförts under punkten 4 här ovan får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [5.]

att till upprätthållande av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 28,800.
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet.
 (Extra anslag.)

3. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän.

Hänvisande till vad som anförts under punkten 4 här ovan hemställer jag vidare, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [6.]

att upptaga det bestämda *ordinarie* anslaget till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän, nu kronor 30,000,
 med halva beloppet eller » 15,000.
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän.
 (Ordinarie anslag.)

4. Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän.

På grund av vad under samma punkt föreslagits torde Kungl. Maj:t vidare föreslå riksdagen [7.]

att som ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 2,250.
Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän.
 (Extra anslag.)

5. Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.

[8.] Till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren är från och med år 1922 i riksstaten uppfört ett ordinarie reservationsanslag av 3,000 kronor.

Angående stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren.

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet anfört i fråga om uteslutande från övergångsbudgeten av anslag av förevarande art, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren, nu kronor 3,000, utan angivet belopp.

6. Expenser för allmänna arbeten.

[9.] Bland de ordinarie anslagen under väg- och vattenbyggnadsväsen-
Expenser för allmänna arbeten.
 (Ordinarie anslag.)

det har sedan åtskilliga år tillbaka funnits upptaget ett belopp av reservationsanslags natur till expenser för allmänna arbeten. Detta belopp, som sedan år 1906 varit bestämt till 45,000 kronor, har från och med år 1922 i riksstaten uppförts såsom särskilt reservationsanslag.

På sätt i nästlidet års statsverksproposition anmärktes, är förevarande anslag avsett, bland annat, till bestridande av rese- och inspektionskostnader i anledning av den kontroll och därmed sammanhängande undersökningar rörande allmänna arbeten, som det åligger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa genom sina ämbets- och tjänstemän; och hava med hänsyn till beskaffenheten av de utbetalningar, som sålunda bestridas från anslaget, vissa svårigheter förelegat att på förhand bestämma dess belopp.

Då anslaget visat sig otillräckligt för fyllande av det därmed avsedda ändamålet, har riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, såsom tillfällig höjning av anslaget anvisat på tilläggsstat för år 1919 10,000 kronor, på extra stat för vardera av åren 1920 och 1921 35,000 kronor, på tilläggsstat för år 1921 70,000 kronor samt på extra stat för år 1922 50,000 kronor. Då av det på tilläggsstat för år 1921 anvisade beloppet, 70,000 kronor, 40,000 kronor voro avsedda att täcka brist i anslaget för år 1919 samt 15,000 kronor beräknat underskott för vardera av åren 1920 och 1921, hava sålunda, inberäknat det ordinarie

anslaget, för vart och ett av åren 1919—1922 till expenser för allmänna arbeten åtgått eller beräknats åtgå 95,000 kronor. [9.]

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför nu, bland annat, att då räkningar å inspektionskostnaderna till största delen plägade inkomma först i slutet av november månad, styrelsen för närvarande ej kunde avgöra, huruvida de för år 1921 anvisade medlen komme att bli tillräckliga för bestridande av ifrågavarande kostnader under nämnda år. Motsvarande osäkerhet vidlåde beräkningarna för år 1922. Att märka vore därjämte, att området för tjänstemännens i väg- och vattenbyggnadsdistrikten verksamhet utvidgats, i det att jämlikt 70 § i lagen om flottning i allmän flottled den 19 juni 1919 (nr 426) och kungörelsen den 11 juni 1920 (nr 281) med närmare föreskrifter angående utövande av tillsyn å allmän flottled det ålåg dessa tjänstemän att för utövande av teknisk tillsyn å allmänna flottleders underhåll och nyttjande företaga inspektionsresor samt i övrigt efter förordnande av länsstyrelse verkställa inspektioner och undersökningar av dylika flottleder. Enligt inhämtade upplysningar syntes emellertid kostnaderna för dessa inspektioner under år 1921 icke komma att överstiga 5,000 kronor.

Väg och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

Vad anslagsbehovet för år 1923 beträffade, ansåge styrelsen med ledning av erfarenheten från de senaste åren, att expensmedlen, inberäknat det ordinarie anslaget, ej borde sammanlagt beräknas till lägre belopp än 100,000 kronor, varför förstärkningsanslag å tillhoppa 55,000 kronor erfordrades. Då större delen av kostnaderna för inspektioner fölle på senare delen av året, syntes anvisandet för första halvåret 1923 av det ordinarie anslaget bli tillräckligt. Härvid hade dock icke hänsyn tagits till den ökning av expenskostnaderna, som skulle uppkomma vid bifall till en av styrelsen år 1921 gjord framställning om höjning av distriktstjänstemännens arvodestaxa.

Styrelsen hemställer om uppförande å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 av ett ordinarie reservationsanslag av 45,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Den av styrelsen omnämnda framställningen om höjning av distrikts-
tjänstemännens arvodestaxa har ej föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd, vadan höjning av denna anledning ej erfordras av nu förevarande och vissa i det följande avhandlade anslag, som påverkas av taxans bestämmelser. Departements-
chefen.

Med hänsyn till den ökade belastning av expensmedlen, som är att förvänta till följd av de förut berörda bestämmelserna om inspektion å

- [9.] flottleder, synes, på sätt styrelsen föreslagit, anslagsbehovet för år 1923 kunna tillsvidare beräknas till 100,000 kronor eller 5,000 kronor mer än som åtgått eller beräknats åtgå för vart och ett av åren 1919—1922. Då utbetalningarna från ifrågavarande anslag, enligt vad styrelsen meddelat, verkställas i större utsträckning under senare än under förra hälften av året, torde något mindre än hälften av det erforderliga beloppet böra anvisas för tiden 1 januari—30 juni 1923. Under hänvisning i övrigt till vad chefen för finansdepartementet anfört i fråga om önskvärdheten att i möjligaste mån undvika uppförande av förstärkningsanslag å budgeten, ansluter jag mig därför till styrelsens förslag, att det ordinarie anslaget i dess helhet uppföres å halvårsbudgeten.

I enlighet härmed hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till
 expenser för allmänna arbeten,

nu	kronor 45,000,
med oförändrat belopp eller	» 45,000.

7. Vägundersökningar.

- [10.] Det ordinarie reservationsanslaget till vägundersökningar, vilket sedan en följd av år varit upptaget under annan anslagstitel och utgått med 45,000 kronor, höjdes från och med år 1921 till 90,000 kronor samt är från och med innevarande år i riksstaten uppfört såsom särskilt anslag.

Vägundersök-
ningar.
(Ordinarie
anslag.)

Sedan det ordinarie anslaget visat sig otillräckligt för sitt ändamål, har riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:ts framställningar i ämnet, anvisat förstärkningsanslag på extra stat för åren 1918—1922. Detta anslag utgår för vart och ett av åren 1921 och 1922 med 90,000 kronor.

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför nu i ämnet följande:

»Vägundersökningarna hava under senare åren väsentligt ökats dels på grund av den gradvis skeende ökningen i anslag till vägar, dels ock särskilt under år 1921 till följd av att vägarbeten i alldeles särskild grad ansetts lämpade för att minska arbetslösheten.

För att kunna bestämma behovet av vägundersökningsmedel för de närmaste två åren har styrelsen gjort en approximativ beräkning över kostnaden för till den 8 september 1921 av styrelsen utfärdade förordnanden på vägundersökningar beräknade att gäldas av styrelsen före utgången av år 1923. Resultatet av denna undersökning visar, att kostnaden för sådana vägundersökningar kommer att

belöpa sig till omkring 510,000 kronor. Vid 1921 års ingång fanns på vägundersökningsanslaget en behållning av 22,175 kronor 14 öre, och beräknar styrelsen, att vid 1921 års utgång kommer att av denna behållning kvarstå omkring 10,000 kronor. För åren 1922 och 1923 skulle således erfordras 500,000 kronor eller för vardera året 250,000 kronor. För täckande av utgiften för 1922 finnes till styrelsens förfogande tillhoppa 180,000 kronor, och erfordras således på tilläggsstat för år 1922 ett anslag av 70,000 kronor. För år 1923 erfordras dels det ordinarie reservationsanslaget å 90,000 kronor och dels ett extra förslagsanslag, högst 160,000 kronor. Vid denna beräkning har styrelsen heller icke tagit hänsyn till den ökning i kostnaden för vägundersökningar, som torde bliva en följd av den av styrelsen begärda förhöjningen i taxan för distriktstjänstemän. Utgifterna på denna anslagstitel fördela sig ungefär lika under det löpande året.»

[10.]

Styrelsen hemställer fördenskuU, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ifrågavarande ändamål dels för första halvåret 1923 uppföra ett ordinarie reservationsanslag av 90,000 kronor samt å extra stat anvisa ett förslagsanslag, högst 35,000 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1922 bevilja ett anslag å högst 70,000 kronor.

I enlighet med de principer, som måst tillämpas vid uppgörande av förslaget till tilläggsstat för år 1922, kan jag ej tillstyrka, att anslag för ifrågavarande ändamål uppföres å denna stat. Uppenbarligen måste det vara av vikt, att vägundersökningarna begränsas att avse sådana företag, som under närmaste tiden kunna komma till utförande. Till följd av de väsentliga nedsättningar, som av mig ifrågasatts i de av styrelsen äskade anslagen till väganläggningar, kommer ock givetvis det framtida behovet av vägundersökningsmedel att minskas. Då de av styrelsen nu äskade medlen huvudsakligen avse kostnader för förrättningar, för vilka förordnanden tidigare utfärdats, lär emellertid, om anslag å tilläggsstaten ej beviljas, en väsentlig ökning av anslaget för första halvåret 1923 vara nödvändig. Enär äskande av förstärkningsanslag bör såvitt möjligt undvikas, tillstyrker jag därför, att det ordinarie anslaget å övergångsbudgeten bestämmes till 150,000 kronor.

Departements-
chefen.

Kungl. Maj:t torde alltså föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till
vägundersökningar, nu kronor 90,000,
till » 150,000.

8. Vägar och kommunikationer.

Från anslaget till vägar och kommunikationer, vilket sedan en lång följd av år varit uppfört i riksstaten, utgå årligen bidrag med smärre belopp till varjehandas kommunikationsändamål, såsom färjhållning, båt-

[11.]

Vägar och
kommunikationer.
(Ordinarie
anslag.)

- [11.] trafik, visst vägunderhåll m. m. Med hänsyn till de ändamål, som sålunda tillgodoses från anslaget, synes detsamma lämpligen böra givas karaktären av reservationsanslag; och torde anslagsbeloppet för första halvåret 1923 bestämmas till 6,000 kronor eller hälften av det nu utgående årliga beloppet.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i stället för det bestämda ordinarie anslaget till vägar och kommunikationer,

nu	kronor 12,000,
för ifrågavarande ändamål upptaga ett	
<i>ordinarie</i> reservationsanslag med halva	
beloppet eller	» 6,000.

9. Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m.

- [12.] *Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m. (Extra anslag.)* Beträffande anslaget till undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m., vilket under en lång följd av år beviljats av riksdagen med oförändrat belopp, nämligen 10,000 kronor, meddelar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, att den behållning av 22,830 kronor 15 öre, som vid 1921 års ingång förefanns å detsamma, numera är tagen i anspråk. Då behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för vart och ett av åren 1922 och 1923 icke torde komma att understiga 20,000 kronor, hemställer styrelsen om anvisande av 10,000 kronor på tilläggsstat för år 1922 och 10,000 kronor för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Anvisande av anslag på tilläggsstat för ifrågavarande ändamål kan jag ej tillstyrka. Då den av styrelsen begärda höjningen av anslaget för första halvåret 1923 ej givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till undersökningar av mindre hamnar och farleder ävensom till upprättande av planer till anläggning eller ombyggnad av broar, då dylika arbeten icke äro förenade med vägföretag, på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 10,000.

10. Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m.

Anslag till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder har av riksdagen för vart och ett av åren 1921 och 1922 beviljats till ett belopp av 1,100,000 kronor. [13.]

*Under-
stödjande av
brobyggnader
m. m.*

(Extra anslag.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar nu, att ansökningarna om statsbidrag utvisade en år från år alltjämt fortgående ökning, så att i styrelsen inneläge ett hundratal dylika ansökningar med en beräknad kostnadssumma av 6,500,000 kronor eller med nu rådande priser omkring 10,000,000 kronor, motsvarande ett anslagsbehov av över 6,000,000 kronor. Vid sådant förhållande finner styrelsen det synnerligen önskvärt, om det årliga anslagsbeloppet kunde ökas till 1,600,000 kronor, och hemställer styrelsen därför om anvisande av halva detta belopp eller 800,000 kronor för första halvåret 1923.

En höjning av ifrågavarande anslag vore visserligen önskvärd. Med hänsyn emellertid till nödvändigheten att i största omfattning nedbringa statens utgifter finner jag mig icke kunna förorda, att större belopp avses för ändamålet för första halvåret 1923 än 550,000 kronor, motsvarande hälften av de tidigare för helt år beviljade medlen. Departements-
chefen.

Emellertid skulle kunna ifrågasättas, huruvida sistnämnda belopp liksom de respektive belopp, som jag i det följande under punkterna 14, 15, 17 och 18 kommer att föreslå skola för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas för anläggning av vägar av olika slag, behöva anvisas å övergångsstaten för samma tid. På grund av de för respektive anslags användning gällande bestämmelser kunna nämligen utbetalningar av beviljade statsbidrag från anslagen i allmänhet ej ske förrän företagen påbörjats och i mån av arbetets fortgång och sålunda till betydande del först sedan ganska lång tid förflutit efter det statsbidrag beviljats. Då hittills anvisade anslag beräknats motsvara vad som beviljats i statsbidrag, har följden blivit, att under årens lopp högst betydande reservationer uppkommit å särskilt några av anslagen, vilka reservationer ej behöva tagas i anspråk för utbetalningar förrän någon tid framåt. Med hänsyn till nu angivna förhållanden har budgetsårskommittén i sitt betänkande den 30 november 1920 (sid. 103) föreslagit, att beträffande anslag av ifrågavarande art skulle av innevarande års riksdag endast utverkas

- [13.] medgivande att bevilja statsbidrag till vissa belopp, och borde ett senare års riksdag då hava att anvisa de anslag, varifrån nämnda belopp skulle utbetalas. Efter samråd med chefen för finansdepartementet har jag emellertid ej ansett mig böra frångå det hittills tillämpade förfaringssättet, vadan särskilt anslag jämväl i förevarande fall skulle äskas.

Jag hemställer alltså under förevarande punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprensning av åar och farleder på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 550,000.

11. Bidrag för anläggning eller förbättring av vägar m. m.

- [14.] Till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar har riksdagen för år 1922 beviljat ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor.
- Bidrag till anläggning av vägar m. m.*
(Extra anslag.)

I sin skrivelse den 8 september 1921 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål att äskas av 1922 års riksdag. Inledningsvis framhåller styrelsen i nämnda skrivelse huvudsakligen följande:

Den rådande arbetslösheten komme att särskilt kännbart drabba Norrland, i det att de för befolkningens utkomst så viktiga skogsarbetena i hög grad blivit inskränkta. Då några vägarbeten med medel från anslaget till arbetslöshetens bekämpande sannolikt icke komme att igångsättas i de egentliga skogs- och fjällbygderna med deras spridda befolkning, bleve det på kommunerna och vägdistriktet, som den tyngsta bördan till befolkningens hjälp måste läggas. All villighet att träda hjälpende emellan syntes även förefinnas hos dessa menigheter, blott erforderligt stöd kunde lämnas av statsmakterna. På grund härav och då de allmänna arbeten, vilka tillhörde styrelsens arbetsområde, i stor utsträckning befunnits lämpade att minska den alltjämt tilltagande arbetslösheten, hade styrelsen, ehuru styrelsen i enlighet med av Kungl. Maj:t givna direktiv sökt finna utvägar att nedbringa kostnaderna för dessa arbeten, ansett sig nödsakad göra framställning om ökning särskilt av vägbyggnadsanslagen. Stöd härför hade styrelsen i framställningar från flera länsstyrelser i Norrland.

Beträffande särskilt ifrågavarande anslag yttrar styrelsen:

[14.]

»Huru förhållandet mellan tillgängliga och erforderliga anslag ställt sig under de senaste sex åren framgår av nedanstående

Sammanställning.

Vid ingången av år	Inneliggande förslag Antal	Beräknad kostnad Kronor	Erforderligt anslag Kronor	Tillgängligt anslag Kronor	Brist i anslag Kronor
1916	374	22,404,000	14,936,000	2,500,000	12,436,000
1917	378	23,059,000	15,373,000	2,500,000	12,873,000
1918	419	24,597,000	16,398,000	3,500,000	12,898,000
1919	436	26,562,000	17,708,000	4,500,000	13,208,000
1920	533	28,612,000	19,075,000	3,500,000	15,575,000
1921	549	32,945,000	21,963,000	5,000,000	16,963,000
1922	—	—	—	5,000,000	—

Den i ovanstående tabell upptagna beräknade kostnaden måste avsevärt höjas vid den omräkning av äldre kostnadsförslag, som sker i samband med avgivande av förslag till fördelning av anslag åt de olika företagen, varför verkliga totalkostnaden för samtliga inneliggande vägförslag med nuvarande prislägen å arbete och materiel torde kunna uppskattas till cirka 45,000,000 kronor.

Vid infordrande av förslag från länsstyrelserna angående den ordning, i vilken de anse vägföretag inom vederbörande län böra komma i åtnjutande av statsbidrag, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen år 1921 anhållit, att länsstyrelserna vid avgivande av sina förslag måtte taga särskild hänsyn till önskvärdheten att genom igångsättande av vägarbeten lindra arbetslösheten å de orter inom länen, där bristen på arbete är störst. Genom ämbetsskrivelse den 29 juli 1921 till statens arbetslöshetskommission har statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet anbefallt samarbete mellan kommissionen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, på det att 1922 års vägbyggnadsmedel måtte fördelas på sådant sätt, att ett län, där arbetslösheten är synnerligen betydande, måtte erhålla en proportionsvis större tilldelning än vad som eljest skulle ägt rum. Därigenom att sålunda vid fördelningen kommer att tagas särskild hänsyn till arbetslöshets-synpunkterna, torde väganslaget till sin huvudsakliga del komma att disponeras såsom nödhjälpsanslag. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som utgår ifrån att även 1922 års riksdag bevilja stora belopp för arbetslöshetens bekämpande, anser för sin del det synnerligen önskvärt, om denna statens direkta understöds-verksamhet kunde i möjligaste mån inskränkas och så snart som möjligt avvecklas. Detta mål skulle utan tvivel bäst främjas därigenom, att vägbyggnadsmedlen för år 1923 kraftigt ökades eller hellre att ytterligare vägbyggnadsmedel bleve beviljade att utgå redan under 1922. Detta torde under inga förhållanden medföra ökade utgifter för statsverket, ty nödhjälpsmedlen skola säkerligen kunna minskas med samma belopp, som vägbyggnadsmedlen ökas, men skillnaden blir,

- [14.] att bestyret med vägbyggena kommer att som hitintills ombesörjas av vägstyrelserna, varigenom administrationskostnaderna minskas. För en dylik ökning talar också det förhållandet, att vägstyrelser inom skilda delar av riket med anledning av rådande stor arbetslöshet till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkommit med ansökningar om rätt att utan avvaktande av statsbidrags beviljande få påbörja en del för nödhjulsarbete lämpligt belägna företag. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har under rådande förhållanden beviljat dylik rätt till påbörjande åt inalles 49 av respektive länsstyrelser till utförande dömda vägföretag, för vilka den sammanlagda byggnadskostnadssumman uppgår till cirka 4,600,000 kronor. För att ifrågavarande vägdistrikt, som för arbetslöshetens bekämpande igångsatt vägarbeten, icke i alltför många år skola nödgas vänta på ersättning i form av statsbidrag för sina utlägg, synes det högeligen önskvärt, att anslagen till vägbyggnader kraftigt ökas och att jämväl så kan ske redan under 1922.

På det att medlen uteslutande må komma de arbetslösa till godo i lämpligaste form, synes i kontrakten mellan väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vägstyrelserna såsom särskilt villkor böra införas en bestämmelse, att vägföretagen icke må utlämnas till viss person å generalentreprenad, utan utföras av vägstyrelserna direkt genom bortlämnande till arbetsbehövande av mindre delar av arbetet mot ackord eller på beting.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen finner det därför önskligt, om anslaget för år 1923 kunde ökas till 10,000,000 kronor, varav dock för tiden 1 januari—30 juni 1923 endast torde erfordras 3,000,000 kronor. Däremot vore synnerligen önskvärt, om av 1923 års anslag 2,000,000 kronor kunde disponeras redan under 1922.»

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att på extra stat för första hälften av år 1923 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar ett anslag av 5,000,000 kronor, därav 2,000,000 kronor finge disponeras redan under år 1922.

Skulle emellertid av budgettekniska skäl det bereda svårighet att bevilja någon del av det äskade väganslaget för första halvåret 1923, hemställer styrelsen, att det erforderliga anslaget 5,000,000 kronor måtte beviljas på tilläggsstat för 1922.

Länsstyrelsen
i Uppsala län.

Vidare har länsstyrelsen i Uppsala län i en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse framhållit vikten av att vägföretag, vilka såsom nyttiga och nödiga i vanlig ordning beslutits och fastställts, komma till verkställighet å sådan tid, då genom desamma avhjälpes en arbetslöshet, som eljest skulle kräva speciella åtgärder. Länsstyrelsen har därför hemställt, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måtte sättas i tillfälle att utbetala eller åtminstone tillförsäkra väghållningsdistrikt sedvanliga statsbidrag i väsentligt större omfattning än med hittills beviljade anslag vore möjligt.

[14.]

Departements-
chefen.

Av vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anfört framgår, att styrelsen ifrågasatt en betydande ökning av förevarande anslag särskilt i syfte att vägarbeten skulle kunna i avsevärd omfattning anordnas för avhjälpande av arbetslösheten. För bedömande av detta spörsmål må då till en början erinras, hurusom vid 1921 års riksdag statsutskottet vid behandling av frågan om anslag till arbetslöshetens bekämpande (utlåtande nr 10, sid. 10) avstyrkte ett motionsvis framlagt förslag därom, att en del av sistnämnda anslag skulle ställas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande att användas till statsunderstödda vägbyggnader m. m. och handhavas av styrelsen på samma sätt som de vanliga väganlagen. Som skäl härför anförde utskottet bland annat, att nämnda styrelse icke organiserats för fyllande av dylika särskilda uppgifter av mera tillfällig natur. En sådan organisation hade däremot skogssällskapets statsarbeten, vilka efter sin då treåriga tillvaro utarbetat ett i det hela enligt utskottets uppfattning väl fungerande system för nödhjälpsarbetenas bedrivande och vilka beträffande vägarbetena stode i samarbete med väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och dess tjänstemän. Motionen blev också avslagen av riksdagen. Riksdagen har alltså uttalat sig mot ett sammanförande under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ledning av vanliga vägarbeten och vägarbeten, utförda såsom nödhjälpsarbeten. Att vid vägarbeten, som verkställas genom vägdistriktet, tillämpa de vid nödhjälpsarbetena gällande lägre arbetslöner torde ej heller låta sig göra. I en till mig afgiven promemoria har även statens arbetslöshetskommission framhållit, att de vägföretag, som utfördes i vägdistriktens egen regi, i allmänhet vore mindre verkningsfulla ur synpunkten av arbetslöshetens bekämpande. Erfarenheten hade nämligen givit vid handen, att några säkra garantier för att de ur behovssynpunkt mest kvalificerade arbetslösa komme att bliva sysselsatta vid vägföretagen endast kunde uppnås, om dessa utfördes direkt såsom statliga nödhjälpsarbeten. På grund av vad nu anförts anser jag mig icke kunna förorda, att med medel från ifrågavarande anslag skola bekostas vägarbeten, som äro direkt hänförliga till nödhjälpsarbeten, utan torde kostnaderna för sådana arbeten såsom hittills böra bestridas från anslag till arbetslöshetens bekämpande och arbetenas organisation lämpas i enlighet härmed.

Emellertid måste det givetvis även för förhållandena å arbetsmarknaden äga en viss betydelse, att arbetena å de vanliga vägbyggnadsföretagen kunna bedrivas i en ej alltför inskränkt omfattning. Kungl. Maj:t har ock vid fördelning av 1922 års väganslag beaktat arbetslöshetssynpunkten sålunda, att för sådana län, där svår arbetslöshet är

- [14.] rådande, statsbidrag tilldelats flera vägföretag än som enligt vanliga regler skulle hava ägt rum. Vidare har, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framhåller, ett betydande antal vägföretag, som stått närmast i tur till erhållande av statsbidrag, efter tillstånd av styrelsen påbörjats i avvaktan på beviljande av sådant bidrag. På grund härav äro de medel, som stå till förfogande för nya vägföretag, i hög grad begränsade.

Med hänsyn emellertid dels till att kostnaderna för vägbyggnadsarbeten torde kunna förväntas ytterligare nedgå till år 1923 och dels till nödvändigheten att iakttaga största möjliga sparsamhet i fråga om utgifterna å övergångsbudgeten anser jag mig icke kunna tillstyrka en höjning av ifrågavarande anslag, utan torde för första halvåret 1923 för ändamålet anvisas ett belopp av 2,500,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 2,500,000.

12. Anläggning av enklare vägar.

- [15.] Riksdagen har anvisat till anläggning av enklare vägar i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län för vart och ett av åren 1914—1918 500,000 kronor samt för anläggning av dylika vägar i nyssnämnda län ävensom Västernorrlands län för vart och ett av åren 1919—1921 750,000 kronor. Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har 1921 års riksdag medgivit utsträckt användning av ifrågavarande anslag att omfatta enklare vägar i hela riket samt för ändamålet på *extra* stat för år 1922 anvisat 1,500,000 kronor.

Sistnämnda belopp har fördelats sålunda, att av anslaget skall utgå till vardera av Norrbottens och Västerbottens län 450,000 kronor, till vardera av Jämtlands och Västernorrlands län 200,000 kronor samt till övriga län tillhopa 200,000 kronor.

Väg- och
vattenbygg-
nadstyrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelar nu, att hos styrelsen inneläge 35 färdigbehandlade förslag till enklare vägar i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län med en sammanlagd längd av 500 kilometer och en beräknad byggnadskostnad av 4,135,000 kronor. Då anslaget syntes böra för år 1923 bibehållas vid samma belopp som för innevarande år, hemställer styrelsen om anvisande för ändamålet av 750,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Med hänsyn till den statsfinansiella situationen finner jag mig nödsakad förorda en tillfällig nedsättning av anslaget till enklare vägar för första halvåret 1923 till 600,000 kronor, därvid jag utgått från att anslaget i huvudsak skall komma de norrländska länen tillgodo.

[15.]

Departements-
chefen.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anläggning av enklare vägar på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 600,000.

13. Enklare väg Parkajoki—Muonionalusta.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i ämnet har riksdagen för anläggning av enklare väg mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län anvisat på tilläggsstat för år 1921 250,000 kronor och på extra stat för år 1922 175,000 kronor.

[16.]

Enklare väg
Parkajoki—
Muoniona-
lusta.

(Extra anslag.)

Vid anslagsfrågans framläggande för riksdagen förutsattes, att återstående behövt belopp, 150,000 kronor, skulle beviljas för år 1923, och har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen därför hemställt om anvisande för ändamålet av 75,000 kronor å övergångsbudgeten.

Då det för år 1921 anvisade anslaget för ifrågavarande väganläggning ännu icke i sin helhet förbrukats, torde utan nämnvärd inskränkning i byggnadsverksamheten ett belopp av 25,000 kronor vara för ifrågavarande ändamål tillräckligt under första halvåret 1923, och får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att för anläggning av enklare väg mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 25,000.

14. Anläggning av ödebygsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.

För anläggning av ödebygsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län har riksdagen för vart och ett av åren 1919—1922 anvisat ett reservationsanslag av 400,000 kronor.

[17.]

Anläggning
av ödebygds-
vägar i Norr-
bottens,
Västerbottens,
Jämtlands
och Väster-
norrlands
län.

(Extra anslag.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför nu i ämnet följande:

»Under år 1921 hava arbetena å de första ödebygsvägarna, vilka skola utföras genom statens försorg, av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen igångsatts. Sålunda äro under utförande fyra dylika vägar i Norrbottens län och en inom Västerbottens län, vilka tillsammans hava en längd av 133 kilometer och för vilka

- [17.] byggnadskostnaden är beräknad till 1,227,480 kronor. För närvarande äro dessutom trenne förslag till ödebygdsvägar inom Jämtlands län föremål för granskning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och är avsikten att omedelbart igångsätta även dessa företag, så fort de blivit av länsstyrelsen vederbörligen behandlade. Endast till fortsatt, nöjaktigt bedrivande av de företag, som äro eller bliva påbörjade under år 1921, erfordras i anslag för år 1923 minst 300,000 kronor, varförutom till påbörjande av nya företag torde böra disponeras samma belopp som under de närmast föregående åren, 400,000 kronor.»

Styrelsen hemställer därför, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas 350,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till nödvändigheten att iakttaga all sparsamhet i fråga om utgifterna å övergångsbudgeten anser jag mig icke kunna förorda någon höjning av förevarande anslag, och hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anläggning av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett reservationsanslag av kronor 200,000.

15. Anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens Jämtlands och Västernorrlands län.

- [18.] För anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län har riksdagen för vart och ett av åren 1919—1922 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Anläggning
av utfarts-
vägar i Norrbottens,
Västerbottens,
Jämtlands
och Västernorrlands
län.

(Extra anslag.)

Departements-
chefen.

Då behovet av anslag för ifrågavarande ändamål torde komma att för år 1923 uppgå till samma belopp som föregående år, hemställer väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om anvisande av ett anslag av 50,000 kronor för tiden 1 januari—30 juni 1923.

I enlighet med styrelsens förslag torde Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

att för anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 bevilja ett reservationsanslag av kronor 50,000.

16. Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag.

För beredande av tilläggsbidrag, enligt i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 7 maj 1918 angivna grunder, till vissa företag, för vilka medel anvisats från anslagen till bidrag för anläggning av nya samt förbättring eller omläggning av backiga eller eljest mindre goda vägar, till understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader samt upprepning av åar och farleder ävensom till anläggning av enklare vägar i de nordligaste länen, har 1918 års lagtima riksdag beviljat 5,000,000 kronor, av vilket belopp sammanlagt 4,000,000 kronor anvisats att utgå under åren 1918, 1919, 1921 och 1922.

Till den 8 september 1921 hava av ifrågavarande anslag, enligt vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen meddelat, tagits i anspråk 2,984,000 kronor, varav 1,232,400 kronor under år 1921. Under hösten 1921 och samma tid 1922 förväntade emellertid styrelsen så stora krav på anslaget, att återstoden av detsamma eller 1,000,000 kronor behövde tagas i anspråk före utgången av år 1922, varför styrelsen hemställer om anvisande av detta belopp på tilläggsstat för samma år. Styrelsen framhåller därvid tillika, att styrelsen komme att till 1923 års riksdag göra framställning om beviljandet av det ytterligare belopp, som eventuellt kunde för avsedda ändamål visa sig erforderligt.

[19.]
*Tilläggs-
bidrag till
vissa väg-
anläggnings-
m. fl. företag.
(Extra anslag.)*

Ej heller för nu ifrågavarande ändamål anser jag mig kunna för-
orda anvisande av anslag å tilläggsstat. Att en förskjutning därmed
kommer att äga rum i tiden för beviljande och utbetalande av ifråga-
varande bidrag synes ofrånkomligt, men torde några mera avsevärda
olägenheter ej därmed vara förbundna.

Departements-
chefen.

För första halvåret 1923 tillstyrker jag anvisande för ändamålet
av 500,000 kronor, medan med äskande av återstoden av det beviljade
anslaget eller 500,000 kronor torde få anstå till nästkommande års
riksdag.

Med anledning av vad styrelsen anfört angående beviljande av even-
tueellt ytterligare anslag för ifrågavarande ändamål vill jag uttala, att
det synes mig i hög grad tveksamt, huruvida dylikt anslag är att på-
räkna. Fördelningen av hittills beviljade medel synes därför böra så
anordnas, att ytterligare anslagskrav för ändamålet må kunna från sty-
relsens sida undvikas.

[19.] Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för beredande av tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag beviljade anslaget å 5,000,000 kronor på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa ett belopp av kronor 500,000.

17. Väganläggning Tärna kyrkoby—Slussfors.

[20.] För istandsättande av ödebygdsvägen mellan Tärna kyrkoby och Stensele sockengräns samt för anläggning av en vanlig väg mellan Tärna kyrkoby och Slussfors har riksdagen beviljat på tilläggsstat för år 1920 100,000 kronor, på extra stat för år 1921 200,000 kronor samt på extra stat för år 1922 300,000 kronor. Med de hittills anvisade medlen hava kostnaderna för istandsättande av ödebygdsvägen blivit i sin helhet täckta, varjämte arbetena å den vanliga vägen mellan Tärna kyrkoby och Slussfors båbörjats.

Väganlägg-
ning Tärna
kyrkoby—
Slussfors.
(Extraanslag.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför nu i ämnet följande:

»Arbetena, som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen igångsattes i medio av år 1920, hava bedrivits i sådan utsträckning, som anvisade medel medgivit. Som emellertid det av staten under byggnadstiden bekostade underhållet å den från början synnerligen enkelt utförda, men rätt livligt trafikerade ödebygdsvägen bliver jämförelsevis dyrbart, vore det önskvärt, om vissa synnerligen svaga sträckor av densamma kunde snarast möjligt ersättas med ny väg, varför ett något ökat årligt anslag för arbetets rationella bedrivande vore av behovet synnerligen påkallat. Länsstyrelsen i Västerbottens län har även hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjort framställning om att denna vägbyggnad måtte forceras, i ändamål att lindra arbetsbristen i nordligaste delen av länet. Hela byggnadskostnaden beräknas nämligen för närvarande till cirka 1,600,000 kronor, motsvarande med 300,000 kronors årsanslag en arbetstid av 5 å 6 år, vilken för nedbringande av ofrånkomliga administrationskostnader vore lämpligt att avkorta. Anslagsbehovet för år 1923 uppgår därför till 400,000 kronor.»

Styrelsen hemställer därför, att för ändamålet måtte för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisas 200,000 kronor.

Departementa-
chefen.

I Kungl. Maj:ts förslag i ämnet till 1920 års riksdag förutsattes, att det årliga anslagsbeloppet för vägen Tärna kyrkoby—Slussfors skulle bestämmas till 300,000 kronor. Med hänsyn härtill och då förhoppning torde förefinnas, att genom undvikande av arbetets forcering

en nedsättning i den för företaget beräknade kostnadssumman skall kunna ernås, anser jag mig icke böra tillstyrka anvisande för tiden 1 januari—30 juni 1923 av högre anslagsbelopp än som motsvarar det vanliga årsbeloppet eller 150,000 kronor. [20.]

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anläggning av väg mellan Tärna kyrkoby
och Slussfors på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni
1923 anvisa ett reservationsanslag

av kronor 150,000.

18. Jordförluster genom kanal- och väganläggningar.

För gäldande av ersättningar för jordförluster genom kanal- och väganläggningar har sedan 1820-talet i riksstaten under ovanstående rubrik upptagits ett anslag, fördelat på vissa underanslag. Denna uppdelning har berott på olikheten i sättet för uppkomsten och utgörandet av ifrågasvarande ersättningar. Uppdelningen har även under årens lopp undergått vissa förändringar, och anslagsbeloppen hava jämväl växlat. [21.]

I riksstaten upptages numera anslaget såsom förslagsanslag med två underanslag, nämligen »Direkt anvisning» och »Ersättningar». Anslaget »Direkt anvisning», har sedan år 1881 uppförts med 2,700 kronor. Utgifterna å detta anslag hava emellertid sedan början av 1900-talet upphört med undantag av ett belopp av 4 kronor 26 öre, som fortfarande skall avföras å anslaget, ehuru beloppet för åren 1919 och 1920 synes hava avförts å underanslaget »Ersättningar». Detta senare anslag, som från och med år 1895 i riksstaten upptagits med ett belopp av 4,567 kronor, har däremot under de senare åren väsentligen överskridits — för år 1919 med omkring 3,160 kronor och för år 1920 med omkring 3,300 kronor.

Då den hittills förekommande uppdelningen av anslagen numera saknar betydelse ur räkenskapssynpunkt, torde, i likhet med vad som nästlidet år skedde beträffande de båda anslagen till färjor och färjkarlar, nu ifrågasvarande två anslag kunna sammanslås till ett enda anslag. Detta torde lämpligen böra bibehålla karaktären av förslagsanslag samt för första halvåret 1923 kunna bestämmas till 3,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till jordförluster genom kanal- och väganläggningar, i stället för hittills för ändamålet upptagna anslag å tillsammans kronor 7,267,
uppföra ett *ordinarie* förslagsanslag å » 3,500.

*Jordförluster
genom kanal-
och väg-
anläggningar.
(Ordinarie
anslag.)*

19. Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet.

[22.]

Sveriges
bidrag till
den ständiga
internatio-
nella
föreningen
för frågor
rörande väg-
väsendet
(Ordinarie
anslag.)

Alltsedan år 1913 har i riksstaten varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 365 kronor för gäldande med 500 franska francs av Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet.

Då, enligt vad jag inhämtat, nämnda bidrag för varje år plägar utbetalas från det för samma år beviljade anslaget i början av året, varutinnan ändring lämpligen ej synes böra ifrågasättas, torde anslag för ändamålet för år 1923 böra uppföras i riksstaten för tiden 1 januari —30 juni 1923. För bedömande av frågan om anslagets belopp torde få meddelas, att anslaget under de senaste åren på grund av den låga franckursen icke behöft i sin helhet tagas i anspråk; så hava från anslaget endast utbetalats år 1920 190 kronor och år 1921 156 kronor 25 öre. Med hänsyn härtill och då anslaget är av förslagsanslags natur, synes anslagets belopp lämpligen kunna bestämmas till 200 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet, nu kronor 365,
med ett belopp av » 200.

20. Förbättring av Visby hamn.

[23.]

Förbättring
av Visby
hamn.
(Extra anslag.)

Såsom bidrag till bestridande av kostnader för förbättring av Visby hamn i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställd plan beviljade 1919 års lagtima riksdag ett anslag av 750,000 kronor, varav på extra stat för vart och ett av åren 1920—1922 anvisats 125,000 kronor eller tillhoppa 375,000 kronor.

Vid beviljande av förenämnda anslag å 750,000 kronor utgick riksdagen från att förbättringsarbetena skulle kunna utföras för en kostnad av omkring 2,450,000 kronor, och utgjorde alltså statsbidraget något mindre än en tredjedel av den totala kostnaden. Berörda anslag förut-sattes skola fördelas på sex år.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu hemställt, att för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte anvisas hälften av det vanliga årsbeloppet eller 62,500 kronor. [23.]

Vidare hava stadsfullmäktige i Visby ifrågasatt viss ändring i den av Kungl. Maj:t den 16 maj 1918 fastställda planen för arbetet, vilken ligger till grund för riksdagens förenämnda beslut i ärendet. Denna plan avsåg dels utbyggande av den norra vågbrytaren i hamnen till en längd av omkring 190 meter, dels därjämte byggande av en ny södra vågbrytare samt vissa kajanläggnings- och muddringsarbeten m. m. Med hänsyn till tidigare inträffade prisstegringar hava nu stadsfullmäktige, i syfte att kunna hålla kostnaden för hamnförbättringen inom ramen för det av riksdagen beräknade beloppet av omkring 2,450,000 kronor, hemställt om sådan ändring i förberörda plan, att den norra vågbrytaren i hamnen skulle utbyggas till en längd av endast 95 meter i stället för i planen angivna 190 meter, varjämte yrkats, att utan hinder härav det beviljade statsbidraget av 750,000 kronor måtte få oavkortat utgå. Stadsfullmäktige hava tillika förbundit sig att, för det fall arbetena å norra vågbrytaren i angiven inskränkt omfattning skulle till följd av fallande priser kunna utföras för en lägre kostnad än den beräknade, ytterligare utbygga vågbrytaren i den mån de för detta ändamål avsedda medlen därtill försloge.

Stadsfullmäktiges framställning har förordats av länsstyrelsen i Gottlands län samt i all huvudsak av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vilken sistnämnda styrelse i sitt utlåtande den 28 juli 1921 meddelat, att på grund av arbets- och materialkostnadernas nedgång berörda vågbrytare dåmera beräknades kunna förlängas till 113 meter för förut angiven kostnad.

Då ifrågavarande förbättringsarbeten även med nu angivna ändring i planen synas bereda erforderligt skydd åt hamnen, har jag, därest riksdagen icke däremot uttalar någon erinran, för avsikt tillstyrka Kungl. Maj:t att fastställa ändring av planen i huvudsaklig överensstämmelse med det nu framlagda förslaget, utan att därigenom det beviljade statsbidraget minskas. Departementa-
chefen.

Mot det för första halvåret 1923 begärda anslagsbeloppet har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för förbättring av Visby hamn beviljade an-

[23.]

slaget å 750,000 kronor såsom reservationsanslag på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett belopp av kronor 62,500.

21. Ifrågasatta åtgärder till förbättring av Skanörs hamn.

*Ifrågasatta
åtgärder till
förbättring
av Skanörs
hamn.*

Sedan flere år tillbaka har förslag förelegat om åtgärder till förbättring av Skanörs hamn. Denna hamn, till vars anläggande 1878 års riksdag beviljat ett bidrag, motsvarande två tredjedelar av den beräknade anläggningskostnaden, färdigställdes under år 1881 och har sedermera på statsverkets bekostnad tid efter annan förbättrats. Senast beviljade 1906 års riksdag medel till en omfattande ombyggnad av hamnen, dock under villkor, att städerna Skanör och Falsterbo förbunde sig att, sedan hamnen blivit istandsatt och ombyggd enligt då föreliggande förslag, för framtiden och utan bidrag av statsmedel underhålla densamma. Sedan städerna åtagit sig nu berörda förpliktelse, ombyggdes hamnen under åren 1908—1909.

Såsom stöd för statsverkets åtagande att ensamt bekosta berörda ombyggnad åberopades huvudsakligen hamnens betydelse såväl såsom nödhamn för smärre fartyg och fiskebåtar som även för lotsverkets därvarande lotsstation, ävensom de båda städernas oförmåga att bidraga till ombyggnaden.

*Förslag till
hamnens
förbättring.*

I skrivelse den 9 mars 1914 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjort framställning om anvisande av medel för förbättring av ifrågavarande hamn genom anläggandet av en vågbrytare väster om hamninloppet samt anbringande av en frihult i hamnen. Styrelsen har därvid framhållit, att de sålunda föreslagna åtgärderna efter den senaste ombyggnaden visat sig vara oundgängligen nödvändiga, om hamnen skulle kunna fullt motsvara sitt avsedda ändamål att lämna tillräckligt skydd och lugn i hamnbassängen för lotsverkets ångbåtar och därmed jämförliga fartyg.

I skrivelse den 20 oktober 1916 infortrade därefter dåvarande chefen för civildepartementet från städerna Skanör och Falsterbo yttrande, huruvida de — därest anslag av statsmedel beviljades till bestridande av två tredjedelar av kostnaden för den föreslagna vågbrytaren — vore villiga förbinda sig att betala den återstående tredjedelen av kostnaden ävensom att för framtiden och utan bidrag av statsmedel underhålla vågbrytaren. Vid behandling av detta spörsmål den 18 november 1916 beslöt allmänna rådstugan i städerna dels anhålla, att Kungl. Maj:t måtte

avlåta proposition till riksdagen om anläggande uteslutande för statsmedel av den föreslagna vågbrytaren, dels ock att åtaga sig framtida underhållet av en dylik vågbrytare utan bidrag av statsmedel.

I infordrade utlåtanden hava sedermera såväl länsstyrelsen i Malmöhus län som lotsstyrelsen vitsordat behovet av de ifrågasatta åtgärderna till hamnens förbättring samt tillstyrkt desammas utförande uteslutande på statsverkets bekostnad.

Trots tid efter annan vidtagna förbättringar har Skanörs hamn ännu icke erhållit en konstruktion, som kan anses tillfredsställande. I sådant hänseende är särskilt att märka, att hamninloppet, på grund av bristande skydd, är utsatt för en alltjämt fortgående uppgrundning av sand från en väster om hamninloppet belägen sandbank. Då muddringar i hamninloppet med nuvarande anordningar torde vara så gott som lönlösa och i varje fall förenade med avsevärda kostnader, är berörda omständighet till synnerlig olägenhet, icke minst för den i Skanör stationerade lotsångaren. Av handlingarna i ärendet framgår jämväl, att de nu föreslagna åtgärderna, vilka avse att undanröja de föreliggande bristerna i hamnkonstruktionen, äro starkt av behovet påkallade. I trots härav finner jag mig emellertid under nuvarande förhållanden icke kunna tillstyrka äskande av medel till genomförande av företaget, vilket år 1920 beräknades draga en kostnad av över 200,000 kronor, särskilt som på grund av den rådande penningknappheten vissa andra hamnförbättringsföretag, vilka måhända varit ännu mera trängande än det förevarande, måste uppskjutas. Det torde jämväl kunna ifrågasättas, huruvida icke städerna Skanör och Falsterbo, med hänsyn till deras åtagande i fråga om hamnens underhåll, borde kännas skyldiga att åtminstone i någon mån bidraga till de nu föreslagna förbättringsarbetenas genomförande.

Departements-
chefen.

22. Utförande av vissa fiskehamnar.

Den s. k. fiskehamnskommissionen framlade i sitt betänkande år 1909 förslag om utförande i viss angiven ordning genom statens försorg eller med bidrag av statsmedel av 79 fiskehamnar vid rikets kuster, bland vilka hamnar kommissionen ansåg vissa vara av beskaffenhet att böra i första hand komma till utförande, under det att de övriga förordades att utföras i andra hand. Inom vardera av dessa grupper ansåg kommissionen en del hamnar böra byggas och för framtiden underhållas av staten, varemot övriga hamnar, med anslag en gång för alla

[24.]
Utförande av
vissa fiske-
hamnar.
(Extra anslag.

- [24.] av statsmedel, skulle under väg- och vattenbyggnadsstyrelsens kontroll byggas och för framtiden underhållas av intressenterna själva. Antalet av de hamnar, som av staten själv skulle byggas och underhållas, utgjorde bland de i första hand föreslagna 24 och bland de i andra hand förordade 20.

Riksdagen beslöt därefter år 1911 byggande av samtliga de 24 till utförande i första hand föreslagna hamnar, vilka skulle byggas och underhållas genom statens försorg.

Sedermera beslöt riksdagen dels att Barsebäcks hamn, vilken visserligen föreslagits av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand, ehuru detta skulle ske genom intressenterna med anslag av statsmedel, skulle upptagas ibland dem, vilkas byggande skulle äga rum utslutande genom statens försorg, dels ock att bland dessa hamnar skulle uppföras fiskehamnen vid Östra Torp, vilken icke föreslagits av fiskehamnskommissionen.

Med iakttagande härav samt de ändringar i ordningsföljden, som sedermera av riksdagen bestämts, voro de av riksdagen intill år 1921 beslutade 26 fiskehamnarna följande, att utföras i nedan angiven ordning:

Träslöv,	Hallands	län	Barsebäck,	Malmöhus	län
Glommen,	»	»	Värskär,	Kalmar	»
Grundsund,	Göteborgs och Bohus	»	Byxelkrok,	»	»
Kivik,	Kristianstads	»	Gäddbäcksund,	Västerbottens	»
Hällevik,	Blekinge	»	Bergö,	Gävleborgs	»
Nogersund,	»	»	Fågelsundet,	Uppsala	»
Stenshamn,	»	»	Sanna,	Västernorrlands	»
Hönö-Kläva,	Göteborgs och Bohus	»	Lutterhorn,	Gottlands	»
Gislöv,	Malmöhus	»	Kapelludden,	»	»
Östra Torp,	»	»	Grisslan,	Västernorrlands	»
Grönhögen,	Kalmar	»	Stendörren,	Södermanlands	»
Herrevik,	Gottlands	»	Långö,	»	»
Smögenholmarna,	Göteborgs och	»	Bokö,	»	»
Bohus		»			

Till utförande av nu ifrågavarande 26 hamnar hava för åren 1912—1921 anvisats tillhopa 10,768,000 kronor, därav för vardera av åren 1920 och 1921 2,000,000 kronor. Med de sålunda ditills av riksdagen anvisade medlen hava hamnarna vid Träslöv, Glommen, Grundsund, Kivik, Nogersund, Stenshamn, Hönö-Kläva, Östra Torp och Grönhögen antingen redan färdigställt eller åtminstone i huvudsak blivit fullbordade under år 1921. Vidare hava med dessa medel hamnarna vid Hällevik och Gislöv påbörjats.

Beträffande utförande av andra i fiskehamnskommissionens förslag avsedda hamnar än de förut angivna hade riksdagen före år 1921 ännu ej fattat beslut. [24.]

I statsverkspropositionen till 1921 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag angående vissa ändringar i sättet och ordningen för utförande av statens fiskehamnar med mera. Förslaget innebar huvudsakligen att dels, för påskyndande av vissa smärre i huvudsak av muddringar bestående hamnförbättringar, av dessa skulle bildas en särskild grupp (*fiskehamnsgrupp II*), vilken skulle komma till utförande jämsides med övriga fiskehamnar (*fiskehamnsgrupp I*), dels en allmän revision skulle äga rum beträffande ordningsföljden för fiskehamnarnas färdigställande, i samband varmed till utförande skulle upptagas ett betydande antal hamnar, vilka tidigare ej beslutits, medan å andra sidan vissa beslutade hamnar skulle ur planen utgå, dels ock att samtliga hamnar skulle utföras på statens bekostnad genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg.

Det framlagda förslaget blev med några smärre jämkningar i fråga om anslagsbeloppen av riksdagen bifallet.

Sålunda har riksdagen till bestridande av kostnader för utförande av hamnbyggnader vid Hällevik, Gislöv, Herrevik, Smögenholmarna, Barsebäck, Byxelkrok, Kårehamn, Gnisvärd, Kapelludden, Hölick, Värskär, Utvalnäs, Bremö-Kalven, Vänborg, Faludden, Stendörren, Långö och Bokö (*fiskehamnsgrupp I*) på extra stat för år 1922 anvisat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, varjämte riksdagen beslutat, att nyssnämnda hamnar skulle utföras i där angiven ordning samt att de hamnar vid Sanna och Lutterhorn, som av riksdagen tidigare beslutats, ej skulle komma till utförande.

Därjämte har riksdagen medgivit, att följande 16 i huvudsak av muddringar bestående hamnförbättringar i de norrländska kustlänen och Uppsala län, nämligen Gårdskär, Fågelsundet, Prästgrundet, Agö, Bergö, Grisslan, Gäddbäckssund, Rönnskär, Rödkallen, Holma, Skeppsmalen, Marviksgrunnen, Storhamn, Jättholmarne, Våtnäs och Tupparne, ävensom jämväl i andra delar av landet belägna, av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsarbeten av liknande art, som av riksdagen komme att beslutas, skulle bilda en särskild grupp (*fiskehamnsgrupp II*) att utföras jämsides med andra i gång varande fiskehamnsbyggnader, därvid omförmälda 16 hamnförbättringar skulle äga företräde framför de övriga hamnarbeten, som komme att till gruppen hänföras, ävensom utföras i den inbördes ordningsföljd, som ovan angivits. För utförande av berörda 16 hamnförbättringar, varför sam-

- [24.] manlagda kostnaden beräknats till 2,000,000 kronor, har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag av 500,000 kronor och på extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av likaledes 500,000 kronor.

Vidare har riksdagen beslutat, att berörda anslag å 2,000,000, 500,000 och 500,000 kronor finge för avsedda ändamål enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela, användas under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som vore avsedd att bedrivas i hamnarna, borde avsöndras för det gemensamma behovet.

Slutligen har riksdagen medgivit, att även för fall, där sådant ej tidigare beslutits, samtliga de till fiskehamnsgrupp I hörande hamnar ävensom de under fiskehamnsgrupp II upptagna, här ovan särskilt angivna 16 hamnarna skulle utföras och underhållas genom statens försorg.

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu hemställt, att framställning måtte göras till innevarande års riksdag om anvisande av fortsättningsanslag till utförande av ifrågavarande fiskehamnar med 1,000,000 kronor för företag, tillhörande fiskehamnsgrupp I, och 700,000 kronor för företag inom fiskehamnsgrupp II.

Departements-
chefen.

Kungl. Maj:t har den 28 oktober 1921 uppdragit åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att verkställa utredning, huruvida genom inskränkning av arbetsplanerna för statens fiskehamnsbyggnader eller genom andra åtgärder minskning av utgifterna för nämnda hamnbyggnader kunde åstadkommas, utan att därigenom hamnarnas ändamålsenlighet och framtida bestånd äventyrades. Med anledning härav har styrelsen i yttrande den 14 november 1921 med stöd av anförda skäl uttalat, att en minskning av utgifterna för hamnbyggnaderna genom en inskränkning av arbetsplanerna i avseende å hamnarnas djup och storlek utan tvivel skulle äventyra hamnarnas ändamålsenlighet och att ett klenare byggnadssätt än det styrelsen funnit oundgängligen nödigt att tillämpa skulle äventyra deras bestånd. Styrelsen kunde ej heller tillstyrka, att hamnarna byggdes i långsammare arbetstakt än hittills föreslagits.

Om det under nuvarande ekonomiska förhållanden kan bli möjligt att fortsätta byggandet av samtliga de beslutade fiskehamnarna, åtminstone utan ytterligare förskjutning i tiden för arbetenas färdigställande, synes mig i hög grad tvivelaktigt. Med hänsyn till svårigheterna att finansiera övergångsbudgeten kan jag i allt fall ej tillstyrka, att för första halvåret 1923 till fiskehamnar, tillhörande grupp I, beviljas högre

belopp än 500,000 kronor, därvid i första hand bör tillses, att redan påbörjade företag bliva fullbordade. [24.]

Vad anslag till företag inom grupp II beträffar, förutsattes i Kungl. Maj:ts förslag i ämnet till 1921 års riksdag, att det beräknade kostnadsbeloppet, 2,000,000 kronor, skulle fördelas på åren 1921, 1922 och 1923, varvid 600,000 kronor skulle anvisas på tilläggsstat för år 1921, 700,000 kronor för år 1922 och återstoden för år 1923. Riksdagen nedsatte emellertid de för åren 1921 och 1922 föreslagna beloppen till, såsom förut nämnts, 500,000 kronor för vardera året. På grund härav anser jag mig icke kunna tillstyrka beviljande av högre belopp för tiden 1 januari—30 juni 1923 än 250,000 kronor, motsvarande 500,000 kronor för helt år.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1:o) till bestridande av kostnaden för utförande av de till fiskehamnsgrupp I hörande hamnbyggnader på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000;

2:o) för utförande av de till fiskehamnsgrupp II hörande hamnförbättringar i de norrländska kustlänen och Uppsala län på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 250,000;

3:o) besluta, att ifrågavarande anslag må för avsedda ändamål, enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela, användas under villkor om kostnadsfri upplåtelse ej mindre av själva området för hamnarna än även av det område i land, som med hänsyn till den rörelse, som är avsedd att bedrivas i hamnarna, bör avskäras för det gemensamma behovet.

23. Undersökningar m. m. av vissa fiskehamnsanläggningar.

För verkställande, i den mån sådant ej redan skett, av undersöknings- och utredningsarbeten beträffande av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsanläggningar, för vilka arbeten kostnaden beräknats till 200,000 kronor, har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1921 75,000 kronor och på *extra* stat för år 1922 75,000 kronor. [25.]

Undersökningar m. m. av vissa fiskehamnsanläggningar. (Extraanslag.)

[25.] Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu hemställt, att återstoden av anslaget eller 50,000 kronor måtte anvisas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Departements-
chefen.

Enligt vad jag inhämtat, lärer med anvisande av 25,000 kronor av sistnämnda belopp utan olägenhet kunna anstå till budgetåret 1923—1924, och hemställer jag i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för verkställande, i den mån sådant ej redan skett, av undersöknings- och utredningsarbeten beträffande av fiskehamnskommissionen till utförande i andra hand förordade fiskehamnsanläggningar på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 25,000.

24. Understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader.

[26.] Till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna har riksdagen på *extra* stat anvisat för år 1920 150,000 kronor samt för vart och ett av åren 1921 och 1922 300,000 kronor.

Understöd-
jande av
mindre
fiskehamns-
byggnader.
(Extra anslag.)

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har nu hemställt om anvisande för ifrågavarande ändamål av 150,000 kronor för första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Jag anser mig böra förorda en nedsättning av anslaget å övergångsbudgeten till 100,000 kronor; och torde Kungl. Maj:t alltså föreslå riksdagen

att till understödjande av andra mindre fiskehamnsbyggnader än de av fiskehamnskommissionen till utförande i första hand föreslagna på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 100,000.

25. Undersökningar m. m. för vissa mindre fiskehamnsbyggnader.

[27.] Till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1921 15,000 kronor och på *extra* stat för år 1922 likaledes 15,000 kronor.

Undersök-
ningar m. m.
för vissa
mindre
fiskehamns-
byggnader.
(Extra anslag.)

Då anslag för ifrågavarande ändamål erfordras jämväl för år 1923, begär väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för nämnda år ett anslag av 15,000 kronor.

[27.]

Väg- och
vattenbygg-
nadsstyrelsen.

Jag anser mig ej för tiden 1 januari—30 juni 1923 kunna tillstyrka anvisande av högre belopp än hälften av det äskade och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till undersökningar och upprättande av arbetsplaner för sådana fiskehamnar, som äro avsedda att erhålla statsbidrag från anslaget till understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 7,500.

26. Upprensning av vissa farleder i Mälaren.

Enligt vad vattenfallsstyrelsen i skrivelse den 30 september 1921 meddelat, kräves ej å övergångsbudgeten något anslag för ifrågavarande arbeten, till vilkas påbörjande för åren 1919—1921 anvisats tillhopa 450,000 kronor.

Angående
upprensning
av vissa
farleder i
Mälaren.

C. Vägunderhållet och skjutsväsendet.

1. Bidrag till vägunderhållet på landet.

Det ordinarie förslagsanslaget till bidrag till vägunderhållet på landet, vilket är avsett till gäldande av den enligt 60 § väglagen på staten belöpande andel av kostnaden för detta ändamål, utgjorde från år 1895, då väglagen trädde i tillämpning, 600,000 kronor. Sedermera hava vid olika tillfällen förhöjningar vidtagits i anslagsbeloppet, vilka höjningar betingats dels av i ovanberörda paragraf av väglagen vidtagna ändringar, avseende ökning av statsbidraget, dels ock därav, att anslaget oavsett nämnda förhållande visat sig för lågt. Från och med år 1919 är anslaget bestämt till 2,700,000 kronor.

[28.]

Bidrag till
vägunder-
hållet på
landet.(Ordinarie
anslag.)

Jämlikt kungörelsen den 13 september 1907 (nr 77 sid. 10) skall statsbidrag från ifrågavarande anslag av länsstyrelse utanordnas till vägstyrelse på dess rekvisition, dock för varje år ej före ingången av

- [28.] november månad. Större delen av utbetalningarna från anslaget kommer sålunda att verkställas under senare delen av varje år. På grund härav torde endast ett mindre anslag för ändamålet behöva uppföras för tiden 1 januari—30 juni 1923. Enligt vad jag inhämtat, hava från anslaget under första hälften av följande år utbetalts nedan nämnda belopp, nämligen år 1919 omkring 232,000 kronor, år 1920 omkring 483,000 kronor och år 1921 likaledes omkring 483,000 kronor. Med hänsyn härtill och då anslaget har karaktären av förslagsanslag torde ett belopp av 480,000 kronor bliva tillräckligt.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
bidrag till vägunderhållet på landet,
nu kronor 2,700,000,
med ett belopp av » 480,000.

2. Kostnad för vägdelningar.

- [29.] Med anledning av stadgandet i 84 § väglagen därom, att då vägdelning enligt samma lag äger rum första gången, halva kostnaden därför skall bestridas av statsverket, har riksdagen på grund av Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning för tiden från och med år 1895 årligen på extra stat till bestridande av statsverkets andel i berörda kostnad anvisat förslagsanslag, vilkas belopp för varje år uppgått till, under perioden 1895—1910 50,000 kronor, under perioden 1911—1915 35,000 kronor samt under perioden 1916—1922 25,000 kronor.

Utbetalningarna från ifrågavarande anslag hava alltmer visat tendens till minskning i mån som nya vägdelningar på grund av nämnda lag hunnit genomföras i landet. Så hava utgifterna från anslaget utgjort år 1917 omkring 17,840 kronor, år 1918 omkring 11,160 kronor, år 1919 omkring 11,580 kronor och år 1920 omkring 1,360 kronor. Under första halvåret 1921 hava visserligen från anslaget utanordnats omkring 23,400 kronor, men denna ökning måste betraktas såsom tillfällig.

Enligt det nya förslag till lag om allmänna vägar på landet, som jag hoppas bliva i tillfälle att underställa Kungl. Maj:t å sådan tid, att proposition kan avlåtas till innevarande års riksdag, skulle vägdelningar icke vidare förekomma, varjämte i förslagets övergångsbestämmelser finnes intaget stadgande, att efter den nya lagens utfärdande förordnande

Kostnad för
vägdelningar.
(Extra anslag.)

ej må meddelas om ny vägdelning enligt nu gällande väglag och att då pågående vägdelningsförrättningar skola inställas. För den händelse ny väglag komme att utfärdas under loppet av innevarande år, skulle därför något anslag för ifrågavarande ändamål icke för framtiden vara erforderligt. Emellertid kunde i allt fall inträffa, att utbetalningen av statens andel i kostnaden för en del före den nya lagens utfärdande verkställda vägdelningar icke hunnit äga rum före utgången av innevarande år. Med hänsyn härtill synes jämväl för första halvåret 1923 för ändamålet böra anvisas anslag till ett mindre belopp, som torde kunna bestämmas till 5,000 kronor.

[29.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923
för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för
vägdelningar såsom förslagsanslag
anvisa kronor 5,000.

3. Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt.

Till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt har riksdagen på *extra* stat anvisat för vart och ett av åren 1907—1921 150,000 kronor och för år 1922 250,000 kronor.

[30.]

*Understöd åt
synnerligt be-
tungade väg-
hållnings-
distrikt.
(Extra anslag.)*

Enligt det i föregående punkt omförmälda förslaget till lag om allmänna vägar på landet skulle det särskilda statsbidraget till synnerligt betungade väghållningsdistrikt sammanslås med det allmänna grundbidraget, som nu utbetalas från anslaget till bidrag till vägunderhållet på landet, till ett enda progressivt utgående bidrag. Något särskilt anslag till understöd åt synnerligt betungade distrikt skulle därför ej vidare erfordras. Då emellertid berörda nya lag är avsedd att träda i kraft först den 1 januari 1925, erfordras särskilda medel till understöd åt dylika väghållningsdistrikt jämväl för år 1923. Vad beloppet beträffar, synes för ändamålet kunna avses lika mycket, som anvisats för år 1922, eller 250,000 kronor.

Enligt kungörelsen den 10 juni 1912 (nr 137) angående dispositionen av omförmälda anslag skall vägstyrelsen ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökning om understöd från anslaget till vederbörande länsstyrelse senast den 15 april året näst före det, för vilket understödet skall utgå, och åligger det länsstyrelsen att före den 1 påföljande maj med eget utlåtande insända de sålunda inkomna ansökningshandlingarna till Kungl. Maj:t. Därefter plägar Kungl. Maj:t meddela beslut i så god tid, att

[30.] detsamma skall bliva i orten känt till ordinarie vägstämmans hållande i augusti månad, då inkomst- och utgiftsstat för vägkassan för nästföljande år skall fastställas och det givetvis är av vikt att hava kännedom om i vad mån understöd beviljats eller ej. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut pläga de från anslaget beviljade understödsbeloppen utbetalas i början av det år, för vilket anslag anvisats. På grund av nu angivna förhållanden synes nödvändigt, att ifrågavarande anslag i sin helhet uppföres å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 250,000.

4. Svenska vägföreningen.

Angående
Svenska vägföreningen.

Till understöd åt Svenska vägföreningen hava anslag anvisats för åren 1917—1922, för sistnämnda år med 13,000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1921 har nämnda förening anhållit om statsbidrag för år 1923, och har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen häröver avgivit utlåtande den 31 oktober 1921.

Departements-
chefen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts särskilda beslut har understöd pläгат från anslaget utbetalas i början av det år, för vilket anslaget anvisats. Enligt vad jag inhämtat, läser det emellertid ej möta någon större olägenhet att uppskjuta utbetalningen av det årliga understödet till den 1 juli. På grund härav och i enlighet med de grunder, som chefen för finansdepartementet angivit beträffande äskande av anslag till statsbidrag åt icke-statlig verksamhet och andra jämförliga ändamål, anser jag icke böra förorda anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål av innevarande års riksdag. På ny ansökning av föreningen torde få bero, till vilket belopp anslag för ändamålet skall av 1923 års riksdag äskas för budgetåret 1923—1924.

5. Färjor och färjkarlar.

[31.]

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Färjor och
färjkarlar.
(Ordinarie
anslag.)

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget, högst,
till färjor och färjkarlar, nu kronor 380,
med halva beloppet eller » 190.

6. Bidrag till skjutsentreprenader.

Riksdagen uppförde år 1879 i riksstaten ett förslagsanslag under titel »bidrag till skjutsentreprenader» till belopp av 300,000 kronor. Sedan anslaget två gånger blivit sänkt men sedermera åter höjt till sitt ursprungliga belopp, höjdes detsamma från och med år 1919 till det belopp, varmed anslaget fortfarande utgår, eller 400,000 kronor.

Utgifterna från anslaget hava utgjort under år 1919 omkring 548,000 kronor, under år 1920 omkring 825,000 kronor och under första halvåret 1921 omkring 288,000 kronor. Anledningen till detta avsevärda överskridande av anslaget torde få sökas däruti, att, ehuru höjningar gång efter annan under de senaste åren skett i maximiskjutslegan för olika delar av landet, entreprenadbidragen måst väsentligt ökas, för att nya entreprenader skulle kunna åstadkommas. Med hänsyn härtill torde en höjning av anslaget böra äga rum, och synes detsamma för tiden 1 januari—30 juni 1923 kunna upptagas med 250,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till bidrag till skjutsentreprenader, nu kronor 400,000,
med ett belopp av » 250,000.

[32.]

Bidrag till
skjutsentreprenader.
(Ordinarie
anslag.)

7. Registrering av automobiler.

Till bestridande av utgifter för registrering av automobiler har riksdagen på extra stat för år 1922 anvisat ett förslagsanslag av 47,300 kronor, att i första hand utgå av inflytande registreringsavgifter för automobiler. Av nämnda anslag beräknades 46,500 kronor för utgivande och tillhandahållande under sagda år av publikationen »Meddelanden angående automobiltrafik», 500 kronor för tryckning av blanketter till automobilregistret, vilka blanketter enligt gällande bestämmelser tillhandahållas efter rekvisition hos registratören i kommunikationsdepartementet, samt 300 kronor för ersättning till den räkenskapsförare hos överståthållarämbetet, som erhöle uppdrag att under år 1922 mottaga, kvittera och redovisa inkommande avgifter för registrering av automobiler och motorcyklar samt för sådan registrerings kungörande.

[33.]

Registrering
av automobiler.
(Extra anslag.)

[33.]
Överståt-
hållarämbetet.

I skrivelse den 19 november 1921 har överståthållarämbetet gjort framställning om ett anslag av 20,000 kronor för bestridande av kostnaderna för utgivande och tillhandahållande av nämnda publikation under första halvåret 1923.

Ämbetet åberopar därvid en av kommissarien vid polisens centralavdelning gjord framställning, enligt vilken utgifterna för publikationens utgivande under första halvåret 1923 med stöd av utgifterna under åren 1920 och 1921 beräknas komma att utgöra:

Tryckningskostnader cirka	kronor 18,000: —
Avlöningar cirka	» 1,060: —
Kontorsutgifter cirka	» 400: —
Oförutsedda utgifter	» 540: —
Summa kronor 20,000: —	

Departements-
chefen.

Mot det för publikationens utgivande under första halvåret 1923 äskade beloppet, 20,000 kronor, har jag intet att erinra. Det må i detta sammanhang meddelas, att inkomsterna av automobilregistreringen för samma tidsperiod i förslaget till riksstat beräknats till 100,000 kronor.

Övriga i anslaget ingående utgiftsposter torde bära för första halvåret 1923 upptagas med hälften av sina nuvarande belopp eller med 250 kronor för tryckning av blanketter till automobilregistret och 150 kronor för ersättning till förenämnda räkenskapsförare hos överståthållarämbetet.

Hela det för första halvåret 1923 erforderliga anslagsbeloppet skulle alltså bli 20,400 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av utgifter för registrering av
automobiler på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni
1923 anvisa ett förslagsanslag av..... kronor 20,400,
att i första hand utgå av inflytande registreringsav-
gifter för automobiler.

D. Byggnadsväsendet.

Byggnadsstyrelsen m. m.

1. Byggnadsstyrelsen.

För år 1922 har riksdagen under rubriken byggnadsstyrelsen uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 238,000 kronor.

[34.]

Byggnads-
styrelsen.
(Ordinarie an-
slag.)

I enlighet med av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 10 september 1921 gjord hemställan torde ifrågavarande anslag böra å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptagas med hälften av sitt nuvarande belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till byggnadsstyrelsen,

nu	kronor 238,000,
med halva beloppet eller	» 119,000.

2. Byggnadsstyrelsens verksamhet.

För år 1922 har riksdagen på extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 90,000 kronor, till förstärkning av arbetskrafterna hos byggnadsstyrelsen.

[35.]

Byggnads-
styrelsens
verksamhet.
(Extra anslag.)

Nu berörda anslag är avsett att bereda byggnadsstyrelsen tillfälle att vid förekommande behov och i den mån det ordinarie anslaget till byggnadsstyrelsen ej förslår anställa extra tjänstemän eller anlita tillfälliga arbetsbiträden i erforderlig utsträckning. Avlöningarna till vissa extra befattningshavare äro dock, på sätt av det följande framgår, avsedda att utgå från det jämväl å extra stat för år 1922 anvisade anslaget för beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer m. m.

I skrivelse den 30 augusti 1921 har byggnadsstyrelsen meddelat, att sedan styrelsen i september 1920 hemställt om anslag å extra stat för år 1922 till förstärkning av arbetskrafterna hos styrelsen och därvid redogjort för det dåvarande behovet av dylik förstärkning, ytterligare krav på extra arbetskraft gjort sig gällande å så gott som styrelsens samtliga byråer. Styrelsen har emellertid icke för närvarande

Angående me-
del till för-
stärkning av
arbetskraf-
terna hos
byggnads-
styrelsen.

[35.] velat föreslå höjning av ifrågavarande anslag utan hemställt, att det samma för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte uppföras med hälften av sitt nuvarande belopp eller alltså med 45,000 kronor.

Vid äskande av sistnämnda belopp har byggnadsstyrelsen utgått från att jämväl för första halvåret 1923 medel å extra stat skulle anvisas för beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer m. m. och att detta anslag såsom hittills skulle anlitas för anställande av vissa extra befattningshavare. Emellertid torde, på sätt jag i det följande vidare kommer att beröra, ifrågavarande förstärkningsanslag nu böra tillmätas jämväl med hänsyn till sistnämnda befattningshavare och anslaget för beredande av lokaler beräknas allenast för direkta hyreskostnader. Med hänsyn härtill kommer jag att redan i detta sammanhang upptaga frågan om anslag för sistnämnda ändamål.

Angående
medel till för-
hyrande av
lokaler för
vissa bygg-
nadsstyrelsens
byråer.

Det för år 1922 anvisade anslaget för beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer m. m., vilket utgör 21,500 kronor, är avsett att användas på följande sätt:

till hyra av lokaler för två av styrelsens byråer.....	kronor 12,000: —
» ersättning åt landshövdingen i Stockholms län för viss av styrelsen disponerad del av landshövdingens boställsvåning	» 4,000: —
» avlöning åt en extra expeditivsvakt, två springgossar och en telefonist	» 5,500: —
	Summa kronor 21,500: —

Förestående belopp å 12,000 kronor är avsett till gäldande av hyra för sammanlagt 22 rum, tamburer m. m. i huset nr 18 vid Klara södra kyrkogata i Stockholm för de av byggnadsstyrelsens byråer, nämligen den kulturhistoriska byrån och byggnadsbyrån, vilka icke kunnat beredas utrymme i det s. k. Preisiska huset, nr 36 vid Drottninggatan. Berörda lokalutrymmen äro enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 augusti 1920 förhyrda för tiden till den 1 oktober 1924 mot en hyra, som från och med den 1 oktober 1922 utgör 15,000 kronor per år. Posten å 4,000 kronor är avsedd till hyresersättning för den del av den till boställsvåning åt landshövdingen i Stockholms län i Preisiska huset anslagna lägenheten, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 7 november 1919 upplåtits till statsverket för byggnadsstyrelsens räkning och vari styrelsens intendentsbyrå är inrymd.

I särskild skrivelse den 30 augusti 1921 har byggnadsstyrelsen gjort framställning om anslag för beredande av lokaler för vissa bygg-

nadsstyrelsens byråer m. m. för tiden 1 januari—30 juni 1923. Styrelsen har därvid anmält, att nyssnämnda av byggnadsstyrelsen för närvarande disponerade lokaler komme att bli behöfliga för styrelsen jämväl under första halvåret 1923, för vilken tid den sammanlagda hyresavgiften för lokalerna uppginge till 9,500 kronor.

Beträffande den personal, vars avlöning vore avsedd att bestridas av ifrågavarande anslag, anför styrelsen i huvudsak följande:

Ovannämnde extra expeditionsvakt vore placerad till tjänstgöring inom lokalerna i huset nr 18 vid Klara södra kyrkogata. De förenämnda båda springgossarna vore avsedda att i främsta rummet genom täta budskiekningar motvåga olägenheterna av ämbetsverkets förläggning inom skilda fastigheter. Genom det ökade arbetet inom styrelsen och den därav föranledda starka ökningen av styrelsens personal samt till följd av att den extra expeditionsvakten jämväl hade uppsikten över det under styrelsens vård stående centrala möbelförrådet, hade behov alltmer framträtt av ytterligare en expeditionsvakt. Då denne skulle vara placerad till tjänstgöring inom de förhyrda lokalerna, syntes det styrelsen lämpligt, att hans avlöning utginge av förevarande anslag. Avlöningen åt den nye extra expeditionsvakten beräknades av styrelsen till 2,500 kronor. Då det vore för styrelsen särdeles önskvärt, att styrelsen bleve i tillfälle att anställa sistnämnde befattningshavare redan den 1 juli 1922, borde erforderligt belopp anvisas å tilläggsstat för sistnämnda år.

Telefonisten och de båda springgossarna komme att bli för ämbetsverket behöfliga jämväl efter utgången av år 1922.

På grund av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt, att av riksdagen måtte äskas dels å tilläggsstat för år 1922 ett belopp av 1,250 kronor till avlöning åt en extra expeditionsvakt under senare hälften av år 1922, dels ock för tiden 1 januari—30 juni 1923 ett anslag å sammanlagt 13,500 kronor, därav beräknades till förhyrande av lokaler för ämbetsverkets räkning, 9,500 kronor samt till avlöning åt vissa extra befattningshavare 4,000 kronor.

Behovet av den personal, vars avlöning för närvarande bestrides från anslaget till beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer m. m., har till väsentlig del uppkommit på grund av nödvändigheten att tills vidare förlägga en del av byggnadsstyrelsens byråer i förhyrda lokaler. Då man utgått från att genom en definitiv lösning av styrelsens lokalfråga behovet av nämnda personal åtminstone delvis skulle bortfalla, har det därför ansetts motiverat, att medel till avlöningarna anvisades på nyss angivet sätt. Emellertid torde de nuvarande anordningarna för tillgodoseende av byggnadsstyrelsens lokalbehov komma att bibehållas ännu åtskillig tid framåt. Det synes där-

Departements-
chefen.

[35.]

- [35.] för lämpligt, att kostnaderna för ifrågavarande personal, motsvarande för helt år 5,500 kronor, överflyttas till det anslag, som kan komma att anvisas för förstärkning av byggnadsstyrelsens arbetskrafter.

Beträffande styrelsens framställning om medel för anställande av ytterligare en extra expeditionsvakt har jag, med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande förhållanden i möjligaste mån undvika utökning av ämbetsverkens personal, icke ansett mig för närvarande öra tillstyrka beviljande av anslag för ändamålet.

I enlighet med vad ovan anförts, bör det av byggnadsstyrelsen för första halvåret 1923 begärda anslaget till förstärkning av styrelsens arbetskrafter å 45,000 kronor höjas med ett belopp, motsvarande hälften av nyss angivna summa 5,500 kronor eller till i runt tal 48,000 kronor. Då anslaget ej är att anse som ett förstärkningsanslag i teknisk mening, torde anslagstiteln böra givas en något ändrad formulering.

Under förutsättning av bifall härtill skulle det av byggnadsstyrelsen begärda anslaget för beredande av lokaler, varom jag i annat sammanhang kommer att göra framställning, kunna nedsättas till 9,500 kronor.

Under förevarande punkt hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av byggnadsstyrelsens verksamhet på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 48,000.

3. Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader.

36. *Angående mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader.* Då det ej torde vara förbundet med någon mera avsevärd olägenhet, om det för ifrågavarande ändamål uppförda ordinarie anslaget å 10,000 kronor tillfälligtvis för första halvåret 1923 uteslutes ur budgeten, får jag, med hänsyn till nödvändigheten att nedbringa utgifterna å övergångsstaten, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget för utförande av mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader, nu kronor 10,000, utan angivet belopp.

4. Beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer.

Åberopande vad som anförts under punkt 35 här ovan får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[37.]

att för beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer på *extra* stat för tiden 1 januari —30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 9,500.

Beredande av lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer. (Extra anslag.)

5. Angående ifrågasatt anslag till uppläggande av byggnadsstatistik m. m. hos byggnadsstyrelsen.

Den omorganisation, som år 1917 genomfördes beträffande dåvarande överintendentsämbetet, avsåg, bland annat, att i detta ämbetsverk skapa ett centralt organ för frågor rörande statens byggnadsverksamhet. En förutsättning för att verket skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra de nya uppgifter, som härigenom tillfördes verket, ansågs emellertid vara, att verket städse hade tillgång till exakta uppgifter i erforderliga avseenden angående statens husbyggnadsverksamhet i hela dess omfattning och att för sådant ändamål inom verket fördes en fortlöpande och ändamålsenligt inrättad byggnadsstatistik. Enligt av de sakkunniga för omorganisation och lönereglering av överintendentsämbetet gjorda approximativa beräkningar skulle kostnaderna för uppläggandet av en dylik statistik icke komma att överstiga 15,000 kronor. I enlighet med av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade jämväl 1917 års riksdag för ändamålet, i samband med godkännandet av ny stat för överintendentsämbetet, under förändrat namn av byggnadsstyrelsen, på extra stat för år 1918 ett reservationsanslag å nämnda belopp, 15,000 kronor.

Angående ifrågasatt anslag till uppläggande av byggnadsstatistik m.m. hos byggnadsstyrelsen.

Närmare föreskrifter rörande förenämnda statistik hava sedermera av Kungl. Maj:t meddelats, dels i §§ 2 och 3 av byggnadsstyrelsens instruktion av den 31 december 1917 (Sv. förf.-saml. nr 986), dels ock i kungörelsen den 26 november 1920 med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet (Sv. förf.-saml. nr 744). Enligt dessa före-

skrifter äro byggnadsstyrelsens uppgifter i förevarande avseende huvudsakligen att åvägabringa en fullständig förteckning över statens egendomar, företrädesvis i städer och stadsliknande samhällen, att hopsamla och bearbeta närmare angivna uppgifter rörande dessa egendomar samt att genom hopsamlandet av ett centralt ritningsarkiv för alla statens husbyggnader anskaffa nödigt material för besvarande av en mängd viktiga frågor av teknisk och ekonomisk natur på husbyggnadsområdet. Enligt nyssnämnda kungörelse åligger det vidare vederbörande myndigheter att i nämnda avseenden tillhandagå byggnadsstyrelsen med uppgifter och material.

Byggnads-
styrelsen.

I skrivelse den 13 oktober 1921 har nu byggnadsstyrelsen meddelat, att styrelsen påbörjat arbetet med uppläggande av byggnadsstatistik och därvid tagit i anspråk och till stor del redan förbrukat förenämnda av 1917 års riksdag för ändamålet beviljade anslag. Styrelsen har vidare, med stöd av vunnen erfarenhet, framlagt en närmare beräkning rörande kostnaderna för arbetets fullföljande. Enligt dessa beräkningar skulle kostnaderna för uppläggande av det statistiska arkivet, förutsatt att detta arbete fullbordades under en tid av två år, uppgå till sammanlagt ej mindre än 350,000 kronor, därvid dock ej inräknats vissa kostnader för dyrtidstillägg. De sålunda beräknade kostnaderna avse huvudsakligen kopiering eller reproduktion av ritningar till sådana byggnader, vilka enligt Kungl. Maj:ts föreskrifter beröras av ifrågavarande statistik. Härutöver skulle emellertid ytterligare tillkomma avsevärda kostnader, vilka för närvarande icke kunna av byggnadsstyrelsen närmare angivas, för uppmätningar av de statens byggnader, för vilka ritningar saknas.

Beträffande anledningen till den högst väsentliga skillnaden mellan det tidigare för ifrågavarande ändamål beräknade beloppet och de nu angivna kostnaderna, framhåller byggnadsstyrelsen, att förenämnda sakkunniga vid sin kostnadsberäkning utgått från, att det av de så kallade byggnadssakkunniga verkställda insamlandet av statistiskt material för Stockholm betingat ungefär 15,000 kronor, och förväntade man, att införskaffande av motsvarande uppgifter för landsorten skulle draga samma kostnad. Härvid vore emellertid att märka, att det material, som vid tiden för de sakkunnigas för överintendentsämbetets omorganisation gjorda utredning hopsamlats av de byggnadssakkunniga, i huvudsak avsett allenast uppgifter rörande statens tomter i Stockholm. Hela den mångfald av uppgifter, som enligt § 3 i byggnadsstyrelsens instruktion tillkommit beträffande staten tillhöriga hus och vilkas införskaffande

givetvis vållade ett högst betydande, tidsödande arbete, hade däremot icke varit föremål för de byggnads-sakkunnigas utredning. Dessas arbete hade sålunda avsett endast en helt ringa del av de uppgifter, som i förevarande avseende numera tillkomme byggnadsstyrelsen, vilket alltså, förutom i någon mån den allmänna prisstegringen, förklarade skillnaden mellan det till byggnadsstyrelsens förfogande ställda anslaget å 15,000 kronor för byggnadsstatistiken och det belopp, 350,000 kronor, som vid nu gjord beräkning visat sig för ändamålet erforderligt.

Under återopande av vad sålunda och i övrigt i ärendet anförts hemställer byggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1922 års riksdag att för uppläggande av byggnadsstatistik med därtill hörande ritningsarkiv bevilja ett anslag av 350,000 kronor och därav såsom reservationsanslag anvisa å tilläggsstat för år 1922 ett belopp av 87,500 kronor och å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 likaledes ett belopp av 87,500 kronor.

Redan vid anmälan för Kungl. Maj:t av frågan om anslag för år 1918 till anordnande av byggnadsstatistik framhöll föredragande departementschefen, att det med hänsyn till de förändrade förhållanden, som inträtt sedan de sakkunniga för överintendentsämbetets omorganisation avgivit sitt förslag i ämnet, kunde anses tveksamt, huruvida det av de sakkunniga beräknade anslaget kunde anses tillfyllest. Även om det måste anses förklarligt, att de anvisade medlen visat sig otillräckliga, synes dock det nu såsom erforderligt beräknade beloppet anmärkningsvärt högt, och kan det, med hänsyn till den rådande penningknappheten, enligt min mening ej ifrågasättas att för närvarande bedriva avsedda arbete på sätt av byggnadsstyrelsen föreslagits. I skrivelse den 12 november 1921 med förslag till åtgärder för begränsning av byggnadsstyrelsens administrationskostnader har generaldirektören och chefen för byggnadsstyrelsen jämväl framhållit möjligheten av, att dessa arbeten kunde uppskjutas. För egen del anser jag mig ej heller kunna tillstyrka, att anslag för ändamålet äskas. Det oaktat torde det statistiska arbetet dock ej behöva helt avstanna, då tillsvidare de uppgifter, som av vederbörande myndigheter insändas till byggnadsstyrelsen, synas med tillgängliga arbetskrafter kunna ordnas och måhända även i någon mån bearbetas för att bilda en grundval till en blivande mera fullständig statistik.

Departements-
chefen.

6. Länsarkitekter.

[38.]

Läns-
arkitekter.
Extra anslag.)
Dispositionen
av beviljade
anslag.

För anställande av länsarkitekter har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1918—1922 beviljat ett förslagsanslag, högst, 25,000 kronor.

Beträffande dispositionen av sålunda beviljade anslag må erinras följande.

Sedan instruktion för länsarkitekterna utfärdats den 28 februari 1919, förklarade Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1920, att viss av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 29 april 1919 föreslagen anordning beträffande länsarkitekterna finge försöksvis tillämpas tills vidare intill utgången av år 1921. Den sålunda föreslagna anordningen innebär, att antalet länsarkitekter tills vidare skulle vara fem, att vart och ett av följande län tills vidare skulle utgöra ett länsarkitektsdistrikt, nämligen Stockholms län, Malmöhus län, Kopparbergs län, Västerbottens län och Norrbottens län, samt att en var av de fem länsarkitekterna skulle uppbära ett fast årligt arvode av 5,000 kronor, med skyldighet att jämväl utanför sitt distrikt på uppdrag av byggnadsstyrelsen fullgöra till länsarkitektsysslan hörande åligganden.

I enlighet härmed förordnade byggnadsstyrelsen länsarkitekt i vart och ett av berörda fem län för tiden till 1921 års utgång.

Beträffande den försöksvis under år 1921 tillämpade anordningen anförde byggnadsstyrelsen i skrivelse den 9 november 1921, bland annat, följande:

Då styrelsen ansett det vara av synnerlig vikt, att det första försöksåret beträffande ifrågavarande nya befattningar effektivt utnyttjades, hade styrelsen redan vid årets början hos länsstyrelserna i de län, där länsarkitekter då varit anställda, framhållit önskvärdheten av att länsstyrelserna i största utsträckning anlitate länsarkitekterna och sålunda ville från dem infordra yttranden och förslag i ärenden, särskilt rörande byggnadsordningar och tomtindelningar, i ansökningsärenden och besvärsmål i fråga om byggnadsföretag samt i ärenden rörande arkitektoniska och byggnadstekniska frågor i allmänhet. Av byggnadsstyrelsen införskaffade uppgifter från länsarkitekterna rörande omfattningen av deras verksamhet under årets fyra första månader hade emellertid tydligt givit vid handen, att länsarkitekterna under nämnda tid ej ännu kommit till användning i den utsträckning, som avsetts, med undantag dock för länsarkitekten i Stockholms län, vilken redan från tjänstens tillsättande anlitats i största utsträckning. Med anledning härav hade byggnadsstyrelsen enligt beslut den 22 juni 1921 uppdragit åt länsarkitekterna i tre län att jämväl utanför sina distrikt, efter anmodan i varje särskilt fall av vederbörande länsstyrelse, fullgöra till länsarkitektsysslan hörande åligganden. Dylikt uppdrag hade sålunda lämnats åt länsarkitekten i Malmöhus län beträffande Kristianstads och Hallands län, länsarkitekten i Kopparbergs län

[38.]

beträffande Västmanlands och Örebro län samt länsarkitekten i Västerbottens län beträffande Västernorrlands län. Hos vederbörande länsstyrelser hade därjämte ytterligare understrukits önskvärdheten av att länsarkitekterna komme till flitig användning.

Sedermåra till byggnadsstyrelsen inkomna rapporter rörande länsarkitekternas verksamhet för tiden maj—september 1921 visade en förhållandevis avsevärd ökning i ärendenas antal för samtliga distrikt. Länsarkitektens i Stockholms län arbetsbörda hade dock alltså varit högst väsentligt större än de övrigas. Under det att till den förras handläggning under sistnämnda tidsperiod inkommit 178 ärenden, vore motsvarande siffror för exempelvis länsarkitekterna i Norrbottens och i Västerbottens län respektive 31 och 66. I de län, i vilka länsarkitekterna haft att utom distrikten fullgöra till länsarkitektsysslan hörande åligganden, hade länsarkitekterna dock endast i ett fåtal fall blivit anlitade.

Under återopande av sålunda vunnen erfarenhet framlade byggnadsstyrelsen i sistberörda skrivelse förslag i fråga om dispositionen av det för år 1922 beviljade anslaget till länsarkitekter. I anslutning till nämnda förslag förordnade Kungl. Maj:t den 25 november 1921, för tillämpning tills vidare under år 1922, att antalet länsarkitekter skulle vara fem; att de särskilda länsarkitektsdistrikten skulle omfatta, ett distrikt Stockholms län, ett distrikt Malmöhus och Kristianstads län, ett distrikt Kopparbergs och Västmanlands län, ett distrikt Västerbottens och Västernorrlands län samt ett distrikt Norrbottens län; ävensom att det fasta av statsmedel utgående arvodet till länsarkitekterna skulle utgöra i Stockholms läns distrikt 6,000 kronor, i Norrbottens läns distrikt 4,000 kronor samt i vart och ett av de övriga tre distrikten 5,000 kronor. Därjämte föreskrev Kungl. Maj:t, att det skulle åligga samtliga länsarkitekter, utom länsarkitekten i Stockholms län, att jämväl utanför vederbörande distrikt på uppdrag av byggnadsstyrelsen fullgöra till länsarkitektsysslan hörande åligganden, samt att länsarkitekten i Stockholms län vid behov skulle biträda inom byggnadsstyrelsen med handläggning av ärenden avseende länsarkitekternas tjänsteåligganden.

I särskilda skrivelser den 30 augusti 1921 och den 9 november samma år har byggnadsstyrelsen hemställt om anslag för ifrågakvarande ändamål å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Byggnadsstyrelsen har i sistnämnda skrivelse till en början framhållit, att anledningen till att länsarkitekterna, med undantag dock beträffande länsarkitekten i Stockholms län, ännu icke kommit till användning i den omfattning, som med den nya institutionen avsetts, i viss mån torde vara att finna i en viss, åtminstone på några håll ådagalagd obenägenhet från länsstyrelsernas sida att i full utsträckning begagna sig av de nya tjänstemännen. Styrelsen trodde sig dock kunna för-

Byggnads-
styrelsens
framställning
om anslag för
tiden $\frac{1}{1}$
— 30/6 1923.

[38.] vänta, att, sedan den första försökstiden nu vore förbi, ändring härutinnan komme att inträffa, och vore styrelsen härom så mycket mera övertygad, som så gott som samtliga länsstyrelser på sin tid biträtt förslaget om länsarkitektsinstitutionens införande i statsförvaltningen. Styrelsen hade på närmare håll varit i tillfälle att följa länsarkitektens i Stockholms län verksamhet och trodde sig veta, att dennes biträde åt länsstyrelsen varit fruktbringande och av stor betydelse. Det funnes intet skäl att antaga, att icke inom kort de övriga länsarkitekternas arbete skulle komma att bliva lika gagnande för det allmänna.

Efter det styrelsen härefter närmare utvecklat de omfattande uppgifter, särskilt beträffande stadsplaneväsendet, som ankomme på länsarkitekterna, och betydelsen för det allmänna att denna institution inom den närmaste framtiden utvecklades till att omfatta hela landet, har styrelsen förklarat sig anse, att, sedan ytterligare ett försöksår gått till ända, tiden vore inne för en utökning av länsarkitekternas antal. Med hänsyn till kravet på den största sparsamhet beträffande statsutgifterna samt till det ännu ringa antalet fullt kompetenta aspiranter till ifrågasvarande sysslor, har styrelsen emellertid för närvarande icke velat ifrågasätta, att arkitekternas antal ökades med mera än tre.

Beträffande placeringen av de föreslagna arkitekterna och de nya distriktens omfattning har styrelsen för närvarande icke ansett sig kunna framlägga definitivt förslag. Styrelsen erinrar emellertid, att länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län i skrivelse den 31 augusti 1921 hemställt om åtgärder för anställande av arkitekt i länet och att från länsstyrelserna i Älvsborgs län, Skaraborgs län, Örebro län och Värmlands län starkt framhållits behovet av länsarkitekter. Såsom styrelsen för närvarande tänkt sig frågans ordnande borde nu berörda län ävensom Hallands län i första hand ifrågakomma för de nya befattningarna. Styrelsen har därvid utgått från att jämväl för år 1923 de särskilda distrikten i regel borde omfatta två län.

Enligt styrelsens föreliggande förslag och under förutsättning att storleken av länsarkitekternas arvoden icke förändrades, skulle till avlönande av länsarkitekter under år 1923 erfordras 40,000 kronor; och hemställer byggnadsstyrelsen, att hälften av nämnda belopp eller alltså 20,000 kronor måtte anvisas för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Departements-
chefen.

Av den föreliggande utredningen framgår, att länsarkitekterna hitills icke tagits i anspråk i den omfattning, som varit avsedd. Det torde därför vara lämpligt att avvakta ytterligare någon tids erfarenhet rörande utvecklingen av ifrågasvarande institution, innan en ökning av

antalet länsarkitekter ifrågasättes. Däremot torde böra tagas under övervägande, huruvida, för tillgodoseende av från vissa länsstyrelser sida framförda önskemål, någon jämkning kan vara lämplig i fråga om den av Kungl. Maj:t senast fastställda distriktsindelningen, vilken ju allenast avsett att utgöra en försöksanordning. Av nu berörda anledning påkallas emellertid ingen ökning av anslagsbeloppet för ifrågavarande ändamål, utan torde detta för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra upptagas med hälften av det för år 1922 anvisade beloppet, eller med 12,500 kronor.

[38.]

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlöning av länsarkitekter på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 12,500.

Kronans publika hus.

7. Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm.

För lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm finnes för närvarande i riksstaten uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 50,000 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde ifrågavarande anslag böra upptagas med hälften av sitt nuvarande belopp.

[39.]

*Lyshållning
m. fl. utgifter
för kronans
publika hus i
Stockholm.
(Ordinarie
anslag.)*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm,

nu kronor 50,000,
med halva beloppet eller » 25,000.

8. Byggnader och reparationer.

Det i riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer, vilket under åren 1915—1921 utgått med 370,000 kronor, har av riksdagen föregående år höjts till sitt nuvarande belopp, 450,000 kronor. Denna förhöjning motsvarade huvudsakligen den årliga underhållskostnaden, beräknad efter 1914 års priser, av det flertal nya egendomar, som från och med sistnämnda år ställts under byggnadsstyrelsens vård.

[40.]

*Byggnader
och repara-
tioner.
(Ordinarie
anslag.)*

- [40.] Till förstärkning av det ordinarie anslaget har riksdagen, på Kungl. Maj:ts förslag, på tilläggsstat för åren 1918—1921 anvisat särskilda medel. Förstärkningsanslagen, vilka uppförts såsom förslagsanslag, högst, hava utgått för år 1918 med 230,000 kronor, för år 1919 med 555,000 kronor, för år 1920 med 200,000 kronor och för år 1921 med 700,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen.

I skrivelse den 23 augusti 1921 har byggnadsstyrelsen hemställt dels om anvisande å tilläggsstat för år 1922 av ett förstärkningsanslag till det å samma års stat uppförda ordinarie anslaget, dels ock om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Förstärk-
ningsanslag
för år 1922.

Beträffande förstärkningsanslaget för år 1922 anför styrelsen följande:

»Att vinna en fullt exakt beräkning av storleken av det för år 1922 erforderliga förstärkningsanslaget, låter sig näppeligen göra, då för närvarande icke med säkerhet kan förutses, huru förhållandena å arbetsmarknaden komma att under år 1922 gestalta sig. Givetvis torde man med största sannolikhet kunna sluta sig till, att en kostnadsminskning är att påräkna från och med mitten av år 1922 eller möjligen något tidigare. Av de olika hantverksmästarnas av byggnadsstyrelsen under våren 1921 antagna årsanbud att döma, synas årets entreprenörer hava räknat med ganska väsentliga sänkningar å materialpriser, vadan kommande prissänkningar till största delen komma att bestämmas av arbetslönernas sänkning och endast till mindre del av lägre materialkostnader. På lönefrågans nuvarande läge är det givetvis icke möjligt att förebringa någon utredning, men då avtalstiden utgår först den 31 mars 1922, varefter ytterligare tid åtgår för träffande av det nya avtalet, är det för byggnadsstyrelsen nödvändigt att redan nu söka fixera den procentsats, efter vilken förstärkningsanslaget må kunna bestämmas.

Liksom år 1920 har nu för ifrågavarande ändamål inom byggnadsstyrelsen genom intendenten hos styrelsen Knut Bildmarks försorg verkställt utredning, som, omfattande byggmästeri-, snickeri-, måleri-, plåtslageri-, kakelugnsmakeri- och glasmästeriarbeten, visar en jämförelse mellan 1914 års och 1921 års av styrelsen antagna anbudspriser för arbeten i Stockholm. Utredningen har givit till resultat en förhöjning av 235 % mot 218 % för föregående år. Motsvarande ökning beträffande rörarbeten framgår av ett av civilingenjören H. Theorell avgivet yttrande, vari upplyses, att ökningen beträffande värmeledningsarbeten kan beräknas till 160 % och för gas-, vatten- och avloppsledningar till 90 %.

På grundval av den sålunda gjorda utredningen har nu byggnadsstyrelsen, med hänsyn tagen såväl till möjligheten av sänkningen i arbetskostnaderna under år 1922 som ock till det av Kungl. Maj:t anbefallda iakttagandet av största sparsamhet, ansett sig böra beräkna den erforderliga förstärkningen till 185 %, vadan alltså, sedan det ordinarie reservationsanslaget till byggnader och reparationer för år 1922 förhöjts till 450,000 kronor, till förstärkning av detta anslag skulle erfordras ett belopp av 832,500 kronor eller i runt tal 830,000 kronor. Då emellertid till anslaget till byggnader och reparationer ingå hyresinkomsterna från de under styrelsens vård stående statsegendomarna, bör tilläggsanslaget ned-

sättas med skillnaden mellan de för år 1922 uppskattade hyresinkomsterna och motsvarande inkomster för år 1914 eller med i runt tal 285,000 kronor. Till förstärkning av anslaget till byggnader och reparationer erfordras alltså för år 1922 enligt byggnadsstyrelsens beräkning 545,000 kronor.»

[40.]

Med stöd av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen hemställt, att ett belopp av 545,000 kronor måtte anvisas å tilläggsstat för år 1922 till förstärkning av det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer.

Beträffande frågan om anslag för tiden 1 januari—30 juni 1923, framhåller byggnadsstyrelsen, att anslag för förstärkning av det ordinarie anslaget jämväl torde bli behöfligt för det första halvåret 1923; dock kunde styrelsen för närvarande för beräkningen av detsamma behöfliga storlek ej lägga annan grund än den av styrelsen vid beräkningen av behovet för år 1922 använda.

*Anslag för
tiden 1/1—30/6
1923.*

I anslutning härtill hemställer byggnadsstyrelsen, att å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 dels måtte upptagas förevarande ordinarie anslag till byggnader och reparationer med halva beloppet eller 225,000 kronor, dels ock till förstärkning av nämnda ordinarie anslag anvisas ett extra anslag å 272,500 kronor.

Såsom byggnadsstyrelsen framhåller, läser det för närvarande knappast vara möjligt att framlägga några exakta beräkningar rörande storleken av det anslag, som under år 1922 kan bli erforderligt till förstärkning av det ordinarie anslaget till byggnader och reparationer. Visserligen torde materialkostnaderna för nämnda år åtminstone i någon mån kunna uppskattas, men däremot ställer sig saken annorlunda beträffande kostnaderna för arbetslöner. Dessa kostnader bli nämligen till väsentlig del beroende av de nya löneavtal, som kunna komma att träffas efter de nuvarande avtalens utgång, i vilket hänseende utredning naturligen nu ej kan förebringas. Emellertid synes den av byggnadsstyrelsen verkställda utredningen, vilken bygger på en rätt betydande sänkning av arbetskostnaderna, i huvudsak kunna läggas till grund för beräkningen av anslagsbehovet för år 1922. Till följd av den ytterligare nedgång i materialprisen, som ägt rum efter avlåtandet av styrelsens skrivelse, torde dock det av styrelsen å tilläggsstaten begärda beloppet kunna avrundas nedåt till 500,000 kronor. Det är att märka, att det sålunda ifrågasatta förstärkningsanslaget bör tagas i anspråk först sedan i övrigt för ifrågavarande ändamål till förfogande stående medel förbrukats, varför förstärkningsanslaget, i den mån det visar sig för högt beräknat, bör statsverket besparas.

Departements-
chefen.

[40.] För första halvåret 1923 har byggnadsstyrelsen föreslagit anvisande till byggnader och reparationer av tillhoppa 497,500 kronor, motsvarande hälften av sammanlagda beloppet av det ordinarie anslaget för år 1922 och det av styrelsen ifrågasatta förstärkningsanslaget för samma år. Givetvis ställa sig beräkningarna i fråga om anslagsbehovet för år 1923 ännu osäkrare än för år 1922. Jag anser mig emellertid böra ifrågasätta, att det sammanlagda anslagsbeloppet för första halvåret 1923 minskas till i runt tal 400,000 kronor. I det föregående har framhållits, att anvisande av anslag å extra stat till förstärkning av de ordinarie anslagen i möjligaste mån bör undvikas, och torde, med hänsyn härtill, hela det ifrågasatta beloppet för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra anvisas såsom ordinarie anslag.

Beträffande fördelningen av de medel, som under förevarande anslagstitel stå till förfogande, må erinras, att Kungl. Maj:t hittills plägat årligen, på förslag av byggnadsstyrelsen, fastställa generalförslag över de underhålls- och därmed jämförliga åtgärder å kronans byggnader, som under varje särskilt år ansetts böra verkställas med anlitande av för året tillgängliga medel. Därutöver har byggnadsstyrelsen emellertid, på grund av bestämmelserna i styrelsens instruktion, ägt befogenhet att ombesörja nödvändiga utom nämnda generalförslag förekommande reparationsarbeten, därest vederbörande byggnadsanslag därtill lämnade tillgång, dock med den inskränkning, att hela utgiftssumman för varje dylik åtgärd icke fått överskrida 3,000 kronor. Då emellertid de i generalförslagen upptagna arbetena till övervägande del varit mindre reparationsarbeten av sådan art, att deras nödvändighet eller ändamålsenlighet knappast kunnat av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall prövas, har det ansetts lämpligt, att byggnadsstyrelsen själv erhöile befogenhet att besluta rörande ifrågavarande åtgärder, därvid styrelsen dock skulle vara skyldig att underställa Kungl. Maj:ts prövning frågor om utförande av dylika arbeten, då dessa vore av mera omfattande beskaffenhet eller styrelsen av eljest förekommande omständigheter funne så påkallat, och hava föreskrifter av sådant innehåll intagits i byggnadsstyrelsens instruktion.

Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag, under hänvisning beträffande anslag på tilläggsstaten för år 1922 till särskild framställning, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till byggnader och reparationer,
 nu kronor 450,000,
 med ett belopp av » 400,000.

9. Förbättrande av grunden under vissa delar av Stockholms slott.

I en till riksdagen den 4 februari 1919 avlåten proposition, nr 60, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag till åtgärder för förstärkning av grunden under vissa delar av Stockholms slott, nämligen sydöstra hörnet av slottets mittparti och de båda östra flyglarna. De föreslagna åtgärderna avsågo huvudsakligen, att de i grunden under berörda delar av slottet förefintliga pålarna skulle avskäras på höjden + 2,80 meter och kringgjutats med betong samt att alla hammarband och rustbäddar under murarna skulle borttagas och ersättas med en gjuten betongbädd. Kostnaderna för dessa arbeten hade av byggnadsstyrelsen i oktober 1918 beräknats till 515,000 kronor; och föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för ifrågavarande ändamål bevilja ett anslag å sistnämnda belopp samt därav såsom reservationsanslag anvisa dels å tilläggsstaten för år 1919 115,000 kronor, dels ock å riksstaten för år 1920 200,000 kronor.

[41.]
Förbättrande
av grunden
under vissa
delar av Stock-
holms slott.
(Extra anslag.)

Med anledning av Kungl. Maj:ts berörda förslag anförde riksdagen i skrivelse den 12 juni 1919, att riksdagen funnit den i ärendet förbragta utredningen ådagalägga behovet av, att ifrågavarande arbeten snarast möjligt komme till stånd och att riksdagen därför ansett sig böra anvisa medel för arbetenas utförande. Då emellertid, sedan den till grund för Kungl. Maj:ts förslag i ämnet liggande kostnadsberäkningen verkstälts, en nedgång i de då gällande osedvanligt höga pris å byggnadsmaterialier m. m. ägt rum och ytterligare sådan nedgång vore att förvänta, hade riksdagen ansett anslaget kunna nedsättas till 375,000 kronor.

I anslutning härtill anmälde riksdagen, att riksdagen till förstärkning av grunden under vissa delar av Stockholms slott beviljat ett anslag å 375,000 kronor och därav anvisat såsom reservationsanslag dels å extra stat för år 1920 ett belopp av 130,000 kronor, dels ock å tilläggsstat för år 1919 ett belopp av 115,000 kronor.

Återstoden av det beviljade anslaget eller således 130,000 kronor har av riksdagen såsom reservationsanslag anvisats å extra stat för år 1921.

I särskilda skrivelser den 25 augusti 1921 och den 25 november samma år har byggnadsstyrelsen hemställt om anvisande av ytterligare anslag till arbetena med förstärkning av grunden under Stockholms slott.

Byggnads-
styrelsen.

I skrivelsen den 25 augusti 1921 har styrelsen därvid meddelat, att styrelsen på grund av den 19 juni 1919 erhållet uppdrag låtit igångsätta arbetena i fråga, men att dessa på grund av lockout legat nere

[41.] under tiden 1 april—1 december 1920. Sedan desamma återupptagits, hade det viktiga arbetet med förstärkning av grunden under den sydöstra flygelns yttersta del slutförts, varefter arbetet fortsatts under samma flygels södra fasad. Styrelsen hade från början tänkt sig, att jämväl denna del av grunden skulle kunna förstärkas genom borttagande av den multnade plankrusten och pålhuvudena och dessas ersättande med en betongskiva. Vid grävningar och jordborrningar hade emellertid påträffats ett mot sjön sakta sluttande lerlager, och hade styrelsen på grund härav blivit tveksam, huruvida under sådana förhållanden den tillämnade förstärkningsmetoden vore fullt tillförlitlig. Med anledning härav och med hänsyn till arbetets synnerligen stora betydelse hade byggnadsstyrelsen den 7 maj 1921 anmodat professorn vid tekniska högskolan Henrik Kreüger, förste byråingenjören i järnvägsstyrelsen John Olsson, civilingenjören Fritz Söderberg och filosofie doktorn Ragnar Lidén att till byggnadsstyrelsen inkomma med förslag rörande sättet för förstärkning av grunden under slottsbyggnadens sydöstra och nordöstra flyglar.

Sedan de sålunda tillkallade sakkunniga i oktober 1921 för byggnadsstyrelsen framlagt resultatet av sin utredning, har byggnadsstyrelsen med skrivelsen den 25 november 1921 till Kungl. Maj:t överlämnat nämnda utredning, varav framgår i huvudsak följande:

De övre marklagren under de delar av slottsbyggnaden, varom här är fråga, bestå av fyllning, varunder vidtager en jämförelsevis fast gyttjeartad massa, bemängd med sten, grus, sand samt avfall av trä, murbruk, tegelskärv och dylikt, samt därunder ett föga mäktigt lerlager, vilande på fast grus, som sträcker sig ända ned till berg. Lerlagret kan icke anses innebära risk för flyglarnas stabilitet, men det gyttjeartade lagret, som låter sammanpressa sig och som under vissa betingelser kan förmultna, är däremot av avgörande betydelse. Slotts-flyglarnas sättning härleder sig med säkerhet av denna sammanpressning, vilken alltjämt torde vara att räkna med. Den väsentliga anledningen torde dock ligga i den pågående förmultningen av rustbädden.

För utrönande av byggnadernas rörelse hava periodiska precisionsavvägningar av vissa punkter verkställt ävensom avvägning av den över bottenvåningen i flyglarna gående listan.

De sakkunniga hava jämväl undersökt olika sätt för utförande av förstärkningsarbetena, såsom användandet av strausspålning eller betongpelare ned till fast botten eller utläggandet av hel betongplatta under de delar av flyglarna, som ligga på rustbädd, och hava de sakkunniga för sin del föreslagit, att det senare sättet må, såsom hittills skett, användas. Detta förstärkningsätt ställer sig ekonomiskt billigast och måste, såvitt kan bedömas, anses vara fullt betryggande.

Enligt av de sakkunniga verkställda beräkningar skulle kostnaderna för fullbordandet av ifrågavarande arbeten komma att uppgå till sammanlagt 825,000 kronor, varför för ändamålet ytterligare 450,000 kronor

skulle erfordras utöver det av riksdagen redan anvisade anslaget å 375,000 kronor. I samband därmed hava de sakkunniga uttalat, att arbetet utan onödig forcering, men bedrivet samtidigt under båda flyglarna, kunde hinna avslutas med utgången av år 1922. [41.]

För egen del har byggnadsstyrelsen i sin skrivelse den 25 november 1921 anfört följande:

»Enligt styrelsens förmenande torde det av de sakkunniga beräknade tilläggsanslaget böra något ökas, alldenstund de sakkunniga vid sin beräkning icke tagit hänsyn till, bland annat, ersättning till aktiebolaget I. Cederlunds eftr. för disponerandet av vissa av de av bolaget förhyrda lagerlokalerna, som måst utrymmas för att arbetena skola kunna utföras, arvoden åt de sakkunniga, utgifter för vissa undersökningar, precisionsavvägningar m. m., vilka kostnader kunna beräknas till sammanlagt omkring 60,000 kronor. Det erforderliga tilläggsanslaget anser byggnadsstyrelsen därför böra beräknas till 510,000 kronor. Styrelsen får emellertid kraftigt betona svårigheten att tillförlitligt beräkna kostnaderna för ett arbete av detta slag, däri givetvis under detsamma gång oförutsedda händelser kunna inträffa och upptäckter göras, som undandra sig varje möjlighet till exakt förhandsberäkning.

På förekommen anledning får byggnadsstyrelsen meddela, att från den 25 november 1921 till den 15 mars 1922 beräknas komma att för arbetenas bedrivande erfordras 200,000 kronor, under förutsättning av en fullt rationell arbetsdrift, och 100,000 kronor, för så vitt arbetet skall bedrivas något långsammare såsom för närvarande på grund av knappheten av tillgängliga medel, vilket emellertid självfallet komme att ställa sig dyrare.

Då för närvarande av anvisade medel återstå odisponerat omkring 40,000 kronor, bliver styrelsen nödsakad att inom kort helt inställa arbetena, för så vitt icke möjlighet för Kungl. Maj:t föreligger att ställa medel till styrelsens förfogande för arbetenas omedelbara fortsättande, i vilket sammanhang styrelsen får på det bestämdaste framhålla, vilket jämväl bekräftats av omförmälda sakkunniga, att ett längre uppehåll, exempelvis på två eller tre månader, i arbetenas fortgång kan komma att åsamka byggnaderna oberäknelig skada.

Slutligen anser sig byggnadsstyrelsen böra framhålla, att under det att styrelsen vid den ursprungliga beräkningen till 515,000 kronor av kostnaderna för förstärkningsarbetena utgick från en arbetslön av 1 krona i timmen, styrelsen under år 1921 haft att erlagga en timpenning av 2 kronor 20 öre eller 2 kronor 40 öre för ifrågavarande arbete.»

Under återopande av vad sålunda förekommit har byggnadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1922 års riksdag att utöver redan beviljade 375,000 kronor till fortsättande av förstärkning av grunden under Stockholms slotts östra flygelbyggnader å tilläggsstat för år 1922 bevilja ett reservationsanslag å 510,000 kronor.

Av den föreliggande utredningen framgår, att den ursprungligen föreslagna förstärkningsmetoden, vilken tillämpats vid de redan utförda arbetena, jämväl visat sig vara den lämpligaste beträffande ännu åter-

Departements-
chefen.

- [41.] stående grundförstärkningsarbeten, vilka avse de båda östra slottsflyglarna. Orsaken till att kostnaderna för arbetena det oaktat visat sig komma att så väsentligt överskrida de tidigare beräknade, är, enligt vad jag inhämtat, huvudsakligen att söka i inträffade stegringar av arbetslönerna.

Beträffande frågan om beredande av medel till återstående arbeten må till en början erinras, att Kungl. Maj:t, med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört om den skada, som kunde åsamkas byggnaderna, därest styrelsen bleve nödsakad att i brist på medel tillfälligtvis inställa arbetena, genom beslut den 16 december 1921, efter statskontorets hörande, bemyndigat byggnadsstyrelsen att för fortsatt bedrivande av arbetena, i avvaktan på det ytterligare anslag för ändamålet, som kunde komma att av riksdagen beviljas, taga i anspråk ett belopp av högst 60,000 kronor att utgå av det å riksstaten uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Byggnadsstyrelsen förutsätter i sin föreliggande framställning, att de återstående arbetena skulle så bedrivas, att de i huvudsak kunna avslutas under innevarande år. Det synes även önskvärt, att arbetena snarast möjligt bringas till fullbordan; angelägenheten härav har även framhållits i en från riksmarskalksämberet inkommen skrivelse. För att minska belastningen å 1922 års tilläggsstat lär det dock vara nödvändigt att något förskjuta tiden för arbetenas färdigställande, vilket jämväl torde kunna ske utan alltför stora olägenheter. Med hänsyn härtill synes det erforderliga tilläggsanslaget, vilket enligt nu föreliggande beräkningar och efter avdrag av förenämnda belopp å 60,000 kronor uppgår till 450,000 kronor, böra på lämpligt sätt fördelas. För arbetenas bedrivande under år 1922 torde sålunda kunna å tilläggsstat anvisas ett belopp av 240,000 kronor. Inberäknat den summa, som utgått från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter, skulle härmed under nämnda år för ändamålet stå till förfogande omkring 300,000 kronor. För första halvåret 1923 torde ett anslag av 100,000 kronor vara tillräckligt. Enligt styrelsens beräkningar skulle alltså för sista hälften av samma år krävas ett anslag av 110,000 kronor. Emellertid torde icke saknas utsikter för att arbetskostnaderna till dess skola nedgå så, att ett väsentligt mindre belopp än som nu av styrelsen beräknas erforderligt skall vara tillfyllest.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, under hänvisning beträffande anslaget å tilläggsstaten för år 1922 till särskild framställning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förbättrande av grunden under vissa delar av
Stockholms slott på *extra* stat för tiden 1 januari—30
juni 1923 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 100,000.

10. Yttre restaurering av Stockholms slott.

Med bifall till av Kungl. Maj:t gjord framställning har riksdagen [42.]
 för påbörjande av arbetena med yttre restaurering av Stockholms slott, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsråds-
 protokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1921 förordat
 förslag, på extra stat för år 1922 anvisat ett reservationsanslag av (Extra anslag.)
 84,000 kronor.

Enligt den utredning, som låg till grund för Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, beräknades ifrågavarande restaureringsarbeten komma att i sin helhet draga en kostnad av sammanlagt 1,484,000 kronor.

Beträffande sättet för anvisande av medel till bestridande av denna kostnad hade riksmarskalksämberet, som till Kungl. Maj:ts prövning överlämnat berörda utredning, föreslagit, att det erforderliga anslagsbeloppet borde fördelas på sex år, därvid för år 1922 borde anvisas ett belopp av 84,000 kronor för påbörjande av de mest angelägna arbetena och för vart och ett av de följande fem åren ett belopp av 280,000 kronor. Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t framhöll departementschefen, att förenämnda kostnad givetvis, på sätt ämbetet föreslagit, borde uppdelas på ett flertal år. Då det emellertid, med hänsyn till den rådande osäkerheten på penningmarknaden och den långa tid, arbetet beräknades draga, för det dåvarande vore omöjligt att bedöma de gjorda kostnadsberäkningarnas tillförlitlighet, syntes det ej lämpligt att fixera något visst anslagsbelopp för arbetet i dess helhet och detta belopps fördelning, utan borde bestämmandet av de olika årens anslag få bero på särskild prövning för varje gång. Vidkommande det för år 1922 av ämbetet begärda beloppet hade departementschefen ingen erinran att framställa, och har detta belopp jämväl, såsom av det föregående framgår, för sistnämnda år anvisats.

I skrivelse den 30 september 1921 har nu riksmarskalksämberet, i anslutning till en av ståthållarämbetet på Stockholms slott hos riksmarskalksämberet gjord framställning, hemställt, att för fortsättande av arbetena med yttre restaurering av Stockholms slott å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte anvisas ett belopp av 140,000 kronor, motsvarande hälften av det belopp, ämbetet tidigare föreslagit skola för ändamålet utgå under år 1923.

Till följd av remiss har byggnadsstyrelsen avgivit utlåtande i ärendet den 5 oktober 1921 och därvid tillstyrkt bifall till riksmarskalksämberets berörda framställning.

Yttre restaurering av Stockholms slott.

(Extra anslag.)

Riksmarskalksämberet.

Byggnadsstyrelsen.

[42.] Departements-
chefen. Då samtliga sakkunniga myndigheter vitsordat, att de föreslagna arbetena med det snaraste böra verkställas, därest icke slottets bestånd skall äventyras, har jag icke ansett mig böra ifrågasätta någon ned-sättning av det utav riksmarskalksämbetet nu begärda anslagsbeloppet. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för arbetena med yttre restaurering av Stock-
holms slott på *extra* stat för tiden 1 januari—30
juni 1923 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 140,000.

11. Uppmätningar av Stockholms slott m. m.

[43.] Uppmät-
ningar av
Stockholms
slott m. m.
(Extra anslag.) Med bifall till av Kungl. Maj:t gjord framställning har 1921 års riksdag för uppmätningar av Stockholms slott m. m. beviljat ett anslag av 34,700 kronor och därav på extra stat för år 1922 såsom reservations-anslag anvisat ett belopp av 17,350 kronor.

I skrivelse den 30 september 1921 har riksmarskalksämbetet hem-ställt, att återstående delen av nyssnämnda anslag måtte anvisas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Beträffande behovet av det sålunda begärda beloppet har riksmar-skalksämbetet åberopat en av ståthållarämbetet på Stockholms slott i ärendet gjord framställning, vari framhålles huvudsakligen följande:

Genomförandet av de uppmätningar och övriga åtgärder, för vilka ifrågavarande anslag vore avsett, vore en huvudförutsättning för igångsättandet och utförandet av de beslutade arbetena med en yttre restaurering av Stockholms slott. Berörda åtgärder borde därför oförtövat slutföras för undvikande av onödigt dröjsmål med restaureringsarbetena och därav försakade ytterligare kostnader. Med hänsyn härtill funne ståthållarämbetet det önskligt, att återstående delen av ifrågavarande anslag icke fördelades halvårsvis under år 1923 utan i sin helhet ställdes till förfogande från och med den 1 januari 1923. Ståthållarämbetet hade i denna fråga jämväl inhämtat muntligt yttrande av slottsarkitekten, professorn I. Tengbom, vilken förklarar sig anse, att det vore av allra största vikt, att ifråga-varande uppmätningar icke på något sätt försenades utan fullföljdes så skynd-samt som möjligt, varför det, enligt professor Tengboms mening, vore särdeles önskligt, att de medel, som ännu komme att anvisas för sagda ändamål, också ställdes till förfogande i sin helhet fortast möjligt.

Byggnads-
styrelsen. Byggnadsstyrelsen har i utlåtande av den 5 oktober 1921 tillstyrkt bifall till riksmarskalksämbetets förevarande framställning.

Departements-
chefen. Under åberopande av vad sålunda förekommit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det för uppmätningar av Stockholms slott
m. m. beviljade anslaget av 34,700 kronor på *extra*

stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa återstående beloppet kronor 17,350.

12. Uppförande av ämbetsbyggnader å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren samt i kvarteret Kandidaten.

Med anledning av Kungl. Maj:ts förslag i en den 12 mars 1920 avlåten proposition, nr 401, har riksdagen för inlösen av den barnbördshuset tillhöriga tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren samt för uppförande å denna tomt ävensom i kvarteret Kandidaten av byggnader för inrymmande av i huvudstaden förlagda ämbetsverk och statsinstitutioner beviljat ett belopp av 8,722,360 kronor samt därav såsom reservationsanslag anvisat dels å tilläggsstat för år 1920 under sjätte huvudtiteln 700,000 kronor, dels ock å extra stat för år 1921 under sjätte huvudtiteln 3,000,000 kronor. [44.]

*Uppförande
av ämbets-
byggnader å
tomten nr 3 i
kvarteret
Murmästaren
samt i kvar-
teret Kandi-
daten.*

(Extra anslag.)

Av förenämnda belopp, 8,722,360 kronor, avsågos sammanlagt 562,360 kronor för återbetalande till riksgäldskontoret av vissa förskott samt för inlösen av det i kvarteret Murmästaren belägna tomtområdet. Återstående beloppet, 8,160,000 kronor, avsågs för bestridande av byggnadskostnaderna, av vilka enligt vid denna tid gjorda preliminära beräkningar 4,520,000 kronor skulle belöpa å byggnaden i kvarteret Murmästaren och 3,640,000 kronor å byggnaden i kvarteret Kandidaten.

Genom brev den 4 juni 1920 har Kungl. Maj:t förklarat, att byggnadsstyrelsen skulle äga taga i anspråk omförmälda å tilläggsstat för år 1920 anvisade belopp, 700,000 kronor, därav 500,360 kronor, motsvarande förenämnda förskott, skulle återbetalas till riksgäldskontoret, 62,000 kronor finge användas för inköp av tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren samt återstoden tagas i anspråk för täckande av kostnaderna för de förberedande åtgärder i övrigt, vilkas vidtagande för ifrågavarande byggnadsföretag kunde komma att erfordras redan under år 1920.

I den till 1921 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t sedermera framlagt närmare planer rörande byggnadsföretagen, och har Kungl. Maj:t i samband därmed föreslagit riksdagen att av det för ifrågavarande ändamål beviljade beloppet, 8,722,360 kronor, på extra stat för år 1922 såsom reservationsanslag anvisa 3,000,000 kronor.

Enligt i september 1920 verkställda beräkningar skulle kostnaderna för uppförande i enlighet med de sålunda framlagda planerna av nybyggnader i kvarteren Murmästaren och Kandidaten uppgå till 4,720,000 respektive 6,100,000 kronor.

[44.] I skrivelse den 17 juni 1921, nr 6 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 sjätte huvudtitel, har riksdagen under punkten 38 anmält sitt beslut i ämnet. Riksdagen har därvid förklarat sig anse, att ifrågavarande båda nybyggnader borde komma till utförande i enlighet med de av Kungl. Maj:t framlagda planerna. Beträffande frågan om anvisande av anslag för år 1922 har riksdagen emellertid ansett det böra uppmärksammas, att, enligt vad riksdagens vederbörande utskott vid företagen granskning av det i detta hänseende äskade beloppet inhämtat, arbetena under tiden före år 1923 syntes komma att inskränkas till att omfatta endast själva grundläggningen samt att härför icke kunde antagas komma att åtgå större belopp än att det å 1921 års riksstat för ändamålet anvisade anslaget, 3,000,000 kronor, torde bli tillräckligt jämväl för täckande av medelsbehovet under år 1922. Vid sådant förhållande fann riksdagen något nytt anslag för sistnämnda år icke behövt.

Vid anmälan den 27 juni 1921 av riksdagens sålunda fattade beslut har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att, i huvudsaklig överensstämmelse med förenämnda av Kungl. Maj:t framlagda förslag, låta uppföra dels en ämbetsbyggnad å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren, dels ock en ämbetsbyggnad i kvarteret Kandidaten, varjämte byggnadsstyrelsen bemyndigats att av ovan omförmälda för år 1921 anvisade reservationsanslag av 3,000,000 kronor taga i anspråk för byggnadsföretaget i kvarteret Murmästaren ett belopp av 1,050,000 kronor samt för byggnadsföretaget i kvarteret Kandidaten ett belopp av 1,950,000 kronor.

Byggnads-
styrelsen.

I skrivelse den 25 augusti 1921 har byggnadsstyrelsen hemställt om anslag för första halvåret 1923 till ifrågavarande nybyggnader, och har styrelsen föreslagit anvisande för byggnaden i kvarteret Murmästaren av 1,000,000 kronor och för byggnaden i kvarteret Kandidaten av 900,000 kronor. Därvid har styrelsen utgått från, att arbetena borde bedrivas så, att byggnaderna bleve färdigställda med utgången av år 1924. Styrelsen har tillika meddelat, att enligt av styrelsen verkställda förnyade beräkningar de år 1920 beräknade kostnaderna för byggnadsföretagen torde kunna minskas med omkring 10 % och kostnaderna alltså beräknas för den förra byggnaden till 4,250,000 kronor och för den senare byggnaden till 5,500,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den långvariga konflikten inom byggnadsfacket och de omfattande förberedande åtgärder, som krävts för ifrågavarande byggnadsföretag, hava de egentliga byggnadsarbetena i huvudsak ännu ej påbörjats. Enligt vad jag från byggnadsstyrelsen inhämtat, kan

därför med äskande av fortsatt anslag till byggnadsföretagen till större delen utan olägenhet anstå till 1923 års riksdag. [44.]

Beträffande byggnadsföretaget i kvarteret Kandidaten, torde sålunda de för denna byggnad anvisade medlen, 1,950,000 kronor, vara tillräckliga för arbetenas bedrivande jämväl under första halvåret 1923. Vid sådant förhållande lärer för närvarande ytterligare anslag för detta byggnadsföretag icke behöva ifrågasättas.

Till byggnadsföretaget i kvarteret Murmästaren har, såsom nämnts, av Kungl. Maj:t anvisats ett belopp av 1,050,000 från 1921 års anslag. Härutöver har för detta byggnadsföretag beräknats 137,640 kronor, utgörande den till förberedande åtgärder avsedda delen av anslaget å 1920 års tilläggsstat. Dessa medel beräknas emellertid komma att bli otillräckliga för arbetenas bedrivande efter 1923 års ingång. Det synes därför nödvändigt, att ytterligare medel för ändamålet äskas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, men torde det av styrelsen i detta hänseende begärda beloppet kunna nedsättas till 800,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det belopp, 8,722,360 kronor, som beviljats för uppförande å tomten nr 3 i kvarteret Murmästaren och i kvarteret Kandidaten av byggnader för inrymmande av i huvudstaden förlagda ämbetsverk och statsinstitutioner m. m., för uppförande av en ämbetsbyggnad å nämnda tomt i kvarteret Murmästaren å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom reservationsanslag anvisa... kronor 800,000.

13. Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län.

Till förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län torde, i likhet med vad under senaste åren ägt rum, särskilt anslag böra äskas av riksdagen. Med utgångspunkt från det nuvarande årliga hyresbeloppet, 7,000 kronor, erfordras för första halvåret 1923 ett belopp av 3,500 kronor, motsvarande hälften av det för år 1922 anvisade anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst..... kronor 3,500.

[45.]

Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län.

(Extra anslag.)

14. Vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m.

[46.]

Vissa
byggnads-
arbeten å
länsresidenset
i Karlstad
m. m.
(Extra anslag.)

I den till 1921 års riksdag avlåtna statsverkspropositionen framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag om en tillbyggnad av länsresidenset i Karlstad. Nämnda förslag, som beräknades draga en kostnad av 300,000 kronor, avsåg att utöka landskansliets nuvarande lokaler, något förändrade, med en flygel å residenstomtens norra del, vilken flygel skulle sammanbinda huvudbyggnaden med den nuvarande norra flygelbyggnaden. I denna sammanbindande flygels bottenvåning skulle landskansliet vinna ökat utrymme och i våningen 1 trappa upp skulle inrymmas lantmäterikontoret, för vilket sedan flera år tillbaka tjänstelokaler förhyrts. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle det för arbetenas utförande erforderliga anslagsbeloppet anvisas att utgå med 200,000 kronor på 1921 års tilläggsstat och med återstående 100,000 kronor å riksstaten för år 1922.

Med anledning av denna framställning samt inom riksdagen i ämnet väckta motioner anförde riksdagen i skrivelse den 3 maj 1921, nr 166, bland annat, följande:

Även om riksdagen funnit, att ett oavvisligt behov av förbättrade och ökade lokaler för länsstyrelsen och lantmäterikontoret i Karlstad föreläge, hade riksdagen dock icke ansett sig kunna bifalla Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Med utgångspunkt från vad motionärerna i detta hänseende anfört, ansåge riksdagen, att den gynnsammaste lösningen av ovannämnda lokalfrågor borde kunna vinnas, icke genom uppförande av ytterligare en flygel, utan genom påbyggnad av ännu en våning, avsedd till bostad för landshövdingen, varvid i stället genom de utrymmen, som sålunda frigjordes i den nuvarande, en trappa upp belägna landshövdingevåningen, skulle inom länsresidenset kunna tillgodoses hela länsstyrelsens och lantmäterikontorets lokalbehov.

Enligt riksdagens mening borde möjligheterna för ett ordnande av de föreliggande lokalfrågorna på nu antytt sätt tagas under förnyad omprövning och nytt förslag i ämnet framläggas för 1922 års riksdag.

Under tiden syntes, enligt vad av riksdagens vederbörande utskott införskaffade upplysningar gäve vid handen, erforderliga lokalutrymmen kunna beredas länsstyrelsen och lantmäterikontoret i den våning, som beboddes av landshövdingen, åt vilken, i avvaktan på den blivande landshövdingevåningens färdigställande, i stället skulle förhyras lämplig privat bostad, varom redan preliminärt anbud föreläge.

Under nu angivna förhållanden torde anvisandet av anslag å tilläggsstat kunna inskränkas till vad som åtginge för täckandet av kostnaderna för beredandet av tillfällig landshövdingebostad. För detta ändamål torde ett belopp av 2,500 kronor komma att visa sig tillfyllest. Det å riksstaten äskade anslaget syntes däremot oförändrat böra kvarstå såsom erforderligt för beredandet av medel under år 1922 till igångsättande av de påbyggnadsarbeten, varom beslut

då kunde komma att fattas, ävensom till likviderande av hyra för landshövdingebostaden.

[46.]

I anslutning till vad sålunda anförts har riksdagen anvisat dels för utförande av vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m. på extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av 100,000 kronor, dels ock till bestridande av kostnader, förbundna med nämnda byggnadsarbeten, på tilläggsstat för år 1921 ett reservationsanslag av 2,500 kronor.

Vid anmälan av riksdagens beslut i ämnet den 20 maj 1921 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att verkställa utredning angående anordnande, på sätt i riksdagens skrivelse antytts, för framtiden av lokaler för länsstyrelsen och lantmäterikontoret i Värmlands län och av bostad för landshövdingen i länet genom påbyggnad av länsresidenset i Karlstad med ytterligare en våning samt till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Därjämte anbefalldes byggnadsstyrelsen att skyndsamt inkomma med förslag till avtal om förhyrande för tiden, till dess landshövdingens bostadsfråga kunde bli slutligen ordnad, av lämplig bostad åt honom för en årlig hyra av högst 5,000 kronor ävensom att vidtaga de övriga på styrelsen ankommande åtgärder, som i anledning av riksdagens ifrågavarande beslut i ämnet erfordrades.

Med anledning av sistnämnda uppdrag inkom byggnadsstyrelsen i skrivelse den 31 maj 1921 med förslag om förhyrande till bostad åt landshövdingen i Värmlands län under residensets ombyggnad av nedre våningen i huvudbyggnaden å den Karlstads stad tillhöriga egendomen Våxnäs, om vars förhyrande preliminärt anbud redan under riksdagens behandling av föreliggande fråga avgivits. Med bifall till styrelsens framställning uppdrog Kungl. Maj:t den 17 juni 1921 åt länsstyrelsen i länet att träffa avtal om förhyrande av nämnda våning för tiden till den 1 oktober 1924 mot en hyresersättning av 5,000 kronor för år.

Något avtal om förhyrande av berörda lägenhet har emellertid icke avslutats, enär våningen befunnits ohygienisk och för det avsedda ändamålet mindre tjänlig. I detta hänseende kan nämnas, att lasaretsöverläkaren P. Clarholm intygat, att våningen vore fuktig och kall i sådan grad, att densamma måste anses mindre lämplig att bebo för reumatiskt anlagda personer.

Landshövdingens bostadsfråga har i stället ordnats sålunda, att länsstyrelsen enligt den 7 oktober 1921 erhållet bemyndigande för ändamålet förhyrt en villabyggnad med adressnummer 4 vid Älvgatan i Karlstad för tiden från och med den 1 oktober 1921 till den 1 ok-

- [46.] tober 1924 mot en hyressumma av 9,000 kronor per år. Beträffande gäldandet av kostnaderna för ifrågavarande förhyrning har Kungl. Maj:t föreskrivit, att nämnda kostnader för tiden från och med den 1 oktober 1921 till och med den 31 december 1922 skulle avföras i första hand å förenämnda av riksdagen å tilläggsstat för år 1921 anvisade reservationsanslag å 2,500 kronor samt, i den mån detta anslag icke försloge, å det av riksdagen för år 1922 anvisade reservationsanslaget å 100,000 kronor.

Såsom av det föregående framgår, har riksdagen ifrågasatt, huruvida icke lantmäterikontoret i avvaktan på utredningen rörande residensets ombyggnad skulle kunna inrymmas i den våning, som hittills varit upplåten för landshövdingen. Detta förslag torde hava framkommit med hänsyn till de svårigheter, som tidigare förelegat för ett fortsatt förhyrande efter den 1 oktober 1921 av lantmäterikontorets lokal i huset nr 16 vid Hamngatan i Karlstad. Sedermera hava emellertid möjligheter till fortsatt förhyrande av samma lokal yppat sig. Ett inrymmande av lantmäterikontoret i länsresidenset, på sätt av riksdagen ifrågasatts, har jämväl visat sig vara förenat med avsevärda olägenheter, särskilt med hänsyn därtill att inga som helst eldsäkerhetsanordningar äro vidtagna i länsresidensets boställsvåning och att lantmäterikontoret i varje fall icke skulle kunna kvarstanna därstädes längre än till den tid, då ifrågavarande byggnadsarbeten kunna väntas bliva igångsatta. Efter förslag av byggnadsstyrelsen har Kungl. Maj:t därför den 12 september 1921 medgivit fortsatt förhyrande av lantmäterikontorets dåvarande lokal för ytterligare ett år till den 1 oktober 1922.

Byggnads-
styrelsen.

I skrivelse den 25 augusti 1921 meddelade byggnadsstyrelsen, att den genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 maj 1921 anbefal'da utredningen rörande residensets påbyggnad anförtrotts åt tjänstgörande arkitekten hos styrelsen Bror Almquist, samt att, ehuru berörda utredning för det dåvarande icke hunnit avslutas, en beräkning av kostnaderna för byggnadsföretaget dock kunnat framläggas, vilken beräkning slutade å ett belopp av 450,000 kronor. I samband därmed meddelade styrelsen vidare, att enligt vad arkitekten Almquist upplyst, de redan anvisade medlen, 100,000 kronor, skulle vara tillräckliga för arbetenas bedrivande under år 1922, varemot för första halvåret 1923 skulle erfordras 200,000 kronor och därefter återstoden.

Under åberopande härav hemställde byggnadsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till fortsättande av arbetena med påbyggnad av länsresidenset i Karlstad på riksstaten för tiden 1 januari —30 juni 1923 anvisa ett extra anslag å 200,000 kronor. Samtidigt

härmed ville dock styrelsen, med hänsyn till önskemålet att i största möjliga grad minska utgifterna å nämnda övergångsstat, men då å andra sidan det vore av vikt, att arbetena icke fördröjdes, ifrågasätta, huruvida icke å tilläggsstat för år 1922 borde upptagas ett belopp av exempelvis 100,000 kronor samt endast 100,000 kronor å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923. [46.]

Med skrivelse den 8 december 1921 har byggnadsstyrelsen sedermera överlämnat och till godkännande förordat ett av arkitekten Almqvist efter samråd med landshövdingen i länet och övriga vederbörande utarbetat förslag till ifrågavarande påbyggnad, vilket förslag närmare åskådliggjorts å styrelsens skrivelse bifogade ritningar med tillhörande kostnadsberäkning, arbetsbeskrivning och arbetsplan.

Det sålunda framlagda förslaget avser anordnande i enlighet med av riksdagen angivna riktlinjer av lokaler för länsstyrelsen och länets lantmäterikontor uti nuvarande länsresidensets tvenne våningar samt påbyggnad av detsamma med ytterligare en våning, avsedd till landshövdingens boställsvåning. . Beträffande förslagens närmare detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Enligt föreliggande beräkningar skulle kostnaderna för byggnadsföretaget komma att ställa sig sålunda:

Byggnadsarbeten	kronor 318,000: —
Rörledningsarbeten	» 68,000: —
Elektriska ledningar	» 9,650: —
Oförutsedda utgifter	» 22,350: —
Ritningar, modeller, arbetsledning, kontroll, kopior, annonser, resor m. m.	» 32,000: —
Summa kronor 450,000: —	

För egen del anför byggnadsstyrelsen beträffande de sålunda beräknade kostnaderna, tillhoppa 450,000 kronor, eller samma belopp, som tidigare angivits, att den besparing, som kunde väntas uppstå på grund av den visserligen mycket obetydliga nedgången i priset å byggnadsmaterialier sedan augusti månad 1921, fullt uppvägs av de ökade kostnader, som uppkommit därigenom, att den för lantmäterikontoret avsedda lokalen på av lantmäteristyrelsen under hand gjort yrkande måst göras brandfri i sin helhet och icke endast beträffande själva arkivutrymmena, vilket tidigare förutsatts. Från lantmäteristyrelsens sida hade nämligen framhållits, att på grund av länets storlek det å lantmäterikontoret förvarade kartmaterialet vore så omfattande, att detsamma icke

- [46.] kunde beredas plats enbart inom de särskilda arkivlokalerna utan att även andra delar av kontorets lokaler måst tagas i anspråk för detta ändamål.

Departements-
chefen.

Det av byggnadsstyrelsen nu förordade förslaget till påbyggnad av länsresidenset i Karlstad kommer, enligt vad jämväl i förra årets statsverksproposition framhölls, att medföra en ej oväsentligt högre kostnad än den då ifrågasatta tillbyggnaden av residenset. Mot förslaget, vilket utarbetats i anslutning till av riksdagen uttalade önskemål, har jag för min del ingen erinran att framställa. Emellertid torde, innan arbetena igångsätts, kommunikationsdepartementets byggnadsfullmäktige sättas i tillfälle att granska förslaget för utrönande av möjligheten att genom förenklade konstruktioner eller på annat sätt vinna besparing i byggnadskostnaderna.

Byggnadsstyrelsen har hemställt, att för ifrågavarande byggnadsföretag nu måtte äskas sammanlagt 200,000 kronor, avsedda för arbetenas bedrivande under första halvåret 1923. Det finansiella läget nödvändiggör emellertid jämväl beträffande detta byggnadsföretag en förskjutning av den beräknade arbetstakten, och torde med hänsyn härtill det av styrelsen föreslagna beloppet böra nedsättas till 100,000 kronor. Då byggnadsarbetena i varje fall icke lära kunna påbörjas förr än tidigast under senare delen av instundande vår, torde genom den nu föreslagna reduceringen av anslagsbeloppet företaget icke bliva väsentligen fördröjt. Jag förutsätter, att i likhet med vad som skett beträffande 1922 års byggnadsanslag, jämväl det anslag, som kan komma att anvisas för första halvåret 1923, får anlitas för bestridande av kostnader för landshövdingens tillfälliga bostad.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i
Karlstad m. m. på *extra* stat för tiden 1 januari—30
juni 1923 anvisa ett reservationsanslag
av kronor 100,000.

15. Tillbyggnad av landsstatshuset i Kalmar.

- [47.] I anledning av en utav Kungl. Maj:t gjord framställning har 1921 års riksdag för tillbyggnad av landsstatshuset i Kalmar i enlighet med ett av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1921 förordat förslag såsom reservationsanslag anvisat dels på tilläggsstat för år 1921 25,000 kronor, dels ock på extra stat för år 1922 100,000 kronor eller sålunda sammanlagt 125,000 kronor.

Tillbyggnad
av landsstats-
huset i
Kalmar.

(Extra anslag.)

Enligt i oktober 1920 framlagda beräkningar skulle kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbete komma att uppgå till 155,600 kronor. [47.]

I skrivelse den 25 augusti 1921 har byggnadsstyrelsen meddelat, att berörda kostnader av styrelsen dåmera beräknades till 150,000 kronor, varför alltså ytterligare 25,000 kronor skulle erfordras för företagets fullbordande; och har styrelsen hemställt, att sistnämnda belopp måtte anvisas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Byggnads-
styrelsen.

I betraktande av de sjunkande konjunkturerna torde det icke saknas utsikter för, att ifrågavarande byggnadsföretag skall kunna fullbordas för en lägre kostnad än som av byggnadsstyrelsen i augusti 1921 beräknats. I detta hänseende kan visserligen för närvarande någon exakt beräkning icke framläggas, men synes det av styrelsen begärda beloppet kunna nedsättas till 15,000 kronor. I enlighet härmed får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att för tillbyggnad av landsstatshuset i Kalmar på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 15,000.

16. Tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping.

Med bifall till av Kungl. Maj:t gjord framställning har 1921 års riksdag för utförande av tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 7 januari 1921 förordat förslag på extra stat för år 1922 anvisat ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

[48.]

Tillbyggnad
av läns-
residenset i
Jönköping.
(Extra anslag.)

Genomförandet av berörda förslag, vilket avsåg uppförande av en tillbyggnad i två våningar till länsresidensets västra huvudflygel samt vissa i samband därmed stående mindre byggnadsarbeten, beräknades föregående år komma att draga en kostnad av sammanlagt 235,000 kronor.

Genom brev den 27 juni 1921 har Kungl. Maj:t anbefallt byggnadsstyrelsen att verkställa ifrågavarande tillbyggnad och därvid jämväl, i anslutning till ett av riksdagen gjort uttalande, anmodat styrelsen tillse, att till vinnande av största möjliga kostnadsbesparing arbetena icke bedreves hastigare än som med vederbörlig hänsyn tagen till det föreliggande lokalbehovet kunde ur ekonomisk synpunkt anses lämpligt.

[48.] I skrivelse den 25 augusti 1921 har byggnadsstyrelsen, med hänsyn tagen till det styrelsen lämnade direktivet, föreslagit, att för fortsättande av ifrågavarande arbeten under första halvåret 1923 skulle anvisas 60,000 kronor.

Departements- Mot vad sålunda föreslagits har jag icke funnit anledning till chefen. annan erinran än att jag finner nödigt ifrågasätta en nedsättning av det äskade beloppet till 40,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utförande av tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 40,000.

E. Diverse.

1. Skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall.

[49.] Till verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall har riksdagen alltsedan år 1910 anvisat anslag. För år 1922 vidtogs en höjning av anslaget från 52,500 kronor till 96,000 kronor i syfte, förutom annat, att antalet av de vid undersökningen anställda biträden skulle för arbetenas påskyndande ökas med ett manligt och ett kvinnligt biträde. Med den sålunda tillgängliga större arbetskraften beräknas arbetena med förteckningen, vilka verkställas dels av vattenfallsstyrelsen, dels ock av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, kunna avslutas senast under år 1926.

I skrivelse den 26 september 1921 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om anvisande av för ifrågavarande ändamål erforderligt anslag å tilläggsstat för år 1922 och å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Anslag till Av det för år 1922 beviljade anslaget var ett belopp av 81,000 kronor beräknat till bestridande av de på *statens meteorologisk hydrografiska anstalt* ankommande kostnaderna enligt följande fördelning:

Extra biträden, förslagsvis, ...	kronor 21,000: —	[49.]
Publikationer, »	» 4,000: —	
Expenser, »	» 2,000: —	
Resekostnader »	» 29,000: —	
Utrustning och underhåll av stationer, förslagsvis, ...	» 5,000: —	
Observatörers arvoden, förslagsvis, ...	» 20,000: —	
Summa kronor 81,000: —		

Enligt vad vattenfallsstyrelsen meddelar, har meteorologisk-hydrografiska anstaltens styrelse framhållit, att det för år 1922 beräknade anslaget till extra biträden vore för lågt tilltaget. Anstaltens styrelse hänvisar härvid till, att det årliga arvodet till extra meteorologer i väderlekstjänst av dåvarande chefen för jordbruksdepartementet i statsverkspropositionen till 1921 års riksdag beräknats till 5,400 kronor. Ett så högt belopp torde visserligen enligt styrelsens förmenande icke behöva beräknas för var och en av de fyra extra hydrografer, som för närvarande vore sysselsatta med ifrågavarande arbete, men en medelavlöning av 4,800 kronor vore den lägsta, varmed man kunde räkna. Med avseende å de två kvinnliga biträden, som vore anställda för arbetet med förteckningens upprättande, borde arvodet för det ena höjas till 2,040 kronor, medan för det andra en avlöning av 1,680 kronor syntes vara tillräcklig. Med hänsyn till det sålunda anförda ansåge styrelsen, att till avlöning av extra biträden för år 1922 erfordrades ett belopp av 3,000 kronor utöver det för ändamålet förut beräknade beloppet, 21,000 kronor. Beträffande behovet av anslag till täckande av de å anstalten belöpande kostnader för första halvåret 1923, ansåge anstaltens styrelse, att till avlöning åt extra biträden erfordrades ett belopp, motsvarande hälften av det enligt styrelsens beräkningar för år 1922 behövliga, eller 12,000 kronor. Anslagen till publikationer, expenser och observatörers arvoden syntes likaledes böra utgå med hälften av de för innevarande år för respektive ändamål beräknade beloppen. Av de 5,000 kronor, som för år 1922 anslagits till utrustning och underhåll av stationer, hade 2,000 kronor avsetts såsom engångskostnad för inköp av instrument; för första halvåret 1923 erfordrades allenast hälften av återstoden eller sålunda 1,500 kronor. Med avseende å posten för resekostnader ansåge styrelsen endast ett belopp av 9,000 kronor vara behöfligt, enär de fältarbeten, som droge största delen av dessa kostnader, huvudsakligen ägde rum under senare delen av året.

I enlighet med styrelsens för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt sålunda framlagda förslag skulle de på anstalten ankommande

[49.] kostnaderna för vattenfallsförteckningen under första halvåret 1923 böra beräknas på följande sätt:

Extra biträden, förslagsvis, ...	kronor 12,000:—
Publikationer, » , ...	» 2,000:—
Expenser, » , ...	» 1,000:—
Resekostnader, » , ...	» 9,000:—
Utrustning och underhåll av stationer, förslagsvis, ...	» 1,500:—
Observatörers arvoden, förslagsvis, ...	» 10,000:—
Summa kronor 35,500:—	

Anslag till
vattenfalls-
styrelsen.

För bestridande av de på *vattenfallsstyrelsen* belöpande kostnaderna för vattenfallsförteckningen, vilka till stor del utgöras av avgifter för tryckning och dylikt, anvisade riksdagen för år 1922 ett belopp av 15,000 kronor, vilket belopp med 5,000 kronor understeg vad styrelsen för ändamålet begärt. I sin förenämnda skrivelse av den 26 september 1921 framhåller styrelsen nu, att till och med det av styrelsen för ändamålet begärda beloppet visat sig vara otillräckligt, samt att styrelsen vid slutet av år 1920 av tillgängliga medel måst förskjuta ett belopp av 4,375 kronor 87 öre. Enligt av styrelsen gjorda beräkningar skulle för ändamålet erfordras dels för år 1922 ett ytterligare belopp av 15,000 kronor, dels för första halvåret 1923 ett belopp av 6,000 kronor.

Samman-
fattning.

På grund av vad sålunda anförts i fråga om samtliga kostnader för ifrågavarande förteckning har vattenfallsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för ändamålet anvisa dels ett belopp av 18,000 kronor å tilläggsstat för år 1922, dels ock ett belopp av 41,500 kronor å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Departements-
chefen.

Vad till en början anslaget till *statens meteorologisk-hydrografiska anstalt* beträffar, har, som av det ovan sagda framgår, anstaltens styrelse hemställt om ytterligare anslag å tilläggsstat för år 1922 till avlöning åt extra biträden. Vid de beräkningar, som lades till grund för Kungl. Maj:ts äskanden till ifrågavarande ändamål hos föregående års riksdag, hade hänsyn tagits till, att de extra biträdena borde erhålla de förhöjningar i avlöningarna, som betingades av löneregleringen för tjänstemän vid statsdepartement och vissa centrala ämbetsverk. I enlighet med de grunder, som av dåvarande chefen för finansdepartementet vid föredragning av ärendet angående sagda lönereglering angavos beträffande avlöningar till icke ordinarie befattningshavare, beräknades sålunda, att nu ifrågavarande biträden skulle erhålla en ökning i avlöningen,

motsvarande omkring 33 % av vad de förut — fränsett tillfällig löneförbättring — uppburit. Innan grunderna för extra befattningshavares löneförhållanden slutgiltigt bestämts, torde någon ytterligare ökning av ifrågavarande anslag icke böra ske. För den händelse det skulle finnas betingat, att avlöningsförmånerna för ifrågavarande biträden bestämmas till sådant belopp, att anslaget blir otillräckligt, torde merkostnaden böra bestridas av det särskilda anslag, som Kungl. Maj:t på hemställen av chefen för finansdepartementet föreslagit skola uppföras till avlöningsförhöjningar till vissa icke-ordinarie befattningshavare inom den civila statsförvaltningen m. m.

För första halvåret 1923 torde i enlighet härmed till extra biträden lämpligen böra anslås ett belopp, motsvarande hälften av det för innevarande år för ändamålet beräknade beloppet, eller sålunda 10,500 kronor. Skulle på grund av blivande bestämmelser angående avlöning åt extra befattningshavare detta belopp visa sig otillräckligt, torde ytterligare medel böra beredas i nyss angiven ordning.

Emot övriga av anstalten för första halvåret 1923 beräknade anslagsbelopp synes mig intet vara att erinra.

Anslaget till statens meteorologisk-hydrografiska anstalt bör sålunda för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräknas till 34,000 kronor.

Vad därefter beträffar de för *vattenfallsstyrelsens* del begärda medlen, torde jag få erinra att, sedan vattenfallsstyrelsen ansett anslag för dess del icke behöva beviljas för åren 1918—1921, styrelsen hemställde om anvisande av ett anslag av 20,000 kronor för år 1922, under framhållande tillika av svårigheten att med säkerhet beräkna det belopp, som komme att för ändamålet erfordras. Styrelsen har nu uppskattat det sammanlagda medelsbehovet till utgången av år 1922 till 30,000 kronor, däri inbegripet det belopp, något över 4,000 kronor, som styrelsen vid 1920 års utgång av tillgängliga medel förskotterat för ifrågavarande ändamål. För år 1922 är, som ovan antytts, för ändamålet beviljat ett anslag av 15,000 kronor, vadan sålunda enligt styrelsens beräkning ett lika stort belopp skulle återstå att täcka genom anslag å innevarande års tilläggsstat, varjämte styrelsen för första halvåret 1923 äskat ett belopp av 6,000 kronor. För att i möjligaste mån nedbringa anslagsbehovet å tilläggsstaten anser jag emellertid nödsakad förorda en så tillvida ändrad fördelning av anslagsbeloppen, att endast 7,000 kronor anvisas å tilläggsstaten, varom jag gör hemställen i annat sammanhang, samt 14,000 kronor uppföras å övergångsstaten.

I enlighet härmed skulle det sammanlagda anslagsbehovet för första halvåret 1923 utgöra 48,000 kronor eller hälften av vad för år 1922 beviljats.

[49.] På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för verkställande av undersökningar och arbeten för åstadkommande av en skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett reservationsanslag av kronor 48,000.

2. Ersättning åt statens järnvägar för vissa av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befodringsavgifter.

[50.] Genom beslut den 10 och den 22 juni 1921 har Kungl. Maj:t lämnat medgivande till fria resor å statens järnvägar dels för omkring 150 ledamöter av riksdagen för en studieresa under sommaren 1921 till Luleå med flera platser inom Norrbottens län, dels för utländska och svenska deltagare i den XIX:e interparlamentariska konferensen i Stockholm år 1921, dels ock för deltagare i internationella arbetsbyråns överstyrelses åttonde session i Stockholm. Vid meddelande av förenämnda beslut anbefallde Kungl. Maj:t järnvägsstyrelsen att inkomma dels med uppgift å de kostnader, som åsänkats statens järnvägar i följd av ifrågavarande fria resor, dels ock med beräkning å storleken av det anslag, som till äventyrs kunde erfordras för täckande av kostnader för likartade resor som de ifrågavarande.

Med anledning härav har järnvägsstyrelsen i skrivelse den 10 oktober och den 29 november 1921 meddelat, att enligt då gällande taxa avgifterna skulle hava utgjort för riksdagsmännens resor omkring 77,000 kronor, för deltagarna i den XIX:e interparlamentariska konferensen omkring 33,000 kronor samt för deltagarna i förenämnda överstyrelses sammanträde omkring 72,000 kronor.

Järnvägsstyrelsen påpekar, att de sålunda upptagna beloppen utgjorde de avgifter, som skulle hava tillförts statens järnvägar, därest vederbörliga befodringsavgifter blivit erlagda för resorna i fråga. Styrelsen hade nämligen utgått ifrån, att med kostnader i de föreliggande fallen finge avses den uteblivna inkomsten för transporterna ifråga. De krav på en fullt affärsmässig avgränsning mellan å ena sidan statens järnvägars ekonomiska verksamhet och å andra sidan statens övriga verksamhetsområden, som allt mera gjort sig gällande och vilka framförts jämväl av den s. k. ekonomikommisionen, syntes styrelsen motivera, att statens järnvägar tillfördes taxeenlig ersättning såväl för de fribiljetter och avgiftsfria extratåg, som tagits i anspråk i nu relaterade

*Ersättning
åt statens
järnvägar för
vissa av
Kungl. Maj:t
medgivna
lindringar
i befodrings-
avgifter.
(Extra anslag.)*

fall, som för liknande förmåner, som framdeles i särskilda fall kunde komma att beviljas. [50.]

Slutligen meddelar styrelsen, att ett eventuellt anslag för möjliggörande av taxeenlig ersättning till statens järnvägar i de fall, då Kungl. Maj:t kunde finna skäl medgiva lindring i befordringsavgifterna för resor av nu omförmälda slag, syntes styrelsen böra bestämmas till 175,000 kronor.

Som järnvägsstyrelsen påpekar, har senast ekonomikommisionen framfört kraven på statens järnvägars affärsmässighet jämväl i nu berörda avseende. Kommissionen uttalar därvid, att för framtiden under inga omständigheter bör ifrågakomma, att den ekonomiska bördan av nedsättningar i befordringsavgifter, tillkomna av skäl, som äro statens järnvägar ovidkommande, påläggas dessa järnvägar. Som bekant finnas även redan nu å riksstaten uppförda anslag för beredande av billigare befordringsavgifter i vissa fall. Vid fasthållande av den enligt min mening fullt riktiga principen, att statens järnvägars verksamhet i möjligaste mån skall affärsmässigt avgränsas, synes särskild gottgörelse böra utgå jämväl för resor av det slag, som i föreliggande fall omhandlats och där avgiftsfrihet medgives ur mera allmänna statliga synpunkter. Departements-
chefen.

Frågan om anvisande av anslag för ändamålet torde på grund härav böra underställas riksdagen, och synes sådant anslag första gången böra uppföras å budgeten för tiden 1 januari—30 juni 1923. I fråga om dispositionen av anslaget torde böra förutsättas, att detsamma kommer till användning endast i sådana fall, som äro likartade med de i det föregående angivna, d. v. s. förutom för studieresor av riksdagens ledamöter huvudsakligen för resor i samband med vissa kongresser och dylikt, där lindringar i befordringsavgifterna anses böra ur allmänna och särskilt internationella synpunkter medgivas. Möjligen torde det dock ej böra vara uteslutet, att något mindre belopp i förekommande fall användes för lindring i fraktavgifterna för exempelvis befordran av vid forskningsresor hopbragta vetenskapliga samlingar, av konstföremål till en hela riket omfattande konstatställning eller dylikt, då ett betydande kulturellt allmänt intresse därmed vore förbundet. Det lärers få ankomma på Kungl. Maj:t att i början av varje år på framställning av järnvägsstyrelsen besluta om den ersättning, som sammanlagt skall till statens järnvägar för nästföregående år utgå från anslaget, varvid det understundom icke torde vara uteslutet, att statens järnvägar själva, affärsmässigt sett, böra vidkännas någon del av de taxeenligt beräknade befordringsavgifterna.

[50.]

Beträffande storleken av anslaget har järnvägsstyrelsen för sin del ifrågasatt ett årligt belopp av 175,000 kronor. Innan ytterligare erfarenhet vunnits, synes mig emellertid anslaget, vilket torde böra givas karaktären av förslagsanslag, kunna för helt år begränsas till 50,000 kronor, helst hänsyn får tagas även till den numera företagna nedsättningen i taxorna. Med tillämpning av ovan angivna grunder för anslagets användning, bör detta belopp i dess helhet uppföras å övergångsbudgeten.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ersättning åt statens järnvägar för av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifterna för vissa resor på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 50,000.

3. Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer.

Angående
Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer.

Till understöd åt Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer hava sedan ett antal år tillbaka anvisats anslag å extra stat om 2,500 kronor, med vilket belopp anslaget utgår även för år 1922.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har nu riksförbundet anhållit om statsbidrag jämväl för år 1923.

Departementschefen.

I enlighet med de principer, som chefen för finansdepartementet ansett böra tillämpas rörande anslag till statsbidrag till icke statlig verksamhet och andra jämförliga ändamål, finner jag mig böra tillstyrka, att med avgörandet av frågan om anslag till föreningen för år 1923 må anstå till 1923 års riksdag.

4. Svenska aeroklubben.

Angående
Svenska aeroklubben.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning har riksdagen för vart och ett av åren 1920—1922 anvisat 6,000 kronor för understödjande av svenska aeronautiska sällskapets verksamhet.

I skrivelse den 3 november 1921 har nu sällskapet, numera benämnt Svenska aeroklubben, hemställt om statsbidrag för första halvåret 1923.

Departementschefen.

Av skäl, som anförts under nästföregående punkt, anser jag mig icke böra förorda äskande hos innevarande års riksdag av anslag för ifrågavarande ändamål.

5. Lufttrafik mellan Porjus och Suorvajaure.

För uppehållande av lufttrafik mellan Porjus och Suorvajaure har riksdagen anvisat på tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 25,000 kronor och för vart och ett av åren 1921 och 1922 en summa av 50,000 kronor. De sålunda beviljade beloppen hava motsvarat den del av den till 140,000 kronor beräknade årliga kostnaden för upprätthållande av ifrågavarande trafik, vilken icke ansetts böra bestridas med de för regleringsarbetena vid Suorvajaure anvisade medlen.

[51.]
Lufttrafik
mellan Porjus
och Suorva-
jaure.
(Extra anslag.)

Såsom skäl för anordnande av ifrågavarande lufttrafik har, förutom de fördelar i kommunikationsavseende, som under de pågående byggnadsarbetena vid Suorvajaure därmed skulle vinnas, anförts den betydelse, lufttrafiken å denna linje komme att få för bedrivande av meteorologiska studier, varjämte det ansetts av stor vikt att vinna erfarenhet om möjligheterna till reguljär lufttrafik i sådana trakter och under så ogynnsamma förhållanden, varom här vore fråga. I samband med beviljandet av anslaget för år 1922 framhöll emellertid riksdagen, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida därefter, sedan tillräcklig erfarenhet med avseende å möjligheterna för bedrivande av lufttrafik under förevarande förhållanden finge anses hava vunnits, de allmänna fördelarna av företaget kunde sägas vara av sådan betydelse, att särskilt anslag för ändamålet borde beviljas.

I skrivelse den 1 november 1921 har vattenfallsstyrelsen gjort framställning om anvisande för ändamålet av ett anslag å 25,000 kronor för första halvåret 1923. Styrelsen förmåler därvid till en början, att den allmänna nyttan av den ifrågavarande trafiken måste anses hava fullt motsvarat vad man förväntat sig, samt framhåller såsom särskilt värdefullt, att läkare, tack vare lufttrafiken, vore i stånd att snabbt ingripa vid olycksfall eller hastiga sjukdomsfall inom den vid Suorvajaure sysselsatta stora arbetsstyrkan. Sedan styrelsen vidare framhållit, att byggnadsarbetena vid Suorvajaure beräknades pågå i full utsträckning jämväl under första halvåret 1923 samt att lufttrafiken om möjligt borde vara i gång även under denna tid, anför styrelsen med anledning av riksdagens ovanberörda yttrande följande:

Vattenfalls-
styrelsen.

»Lufttrafiken Porjus—Suorva igångsattes på sommaren 1920 med en för ändamålet inköpt maskin, som fungerade till full belåtenhet så länge öppet vatten förefanns för start och landning. Efter en på grund av den blida hösten försenad isläggning på samtliga de sjöar, som beröras av routen, kunde vinterflygning

- [51.] igångsättas först i början av januari 1921. Det visade sig då, att den första maskinen, som med gott resultat tjänstgjort vid vinterflygningar i mellersta Norrland, var för svårmanövrerad på routen Porjus—Suorva på grund av därvarande stora snömängder och starka luftvirvlar vid brytningen mellan den kalla inlandsluften och de av golfströmmen uppvärmda luftlagren. För vinterflygning och lättare trafik sommartid anskaffades därför två mindre och mera lättmanövrerade flygmaskiner. Den första av dessa kom i gång först i april 1921, och har därefter trafiken med undantag för islossningsperioden kunnat hållas i gång. De hittills vunna erfarenheterna kunna emellertid enligt styrelsens förmenande ej anses tillräckliga för bedömande av möjligheterna att inrätta reguljära lufttrafikleder på denna breddgrad. Särskilt torde erfarenheter angående vinterflygningar, vilka hittills utförts i endast ringa omfattning å denna route, vara nödvändiga för frågans allsidiga bedömande. Visserligen komma med tillgängliga anslag vinterflygningar att bedrivas vintern 1921—22, men ej heller erfarenheterna från flygningen under halva vintern 1920—21 och hela vintern 1921—22 kunna anses tillräckliga för bedömande av lämplig maskintyp, underrättelseväsen, åtgärder vid nödlandning, hastigheten av väderleksomslag m. m. Erfarenheten blir givetvis väsentligt säkrare efter ytterligare en vinters flygning. Under förutsättning att 1922 års riksdag beviljar ovan angivna anslag för första halvåret 1923 kan flygningen då fortgå och erfarenhetsrön framläggas från reguljära flygningar under 3 sommarsäsonger och 2½ vintersäsonger och sålunda bli av verkligt värde för bedömande av möjligheten att inrätta flygrouter i nordligaste Sverige.»

Meteorologisk-
hydrografiska
anstalten.

Meteorologisk-hydrografiska anstalten, som den 17 november 1921 avgivit infordrat utlåtande över förevarande framställning, framhåller, att starka skäl av vattenfallsstyrelsen anförts för att erfarenheter från ytterligare en vinter inhämtades beträffande möjligheterna för bedrivande av regelrätt lufttrafik under de förhållanden, som rådde i våra fjälltrakter. Beträffande anstaltens verksamhetsområde kunde viktiga rön vinnas genom fortsatta meteorologiska iakttagelser under flygningsarna ifråga. Anstalten anser sig på den grund böra tillstyrka, att medel anvisas för flygtrafikens upprätthållande jämväl under första halvåret 1923.

Departements-
chefen.

Därest vad jag senare denna dag vid föredragning av anslagsäskandena för kapitalökning kommer att föreslå rörande fortsättande i ett sammanhang av regleringsarbetena vid Suorvasjöarna vinner riksdagens bifall, komma dessa arbeten att pågå i stor utsträckning jämväl under första halvåret 1923. Det vore naturligen av stort värde såväl för arbetsledningen som med hänsyn till den vid Suorvajaure sysselsatta stora arbetsstyrkans personliga omvårdnad, om flygtrafiken mellan Suorvajaure och Porjus uppehölls jämväl under denna tid, isynnerhet som svårigheterna att på annat sätt åstadkomma någorlunda snabba förbindelser mellan orterna ifråga framträda allra starkast just under de stränga vintermånaderna och under islossningstiden på våren. Önskvärdheten att erhålla verkligt värdefulla erfarenheter rörande möj-

ligheterna och lämpligaste sättet för anordnande av reguljär lufttrafik under ifrågavarande säregna klimatiska och terrängförhållanden talar även starkt för, att flygningarna fortsättas under första halvåret 1923, så att de komma att omfatta två hela vintersäsonger. Även för bedrivande av fortsatta meteorologiska observationer vore utan tvivel en dylik utsträckning av tiden för flygningarna av stort värde.

[51.]

Jag anser mig därför böra tillstyrka, att ett särskilt anslag för uppehållande av ifrågavarande lufttrafik äskas jämväl för första halvåret 1923, men förutsätter samtidigt, att ytterligare medel för ändamålet icke komma att av riksdagen begäras.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för uppehållande av lufttrafik mellan Porjus och Suorvajaure på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst... kronor 25,000.

6. Extra lönetillägg.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anfört ifråga om beredande åt vissa statens tjänstemän och betjante av extra lönetillägg för år 1923, att uppföras, i vad berörda lönetillägg belöpa på första hälften av samma år, på riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[52.]

*Extra löne-
tillägg.
(Extra anslag.)*

att till beredande, i enlighet med de i nyssnämnda statsrådsprotokoll angivna grunder, av extra lönetillägg åt en del tjänstemän och betjante i de till kommunikationsdepartementet hörande ämbetsverk och kårer på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag anvisa ett belopp
av kronor 2,000.

7. Ålderstillägg.

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[53.]

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
ålderstillägg,
nu kronor 10,000,
med halva beloppet eller » 5,000.

*Ålderstillägg.
(Ordinarie
anslag.)*

8. Rese- och traktamentspenningar.

[54.] Rese- och traktamentspenningar. (Ordinarie anslag.) Sjätte huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar är sedan år 1921 bestämt till 50,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, har redan under första halvåret 1921 ifrågavarande anslag blivit överskridet med omkring 7,200 kronor. Då emellertid dag-traktamentsbeloppen enligt resereglementet genom kungörelsen den 17 juni 1921 (nr 328) från och med den 1 juli 1921 nedsatts, lär en minskning i belastningen av anslaget efter sistnämnda tidpunkt komma att inträda. Med hänsyn till dessa omständigheter torde anslaget för första halvåret lämpligen kunna uppföras med något mer än sitt halva belopp eller 30,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar,

nu kronor 50,000,
med ett belopp av » 30,000.

9. Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser.

[55.] Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser. (Ordinarie anslag.) Det ordinarie förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser utgör för närvarande 3,000,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, hava utbetalningarna å anslaget utgjort under år 1919 omkring 4,639,000 kronor, under år 1920 omkring 4,447,000 kronor samt under första halvåret 1921 omkring 2,692,000 kronor. Därest en nedsättning av postavgifterna kommer att ske, skulle belastningen å anslaget minskas. Emellertid torde anslaget för första halvåret 1923 ej böra bestämmas lägre än till 1,800,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser,
nu kronor 3,000,000,
med » 1,800,000.

10. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Från det ordinarie förslagsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, vilket från och med år 1921 är uppfört med 80,000 kronor, hava redan under första hälften av nämnda år utbetalts ej mindre än omkring 204,900 kronor. Då emellertid ett flertal kommittéer och sakkunniga under det sista halvåret 1921 slutfört eller under den närmaste tiden beräknas komma att slutföra sina respektive uppdrag, torde belastningen av anslaget bliva avsevärt mindre. En höjning av anslaget synes dock ofrånkomlig, och torde detsamma för tiden 1 januari—30 juni 1923 böra uppföras med samma belopp som för hela innevarande år eller 80,000 kronor.

[56.]

Kommittéer
och utredningar genom
sakkunniga.
(Ordinarie
anslag.)

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
kommittéer och utredningar genom sakkunniga,
nu kronor 80,000,
med samma belopp eller » 80,000.

11. Extra utgifter.

Vidare får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[57.]

Extra
utgifter.
(Ordinarie
anslag.)

att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till
extra utgifter,
nu kronor 20,000,
med halva beloppet eller » 10,000.

12. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

Utbetalningarna från detta anslag, som från och med år 1921 är bestämt till 100,000 kronor, hava under första hälften av nämnda år utgjort omkring 85,000 kronor. Med hänsyn särskilt till de numera starkt nedgångna bränslepriserna torde emellertid anslaget för första halvåret 1923 kunna uppföras med halva sitt nuvarande belopp.

[58.]

Skrivmaterialier och expen-
ser, ved m. m.
(Ordinarie
anslag.)

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
skrivmaterialier och expenser, ved m. m.,
nu kronor 100,000,
med halva beloppet eller » 50,000.

13. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

[59.] Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anfört i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring under första halvåret 1923 för viss personal inom den civila statsförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen.
(Extra anslag.)

att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under sjätte huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna kronor 4,500.

14. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

[60.] Hänvisande till vad chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet över finansärenden denna dag anfört i fråga om beredande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst för första halvåret 1923 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Dyrtids-tillägg åt befattningshavare i statens tjänst.
(Extra anslag.)

att i avvaktan på den proposition, som kan komma att i ämnet avlätas, för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst på *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under sjätte huvudtiteln såsom förslagsanslag beräkna kronor 135,000.

15. Tryckningskostnader.

[61.] Det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader är för år 1922 bestämt till 100,018 kronor. Då under första halvåret 1921 från anslaget utanordnats endast omkring 15,500 kronor, torde detsamma för tiden 1 januari—30 juni 1923 kunna uppföras med ett belopp av 15,000 kronor.

Tryckningskostnader.
(Ordinarie anslag.)

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

* att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget för be- [61.]
 stridande av tryckningskostnader,
 nu kronor 100,018,
 med ett belopp av » 15,000.

Sjätte huvudtitelns *ordinarie* anslag, som för innevarande år upp-
 gå till kronor 7,776,030,
 komma, vid bifall till de av mig framställda förslag,
 att för första halvåret 1923 utgöra » 3,673,890.
 Summan av de extra anslagen, som för innevarande
 år uppgår till » 14,151,170,
 kommer, därest de av mig framställda förslagen
 vinna bifall, att för första halvåret 1923 utgöra .. » 7,401,010.
 Huvudtitelns slutsumma för innevarande år » 21,927,200,
 skulle, under förutsättning av bifall till de av mig
 framställda förslag, för första halvåret 1923 uppgå
 till » 11,074,900.

I vad föredragande departementschefen hemställt
 och föreslagit beträffande anslagen under sjätte huvud-
 titeln instämma statsrådets övriga ledamöter; och
 behagar Hans Maj:t Konungen bifalla, vad sålunda
 blivit av statsrådet tillstyrkt, samt förordnar tillika,
 enligt statsrådets hemställan, att utdrag av detta
 protokoll skall överlämnas till finansdepartementet
 för iakttagande vid författandet av Kungl. Maj:ts
 proposition till riksdagen angående statsverkets till-
 stånd och behov.

Ur protokollet:

August Wrede.

Sammandrag och register
till
Sjätte huvudtiteln
för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
A. Departementet.											
1	1	1	Departementschefen	12,000	—	—	—				
2	2	2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	93,500	—	—	—				
3	2	3	Departementets verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	—	14,210	—				
Säger för departementet								105,500	—	14,210	—
B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.											
4	2	1	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	84,500	—	—	—				
5	3	2	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	—	28,800	—				
6	3	3	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distrikts-tjänstemän	15,000	—	—	—				
7	3	4	Ytterligare medel till avlöning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens distriktstjänstemän, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	—	2,250	—				
8	4	5	Stipendier åt medlemmar av väg- och vattenbyggnadskåren, <i>reservationsanslag</i>	—	—	—	—				
9	4	6	Expenser för allmänna arbeten, <i>reservationsanslag</i>	45,000	—	—	—				
10	6	7	Vägundersökningar, <i>reservationsanslag</i>	150,000	—	—	—				
11	7	8	Vägar och kommunikationer, <i>reservationsanslag</i>	6,000	—	—	—				
12	8	9	Undersökningar av mindre hamnar och farleder m. m., <i>reservationsanslag</i>	—	—	10,000	—				
13	9	10	Understödjande av brobyggnader och, företrädesvis mindre, hamnbyggnader m. m., <i>reservationsanslag</i>	—	—	550,000	—				
14	10	11	Anläggning eller förbättring av vägar m. m., <i>reservationsanslag</i>	—	—	2,500,000	—				

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
15	14	12	Anläggning av enklare vägar, <i>reservationsanslag</i>	—	—	600,000	—				
16	15	13	Enklare väg mellan Parkajoki och Muonionalusta i Norrbottens län, <i>reservationsanslag</i>	—	—	25,000	—				
17	15	14	Anläggning av ödebygsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, <i>reservationsanslag</i>	—	—	200,000	—				
18	16	15	Anläggning av utfartsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län, <i>reservationsanslag</i>	—	—	50,000	—				
19	17	16	Tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag, <i>reservationsanslag</i>	—	—	500,000	—				
20	18	17	Väganläggning Tärna kyrkoby—Slussfors, <i>reservationsanslag</i>	—	—	150,000	—				
21	19	18	Jordförluster genom kanal- och väganläggningar, <i>förslagsanslag</i>	3,500	—	—	—				
22	20	19	Sveriges bidrag till den ständiga internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet, <i>förslagsanslag</i>	200	—	—	—				
23	20	20	Förbättring av Visby hamn, <i>reservationsanslag</i>	—	—	62,500	—				
	22	21	Ifrågasatta åtgärder till förbättring av Skanörs hamn	—	—	—	—				
24	23	22	Utförande av vissa fiskehamnar, <i>reservationsanslag</i>	—	—	500,000	—				
24	27	22	Utförande av vissa hamnförbättringar, <i>reservationsanslag</i>	—	—	250,000	—				
25	27	23	Undersökningar m. m. av vissa fiskehamnsanläggningar, <i>reservationsanslag</i>	—	—	25,000	—				
26	28	24	Understödjande av mindre fiskehamnsbyggnader, <i>reservationsanslag</i>	—	—	100,000	—				
27	28	25	Undersökningar m. m. för vissa mindre fiskehamnsbyggnader, <i>reservationsanslag</i>	—	—	7,500	—				
29	26		Upprensning av vissa farleder i Mälaren	—	—	—	—				
			Sager för väg- och vattenbyggnadsväsendet	—	—	—	—	304,200	—	5,561,050	—
			C. Vägunderhållet och skjuts- väsendet.								
28	29	1	Bidrag till vägunderhållet på landet, <i>förslagsanslag</i>	480,000	—	—	—				
29	30	2	Statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar, <i>förslagsanslag</i>	—	—	5,000	—				

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.		Ordinarie anslag.		Extra anslag.	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
30	31	3	Understöd åt synnerligt betungade väghållningsdistrikt, <i>reservationsanslag</i>	—	—	250,000	—				
	32	4	Svenska vägföreningen	—	—	—	—				
31	32	5	Färjor och färjkarlar, <i>förslagsanslag</i> , högst ..	190	—	—	—				
32	33	6	Bidrag till skjutsentreprenader, <i>förslagsanslag</i> ..	250,000	—	—	—				
33	33	7	Utgifter för registrering av automobiler, <i>förslagsanslag</i> , att utgå i första hand av inflytande avgifter för registrering av automobiler	—	—	20,400	—				
			Säger för vägunderhållet och skjutsväsendet					730,190	—	275,400	—
			D. Byggnadsväsendet.								
			Byggnadsstyrelsen m. m.:								
34	35	1	Byggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	119,000	—	—	—				
35	35	2	Byggnadsstyrelsens verksamhet, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	—	48,000	—				
36	38	3	Mätningar m. m. av kulturhistoriskt märkliga byggnader, <i>reservationsanslag</i>	—	—	—	—				
37	39	4	Lokaler för vissa byggnadsstyrelsens byråer, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	—	9,500	—				
	39	5	Uppläggande av byggnadsstatistik m. m. hos byggnadsstyrelsen	—	—	—	—				
38	42	6	Länsarkitekter, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	—	12,500	—				
			Kronans publika hus:								
39	45	7	Lyshållning m. fl. utgifter för kronans publika hus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i> ..	25,000	—	—	—				
40	45	8	Byggnader och reparationer, <i>reservationsanslag</i>	400,000	—	—	—				
41	49	9	Förbättrande av grunden under vissa delar av Stockholms slott, <i>reservationsanslag</i> ..	—	—	100,000	—				
42	53	10	Yttre restaurering av Stockholms slott, <i>reservationsanslag</i>	—	—	140,000	—				
43	54	11	Uppmätningar av Stockholms slott m. m., <i>reservationsanslag</i>	—	—	17,350	—				
44	55	12	Ämbetsbyggnader i kvarteren Murmästaren och Kandidaten i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	—	—	800,000	—				
45	57	13	Förhyrande av bostad åt landshövdingen i Västernorrlands län, <i>förslagsanslag</i> , högst ..	—	—	3,500	—				
46	58	14	Vissa byggnadsarbeten å länsresidenset i Karlstad m. m., <i>reservationsanslag</i>	—	—	100,000	—				

Sjätte huvudtiteln.

81

Punkt.	Sid.	Nr.		Ordinarie anslag		Extra anslag		Ordinarie anslag		Extra anslag	
				Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
47	62	15	Tillbyggnad av landsstatshuset i Kalmar, <i>reservationsanslag</i>	—	—	15,000	—				
48	63	16	Tillbyggnad av länsresidenset i Jönköping, <i>reservationsanslag</i>	—	—	40,000	—				
Säger för byggnadsväsendet								544,000	—	1,285,850	—
E. Diverse.											
49	64	1	Skematisk förteckning och beskrivning över Sveriges vattenfall, <i>reservationsanslag</i>	—	—	48,000	—				
50	68	2	Ersättning åt statens järnvägar för vissa av Kungl. Maj:t medgivna lindringar i befordringsavgifter, <i>förslagsanslag</i>	—	—	50,000	—				
	70	3	Sveriges riksförbund av frivilliga brandkårer	—	—	—	—				
	70	4	Svenska aeroklubben	—	—	—	—				
51	71	5	Lufttrafik mellan Porjus och Suorvajaure, <i>förslagsanslag</i> , högst	—	—	25,000	—				
52	73	6	Extra lönetillägg, <i>förslagsanslag</i>	—	—	2,000	—				
53	73	7	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	5,000	—	—	—				
54	74	8	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	30,000	—	—	—				
55	74	9	Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser, <i>förslagsanslag</i>	1,800,000	—	—	—				
56	75	10	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>förslagsanslag</i>	80,000	—	—	—				
57	75	11	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	10,000	—	—	—				
58	75	12	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i>	50,000	—	—	—				
59	76	13	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	—	—	*) 4,500	—				
60	76	14	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>	—	—	*) 135,000	—				
61	76	15	Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	15,000	—	—	—				
Säger för diverse								1,990,000	—	264,500	—
Summa								3,673,890	—	7,401,010	—
Summa för huvudtiteln kronor								11,074,900:	—		

*) Beräknat anslag.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1922.

FÖRSTA SAMLINGEN.

TREDJE BANDET.

Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov:
sjunde och åttonde huvudtitlarna.

Sjunde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 januari 1922.*

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden
LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON,
ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, redogör här-
efter för de frågor, som tillhöra regleringen för tiden 1 januari—30
juni 1923 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande
anslagen till finansdepartementet. Under åberopande av vad han förut
denna dag under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» yttrat
rörande sättet för anslagsberäkningen, anför departementschefen därvid
följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> anslaget till departe-	[1.]
mentschefen, nu..... kronor	Departements-
24,000,	chefen.
med halva beloppet eller »	(ordinarie
12,000.	anslag.)

2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

[2.]
*Departemen-
 tets avdelning
 av Kungl.
 Maj:ts kansli.*
 (ordinarie
 anslag.)

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
 att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till
 departementets avdelning av Kungl.
 Maj:ts kansli, nu kronor 239,200,
 med halva beloppet eller » 119,600.

3. Departementets verksamhet.

[3.]
*Departemen-
 tets verksam-
 het.*
 (extra anslag.)

För upprätthållande av departementets verksamhet är för år 1922, utöver anslaget å ordinarie stat, anvisat ett förslagsanslag, högst, 14,000 kronor. Med ifrågavarande anslag är avsett att bestrida kostnaderna för avlönande av två extra andre kanslisekreterare, däri inbegripet vikariatsersättning under semester, samt för tilläggsarvode till den förste kanslisekreterare, som är förordnad att vara föredragande i regeringsrätten.

En av nämnda extra andre kanslisekreterare är sedan den 1 juli 1920 anställd å departementets budgetbyrå. Förutom de uppgifter, som vid framläggande av Kungl. Maj:ts förslag till 1920 års riksdag om budgetbyråns inrättande voro avsedda att tillkomma byrån, hava efter dess trädande i verksamhet jämväl andra uppgifter tillförts densamma. Åtskilligt skulle därför kunna anföras till stöd för den uppfattningen, att ett stadigvarande behov av en andre kanslisekreterare å nämnda byrå föreligger. Oaktat sålunda skäl synts mig föreligga för en överflyttning av ifrågavarande befattningshavare till ordinarie stat redan från och med år 1923, har jag dock, med hänsyn till önskvärdheten av att dessförrinnan vinna kännedom om verkningarna för budgetbyråns del av den från och med innevarande års ingång inträdda utsträckningen i den dagliga arbetstiden för befattningshavare i statsdepartementen, funnit mig för närvarande allenast böra föreslå fortsatt anvisande av medel till avlönande av en extra andre kanslisekreterare å budgetbyrån.

Vad angår de övriga behov, för vilka det ifrågavarande anslaget avsetts, komma de förvisso att föreligga jämväl under första halvåret 1923.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för upprätthållande av departementets verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 7,000.

4. Biträde inom departementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m.

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget, högst, till biträde inom departementet vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m., nu kronor 4,700, med halva beloppet eller » 2,350.

[4.]
Biträde vid
beredning av
ärenden
rörande
bank- och
fondväsendet
m. m.
(ordinarie
anslag.)

5. Föredragande inom departementet av ärenden rörande sparbanksväsendet.

Frågan om ny sparbankslagstiftning föreligger nu i det skick, att förslag i ämnet torde kunna framläggas för 1922 års riksdag. Förslaget torde komma att gå ut på, bland annat, tillsättande av en sparbanksinspektör med skyldighet att inom finansdepartementet bereda och föredraga ärenden rörande sparbanksväsendet. Sparbanksinspektören synes böra avlönas enligt tjugonde lönegraden i det nya avlöningsreglementet och erhålla huvuddelen av sin avlöning genom tillskott från sparbankerna, medan allenast en mindre del, förslagsvis en tredjedel, skulle utgå av statsmedel.

[5.]
Föredragande
inom departe-
mentet av
ärenden
rörande spar-
banksväsen-
det.
(extra anslag.)

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till föredragande inom departementet av ärenden rörande sparbanksväsendet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 beräkna ett förslagsanslag, högst kronor 1,670.

B. De centrala ämbetsverken.

Kammarkollegium.

1. Kammarkollegium.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kammarkollegium, nu kronor 289,900, med halva beloppet eller » 144,950.

[6.]
Kammar-
kollegium.
(ordinarie
anslag.)

2. Kammarkollegii verksamhet.

[7.]

*Kammar-
kollegii verk-
samhet.*

(extra anslag.)

Till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarkollegium m. m. är för år 1922 å extra stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 125,000 kronor. Ifrågavarande anslag är avsett att bereda tillgång till bestridande av kostnaderna för anställande hos kollegium av ett extra kammarråd, fyra adjungerade ledamöter, en extra advokatfiskal, en extra sekreterare, en extra arkivarie för lantmäteriutredningar, en extra arkivarie för jordregisterärenden, fem extra notarier och fyra extra kontorsbiträden, kvinnliga, samt för semestervikarier, vattentekniskt biträde och andra tillfälliga biträden ävensom renskrivningskostnad.

I skrivelse den 12 september 1921 har nu kammarkollegium gjort framställning om, bland annat, förstärkning av ämbetsverkets arbetskrafter för tiden 1 januari—30 juni 1923.

*Extra per-
sonal för
handläggning
av s. k.
indelnings-
ärenden.*

Vidkommande till en början frågan om arbetsförstärkning för handläggning av ärenden rörande förändringar i rikets indelning har kollegium erinrat därom, att kollegium från och med den 1 oktober 1920 för ifrågavarande ändamål haft till sitt förfogande en adjungerad ledamot — från och med den 1 juli 1921 extra kammarråd — en extra sekreterare och ett kvinnligt extra biträde samt att anslag för enahanda arbetsförstärkning av riksdagen anvisats jämväl för år 1922. Till stöd för behovet av fortsatt anslag för ifrågavarande ändamål har kollegium anfört, bland annat, att antalet balanserade indelningsärenden uppgått den 31 december 1920 till 115 och den 30 juni 1921 till 116 samt att under första halvåret 1921 inkommit 51 dylika ärenden. Kollegium har på grund härav gjort framställning om anvisande av medel till arvoden åt ett extra kammarråd, en extra sekreterare och ett extra kontorsbiträde, kvinnligt, för tiden 1 januari—30 juni 1923.

*Departements-
chefen.*

Den närmare motiveringen för anställande hos kollegium av personal för handläggning av ifrågavarande ärenden återfinnes å sid. 7—19 i det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1921, vartill jag tillåter mig hänvisa. Jag får nu allenast framhålla, att vid tiden för avlåtandet av kollegii på nyss omförmälda plats i 1921 års statsverksproposition återgivna skrivelse den 20 februari 1920 på kollegii handläggning voro beroende 72 indelningsärenden samt att detta antal, enligt vad kollegium nu upplyst, den 30 juni 1921 ökats till 116. Av de uppgifter kollegium lämnat framgår vidare, att antalet inkomna ärenden under första halvåret 1921 varit ungefär lika

stort som antalet under samma tid avgjorda ärenden. Dessa förhållanden synas mig visa, att kollegii framställning om fortsatt beredande åt ämbetsverket för ifrågavarande ändamål av enahanda arbetsförstärkning som för år 1922 är befogad. Jag anser mig alltså böra tillstyrka ämbetsverkets förevarande framställning, så mycket hellre som, enligt vad jag inhämtat, bland de balanserade ärendena ingår ett flertal mer än vanligt omfattande och svårutredda indelningsfrågor, vilka hittills icke varit i det skick, att de kunnat företagas till avgörande.

I fråga därefter om behovet under tiden 1 januari—30 juni 1923 av adjungerade ledamöter hos kammarkollegium fortsätter ämbetsverket i sin skrivelse den 12 september 1921 sålunda:

*Adjungerade
ledamöter.*

»Av de fyra adjungerade ledamöter, för vilkas anställande hos kollegium under år 1922, enligt vad ovan nämnts, medel anvisats å extra stat för sagda år, är en avsedd för avarbetande av den alltjämt bestående abnorma balansen, som uppstått i avseende å ärenden, uppkomna i sammanhang med jordregistrets uppläggande, samt en för handläggning av ärenden angående fastställande av nya prästerliga löneregleringar, varjämte två ansetts nödvändiga för avarbetande av balansen i övrigt. Motiveringen för arbetsförstärkningen i dessa avseenden återfinnes i bilaga till 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sidan 23 och följande.

Vad nu till en början angår *jordregisterärendena*, får kollegium meddela, att under år 1920 antalet inkomna dylika ärenden utgjort 280 och antalet avgjorda sådana 548, att motsvarande siffror för första halvåret 1921 äro 54 och 194 samt att ungefärliga antalet den 31 december 1920, respektive den 30 juni 1921 balanserade ärenden av ifrågavarande slag var respektive 2,200 och 2,000. Sist angivna arbetsbalans kräver otvivelaktigt en föredragandes fulla arbete under flera år. Att kollegium vid sådant förhållande omöjligen kan för den tid, varom nu är fråga, eller första halvåret 1923, avvara den extra personal, som för närvarande står till förfogande för dessa ärendens handläggning, lär ligga i öppen dag.

Till och med år 1920 hade kollegium till sitt förfogande två extra föredragande för *prästlöneregleringsärenden*, men från och med år 1921 inskränktes antalet till allenast en. På sätt framgår av kollegii underdåniga framställning den 17 augusti 1920, i denna del återgiven å sidan 23 och följande under sjunde huvudtiteln i 1921 års statsverksproposition, ansåg kollegium den extra föredraganden för ifrågavarande ärenden böra bibehållas jämväl under år 1922. Kollegium förutsåg då, att åt föredraganden av löneregleringsärenden, vilken enligt planen skulle under år 1921 hava att ägna sig åt handläggningen av ärenden avseende företrädesvis sådana pastorat, varest äldre löneregleringar upphörde att äga tillämpning år 1923 (till ett antal av 59), till en början skulle behöva uppdragas avarbetandet av ett mycket avsevärt antal dylika ärenden tillhörande 1922 års serie, vilkas avgörande icke syntes komma att medhinnas under år 1920. Beträffande löneregleringsarbetet under år 1922 anförde kollegium, att 1924 års serie, vilken skulle handläggas under sagda år, omfattade allenast 24 pastorat och att förty en lättnad i nu ifrågavarande extra föredragandes arbetsbörda med cirka ett 30-tal ärenden skulle uppstå under år 1922 jämfört med det nästföregående året. Kolle-

[7.] gium framhöll emellertid, att man såsom ankommande å denna föredragande hade att räkna med icke blott ett avsevärt och, såsom det ville synas, sig ständigt ökande antal ärenden rörande lönerogleringar för pastorat, för vilka ny löneroglering faststälts allenast interimsvi, utan därjämte ett icke ringa antal ärenden av beskaffenhet att böra behandlas i sammanhang med lönerogleringsärenden, såsom om ecklesiastika boställens försäljning och anskaffande av prästgård m. m. Skulle likväl mot all sannolikhet den ifrågavarande extra föredragandens arbetskrafter icke under nämnda år komma att helt tagas i anspråk för handläggningen av här avsedda ärenden, gäves för honom rikligt tillfälle till utfyllnad med ärenden, tillhörande den abnormt tyngande allmänna arbetsbalansen.

Under den hittills gångna delen av innevarande år har kollegium nödgats träffa den anordning, att en av de båda extra föredragande, vilka äro avsedda för avarbetande av den allmänna balansen, fått tagas i anspråk för lönerogleringsarbetet. Denna anordning torde helt visst vara nödig ända till årets slut. Oaktat sålunda två föredragande hela år 1921 ägna sig åt handläggningen av lönerogleringsärenden, kan redan nu förutses, att omkring 25 ärenden av 1923 års serie komma att återstå obehandlade vid nästkommande årsskifte. Berörda ogynnsamma förhållande har sin grund däri, att en avsevärd balans av ärenden tillhörande 1922 års serie förefannas vid början av innevarande år, ävensom i den omständigheten, att ärenden rörande lönerogleringar för pastorat, för vilka ny löneroglering faststälts allenast interimsvi, samt ärenden av beskaffenhet att böra handläggas i samband med lönerogleringsärenden förelegat i en allt mer växande omfattning. Under år 1922 ankommer på handläggning av den extra föredraganden för prästlönerogleringsärenden ungefär 25 ärenden av 1923 års serie, hela 1924 års serie om 24 ärenden samt åtskilliga andra ärenden av beskaffenhet, som nyss sagts. Kollegium finner det redan nu ganska säkert, att allt detta icke kan av denne föredragande ensam medhinnas under 1922 utan att någon del därav kommer att kvarstå till 1923. Under sistnämnda år skola dessutom handläggas ärenden tillhörande 1925 års serie till ett antal av 16. Då härtill kommer, att de s. k. interimslönerogleringarna alltjämt växa till sitt antal, samt att övriga ärenden av beskaffenhet att böra handläggas i samband med lönerogleringsärendena kunna beräknas förekomma i icke ringa utsträckning jämväl under år 1923, framstår det för kollegium som en nödvändighet att få behålla den ifrågavarande föredraganden också under det halva budgetår, varom nu är fråga.

Vad härefter angår den allmänna arbetsbalans, för vars avarbetande kollegium har till sitt förfogande två extra föredragande, får kollegium — under hänvisning i övrigt till de framställningar härav, som återfinnas å sidorna 24—26 i propositionen nr 164 till 1919 års riksdag samt å sidorna 24—26 i bilaga till innevarande års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln — meddela följande siffror, utvisande dels nytillströmningen av ärenden till kollegium under de senast förflutna tre åren ävensom under de gångna första sex månaderna av innevarande år, dels ock förändringarna med avseende å arbetsbalansen under motsvarande tider.

Antalet diarieförda ärenden har sålunda utgjort under år 1918 4,609, under år 1919 4,418, under år 1920 4,448 och under första hälften av år 1921 2,250 eller — om man frånräknar dels jordregisterärenden och dels ärenden om ny löneroglering för prästerskapet, om fastställande av skogsersättningsbelopp enligt 19 § 4 mom. prästlönerogleringslagen och om fastställande av ersättningsbelopp enligt

3 § i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde m. m. — under samma tider 3,535, 3,273, 3,615 och 2,043. Balansen den 31 december 1918, den 31 december 1919, den 31 december 1920 och 30 juni 1921 utgjorde respektive 4,820, 4,813, 4,350 och 4,046 eller med nyssnämnda begränsning 1,694, 1,761, 1,732 och 1,798. Dessa siffror visa visserligen, att totala antalet balanserade ärenden nedgått under år 1920 med 463 ärenden eller 9.6 procent och under första halvåret 1921 med 304 ärenden, motsvarande ungefär 14 procent för år räknat. Men av de lämnade uppgifterna framgår tillika, att någon nedgång av balansen knappast gjort sig gällande så vitt angår kollegii i sträng mening *ordinarie* arbetsmängd. Oaktat all strävan har det sålunda ännu icke lyckats att nedbringa denna balans. Kollegium har likväl nu, med hänsyn till nödvändigheten av att åstadkomma begränsningar i statens utgifter, ansett sig böra undersöka, huruvida kollegium utan allt för stora olägenheter skulle kunna för första halvåret 1923 åtnöja sig med någon mindre personal för den ordinarie arbetsbalansens avarbetande än den, som för närvarande står till kollegii förfogande. Då kollegium hyser den förhoppningen, att båda de extra föredragande, som för år 1922 äro avsedda för handläggning av balanserade ärenden, skola åtminstone under större delen av sagda år få ägna sig åt detta arbete utan att någon av dem behöver annat än under kortare tid tagas i anspråk för handläggning av ärenden rörande prästerliga lönereregleringar och vad därmed sammanhänger samt härtill kommer, att kollegium numera har till sitt förfogande ett extra kammarråd för indelningsärenden, vilka med ett antal av 116 ingå i ovan angivna siffra för den ordinarie balansens storlek den 30 juni 1921, har kollegium trott sig kunna inskränka sina anspråk på extra föredragande för balansens avarbetande till *en*. När kollegium nästa gång går att framföra sina anslagskrav, torde kollegium bättre kunna överskåda ställningen, och kollegium förutsätter givetvis nu, att nyss angivna resultat av kollegii ansträngning att till det yttersta begränsa sina äskanden icke skall utgöra hinder för kollegium att framställa de krav på ökade anslag för ifrågavarande ändamål, som då till äventyrs kunna visa sig nödiga.»

Kammarkollegii framställning i denna del synes mig giva vid handen, att ämbetsverket inskränkt sina äskanden i fråga om adjungerade ledamöter till vad som är av behovet fullt påkallat. Att de två extra föredragande, som kollegium avser för handläggning av jordregisterärenden och prästlönereregleringsärenden under tiden 1 januari—30 juni 1923, icke kunna undvaras, finner jag sålunda uppenbart. Att, på sätt kollegium föreslagit, inskränka antalet föredragande för balanserade ärenden till allenast en synes mig knappast böra möta några betänkligheter. Då det nämligen bör sörjas för att kollegii ordinarie ledamöter för framtiden mera helt kunna ägna sig åt kollegii fortlöpande arbetsuppgifter och icke, såsom hittills, genom täta och långvariga partiella ledigheter för vissa ärendens behandling dragas bort från det egentliga arbetet å sina rotlar, torde det icke vara omöjligt att trots den av kollegium nu föreslagna inskränkningen uppnå balansens nedbringande. En längre gående reduktion av arbetskrafterna på förevarande punkt synes mig

Departements-
chefen.

- [7.] däremot icke tillräddlig. Jag får alltså tillstyrka, att kammarkollegium under tiden 1 januari—30 juni 1923 må äga åtnjuta biträde av tre adjungerade ledamöter.

*Extra
advokatfiskal.*

I fråga om behov av en extra advokatfiskal hos kammarkollegium erinrar ämbetsverket, att de skäl, som föranlett anslag för berörda ändamål, finnas återgivna å sid. 13—20 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finans-ärenden. Kollegium gör nu framställning om fortsatt anslag för ifrågasvarande ändamål och yttrar i sådant avseende följande:

»Antalet å advokatfiskalskontoret diarieförda mål och ärenden utgjorde:

år 1917	2,047
» 1918	1,746
» 1919	1,864
» 1920	1,475
första halvåret 1921	797.

Arbetsbalansen å kontoret utgjordes vid nedan angivna tider av följande antal mål och ärenden:

den 31 december 1917	1,192,	därav 634	beroende på åtgärd av advokatfiskalsämbetet,
» 31 » 1918	1,134,	» 548	» » » » »
» 31 » 1919	1,310,	» 772	» » » » »
» 31 » 1920	1,416,	» 923	» » » » »
» 30 juni 1921	1,582,	» 1,075	» » » » »

I trots av den arbetsförstärkning å advokatfiskalskontoret, som för de senare åren stått till kollegii förfogande, har balansen tvärt emot att nedgå i stället år efter år ökats. Vid sådant förhållande lär det icke kunna bestridas, att kollegium jämväl för tid efter år 1922 har oavvisligt behov av minst samma arbetsförstärkning å kontoret som för närvarande.»

*Departements-
chefen.*

Anställande hos kammarkollegium av en extra advokatfiskal har närmast föranletts därav, att genom vattenlagen den 28 juni 1918 nya arbetsuppgifter tillförts kollegium och särskilt dess advokatfiskalsämbete, i det att talan för bevakande av det allmännas intressen i vattenmål utföres av ämbetet. Såsom framgår av de utav kollegium nu lämnade uppgifter, har arbetsbalansen å advokatfiskalskontoret, i trots av den erhållna förstärkningen av kontorets arbetskrafter, under de senare åren oavbrutet ökats, och detta oaktat antalet å kontoret diarieförda mål och ärenden nedgått. Det synes mig fördenskull böra av kollegium tagas under särskilt övervägande, huruvida icke arbetsförhållandena å advokat-

fiskalskontoret kunna så ordnas, att ett ökat arbetsresultat må kunna utvinnas av de där anställda arbetskrafterna. En mindre dylik ökning torde kunna förväntas redan av den från och med år 1922 genomförda förlängningen av den dagliga tjänstgöringstiden. Med hänsyn emellertid till omfattningen av kontorets arbetsuppgifter och storleken av dess arbetsbalans samt i betraktande av de för kronan och det allmänna så viktiga intressen, som kammaradvokatfiskalerna äro satta att bevaka, finner jag nödigt, att hos kammarkollegium anställas en extra advokatfiskal jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923.

[7.]

Såsom jag förut erinrat, står numera till kammarkollegii förfogande en extra arkivarie för lantmäteriutredningar. Ifrågasvarande arbetsförstärkning har ansetts behöfelig på grund av förhållanden, för vilka finnes redogjort å sid. 19—23 i det vid 1921 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden. Kammarkollegium gör nu framställning om anställande hos ämbetsverket av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923. Till stöd för denna sin framställning anför kollegium följande:

Extra arkivarie för lantmäteriutredningar.

»Då kollegium föregående år gjorde framställning i detta ämne, meddelade kollegium, att enbart en å den ordinarie lantmäteriarxivariens ankommande lantmäteriteknisk undersökning till grund för en åt kollegium uppdragen utredning rörande grunderna för kronans äganderätt till norra Djurgården m. m. beräknades taga arkivariens arbetstid i anspråk under ett halft år. I själva verket har denna undersökning visat sig kräva mycket längre tid och är ännu icke avslutad. Den 30 juni 1921 voro dessutom på lantmäteriarxivariens handläggning beroende 170 ärenden, vilka beräknats representera en arbetsmängd motsvarande minst 30 månaders arbete för en person. Då många av dessa ärenden äro av den natur, att dröjsmål med deras avgörande så långt görligt är måste undvikas, ligger det så mycket mera vikt uppå, att kollegii för detta ändamål avsedda arbetskrafter icke reduceras. Kollegium har sålunda oundgängligt behov av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för första hälften av år 1923.»

Beträffande kammarkollegii framställning i förevarande del får jag erinra, hurusom handläggningen av de ärenden, vilka vid tiden för avlåtande av kollegii förberörda skrivelse den 17 augusti 1920 aukommo på kollegii arkivkontor för lantmäteriärenden, beräknades taga i anspråk en person under minst tjugu månader. Handläggningen av de ärenden, som den 30 juni 1921 åvilade nämnda arkivkontor, beräknas nu av kollegium kräva en persons fulla sysselsättning under minst trettio månader. Då härjämte, enligt vad kollegium framhåller,

Departementschefen.

- [7.] många av dessa ärenden äro av den natur, att dröjsmål med deras avgörande så långt görligt är måste undvikas, synes kollegium vara i fortsatt behov av en tjänsteman, utöver den ordinarie lantmäteriarkivarien, för utredning av de ärenden, varom här är fråga. Jag anser mig alltså böra tillstyrka, att anslag hos riksdagen äskas för anställande hos kollegium av en extra arkivarie för lantmäteriutredningar jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Ytterligare
extra arbets-
krafter.

Beträffande behovet av att under tiden 1 januari—30 juni 1923, förutom extra kammarråd, adjungerade ledamöter, extra advokatfiskal, extra sekreterare och extra arkivarie för lantmäteriutredningar, äga tillgång till extra arbetskrafter, yttrar sig kollegium på följande sätt i sin förevarande skrivelse den 12 september 1921:

»Den extra arkivarie för utredningar i jordregisterärenden, som kollegium nu sedan ett flertal år tillbaka har till sitt förfogande, är givetvis, såsom torde framgå av den av kollegium lämnade redogörelsen angående balanserade ärenden av ifrågavarande slag, behöfvig jämväl efter utgången av år 1922.

Av de fem extra notaries, som enligt riksdagens beslut torde komma att ställas till kollegii disposition under år 1922, äro fyra avsedda såsom biträden till de fyra adjungerade ledamöterna och en ansedd behöfvig för behandling av ärenden rörande s. k. tiondefastställelser, d. v. s. ärenden, som avses i 3 § i lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910.

Då kollegium för första hälften av år 1923 inskränkt sina anspråk på extra föredragande till tre, följer härav, att de såsom biträden till extra föredragande avsedda extra notarierna icke heller behöva vara flera än tre för sagda tidsperiod.

Beträffande den för tiondefastställelser avsedda notarien kan kollegium visserligen icke utan kännbara svårigheter undvara en sådan arbetskraft för ifrågavarande tid, men anser sig av sparsamhetsskäl böra söka på något sätt ordna sig härutinnan med eljest tillgängliga krafter och vill alltså åtminstone för närvarande icke framföra något krav i berörda avseende.

De fyra kvinnliga extra kontorsbiträdena, varom ovan förmäls, hava ansetts behöfviga, ett såsom biträde åt det extra kammarrådet, ett för biträde med mera personlig skrivhjälp åt de adjungerade ledamöterna, ett för jordregisterärendena och ett för utförande av det räkne- och skrivarbete, som föranledes av ärenden angående tiondefastställelser.

Att de tre förstnämnda av dessa biträden äro behöfviga jämväl för första hälften av år 1923 framgår av vad kollegium ovan meddelat i fråga om de ärenden, vilka föranlett deras anställande. Vad däremot angår biträdet för tiondeärendena vill kollegium, i likhet med förhållandet beträffande den extra notarien för sådana ärenden, icke ifrågasätta bibehållande av detta biträde från den 1 januari 1923.

Kollegium äger att i vattenmål, för vars bedömande erfordras särskild fackkunskap, anlita biträde av sakkunnig. På sätt ovan erinrats har riksdagen på extra stat anvisat medel för beredande av arvode åt vattentekniskt biträde, för vartdera av åren 1921 och 1922 4,000 kronor. Jämväl för den föregående tiden räknat från

den 1 april 1919 hava för ändamålet ställts till kollegii förfogande medel till samma belopp för år. Sålunda anvisat anslag har av kollegium hittills för respektive tider måst utnyttjas till fulla beloppet. Beträffande motiveringen för anvisande av detta anslag får kollegium hänvisa till vad 1920 och 1921 års statsverkspropositioner i sådant hänseende innehålla (sidorna 20—22 i 1920 års proposition och sidorna 27—28 i 1921 års proposition). Jämväl för den tid, varom nu är fråga, har kollegium oundgängligt behov av anslag för ifrågavarande ändamål till oförminskat belopp.»

[7.]

Att kammarkollegium även för den tid, varom nu är fråga, har behov av en extra arkivarie för utredning av jordregisterärenden synes mig, med hänsyn till det mycket stora antalet på kollegium ankommande ärenden av detta slag, vara obestridligt. Icke heller lär det böra komma i fråga att, utöver vad kollegium självt föreslagit, inskränka antalet extra notarier, som alltså skulle reduceras till tre. Av det antal kvinnliga extra kontorsbiträden, som kollegium i denna del av framställningen begärt, har jag redan tillstyrkt ett, nämligen det som avsetts till biträde åt extra kammarrådet. Jämväl de två övriga kontorsbiträdena torde vara erforderliga. Sammanlagda antalet extra kontorsbiträden skulle alltså sättas till tre eller ett mindre än för år 1922. Till arvode åt vattentekniskt biträde torde medel böra beredas genom extra anslag, beräknat efter samma belopp för år som hittills.

*Departements-
chefen.*

Vidkommande därefter frågan om storleken av de belopp, som bliva erforderliga för bestridande av kostnaderna för den såsom nödig ansedda arbetsförstärkningen under tiden 1 januari—30 juni 1923, anför kammarkollegium, att kollegium icke kunnat avgiva något exakt förslag, enär Kungl. Maj:t icke bestämt grunderna för avlöning av extra befattningshavare i statens tjänst för tiden från och med den 1 januari 1922. Vid sådant förhållande har kollegium endast preliminärt beräknat beloppet. Kollegium har i sådant avseende anfört följande:

*Kostnads-
beräkningar.*

»Till arbetsförstärkningen för år 1922 har riksdagen anvisat ett förslagsanslag, högst, 125,000 kronor. Den av kollegium nu begärda förstärkningen motsvarar den, för vilken berörda anslag beräknats och vilken jämväl torde komma att av Eders Kungl. Maj:t ställas till kollegii förfogande, endast med den skillnad, att en adjungerad ledamot samt två extra notarier och ett kvinnligt extra kontorsbiträde nu ansetts kunna undvaras. För det halva budgetår, varom nu är fråga, torde alltså böra beräknas hälften av nyssnämnda belopp, eller 62,500 kronor, minskat med halvårskostnaden för avlöning till en adjungerad ledamot, två extra notarier och ett kvinnligt extra biträde jämte vikariatsersättning, i runt tal 11,500 kronor. Med iakttagande härav skulle det extra anslaget uppföras till 51,000 kronor. Kollegium kan dock i detta sammanhang icke underlåta att framhålla, hurusom ersättningen till de adjungerade ledamöterna, sådan denna nu är bestämd, synes kollegium icke stå i rimligt förhållande till berörda befattningars ansvar och självständighet.»

[7.]

I fråga om arvodena till de adjungerade ledamöterna har kammarkollegium sedermera i särskild skrivelse den 31 oktober 1921 på anförda skäl och under åberopande av en liknande framställning från kammarrätten, däri detta ämbetsverk ifrågasatt höjning av arvodena åt sina adjungerade ledamöter, hemställt, att arvodena åt kollegii ifrågavarande befattningshavare måtte bestämmas, begynnelsearvodet efter tjuguantra och slutarvodet efter tjugufjärde löneklassen i 1921 års avlöningsreglemente, eller alltså till 8,580 respektive 9,540 kronor, varjämte kollegium föreslagit att, där adjungerad ledamot redan innehar annan ordinarie eller därmed likställd befattning med löneförmåner, uppgående till eller överstigande vad som enligt angivna grunder skulle tillkomma honom, han skulle äga uppbära tilläggsersättning, motsvarande skillnaden mellan den löneklass, varuti han förut befinner sig, och närmast högre löneklass enligt avlöningsreglementet. Häröver har allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 5 december 1921 avgivit infortrat utlåtande och därvid, i likhet med vad nämnden föreslagit beträffande arvodena till adjungerade ledamöter i kammarrätten, förordat, att de adjungerade ledamöterna hos kammarkollegium måtte hänföras till sjuttonde lönegraden, i vilket fall begynnelselönen skulle såsom regel komma att utgå enligt tjuguantra löneklassen. Sedermera har kollegium, i samband med att kollegium avgivit infortrat förslag i fråga om avlöningsförhållandena för vid verket anställd icke-ordinarie personal, ånyo yttrat sig i ämnet.

*Departements-
chefen.*

För den budgettermin, varom nu är fråga, eller första halvåret 1923, torde de för anställande, i enlighet med vad jag tillstyrkt, av extra befattningshavare hos kammarkollegium erforderliga medel böra beräknas efter samma grunder som för år 1922. Vad särskilt angår arvodena till de adjungerade ledamöterna är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka någon höjning i de belopp, varmed man räknade vid fastställande av anslagsbeloppet för år 1922. De för tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga medel till bestridande av ersättning för semestervikarier och arvoden åt vattentekniskt biträde och andra tillfälliga biträden torde kunna beräknas till 7,500 kronor. Till bestridande av ökad kostnad för renskrivning är för år 1922 avsett ett belopp av 6,100 kronor. För tiden 1 januari—30 juni 1923 torde kunna beräknas 3,050 kronor.

Med iakttagande av vad jag sålunda anført torde de till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet under tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga beloppen böra beräknas på följande sätt, nämligen:

Sjunde huvudtiteln.

13

arvode till ett extra kammarråd	kronor	5,010	[7.]
ersättning till tre adjungerade ledamöter	»	10,000	
arvode till en extra advokatfiskal	»	3,606	
» till en extra sekreterare	»	3,606	
» till en extra arkivarie för lantmäteriutredningar	»	3,606	
» till en extra arkivarie för jordregisterärenden	»	3,334	
» till tre extra notarier	»	9,072	
» till tre extra kontorsbiträden, kvinnliga	»	3,060	
ersättning för semestervikarier och arvoden åt vatten- tekniskt biträde och andra tillfälliga biträden	»	7,500	
renskrivningskostnad	»	3,050	
Summa kronor		51,844.	

Detta belopp torde böra avrundas något uppåt, förslagsvis till 52,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av kammarkollegii verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 52,000.

Statskontoret.

3. Statskontoret.

Den 22 juni 1921 har Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens beslut, dels bestämt antalet ordinarie befattningshavare hos statskontoret från och med år 1922, dels ock fastställt följande stat för statskontoret, att tillämpas från och med år 1922:

[8.]

Statskontoret.
(ordinarie
anslag.)

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor	263,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	»	6,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag, högst</i>	»	56,500
Renskrivningskostnad, <i>förslagsanslag</i>	»	8,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor		334,000.

[8.] I skrivelse den 29 augusti 1921 har nu statskontoret framlagt förslag till anslagsäskanden för ämbetsverket för tiden 1 januari—30 juni 1923 och därvid till en början anfört följande:

»Då statskontoret nu har att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag till anslagsäskanden för ämbetsverkets vidkommande hos nästa års riksdag, har statskontoret nogsamtt beaktat statsministerns till protokollet över finansärenden den 19 innevarande augusti uttalade uppmaning till iakttagande av sparsamhet. Att statskontoret det oaktat icke sett någon möjlighet att genom inknappningar på någon punkt minska medelsbehovet, har sin orsak däri, att statskontoret tidigare städse inskränkt sina anslagsäskanden till vad behovet oundgängligen kräfft. Härav har även blivit en följd, att vissa nya anslagskrav kommit att anstå till denna för begäran om anslagsökning i allmänhet synnerligen olämpliga tidpunkt, ehuru anledning till deras framförande redan tidigare icke saknats. Att statskontoret emellertid icke hyst betänkligheter mot att nu upptaga dessa förslag, beror därpå, att desamma, med undantag av det ifrågasatta överförandet av vissa befattningar från extra till ordinarie stat, icke innefatta nya önskemål, utan sådana, som av statskontoret, dock utan att givas form av direkta förslag, vid upprepade tillfällen under de senare åren framhållits för Eders Kungl. Maj:t, samt att den erforderliga verkliga utgiftsökningen är synnerligen måttlig och förslagen i övrigt endast medföra en överflyttning av utgifter från ett anslag till ett annat.»

Statskontoret har härefter gjort framställning om vissa ändringar beträffande den ordinarie staten, avseende *dels* uppflyttning av den nuvarande revisorstjänsten å kassabyrån från trettonde till femtonde lönegraden, *dels* viss utökning av de ordinarie arbetskrafterna å räntekammaren.

*Uppflyttning
av en revisors-
tjänst i högre
lönegrad.*

Till stöd för sin framställning i förstberörda hänseende yttrar statskontoret följande:

»Ledningen och ansvaret för upprättandet av statsliggaren och länsstaterna ålåg tidigare den å statskontorets förutvarande riksbokslutsbyrå anställda ordinarie förste revisorn. Då det blev nödvändigt att denne tjänsteman odelat ägnade sig åt bokslutsarbetet, fann sig statskontoret år 1914 nödsakat att tillsvidare befria honom från kontrolleringen av annotationerna av kungl. brev m. m. såväl i liggaren som i länsstaterna ävensom kontrasigneringen och expedieringen av länsstaterna jämte därmed sammanhängande åligganden samt i stället uppdraga åt en revisor att på eget ansvar fullgöra berörda göromål.

I sin underdåniga skrivelse den 25 september 1915 angående bland annat inrättande av en extra förste revisorsbefattning å riksbokslutsbyrån anförde statskontoret härom följande: Om två förste revisorer anställdes, borde den ena av dem övertaga ansvaret för arbetet med liggaren och länsstaterna. Detta arbete hade ända från början av den dåvarande förste revisorstjänstens inrättande varit avsett att handläggas av denne tjänsteman. Med den vidsträckta användning liggaren hade, syntes noggrannheten av dess uppgifter hava den betydelse, att om möjligt en tjänsteman av andra graden borde kontrollera och ansvara för densamma. Överlämnandet därav åt en tjänsteman av första graden måste anses som en av andra

omständigheter betingad nödfallsåtgärd, och en återgång borde ske, när detta läte sig göra.

[8.]

Sedan medel av riksdagen beviljats, blev från och med den 1 maj 1916 en extra förste revisor anställd å riksbokslutsbyrån. Anhopningen av boksluts- och därmed sammanhängande göromål visade sig emellertid omöjliggöra det tilltänkta överlåntagandet på en av förste revisorerna av ledningen av arbetet med statsliggare och länsstater, som sålunda allt fortfarande kom att påvåla en revisor.

I sitt utlåtande den 18 november 1919 rörande de förändringar i statskontorets stat, vilka kunde föranledas av ett genomförande av ett föreliggande förslag om inrättandet av ett riksrevisionsverk, yttrade statskontoret bland annat: Enligt förslaget skulle av riksbokslutsbyråns dåvarande ordinarie personal en revisorstjänst fortfarande kvarstanna i statskontoret. Förutom ledningen av kontrollen över statsverkets giroräkning skulle innehavaren av denna tjänst ansvara för upprättande och tryckning av statsliggaren, för upprättande och utfärdande av länsstaterna samt för granskningen av uträkningarna å ersättning för rustning och rotering. Med hänsyn till det synnerligen maktpåliggande arbete, som sålunda skulle komma att åligga denna tjänsteman, kunde det väl sättas i fråga, huruvida icke denna tjänst rätteligen borde redan då uppflyttas i andra normalgraden. Då emellertid statskontoret måste begära medel till ökade arbetskrafter för fullgörande av arbetet särskilt med länsstaterna och därför funne sig böra inskränka sina anspråk till vad som för det dåvarande vore oundgängligen nödvändigt, hade ämbetsverket ansett sig icke böra då göra någon framställning i berörda avseende.

Vid avgivande den 11 sistlidne januari av sitt utlåtande över budgetårskommitterades betänkande fick statskontoret ånyo anledning uttala sig om ifrågavarande befattning. Efter att hava under vissa förutsättningar tillstyrkt avskaffandet av länsstaterna, anförde statskontoret, att ämbetsverket icke utan en mera ingående undersökning kunde med bestämdhet uttala sig om, huruvida statsliggaren med för ändamålet till buds stående arbetskrafter kunde hinna färdigställas inom ett par månader efter budgetårets ingång. Att arbetet bleve synnerligen forcerat och särskilt för den, som skulle leda och ansvara för detsamma, krävande, fann statskontoret emellertid ligga i öppen dag. Någon lindring för denna tjänsteman vore efter den nya ordningen trots länsstaternas avskaffande icke att förvänta, utan snarare motsatsen. Ledningen av dessa arbeten jämte en del andra, såsom kontrollen på statsverkets giroräkning, påvilade en revisor, sålunda en tjänsteman i första lönegraden. Under erinran om sina tidigare här ovan återgivna uttalanden rörande ifrågavarande befattning ansåg sig statskontoret redan i det sammanhanget böra för Eders Kungl. Maj:t anmäla sin avsikt att samma år inkomma med framställning om denna revisorstjänsts utbytande mot en förste revisorsbefattning.

Önskemålet att få den nuvarande revisorstjänsten å kassabyrån uppflyttad i högre lönegrad är, som av det anförda framgår, av gammalt datum, och de skäl, som tidigare andragits, hava med riksstatsens växande omfång tilltagit i styrka. Avskaffandet av länsstaterna innebär som förut framhållits ingen egentlig arbetslättnad för revisorn, då en hel del av i dessa stater intagna uppgifter äro avsedda att överflyttas till liggaren och arbetet med denna måste bedrivas i mera forcerat tempo än hittills. Att ur mängden av riksdagshandlingar, kungl. brev och författningar snabbt hinna färdigställa en lämpligt uppställd och i alla detaljer fullt pålitlig publikation av statsliggarens art och omfång måste tydligtvis förutsätta stor

- [8.] erfarenhet, rutin och omdöme. Det är därför även högeligen önskvärt, att tjänstens innehavare finner med sin fördel förenligt att kvarstanna å befattningen. Med den efter budgetårets omläggning ändrade tiden för liggarens utgivande blir arbetet som brådst under sommaren, vilket kommer att omöjliggöra för denne tjänsteman att då erhålla semester samt att mottaga förordnande å högre tjänst. Under sådana förhållanden torde, om befattningen bibehölles i revisorsgrad, det vara att befara, att man icke länge får behålla en duglig innehavare, då en sådan givetvis komme att söka befordran eller också transport till en mindre krävande syssla. Det må slutligen i fråga om statsliggarens upprättande framhållas, att revisorn, utom det direkta första-handsarbete han nedlägger, skall kontrollera och leda arbetet för ett kvinnligt biträde och två amanuenser.

Revisorn å kassabyrån förestår vidare den avdelning av byrån, som utövar kontroll å statsverkets giroräkning och som består av tre kvinnliga biträden. Arbetet å giroavdelningen utföres visserligen i huvudsak av de sistnämnda, men det åligger revisorn att övervaka och leda detsamma, underteckna och ansvara för riktigheten av de dagliga kassarapporterna samt företaga erforderliga utredningar. Och vikten utav att dessa göromål handhavas med den yttersta noggrannhet, torde icke behöva närmare utvecklas. Till revisorns åligganden hör slutligen att granska och i erforderliga fall rätta de från länsstyrelserna årligen inkommande längderna över rustnings- och roteringsbesvären samt över denna granskning för varje län avgiva promemoria, något som förut ålegat en förste revisor på riksbokslutsbyrån.

Av det anförda torde med full tydlighet framgå, att arten och omfattningen av revisorn å kassabyrån påvilande uppgifter samt hans egenskap av arbetsledare motivera befattningens uppflyttning till en förste revisorsbefattning, eller sålunda från 13 till 15 lönegraden, och skälen hava synts statskontoret så vägande, att ämbetsverket icke ens under nuvarande förhållanden ansett sig kunna underlåta att för Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag härom.»

Departements-
chefen.

Jag vill icke bestrida, att vissa omständigheter tala till förmån för den av statskontoret begärda uppflyttningen av revisorstjänsten å kassabyrån till femtonde lönegraden. I nuvarande läge synes emellertid avgörande betydelse böra tillmätas följande synpunkter, vilka tala emot vidtagande av en dylik åtgärd.

Såsom av statskontorets yttrande i ämnet framgår, har arbetet med statsliggaren och länsstaterna allt sedan år 1914 åvilat en tjänsteman i förutvarande första lönegraden. Någon ändring av arbetets huvudsakliga karaktär torde icke kunna anses hava sedan nämnda tidpunkt ägt rum och ej heller bliva en följd av budgetårets omläggning. Väl har arbetet under de senaste åren ej obetydligt vuxit i omfång, men detta synes icke utan vidare nödvändiggöra den ifrågavarande tjänstens uppflyttning i högre lönegrad. Det vill dessutom förefalla, som om ett avskaffande av länsstaterna, låt vara att en del av de i dessa nu förekommande uppgifter skulle överflyttas till liggaren, likväl komme att föranleda någon minskning i arbetet på förevarande område. I alla händelser synes det välbetänkt att avvakta resultatet såväl av länsstaternas eventuella avskaffande som

av de från och med år 1922 inträdda förändrade tjänstgörings- och avlöningsförhållandena, innan man vidtager en åtgärd sådan som den av statskontoret nu föreslagna. Till mötande av den särskilt stora arbetsanhopning, som efter budgetårets omläggning lär kunna förväntas för en tid av ungefär två månader årligen, torde, där så erfordras, biträdande arbetskrafter kunna detacheras från andra avdelningar inom statskontoret.

På grund av vad sålunda anförts anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka ämbetsverkets förslag i nu förevarande del.

Statskontorets framställning beträffande arbetskrafterna å räntekammaren går närmast ut på beredande av mera effektivt arbetsbiträde åt kamreraren. Efter att tidigare hava till sitt biträde haft en amanuens med tre timmars daglig tjänstgöring har kamreraren numera på grund av Kungl. Maj:ts beslut den 4 mars och den 7 oktober 1921 ytterligare en amanuens till sitt förfogande, en anordning som jämlikt sistberörda beslut må äga rum till utgången av april månad 1922. Det är i första hand denna arbetsförstärkning, som statskontoret nu avser att få behålla jämväl efter sistnämnda tidpunkt. Härför erforderliga medel, som hittills erhållits från sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter, skulle för de sista åtta månaderna av år 1922 beredas genom anslag å tilläggsstat för sagda år. För tid efter utgången av år 1922 anser emellertid statskontoret frågan om den nödvändiga förstärkningen av räntekammarens arbetskrafter böra ordnas på ett mera ändamålsenligt sätt och hemställer i sådant syfte, att till kamrerarens biträde måtte, i stället för de båda amanuenserna, från ingången av år 1923 få anställas en ordinarie tjänsteman i trettonde lönegraden, benämnd revisor och bokhållare. Statskontoret yttrar beträffande behovet av den ifrågavarande arbetsförstärkningen följande:

*Utökning av
arbetskrafter-
na å ränte-
kammaren.*

»Uti underdånig skrivelse den 30 augusti 1919 angående bland annat viss förstärkning av arbetskrafterna hos ämbetsverket påvisade statskontoret, i samband med sin framställning om inrättandet av nya revisorstjänster, den starka tillväxten av anordningsärendena, vilken hade sin huvudsakliga grund i ökningen av antalet å riksstat uppförda anslag. Denna ökning hade emellertid, framhöll ämbetsverket, även för räntekammaren medfört ett högst betydligt ökat arbete, särskilt för den därstädes anställda kamreraren och kassakontrollanten. Tillväxten av budgeten med därav följande synnerligen kraftiga stegring av göromålen å räntekammaren, vilken stegring tagit sig ett särskilt framträdande uttryck i omfattningen av räkenskapen och rapportväsendet, gjorde det emellertid endast till en tidsfråga, då å räntekammaren måste anställas ytterligare en ordinarie tjänsteman. För det dåvarande och i avbidan på den personalförändring, som genom en av de därstädes placerade andragradstjänstemännens avgång år 1920 komme att inträffa, ville statskontoret dock icke föreslå en sådan åtgärd, utan ansåg statskontoret, att

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml.

[8.]

den nödvändiga förstärkningen av arbetskrafterna tillsvidare borde kunna vinnas, dels genom årsanställning av ett förut tidvis anlitat tillfälligt biträde, dels genom placandet å räntekammaren av en amanuens. Dessa åtgärder hade statskontoret ansett sig nödsakat att med anlitande av tillgängliga medel vidtaga redan från och med den 1 oktober 1919.

För ändamålet i fortsättningen behövlige belopp blevo sedermera ställda till ämbetsverkets förfogande. Från nyss angivna tidpunkt anställdes sålunda å räntekammaren en amanuens med en tjänstgöringstid av tre timmar dagligen.

I underdånig skrivelse den 10 februari detta år återkom statskontoret till frågan om arbetskrafterna å räntekammaren och anförde, att erfarenheten under den gångna tiden givit vid handen, att de vidtagna åtgärderna icke varit tillfyllest, samt yttrade vidare:

'För att något belysa arbetets omfattning å räntekammaren må här anföras några siffror för år 1920. Riksbankens insättningsreversal hava uppgått till ett antal av 3,971 å ett sammanlagt belopp av cirka 552.6 miljoner kronor. Därvid är att märka, att varje reversal kan omfatta ett flertal bokföringsposter. På riksbanken utställda checker uppgingo till 5,904 å tillsammans cirka 905.2 miljoner kronor. Häre ingingo omkring 360 checker till riksbankens order för insättning för verk och myndigheter med egna räkningar i banken. Varje sådan check kunde avse ett flertal myndigheter och ofta bestå av bortåt ett 50-tal utgiftsposter. Vidare förekommo omkring 400 checker till postverkets order, utgörande likvid för avsända postanvisningar. Dessa senares antal utgjorde ungefär 25,000. Omföringsvis hava i en massa poster uppdebiterats och avförts cirka 150.3 miljoner kronor, innefattande bland annat de arbetskrävande likviderna från länen.

Till biträde vid bokföringen har kamreraren förutom tre kvinnliga extra tjänstemän den omförmälda amanuensen, vilken dock som nämnts stått till hans förfogande endast tre timmar per dag. Med den stora omfattning, som räntekammararens räkenskaper numera äga, och dessas genom mängden av konton och bokföringstransaktioner komplicerade beskaffenhet, är det emellertid för göromålens behöriga gång nödvändigt, att kamreraren får tillbörlig tid för erforderliga utredningar samt arbetets ledning och övervakande. Så är likväl under nuvarande förhållanden icke fallet, enär han i hög grad upptages av löpande bokhållargöromål. Till följd härav har han sedan åratall tillbaka måst underkasta sig en tjänstgöring av i medeltal mellan åtta och nio timmar per dag. Detta oaktat, har det länge visat sig svårt att till rätta tidpunkter medhinna föreskrivna månadsrapporter och årsredovisningar, vilka måste föregås av ett omfattande och jäktande kollationerings- och justeringsarbete. Sedan numera genom kungl. kungörelsen nr 917 för år 1920 tiden för månadsrapporternas avgivande förkortats till tjugu dagar, blir detta givetvis än svårare. Det är även att märka, att större krav hädanefter ställas på räntekammararens redovisningar än tidigare, då riksbokslutet verkställdes inom statskontoret, varigenom bokföringsfrågor kunde smidigare behandlas. I anledning av sitt yttrande i den förut refererade skrivelser den 30 augusti 1919, att ämbetsverket ville avbida den personalförändring, som komme att inträffa genom avgången år 1920 av en av de å räntekammaren placerade andragsgrads-tjänstemännen (räntmästaren), får statskontoret meddela, att den ökade hjälp vid bokföringen, som härigenom vunnits och som genom räntmästarens ställning i kontrollhänseende endast kan avse vissa rätt begränsade uppgifter, endast obetydligt kunnat motväga

arbetsökningen för bokföringspersonalen. Statskontoret har nu kommit till den bestämda uppfattningen, att det icke går att längre uppskjuta förstärkningen av de kvalificerade arbetskrafterna på räktekammaren, för så vitt man ej skall äventyra det behöriga fullgörandet av dess redovisningsskyldighet. Det är en tvingande nödvändighet att åstadkomma lindring för kamreraren i en arbetsprestation, som icke rimligen kan i längden påfordras av en tjänsteman och som så småningom måste verka nedbrytande.

Om amanuensen å räktekammaren utbyttes mot en extra bokhållare, ägde kamreraren under hela tjänstgöringstiden tillgång till ett kvalificerat biträde. Härigenom skulle han kunna helt befrias från vissa göromål — vilka för övrigt icke lämpligen böra påvila en andragsgradens tjänsteman — och erhålla tid att ägna sig åt sin uppgift som ledare av bokföringen, utan att likväl pressas till en oskäligt lång tjänstgöring. Den svåra vikariatsfrågan skulle därmed även vinna en tillfredsställande lösning, enär i sådant fall en i förhållandena fullt insatt vikarie för kamreraren skulle finnas att tillgå vid semester och sjukdomsfall. Vilka stora olägenheter, som varit förenade med bristen inom ämbetsverket på i räktekammarens bokföring initierade tjänstemän, hava de gångna åren till fullo visat, och detta har även ej oväsentligt bidragit till ökande av kamrerarens arbete.

Med stöd av det anförda får statskontoret, som anser befattningen i fråga erforderlig snarast möjligt, anhålla att Eders Kungl. Maj:t täcktes medgiva anställandet å räktekammaren redan från och med den 1 nästkommande mars av en extra bokhållare samt ställa för ändamålet behövliga medel till förfogande.

Denna ämbetsverkets hemställan blev emellertid av Eders Kungl. Maj:t endast så tillvida bifallen, att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 4 mars detta år bemyndigade statskontoret att av sjunde huvudtiteln anslag till extra utgifter använda erforderligt belopp i och för anställande under år 1921 å räktekammaren av ytterligare en amanuens med arvode av 2.000 kronor för år räknat. Då behovet av kvalificerad arbetshjälp å räktekammaren även i fortsättningen är i minst lika grad trängande, måste statskontoret, som denna dag till Eders Kungl. Maj:t ingivit särskild skrivelse med anhållan om bemyndigande att av sjunde huvudtiteln anslag till extra utgifter få använda för avlöande av ifrågavarande amanuens under tiden januari—april nästa år erforderliga medel, härmed hemställa om framställning till riksdagen om anvisande å tilläggsstat för år 1922 av för samma ändamål för tiden maj—december 1922 behövliga belopp.

Frågan om den nödvändiga förstärkningen av räktekammarens arbetskrafter är emellertid enligt statskontorets förmenande icke på ett tillfredsställande sätt löst genom anställandet av tvenne amanuenser, utan bör en väsentlig fördel vara att vinna genom dessas utbytande mot en tjänsteman, som kan helt ägna sig åt ämbetsverket. Det bör vara tydligt att kamreraren härigenom skulle erhålla en mera effektiv hjälp och att arbetet över huvud taget kunde ordnas på ett rationellare sätt. Såsom tidigare framhållits skulle vikariatsfrågan, vilken under en följd av år berett ämbetsverket ständiga svårigheter, även genom en sådan åtgärd kunna på ett ändamålsenligt sätt ordnas. Då det får anses vara fullt klarlagt att behovet av ifrågavarande tjänsteman är permanent, torde han med hänsyn till de uppgifter, som skulle åligga honom, böra upptagas på ordinarie stat såsom revisor och bokhållare och sålunda med avlöning i 13:de lönegraden för vilken begynnelseavlöningen utgör 6,420 kronor. Vid bifall härtill skulle indragning ske av de bägge

[8.]

amanuenserna, vilka innevarande år uppbära arvode efter tillsammans 3.500 kronor, eller med inräknande av tillfällig löneförbättring men oavsett dyrtidstillägg, 4,375 kronor. Härvid må dock anmärkas att den ena amanuensen ännu ej erhåller avlöning från statskontorets anslag. Vid bedömande av den verkliga ytterligare utgift, som ett bifall till förslaget skulle medföra, bör beaktas, att dyrtidstillägget till ordinarie tjänstemän å den nya staten komma att utgå med ej oväsentligt reducerade belopp. Då utgiftsökningen synes statskontoret vara relativt ringa, särskilt i förhållande till vad som genom anordningen skulle vinnas, har ämbetsverket ansett sig böra nu framlägga även detta förslag för Eders Kungl. Maj:t.»

I fråga om arbetskrafterna å räntekammaren har statskontoret vidare framställt förslag om uppförande å ordinarie stat av tre sedan längre tid tillbaka där anställda kvinnliga biträden. I sådant avseende anför ämbetsverket:

»Å räntekammaren tjänstgöra för närvarande fyra kvinnliga biträden, vilka samtliga äro uppförda å extra stat. Två av dem anställdes redan från och med år 1910, ett, som förut tjänstgjort under fyra år å stämpelkontoret, från och med år 1914 och ett, vilket förut tidvis anlåtats, erhöll stadigvarande årsanställning från och med den 1 oktober 1919. Någon som helst tvekan om de tre förstnämnda befattningarnas behövlighet kan efter den långa erfarenhet som vunnits icke föreligga, och med hänsyn härtill och till dem åliggande göromåls art torde enligt de principer, som i allmänhet tillämpas, dessa befattningar böra sättas på ordinarie stat. Detta skulle visserligen medföra någon om ock som senare påvisas icke stor kostnadsökning; men då vederbörande biträden nu gjort hemställan om ordinarie anställning synes statskontoret detta krav icke rimligtvis kunna avvisas, varför ämbetsverket nu anser sig böra framlägga förslag härom.

Härvid bör då avgöras, till vilka lönegrader biträdena böra hänföras. Ett av dem tjänstgör som biträde åt räntmästaren och sysslar huvudsakligast med utskrivandet av checker och postanvisningar, ett arbete som fordrar synnerlig uppmärksamhet och noggrannhet. Då tjänsten dessutom särskilt vissa tider är mycket arbetskrävande bör befattningen i fråga enligt statskontorets åsikt placeras i avlöningsreglementets tredje lönegrad med benämningen kanslibiträde (motsvarande nuvarande biträde av andra graden) sålunda med en begynnelseavlöning av 2,574 kronor. Till samma lönegrad bör även hänföras det andra biträdet, som förer vissa journaler, förvarar och ordnar statskontorets verifikationer samt biträder kamreren med utredningar. Det tredje biträdet har bland annat att föra vissa utgiftsböcker samt att under ständig kontakt med revisorerna på utgiftsbyråerna biträda vid kontrollen över anslagsbelastningen, ett arbete som genom mängden av anslag och möjligheten till förväxlingar fordrar en ingående kännedom om de budgetära förhållandena. De befattningen åvilande göromålen betinga därför en högre lönegrad än den tredje, och då den fjärde lönegraden, så vitt tjänsteförteckningen utvisar, icke synes avsedd för de centrala ämbetsverken, torde ifrågavarande befattning böra placeras i femte graden (kontorsskrivare, motsvarande nuvarande biträde av tredje graden), alltså med en begynnelseavlöning av 3.204 kronor.

Avlöningen till de två förstnämnda av nu ifrågavarande biträden utgår för närvarande efter 2,000 kronor för år och till det sistnämnda efter 2,200 kronor,

vartill kommer tillfällig löneförbättring av 200 respektive 300 kronor. Som Eders Kungl. Maj:t ännu icke meddelat några allmänna bestämmelser i fråga om avlöning och tjänstårsberäkning för den extra ordinarie personalen vid de centrala ämbetsverken, kan statskontoret icke nu exakt angiva de lönebelopp, som skulle tillkomma dessa biträden, därest de komma att kvarstå på extra stat, och därför ej heller beloppet av den merutgift, som ett bifall till statskontorets förslag skulle draga med sig. Om man emellertid utgår ifrån att likartade bestämmelser fastställas, som nu gälla för kommunikationsverken, något som synes sannolikt efter de uttalanden som gjorts av riksdagen, torde, på grund av i dessa bestämmelser förekommande stadganden om tjänstårsberäkning i lönehänseende, ifrågavarande biträdens avlöning till följd av deras långa tjänstetid komma att föga understiga vad de skulle såsom ordinarie erhålla. Detta synes utgöra ett ytterligare skäl för statskontorets hemställan. Med hänsyn till de i det nya avlöningsreglementet, § 11, förekommande stadganden om rätt för den, som tillträder ordinarie befattning, att för bestämmande av begynnelseavlöning och uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig föregående tjänstetid, lärär särskild framställning i sådant avseende beträffande ifrågavarande biträden nu icke vara erforderlig.»

Såsom redan erinrats, har statskontorets behov av förstärkning av de biträdande arbetskrafterna å räntekammaren föranlett anställande därstädes av ytterligare en amanuens från mars månad 1921. För tiden januari—april 1922 hava för enahanda ändamål medel ställts till statskontorets förfogande genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 oktober 1921. Vad angår tiden därefter anser jag emellertid, att man bör tillsvidare ställa sig avvaktande. De i samband med den definitiva löne-regleringen avsedda nya avlönings- och tjänstgöringsförhållandena för den icke-ordinarie personalen synas mig böra medföra en gynnsam inverkan på arbetsresultatet. Man torde i betraktande härav böra räkna med att det nuvarande antalet icke-ordinarie tjänstemän kommer att bättre än hittills motsvara behovet. Skulle behov av biträdande arbetskrafter visa sig förbliva särskilt stort på räntekammaren, lärär i varje fall böra undersökas, huruvida icke genom omplaceringar eller eljest möjlighet förefinnes att tillgodose detta behov inom ramen för nuvarande statbelopp. Jag kan sålunda icke tillstyrka statskontorets begäran om anslag till ytterligare en amanuens för månaderna maj—december 1922, varav följer att jag så mycket mindre kan biträda förslaget om anställande å räntekammaren från och med år 1923 av en tjänsteman i trettonde lönegraden.

*Departements-
chefen.*

Vad därefter angår frågan om uppförande å ordinarie stat av tre kvinnliga befattningar å räntekammaren kunde väl en dylik åtgärd synas berättigad, då dessa befattningar visat sig behövliga sedan många år tillbaka. Med hänsyn därtill, att man ännu saknar erfarenhet av de nya avlönings- och tjänstgöringsförhållandena för den extra personalen

- [8.] i gemen och särskilt av den verkan, som arbetstidens utsträckning kan medföra med avseende å behovet av kvinnliga arbetskrafter över huvud, torde emellertid någon tids ytterligare erfarenhet böra avvaktas, innan spørgsmålet om ifrågavarande kvinnliga befattningsars uppförande å ordinarie stat företages till slutligt avgörande. I detta sammanhang ber jag få påpeka, att, om nu berörda fråga finnes böra upptagas vid 1923 års riksdag, det uppskov, som föranledes av att spørgsmålet för närvarande undanskjutes, icke har betydelse för längre tidsperiod än ett halvt år. Jag kan sålunda icke heller i nu förevarande del biträda statskontorets förslag.

*Kostnadsbe-
räkningar.*

Statskontoret avslutar sin förberörda skrivelse den 29 augusti 1921 med en redogörelse för de anslagsbehov, som med hänsyn till ämbetsverkets förut av mig omförmälda förslag eller eljest skulle komma att föreligga dels för år 1922, dels ock för första halvåret 1923. Ämbetsverket anför i detta avseende följande:

»För innevarande år medgavs en höjning av statskontorets anslag till vikariatsersättning m. m. med 1,500 kronor för beredande av ersättning åt kvinnligt biträde under den brådaste tiden för arbetet med länsstaternas upprättande, vilket belopp med vederbörlig höjning jämväl ingår i statskontorets anslag för år 1922 till avlöningar till icke ordinarie befattningshavare m. m. Då det torde få anses avgjort, att länsstater efter nämnda år icke vidare skola upprättas, föreligger här ett minskat medelsbehov. De medel, som härigenom kunna besparas, äro emellertid behöfliga för annat ändamål, nämligen för fondbyråns räkning. Med den utveckling, som statens låneunderstödsverksamhet under de senare åren tagit, har arbetsbördan å statskontorets fonibyrå betydligt ökats, och med allt större styrka har också framträtt behovet av förstärkning av arbetskrafterna därstädes. Det skulle enligt statskontorets åsikt därför väl kunna ifrågasättas, att ännu en revisorstjänst inrättades å nämnda byrå, och det har endast varit hänsynen till anbefalld strängaste sparsamhet, som avhållit statskontoret från att framlägga förslag till inrättandet av en sådan tjänst. Statskontoret har därför tänkt sig den utvägen, att åtminstone tills vidare byråns behov av arbetshjälp skulle i görligaste mån tillgodoses genom anställandet av nödigt biträde, och för detta ändamål äro de genom länsstaternas avskaffande tillgängliga medlen erforderliga. Statskontoret förutser dock, att det snart nog skall visa sig nödvändigt att, i avvaktan på inrättandet av en ytterligare revisorstjänst å fondbyrån, anställa en extra revisor därstädes. Härtill skulle berörda medel icke helt förslå. Statskontoret har i så fall tänkt sig möjligheten av ett anlitande tillsvidare av Längmanska donationsfonden, varifrån förut utgått arvoden till två amanuenser å statskontorets ombudsmansexpedition med tillhopa 3,500 kronor för år, men från vilken fond numera, efter notarietjänstens inrättande därstädes, anvisats arvode för allenast en amanuens med 2,000 kronor årligen. Statskontoret torde senare få till Eders Kungl. Maj:t inkomma med den framställning, vartill omständigheterna kunna föranleda.

Länsstaternas avskaffande medför vidare att kostnaderna för renskrivning

[8.]

komma att nedgå. Innevarande år har utskriften av dessa dragit en utgift av cirka 1,900 kronor. Som emellertid statskontorets anslag till renskrivning för detta år, vilket har karaktären av förslagsanslag, torde komma att ej obetydligt överskridas, kan statskontoret icke föreslå någon minskning av ifrågavarande anslag.

Slutligen återstår att beräkna de ändringar av anslagen, som vid bifall till ovan framlagda förslag skulle påfordras. Vid fastställandet av anslaget till avlöningar till ordinarie personal för år 1922 tillämpades den principen, att avlöningen beräknades efter näst högsta löneklassen för befattningarna. I enlighet härmed skulle anslaget, som för år 1922 är fastställt till 263,000 kronor, *ökas* för en förste revisor (å kassabyrån) med 8,580 kronor, för en revisor och bokhållare (å räntekammaren) med 7,212 kronor, för en kontorsskrivare (å räntekammaren) med 3,606 kronor samt för två kanslibiträden (å räntekammaren) med 5,700 kronor eller tillsammans med 25,098 kronor samt *minskas* för en revisor (å kassabyrån) med 7,212 kronor eller sålunda komma att uppgå till 280,886 kronor eller i avrundat tal 280,900 kronor.

Vad beträffar anslaget till avlöningar till icke ordinarie personal för år 1922 förfors så, att 1921 års anslag till vikariatsersättning, arvoden till amanuenser, flitpenningar m. m. höjdes med 33 procent, varefter visst belopp utbröts som ett särskilt anslag till vikariatsersättning. Avlöningen, fränsett tillfällig löneförbättring, för de extra befattningar, som genom uppförande av vissa nya ordinarie befattningar skulle indragas, utgör för innevarande år för en amanuens (på räntekammaren) 1,500 kronor, för tre kvinnliga biträden (å räntekammaren) 2,200, 2,000 och 2,000 kronor, eller tillsammans 7,700 kronor. I 1922 års anslag få motsvarande avlöningar anses ingå med ett med 33 procent förhöjt belopp eller med 10,241 kronor. Detta utgör alltså det belopp varmed anslaget till avlöningar till icke ordinarie personal, för 1922 56,500 kronor, bör minskas, varigenom anslaget sålunda skulle uppgå till 46 259 kronor eller i avrundat tal 46,300 kronor.

Då arvodet till den nya amanuensen å räntekammaren, såsom förut omnämnts, utgår efter 2,000 kronor för år, skulle det belopp, som för befattningens bibehållande jämväl under nästa år erfordras anvisat å tilläggsstat för år 1922, uppgå till 2,660 kronor eller i avrundat tal 2,700 kronor, för år räknat.

Därest de bestämmelser rörande den icke ordinarie personalens avlöning, som äro att förvänta från Eders Kungl. Maj:t, skulle medföra en större ökning än som ovan ifrågasatts, böra här angivna anslagsbelopp i erforderlig grad höjas.»

Då jag, enligt vad förut anförts, icke kunnat tillstyrka någon av de föreslagna ändringarna i staten för statskontoret, saknar jag anledning att föreslå ökning av anslaget till ämbetsverket. Å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 torde anslaget böra upptagas till hälften av det för år 1922 anvisade beloppet.

Med åberopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till	
statskontoret, nu.....	kronor 334,000,
med halva beloppet eller.....	» 167,000.

Departements-
chefen.

Mynt- och justeringsverket.

4. Mynt- och justeringsverkets drift.

[9.]
Mynt- och
justerings-
verkets drift.

(ordinarie
anslag.)

Efter av Kungl. Maj:t i ämnet gjord framställning har 1921 års riksdag, bland annat, godkänt viss stat för mynt- och justeringsverket, att tillämpas från och med år 1922, ävensom förklarat, att det för statens tillämpning erforderliga beloppet, förslagsvis 69,800 kronor, skall utgå av det å riksstaten uppförda ordinarie reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnaderna, varjämte riksdagen för år 1922 upptagit berörda reservationsanslag med ett belopp av 1,060,000 kronor att direkt utgå av inkomst av myntning och justering.

I skrivelse den 30 augusti 1921 har nu mynt- och justeringsverket hemställt, att anslaget för verket för tiden 1 januari—30 juni 1923 måtte fastställas till hälften av sistberörda belopp eller sålunda till 530,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till bestridande av de med mynt- och justeringsverkets drift förenade kostnaderna, nu kronor 1,060,000, med halva beloppet eller » 530,000 att direkt utgå av inkomst av myntning och justering, ävensom förklara, att det för tillämpning av staten för verket erforderliga belopp, förslagsvis 34,900 kronor, skall utgå av berörda anslag.

5. Dyrtidstillägg vid mynt- och justeringsverket.

[10.]
Dyrtidstillägg
vid mynt- och
justerings-
verket.

(extra anslag.)

Under återopande av vad jag förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört beträffande behovet av anslag å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 för täckande av kostnader för dyrtidstillägg under sagda tid åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan bli riksdagen förelagd, till täckande av kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1923 åt befattningshavare vid mynt- och justeringsverket å

extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom [10.]
 reservationsanslag beräkna ett belopp
 av..... kronor 27,000
 att direkt utgå av inkomst av myntning och justering.

Kammarrätten.

6. Kammarrätten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen [11.]
 att upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till kam- *Kammarrät-*
 marrätten, nu kronor 306,800, *rätten.*
 med halva beloppet eller » 153,400. (ordinarie
 anslag.)

7. Kammarrättens verksamhet.

Till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarrätten m. m. är [12.]
 för år 1922 å *extra* stat anvisat ett förslagsanslag, högst, 125,000 kronor. *Kammarrät-*
 Ifrågavarande anslag är avsett att bereda tillgång till bestridande av *tens verk-*
 kostnaderna för anställande hos kammarrätten av tre *extra* kammarrätts- *samhet.*
 råd, sju adjungerade ledamöter, tio amanuenser, ett kanslibitråde, kvinn- (extra anslag.)
 ligt, å sekreterarexpeditionen och två kontorsbiträden, kvinnliga, samt
 för arvodesfyllnad åt vikarierande *extra* ordinarie assessorer, ökad ren-
 skrivningskostnad och vikariatsersättning åt omförmälda kvinnliga biträ-
 den m. m.

Nu har kammarrätten i skrivelse den 16 september 1921 gjort framställning om anvisande av erforderliga medel för enahanda förstärkning av kammarrättens arbetskrafter under tiden 1 januari—30 juni 1923. I berörda hänseende har kammarrätten beträffande närmast behovet av föredragande anfört följande:

»Då kammarrätten nu jämlikt kungörelsen den 22 juni 1921 avgiver förslag till de anslagsäskanden, som kammarrätten finner böra med avseende å dess verksamhetsområde göras hos riksdagen rörande riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923, har kammarrätten trots sig böra erinra om vissa punkter i dess underdåniga skrivelse i liknande ämne den 16 september 1920. Sedan kammarrätten i denna skrivelse beräknat, att balansen av krigskonjunkturskattemål och övriga besvärsmål, som den 31 augusti 1920 uppgick till 16,149 mål, skulle vid årsskiftet 1920—1921 uppgå till åtminstone 16,000 mål, anförde kammarrätten vidare, att då för år 1921 syntes vara att räkna med en tillströmning av mål ungefär liknande den, som förekommit under år 1920, eller mellan 11.000 och 12,000 mål, vid 1921 års utgång, under förutsättning att under året komme att avarbetas omkring 7,000 mål, skulle

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 4

- [12.] förefinnas en balans av 20,000 à 21,000 mål, varvid kammarrätten räknade med en avverkningssiffra för år och ledamot av 315 mål. På dessa och i övrigt anförda grunder fann kammarrätten en ytterligare förstärkning av kammarrätten från ingången av år 1922 önskvärd, och hemställde kammarrätten, att antalet föredragande måtte ökas med tre, därav två extra kammarrättsråd och en adjungerad ledamot, varefter antalet föredragande — oberäknat kammarrättsråden med revisionsrotel — skulle komma att bli tjugufem. Kammarrättens hemställan om sagda ökning i arbetskrafterna blev emellertid icke bifallen, utan har enligt Kungl. Maj:ts förslag riksdagen beviljat anslag för kammarrättens tillgodoseende med extra föredragande under år 1922 i allenast samma utsträckning som under år 1921 eller med tre extra kammarrättsråd och sju adjungerade ledamöter.

Erfarenheten under den hittills gångna delen av år 1921 har givit grundad anledning till antagande, att balansen av oavgjorda mål vid 1921 års utgång skall icke obetydligt understiga den i skrivelsen den 16 september 1920 beräknade. Balansen vid 1920 års slut, beräknad till åtminstone 16,000 mål, uppgick visserligen, på sätt den såsom bilaga vid denna skrivelse fogade tabell över inkomna och balanserade mål åren 1915—1920 samt månaderna januari—augusti 1921 utvisar, till 16,215 mål, men under det att de första åtta månaderna av år 1920 inkommo 8,333 till kammarrättsråds föredragning hörande mål, uppgår antalet under motsvarande tid år 1921 inkomna sådana mål till allenast 6,744. Nedgången beror så gott som uteslutande på minskad tillströmning av krigskonjunkturskattemål; av dylika mål hava nämligen under år 1921 intill augusti månads utgång inkommit 1,581 mål mot 3,418 under samma tid år 1920. Antalet under sagda åtta månader år 1921 inkomna övriga besvärsmål uppgår till 5,163 mot 5,215 under motsvarande tid år 1920. Utsikterna till en minskning i arbetsbalansen för innevarande år i jämförelse med den förut beräknade hava ytterligare stärkts genom inträffad stegring i antalet avgjorda mål. I skrivelsen den 16 september 1920 räknade kammarrätten såsom redan nämnts med en avverkningssiffra av 315 mål för år och ledamot. I verkligheten hava under tiden den 1 september 1920—den 31 augusti 1921 avgjorts 8,855 mål, motsvarande 402 mål på en var föredragande med allmän rotel. Och under de första åtta månaderna år 1921 hava avgjorts 5,838 mål eller omkring 265 på varje rotel. Att kammarrätten härvid kommit till ett arbetsresultat, som vad beträffar mängden avgjorda mål avsevärt överstiger icke blott den av kammarrätten beräknade siffran utan även den, som uppnåddes år 1919, då antalet avgjorda mål uppgick till omkring 348 på varje föredragande, beror väsentligen på inträffad tillströmning av bagatellmål såsom deserta mål samt mål rörande dubbeltaxering eller uppenbar felskrivning och dylikt, men till det gynnsamma arbetsresultatet har även i någon om ock ej särdeles avsevärd mån bidragit att jämlikt § 27 av instruktionen för kammarrätten ett antal mål kunnat överlämnas till advokatfiskalen för föredragning; och ingå de på hans föredragning avgjorda målen i de anförda siffrorna för av kammarrätten avgjorda mål.

Den förut anförda tabellbilagan visar, att balansen av oavgjorda mål vid utgången av augusti 1921 utgjorde 17,121 mål. Enligt uppgifter från länsstyrelserna och överståthållarämbetet hava besvär anförts över 1920 års prövningsnämnders beslut av 3,815 klagande och över 1920 års krigskonjunkturskattenämnders beslut av 1,913 klagande. Dessa siffror visa en för krigskonjunkturskattemålen betydande men för övriga skattemål jämförelsevis oväsentlig nedgång från föregående år, då

klagomålen över prövningsnämnders respektive krigskonjunkturskattenämnders beslut uppgåvos till 4,021 respektive 5,234. Då emellertid inkomna uppgifter rörande antalet klagomål över krigskonjunkturskattenämnders beslut åren 1915—1920 visa, att sådana klagomål anförts i tillhoppa 18,185 fall, samt intill utgången av augusti 1921 till kammarrätten inkommit sammanlagt 15,732 krigskonjunkturskattemål, har kammarrätten att motse ytterligare 2,453 besvär rörande redan åsatt krigskonjunkturskatt. Kammarrätten antager att av dessa sistnämnda mål omkring 1,000 skola inkomma under de fyra sista månaderna av år 1921 och att samtidigt skola inkomma andra besvärsmål till ungefär samma antal som under motsvarande tid år 1920 eller cirka 1,600. Under förutsättning att arbetsresultatet ifrågavarande tid skall bli lika gott som under de första två tredjedelarna av året varit fallet, vilket resultat dock endast under särskilt gynnsamma förhållanden lärer kunna uppnås, borde under dessa fyra månader efter en avverkningssiffra av 132 mål på en var av 22 föredragande kunna avgöras omkring 2,900 mål. Balansen vid årsskiftet 1921—1922 skulle efter dessa beräkningar bli omkring 16,800 mål och sålunda högre än balansen vid föregående årsskifte.

För år 1922 har kammarrätten att räkna med förutom balansen från år 1921, dels vid årsskiftet hos länsstyrelserna kvarliggande omkring 1,450 mål rörande klagan över 1920 eller tidigare års krigskonjunkturskattenämnders beslut, dels klagomål i anledning av den mindre omfattande taxering till krigskonjunkturskatt, som ägt rum år 1921, samt dels den vanliga tillströmningen av beskattnings-, fattigvårds- och mantalsskrivningsmål. Den sist nämnda gruppen av mål beräknades i kammarrättens skrivelse den 16 september 1920 skola uppgå till omkring 6,000 och tillräcklig anledning synes icke föreligga att nu frångå denna siffra. Då besvären över 1921 års krigskonjunkturskattenämnders beslut rimligtvis måste bli jämförelsevis fåtaliga, synes det icke uteslutet att kammarrätten med en årsavverkning av 8,000 till 9,000 mål skall kunna under år 1922 i någon mån nedbringa balansen av oavgjorda mål, dock ej mera än till 15,000 å 16,000.

Vad slutligen angår första halvåret 1923 lärer få antagas, att den allmänna fastighetstaxering, som skall äga rum år 1922, kommer att år 1923 öka tillströmningen av vanliga beskattningsmål. Men även oavsett detta förhållande är den antagliga balansen från år 1922 så betydande, att kammarrätten i alla händelser behöver en högst betydande förstärkning av de ordinarie arbetskrafterna. I vilken utsträckning sådan förstärkning lämpligen bör beredas kammarrätten, därom kunna väl meningarna vara delade, likasom skiljaktiga meningar yppades, då kammarrätten för år 1922 begärde förstärkning utöver den för år 1921 medgivna. Med hänsyn till den svårighet att i ökad utsträckning anlita adjungerade ledamöter, som framhölls i samband med kammarrättens framställning om förstärkning för år 1922 samt den utgång, sagda framställning erhöll, finner kammarrätten sig, oaktat de synnerligen stora olägenheter för de skattskyldiga, som, på sätt i kammarrättens skrivelse den 16 september 1920 framhölls, måste uppstå genom dröjsmålet med beskattningsmålens avgörande, emellertid icke böra förnya sin i nämnda skrivelse gjorda framställning om höjning av antalet föredragande till tjugufem, utan anser kammarrätten sig böra hemställa att likasom för åren 1921 och 1922 förstärkningen för första halvåret 1923 bestämmes till tre extra kammarrättsråd och sju adjungerade ledamöter. En sänkning av detta antal anser däremot kammarrätten vara för ifrågavarande tid fullständigt otänkbar.

[12.]

Förestående uppgifter och beräkningar avse, på sätt ock för vissa fall redan antytts, uteslutande sådana mål, som tillhöra de så kallade allmänna rotlarna. Beträffande de med ingången av år 1921 tillkomna två rotlarna för anmärkningsmål (revisionsrotlarna) finnes visserligen för närvarande å dem ett betydande antal oavgjorda mål, men för avverkning därav har ökning av arbetskrafterna icke syntas erforderlig. Å andra sidan kan för närvarande icke beräknas något biträde av kammarrättsråden med revisionsrotel vid avarbetandet av balansen å övriga rotlar.»

I den av kammarrätten åberopade tabellbilagan lämnas följande uppgifter:

Å r	Inkomna krigs-konjunktur-skattemål	Inkomna övriga besvärsmål	Summa inkomna mål	Balans vid redogörelse-tidens ut-gång
1915.....	3	4,173	4,176	3,595
1916.....	472	3,413	3,885	3,654
1917.....	1,522	3,033	4,555	4,372
1918.....	3,236	3,482	6,718	6,894
1919.....	4,340	5,715	10,055	11,718
1920.....	4,578	6,847	11,425	16,215
1921 t. o. m. 31 aug.	1,581	5,163	6,744	17,121

Departements-
chefen.

Antalet å ordinarie stat uppförda kammarrättsråd utgör från och med år 1921 fjorton. Av dessa hava två till särskild uppgift föredragningen av anmärkningsmål, medan de återstående tolv hava sig anförtrodd föredragningen av taxerings- och övriga till kammarrättens handläggning hörande besvärsmål. För föredragning av sistnämnda slag av ärenden finnas därjämte med avlöning från extra anslaget till förstärkning av arbetskrafterna hos kammarrätten m. m. anställda tre extra kammarrättsråd och sju adjungerade ledamöter. Antalet föredragande i kammarrätten av sådana mål, som ej äro anmärkningsmål, utgör sålunda för närvarande tjugutvå.

Såsom av kammarrättens av mig återgivna framställning i ärendet inhämtas, föreslog kammarrätten år 1920, att antalet extra föredragande skulle från och med år 1922 ökas med tre, därav två extra kammarrättsråd och en adjungerad ledamot, vilket förslag dock icke vann Kungl. Maj:ts bifall. Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 av frågan om förstärkning av arbetskrafterna hos kammarrätten förklarade sig emellertid dåvarande chefen för finansdepartementet anse, att kraftiga åtgärder med det snaraste måste vidtagas i syfte att av-arbeta den abnorma arbetsbalansen. Genom beslut den 12 september

1921 har också Kungl. Maj:t på min företrädares tillstyrkan uppdragit åt presidenten i kammarrätten att utreda och snarast möjligt inkomma med förslag till sådana åtgärder, särskilt i vad angår ändringar i kammarrättens arbetsmetoder, som kunna vara ägnade att befordra ett skyndsamt avarbetande av den hos ämbetsverket uppkomna arbetsbalansen.

[12.]

Den sålunda igångsatta utredningen angående åtgärder i syfte att få kammarrättens arbetsbalans successivt och skyndsamt avarbetad har ännu icke slutförts. Emellertid förefinnes, så vitt nu kan bedömas och såsom av kammarrätten i dess skrivelse framhållits, icke någon möjlighet att för första halvåret 1923 inskränka antalet av de extra arbetskrafterna hos kammarrätten. Med hänsyn härtill och i betraktande av den alltjämt oförminskade arbetsbalansens storlek anser jag mig böra tillstyrka, att hos riksdagen äskas erforderliga medel för beredande under tiden 1 januari—30 juni 1923 av arbetsförstärkning åt kammarrätten i samma utsträckning som för innevarande år eller alltså med tre extra kammarrättsråd, sju adjungerade ledamöter, tio amanuenser, ett kansli-biträde och två kontorsbiträden.

Jag övergår härefter till frågan om kostnaderna för den såsom erforderlig ansedda arbetsförstärkningen hos kammarrätten under första halvåret 1923, därvid jag till en början anhåller att få redogöra för av kammarrätten ånyo framfört förslag om höjning av arvoden till de adjungerade ledamöterna. Kammarrätten yttrar i berörda avseende följande:

»Däremot anser sig kammarrätten icke kunna underlåta att redan nu hemställa om höjning i de arvoden, som vid 1921 års riksdag bestämdes för de adjungerade ledamöterna i kammarrätten. I sin skrivelse den 16 september 1920 framhöll kammarrätten, hurusom det vore av stor vikt, att rekryteringen icke försvärades därigenom, att de adjungerade ledamöternas avlöningar hölles lägre än för motsvarande befattningar inom andra ämbetsområden, och anförde kammarrätten vidare, att kammarrätten därför ansåge, att arvoden för de adjungerade ledamöterna i kammarrätten borde utgå med enahanda belopp och enligt samma grunder som för hovrätternas assessorer och extra ordinarie assessorer. Med anslutning till de för sistnämnda tjänstemän tidigare tillämpade avlöningsbestämmelser föreslog kammarrätten, att arvodet skulle utgå med 7,000 kronor för adjungerad ledamot, som i sådan egenskap tjänstgjort under ett och ett halvt år, och med 6,000 kronor för annan adjungerad ledamot. När ärendet den 7 januari 1921 anmälades i statsrådet, hade emellertid Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för justitiedepartementet beslutit föreslå riksdagen beviljande av anslag till en extra division i Svea hovrätt och till en extra ledamot i samma hovrätt, varvid begynnelseavlöningen till adjungerad ledamot beräknades till 8,580 kronor och slutavlöningen till 9,540 kronor efter 22 respektive 24 löneklassen i det föreslagna avlöningsreglementet. I avse-

[12.] ende å kammarrättens framställning i nu berörda del anförde chefen för finansdepartementet, att med tillämpning av de grunder, vilka, enligt vad departementschefen i yttrande till statsrådsprotokollet den 31 december 1920 ifrågasatt, borde läggas till grund vid beräkningen av avlöningen till icke ordinarie befattningshavare, avlöningsbeloppet till adjungerad ledamot av kammarrätten borde beräknas till 6,667 kronor; för att emellertid möjliggöra, att kammarrättens framställning därutinnan åtminstone i viss mån skulle kunna röna tillmötesgående, föreslog departementschefen, att avlöningsbeloppet tillsvidare beräknades till 7,500 kronor. Kungl. Maj:ts i enlighet härmed avlåtna proposition vann dock, enligt vad riksdagens skrivelse den 17 juni 1921 nr 7 A utvisar, icke riksdagens bifall. Riksdagen yttrade däri, att riksdagen icke funnit tillräckliga skäl förebragta för en höjning av de berörda arvoden från deras förutvarande belopp 5,000 kronor till 7,500 kronor, utan ansåg att de ifrågavarande befattningshavarnas löneförmåner från och med år 1922 borde bestämmas i enlighet med de grunder, som ansetts böra vinna tillämpning i fråga om icke ordinarie befattningshavare i allmänhet och sålunda begränsas med lämplig avrundning uppåt till 6,690 kronor. Riksdagens samma den 17 juni avlåtna skrivelse nr 2 A angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1922 andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet, giver däremot vid handen, att Kungl. Maj:ts förslag om avlöningsbeloppen för assessorer och extra ordinarie assessorer i Svea hovrätt bifallits av riksdagen.

Att avlöningen till sistnämnda befattningshavare satts i visst förhållande till avlöningen för hovrättens ordinarie ledamöter under det att avlöningen för kammarrättens adjungerade ledamöter tillmätts efter annan för dem mindre förmånlig jämförelsegrund, torde ytterst bero därpå, att hovrätten med användande av löner för ordinarie ledamöter, vilka varit förordnade såsom revisionssekreterare eller eljest innehaft förordnande å tjänst utom hovrätten, tidigare kunnat bereda sina adjungerade ledamöter avlöningsförmåner till avsevärt högre belopp än motsvarande tjänstemän hos kammarrätten fått åtnjuta. Samma förhållande, som i hög grad främjat befordringarna inom hovrätten, har sålunda tillika lett till förbättring av de extra ledamöternas avlöningsvillkor. Den missgynnade ställning, som i förhållande härtill de adjungerade ledamöterna i kammarrätten kommit att intaga, har icke kunnat annat än i hög grad försvåra rekryteringen av ämbetsverkets ledamotspersonal. Också har redan under hittillsvarande förhållanden vid upprepade tillfällen inträffat, att kammarrätten vid förfall för någon dess ledamot nödgats hos Kungl. Maj:t anmäla brist på vikarie. Sådan anmälan har förekommit den 7 oktober 1918 vid sjukdomsförfall för två ledamöter, den 3 april 1919 vid sjukdomsförfall för en ledamot och den 29 juli 1920, vilken sistnämnda dag kammarrätten anmälde, att för påföljande augusti månad kompetent vikarie saknades för ett extra kammarrättsråd, som enligt Kungl. Maj:ts förordnande skulle intill den 1 september 1920 uppehålla tidigare innehavd befattning. Enligt kammarrättens förmenande böra för adjunktion i kammarrätten i huvudsak fordras enahanda kvalifikationer som för adjunktion i hovrätt, och avlöningsvillkoren synas därför i båda fallen böra vara lika. Väl är det sant att i kammarrätten adjunktion emellanåt förekommit efter kortare preliminär tjänstgöring än för motsvarande förordnande i hovrätt pläгат förutsättas, men detta förhållande torde mer än uppvägas dels därav att aspiranterna i hovrätten även under beredelsetiden åtnjuta bättre förmåner än motsvarande tjänstemän

i kammarrätten samt dels och framför allt av de betydligt bättre utsikterna till vidare befordran, som adjunktion i hovrätt medför.

Kammarrätten kan härjämte icke undgå att påpeka, att fastställandet av adjunktsarvodet till allenast 6,690 kronor även ur andra synpunkter är ägnat att framkalla betänkligheter. Enligt den nya staten uppgår begynnelselönen för en notarie i ämbetsverket till 6,420 kronor. Vål har tidigare emellanåt förekommit att vikarier å högre befattningar måst nöja sig med till och med lägre avlöningar än underordnade tjänstemän i samma ämbetsverk, men detta förhållande har dock företrädesvis kunnat förekomma vid tillfälliga eller kortvariga förordnanden. Då adjunktionsförordnandena i kammarrätten i regel förnyats år efter år och detta torde komma att bli händelsen även hädanefter, anser kammarrätten det mindre lyckligt att arvodet för den i jämförelse med en notarietjänst långt mer ansträngande och ansvarsfulla tjänstgöringen såsom adjungerad ledamot icke satts till mer än 270 kronor för år utöver begynnelselönen för notarie, helst löneförbättring efter viss tids tjänstgöring icke är tillförsäkrad adjungerad ledamot. Ytterligare må framhållas, att kammarrätten understundom kan behöva för adjunktionsförordnande anlita tjänstemän från annat ämbetsverk. För närvarande är i kammarrätten adjungerad en förste revisor i riksräkenskapsverket, och för kammarrätten är det önskvärt att denne eller med honom likställd tjänsteman fortfarande skall i sådant avseende stå till förfogande vid förefallande behov. Men härmed torde knappast kunna räknas, om icke arvodet i anledning av adjunktionen, vilket arvode nu bestämts till nära 1,000 kronor lägre belopp än förste revisors begynnelselön, sättes högre än denna.

För kammarrätten är det sålunda en angelägenhet av yttersta vikt, att arvoden till dess adjungerade ledamöter snarast höjas till full överensstämmelse med de för adjungerade ledamöter i Svea hovrätt medgivna samt sålunda sättas begynnelselönen efter 22 löneklassen i 1921 års avlöningsreglemente till 8,580 kronor och slutlönen efter 24 löneklassen till 9,540 kronor. Denna höjning av arvoden för adjungerade ledamöter skulle medföra en ökning av anslaget till adjungerade ledamöter med, för år räknat, högst 19,950 kronor. Samtidigt och av enahanda skäl borde anslaget till arvodesfyllnad åt vikarierande extra ordinarie assessorer undergå någon höjning, förslagsvis med 3,000 kronor för år. Däremot synes ändringen icke påkalla någon höjning i det i staten upptagna anslaget till vikariatsersättning, eftersom detta anslag är av förslagsanslags natur.»

I övrigt har kammarrätten förklarat sig anse, att de för uppehållande av dess verksamhet under första halvåret 1923 erforderliga anslag böra beräknas efter samma grunder som för år 1922. De till förstärkning av ämbetsverkets arbetskrafter för första halvåret 1923 erforderliga belopp beräknar kammarrätten på följande sätt:

till arvoden åt tre extra kammarrättsråd à 10,020 kronor	
för år.....	kronor 15,030
» » » sju adjungerade ledamöter à högst 9,540	
kronor för år.....	» 33,390
» arvodesfyllnad åt vikarierande extra ordinarie asses-	
sorer högst	» 6,500

[12.]	till arvoden åt tio amanuenser med mera ...	kronor 12,150
»	arvode » ett kanslibitråde, kvinnligt, å sekreterar- expeditionen	» 1,218
»	» » tre kontorsbiträden, kvinnliga, å 2,040 kronor för år	» 3,060
»	bestridande av ökad renskrivningskostnad	» 1,575
	semestervikariatsersättning åt fyra kvinnliga biträden, därav ett kanslibitråde och tre kontors- biträden, samt till fyllnadsarvoden åt deras vikarier vid tjänstledighet för sjukdom ...	kronor 500
	Summa kronor	73,423,

vilken summa ansetts böra avrundas till 73,500 kronor.

Over kammarrättens förslag i fråga om arvoden till de adjungerade ledamöterna har allmänna civilförvaltningens lönenämnd den 5 december 1921 avgivit infortrat utlåtande och därvid förordat ifrågasvarande befattningshavares hänförande till sjuttonde lönegraden. Sedermera har kammarrätten i samband med att ämbetsverket avgivit förslag i fråga om avlöningsförhållandena för vid verket anställd icke-ordinarie personal ånyo yttrat sig i ämnet.

Departements-
chefen.

Vad angår arvoden till de adjungerade ledamöterna hos kammarrätten är jag för närvarande icke beredd att tillstyrka någon höjning i de belopp, varmed riksdagen räknade vid fastställande av anslagsbeloppet för år 1922. Jämväl i övrigt torde kostnaderna böra beräknas efter i huvudsak samma grunder som för år 1922. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att anslaget för år 1922 kom att beräknas efter antagande, att tre kvinnliga kontorsbiträden skulle vara för nämnda år anställda, ehuru man avsåg att inskränka antalet sådana biträden till två. Härigenom blev anslaget bestämt till omkring 2,000 kronor högre belopp än vad som eljest skulle hava blivit fallet. Anslagets årsbelopp torde förty kunna nedsättas till 123,000 kronor, i följd varav det för tiden 1 januari—30 juni 1923 erforderliga anslagsbeloppet torde böra bestämmas till hälften av sistnämnda belopp eller alltså 61,500 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av kammarrättens verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 61,500.

Statistiska centralbyrån.

8. Statistiska centralbyrån.

I skrivelse den 25 augusti 1921 har statistiska centralbyrån framlagt de anslagsbehov för ämbetsverket, vilka ansetts böra föranleda proposition till 1922 års riksdag. Ämbetsverket ifrågasätter därvid till en början utökning av den ordinarie staten med erforderligt anslag till arvode åt en amanuens. Efter erinran, att det i den ordinarie staten ingående anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. för år 1922 upptagits med ett belopp av 28,000 kronor, yttrar centralbyrån häröfver följande:

»Ehuru erfarenheten tillfullo visat, att centralbyråns personal icke är tillräcklig för ett behörigt skötande av ämbetsverkets arbetsuppgifter, anser sig centralbyrån likväl icke för närvarande böra föreslå annan höjning av ifrågavarande anslagspost än som erfordras för tillgodoseende av äktenskapsregistret. Anledningen härtill är, förutom det statsfinansiella läget, dels den ökning i ordinarie arbetstiden, som inträder från början av år 1922, dels ock att arbetet på centralbyråns jordbruksstatistiska byrå kan antagas under åren 1922 och 1923 bliva något mindre omfattande, än det varit under de sista åren. Däremot är en förstärkning av de för äktenskapsregistrets förande avsedda arbetskrafterna oavvislig. I sin underdåniga skrivelse den 5 november 1920 angående personal vid äktenskapsregistret yttrade statistiska centralbyrån, att, innan ännu närmare erfarenhet vunnits om arbetets omfattning och särskilt behovet av skriftväxling med uppgiftslämnarna, icke borde framställas krav på större eller mera kvalificerad personal vid äktenskapsregistret, än att därför anställdes en tjänsteman av första graden och ett kvinnligt biträde av första graden. Denna personal är också enligt Eders Kungl. Maj:ts beslut anställd vid äktenskapsregistret från innevarande års början och är från början av år 1922 uppförd å ordinarie stat. Emellertid har arbetet med registrets förande visat sig vara så omfattande, att jämväl den för rättsstatistiken avsedde amanuensen måst tagas i anspråk för äktenskapsregistret, med påföljd att utarbetandet av rättsstatistiken, som redan förut var i beklaglig grad försenat, blivit ytterligare fördröjt. En föreställning om arbetsbördan vid äktenskapsregistret lämnar bifogade arbetsredogörelse för månaderna januari – augusti innevarande år. Av denna redogörelse torde framgå, att en förstärkning av arbetskrafterna är oundgänglig, men synes densamma för närvarande böra inskränkas till att avse endast en amanuens. Det för hans avlöande under förra halvåret 1923 erforderliga beloppet beräknar centralbyrån till 1,700 kronor, vadan totala anslagsbehovet under förevarande titel skulle utgöra $(14,000 + 1,700 =) 15,700$ kronor.»

[13.]
Statistiska
central-
byrån.
(ordinarie
anslag.)

Den åberopade arbetsredogörelsen är av följande innehåll:

[13.]

»Arbetsbördan vid äktenskapsregistret januari—augusti 1921.

Till äktenskapsregistret inkomna, registrerade uppgifter:

Januari	142	Maj	499
Februari	308	Juni	480
Mars	414	Juli	525
April	477	Augusti	341

Till äktenskapsregistret inkomna uppgifter av be-kaffenhets art ej böra registreras:

Januari	34	Maj	46
Februari	62	Juni	41
Mars	41	Juli	34
April	45	Augusti	28

Avgångna skrivelser och frågekort:

Januari	3	Maj	120
Februari	16	Juni	92
Mars	179	Juli	156
April	146	Augusti	105

Inkomna skrivelser och svarskort:

Januari	29	Maj	157
Februari	30	Juni	140
Mars	163	Juli	147
April	147	Augusti	134

Antalet aviseringar angående äktenskapskillnader:

Januari	—	Maj	157
Februari	31	Juni	113
Mars	108	Juli	118
April	116	Augusti	123

Antalet meddelanden om fränskilda kvinnors omgifte:

Januari	4	Maj	9
Februari	9	Juni	14
Mars	8	Juli	10
April	14	Augusti	9

Summa uppgifter, skrivelser, aviseringar och meddelanden för månad:

Januari	212	Maj	988
Februari	456	Juni	880
Mars	913	Juli	990
April	945	Augusti	740

Till ovanstående kommer korrekturläsning och expediering av det tryckta diariet varje månad (utom januari).»

Beträffande övriga i den ordinarie staten ingående anslagsposter har statistiska centralbyrån upptagit anslaget till avlöningar till ordi-

narie tjänstemän, i 1922 års stat utgörande 241,500 kronor, till hälften därav eller i avrundat tal till 120,800 kronor, samt vad angår anslaget till vikariatsersättningar å 8,500 kronor gjort gällande, att detsamma, med hänsyn till att semestervikariat förekomma i större utsträckning under senare halvåret än under det förra, torde kunna för tiden 1 januari—30 juni 1923 begränsas till 4,000 kronor.

Den av statistiska centralbyrån förebragta utredningen, som av *Departements-
chefen.* mig i det föregående återgivits, synes mig giva vid handen, att en förstärkning av de för äktenskapsregistrets förande avsedda arbetskrafterna är av behovet påkallad. Emellertid torde det icke vara uteslutet att det förslag, som inom en nära framtid lär vara att förvänta från de sakkunniga för utredning angående minskning av utgifterna för den officiella statistiken m. m., kan komma att resultera i åtgärder, varigenom någon arbetsbesparing för centralbyrån kan bli följden. Då vid sådant förhållande och med hänsyn jämväl tagen till den från och med innevarande år utsträckta dagliga tjänstgöringstiden inom ämbetsverken en förändrad disposition av arbetskrafterna inom statistiska centralbyrån möjligen låter sig genomföras, anser jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka centralbyråns hemställan om höjning av anslaget till avlöningar åt icke-ordinarie befattningshavare. Vad angår anslagsposten till vikariatsersättningar finner jag av skäl, som jag förut under »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» anført vid behandlingen av spørgsmålet om anslagsberäkningen å övergångsstaten, tillräcklig anledning icke föreligga att för tiden 1 januari—30 juni 1923 upptaga densamma med lägre belopp än hälften av årsbeloppet, eller sålunda 4,250 kronor. För nyssuämnda tidsperiod skulle alltså anslaget till statistiska centralbyrån uppgå till hälften av årsbeloppet eller till 139,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att upptaga det <i>ordinarie</i> förslagsanslaget till sta-	
tistiska centralbyrån, nu	kronor 278,000,
med halva beloppet eller..... »	139,000.

9. Bibliotekets underhållande.

[14.]
Bibliotekets
underhål-
lande.
(ordinarie
anslag.)

Vidare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till
bibliotekets underhållande, nu kronor 2,000,
med halva beloppet eller » 1,000.

10. Statistiska centralbyråns verksamhet.

[15.]
Statistiska
centralbyråns
verksamhet.
(extra anslag.)

Till förstärkning av det till och med år 1921 å riksstaten upp-
förda ordinarie reservationsanslaget till amanuenser, vikariatsersättningar
och tillfälliga biträden vid statistiska centralbyrån anvisades i enlighet
med Kungl. Maj:ts förslag av 1920 års riksdag dels å tilläggsstat för
år 1920 7,000 kronor, dels å extra stat för år 1921 12,000 kronor,
båda beloppen såsom förslagsanslag, högst. Den utredning, som låg till
grund för riksdagens berörda beslut, återfinnes å sid. 152—154 i det
vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln fogade utdrag av
protokollet över finansärenden för den 7 januari 1920, vartill jag tillåter
mig hänvisa. Ändamålet med ifrågakarande förstärkningsanslag var att
möjliggöra ett begynnande bortarbetande av den uppkomna betydande
arbetsbalansen inom statistiska centralbyrån. För samma ändamål be-
viljades för år 1922, likaledes såsom förslagsanslag, högst, ett belopp,
som med anledning av de nya avlöningsgrunderna bestämdes till 16,000
kronor. Anslaget erhöi för detta år benämningen »Upprätthållande
av statistiska centralbyråns verksamhet».

I sin förutnämnda skrivelse den 25 augusti 1921 har statistiska
centralbyrån gjort framställning om fortsatt anslag för ifrågakarande
ändamål och därvid anfört följande:

»Tyvärr hava de förhoppningar, som centralbyrån fäst vid ifrågakarande
anslag, icke blivit infriade. Till följd av talrika och delvis långvariga sjukdomsfall
samt en alltfjämt ökad arbetsbörda, under åren 1920 och 1921 särskilt vad angår
den kommunala finansstatistiken, har hittills icke varit möjligt att minska arbets-
balansen. Av skäl, som förut nämnts, finnes visserligen anledning hoppas, att för-
hållandena under nästkommande två år skola gestalta sig något gynnsammare, men
alldeles uteslutet torde vara, att ens någon del av den vid 1922 års slut sannolikt
i det huvudsakliga kvarstående arbetsbalansen skall kunna bortarbetas, om ej för-
stärkningsanslag beviljas även för år 1923. Under sådana omständigheter anser
sig centralbyrån böra hemställa, att under ovan angivna anslagstitel må på extra
stat för förra halvåret 1923 beviljas hälften av det för år 1922 anslagna beloppet
eller 8,000 kronor.»

I en av chefen för statistiska centralbyrån på begäran avgiven promemoria av den 18 november 1921 har beträffande centralbyråns arbetsbalans anförts följande:

»Under förutsättning, att arbetet med ett års statistik bör vara i huvudsak avslutat, innan materialet för närmast följande år inkommer, kan arbetsbalansen i statistiska centralbyrån vid slutet av innevarande november månad beräknas utgöra för nedannämnda statistiska berättelser, räknat i år (ett år = det arbete, som erfordras för utgivande av en årgång av resp. berättelser):

Folkmängden inom administrativa områden	Ingen balans
Befolkningsrörelsen	2 $\frac{1}{2}$ år
Ut- och invandring	Ingen balans
Dödsorsaker	Inemot 3 år
Jordbruk och boskapsskötsel	Ingen balans
Årsväxten, preliminär redogörelse	Ingen balans
Mejerihantering	Ingen balans
Fiske	Ingen balans
Allmän sparbanksstatistik	Ingen balans
Fattigvården	Ingen balans
Domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet	2 $\frac{1}{2}$ år
Brottsligheten	2 $\frac{1}{2}$ år
Kommunernas finanser	1 $\frac{1}{3}$ år.»

I promemorian meddelas vidare, att för bearbetande av de däri omförmälda berättelserna rörande »befolkningsrörelsen», »jordbruk och boskapsskötsel», »domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet», samt »kommunernas finanser» erfordras ett större antal biträden året om, medan för övriga berättelser behovet av biträden är relativt litet.

För avarbetande av den arbetsbalans, varmed statistiska centralbyrån i flera år varit och, så-om av nyss återgivna promemoria framgår, alltjämt är betungad, synes det mig ofrånkomligt, att nödiga extra arbetskrafter jämväl i fortsättningen ställas till ämbetsverkets förfogande. Det för ändamålet erforderliga beloppet torde i enlighet med centralbyråns förslag böra bestämmas till hälften av anslaget å 1922 års riksstat eller alltså till 8,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till upprätthållande av statistiska centralbyråns verksamhet å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag,
högst kronor 8,000.

*Departements-
chefen.*

11. Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.

[16.] För vartdera av åren 1921 och 1922 har riksdagen å extra stat

Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.
(extra anslag)

anvisat medel till förstärkning av arbetskrafterna hos statistiska centralbyrån för anordnande av vissa finansstatistiska undersökningar. Å 1922 års riksstat är för ändamålet anvisat ett förslagsanslag, högst, å 50,300 kronor. Detta belopp har beräknats på följande sätt:		
arbetsledaren	kronor	8,124
1 kontorsskrivare, kvinnlig	»	3,018
4 kanslibiträden, kvinnliga, å kronor 2,436	»	9,744
20 tillfälliga biträden å kronor 1,440	»	28,800
	Summa kronor	49,686,

vilken summa avrundats uppåt till nyssnämnda belopp kronor 50,300.

I sin förenämnda skrivelse den 25 augusti 1921 har nu statistiska centralbyrån, i fråga om behovet av personal för ifrågakande undersökningars bedrivande, anfört följande:

»Till grund för beräkningen av personalbehovet vid dessa, år 1921 påbörjade undersökningar, genom vilka närmast avsetts att åvägabrinda en årlig bearbetning av taxeringslängderna vad angår taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt i huvudsaklig överensstämmelse med den bearbetning av 1917 års taxeringslängder som verkställdes i anledning av Eders Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1918 och vars resultat offentliggjorts i serien Sveriges officiella statistik, låg dels en av chefen för statistiska centralbyrån den 1 december 1919 avgiven promemoria, dels en av statistiska centralbyrån i skrivelse den 11 december 1919 lämnad utredning (se 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, sid. 116 ff.). Tvenne faktorer komma vid denna beräkning i beaktande, nämligen arbetets omfattning samt den tidrymd, som kunde anslås för dess utförande. Då undersökningarna voro avsedda att bli fortlöpande, måste i sistnämnda hänseende det kravet uppställas, att å ena sidan, till undvikande av ständigt ökad arbetsbalans, bearbetningen av ett års taxeringslängder vore åtminstone i huvudsak avslutad, innan materialet för ett nytt år bleve tillgängligt, men att å andra sidan arbetet ej så forcerades, att den anställda personalen skulle behöva för någon tid av året avskedas, med risk att ny, oövad personal måste antagas. Vad åter angår arbetets omfattning, hade centralbyrån att hämta ledning av erfarenheten från den nyssnämnda bearbetningen av 1917 års taxeringar, vilken då nalkades sin avslutning. Denna kunde beräknas hava erfordrat, fransett ledaren, omkring 55 årsbiträden. Med hänsyn till den med år 1920 förändrade uppställningen av taxeringslängderna — i det att där numera även förekomma uppgifter om de taxerades civilstånd och antalet barn, för vilka avdrag äger rum, samt aktiebolagen äro upptagna i särskild avdelning —, och då vidare en del vid 1917 års utredning verkställda särskilda undersökningar och detalj-

bearbetningar ansågos icke behöva nu ifrågakomma, beräknades emellertid, att för bearbetningen av 1920 års taxeringslängder icke skulle erfordras mera än vid pass hälften så många biträden som vid 1917 års utredning, och i enlighet härmed blev det behövliga antalet biträden angivet till endast 25. Denna beräkning liksom varje dylik förhandsberäkning av kostnaderna för en statistisk undersökning, innan ännu planen för bearbetningen blivit i detalj utformad eller ens materialets omfattning kunnat överblickas, måste dock givetvis bliva ganska osäker. Och även då centralbyrån sistlidet år hade att äska anslag för år 1922, var 1920 års bearbetning fortfarande icke påbörjad och den detaljerade planen för undersökningarna ännu icke upprättad, varför ämbetsverket i sin underdåniga skrivelse den 27 augusti 1920 förklarade sig sakna anledning att frångå den här berörda beräkningen.

Sedan numera plan för bearbetningen av 1920 års taxeringslängder blivit av centralbyrån upprättad och, jämlikt föreskrift i nådigt brev den 10 december 1920, av statsrådet och chefen för finansdepartementet den 15 juli 1921 fastställd, varvid vissa utvidgningar utöver centralbyråns förslag verkstälts, samt bearbetningen nu fortgått några månader, är centralbyrån i tillfälle att något bättre bedöma behovet av arbetskrafter vid dessa undersökningar. Redan på grund av arbetsplanen, som befunnits behöva göras fylligare än vad ursprungligen avsetts, har detta behov blivit ökat, huvudsakligen därigenom att de taxerade skola uppdelas även på de fem dyrtorsgrupperna, och att likaledes, med hänsyn till en eventuell omläggning av skatteskalen, en uppdelning av de skattskyldiga måste ske efter de beskattningsbara beloppens storlek. Ännu mera betydande är den personalökning, som betingas av materialets omfattning. En sammanräkning för de kommuner, för vilka intill denna dag excerpering ur taxeringslängderna hunnit avslutas (omkring en sjundedel av riket enligt 1917 års förhållanden), har givit vid handen, att antalet taxerade från år 1917 till år 1920 ökats med i genomsnitt ända till 82 %; därav å landsbygden 101 % och i städerna 56 %. Då dessa kommuner äro belägna i vitt skilda delar av riket och utgöras av såväl jordbruksbygd som industrisamhällen, torde all anledning föreligga för det antagandet, att ökningen bland de taxerade i hela riket kommer att hålla sig omkring ovan angivna procenttal, d. v. s. att 1920 års material, vad antalet taxerade angår, kommer att med vid pass 80 % överstiga 1917 års material. Att det på grund av 1917 års förhållanden beräknade personalbehovet icke numera kan vara tillräckligt, torde alltså vara uppenbart. Nu är visserligen sant, att ökningen i hela arbetet med den statistiska undersökningen icke blir fullt så stor som ökningen i antalet taxerade, ävensom att den från och med år 1922 inträdande utsträckningen av den dagliga arbetstiden till 7 timmar är ägnad att minska behovet av förstärkning av arbetskrafterna. Men i alla händelser och även med hänsyn till den utvidgade arbetsplanen anser sig statistiska centralbyrån icke kunna beräkna nämnda behov till mindre än 12 biträden, därest en undersökning av samma omfattning som den för år 1920 skall hinna avslutas inom ungefär ett år, vilket är en förutsättning för undvikande av arbetsbalans och även torde vara ett villkor för att finansdepartementet skall kunna för sitt budgetarbete få den nytta av undersökningarna, som varit den närmaste anledningen till deras anordnande. Nämnda biträden synas böra alla tillsvidare avlönas i likhet med s. k. tillfälliga biträden i statistiska centralbyrån, d. v. s. enligt riksdagens ovan berörda beräkning med 1,440 kronor per år. Årsanslaget

- [16.] till de finansstatistiska undersökningarna skulle således, under antagande av samma beräkningsgrund, komma att ökas med 17,280 kronor eller i runt tal med 17,300 kronor.
- Naturligtvis vore det önskvärt och av behovet påkallat, att personalen vid de finansstatistiska undersökningarna redan nu förstärktes för bortarbetande av den arbetsbalans, som hittills uppstått och fortfarande uppstår. Men då resultatet av 1920 års undersökningar i alla händelser icke hinner — och sannolikt ej heller behöver — vara tillgängligt för finansdepartementets budgetberäkning för första halvåret 1923, och då dessutom en utökning av personalen redan under innevarande år skulle bereda svårigheter i avseende på nödig arbetslokal, vill centralbyrån inskränka sig till att framhålla angelägenheten därav, att arbetet under hela år 1922 kan bedrivas med den erforderliga personalen och att alltså på tilläggsstat för nämnda år uppföres ett förslagsanslag, högst, om, preliminärt beräknat, 17,300 kronor till förstärkning av anslaget till förstärkning av arbetskrafterna hos statistiska centralbyrån för anordnande av vissa finansstatistiska undersökningar. Visserligen är anslaget på 1922 års riksstat avsett även för påbörjande av bearbetningen av 1921 års taxeringslängder, men att dessa ävensom de närmast följande årens taxeringslängder skulle kräva mindre arbete än 1920 års, kan säkerligen icke förväntas bliva fallet.

Av denna anledning synes för de finansstatistiska undersökningarnas utförande under år 1923 icke kunna förutsättas lägre personalbehov än under år 1922. Någon framställning om uppförande på ordinarie stat av denna personal, helt eller delvis, anser sig centralbyrån icke heller i år böra göra, ej blott på grund av det statsfinansiella läget utan även med hänsyn till önskvärdenheten av att avvakta fortgången av den nu pågående utredningen. Det för hela år 1923 erforderliga anslagsbeloppet enligt meranämnda, av riksdagen tillämpade beräkningsgrunder uppgår alltså till (50,300 + 17,300 =) 67,600 kronor. Därav skulle då på riksstaten för första halvåret 1923 böra upptagas såsom extra anslag ett förslagsanslag, högst, till halva detta belopp, eller 33,800 kronor. Anslagets rubrik synes därvid, även för vinnande av överensstämmelse med andra till statistiska centralbyråns förfogande stående anslag, lämpligen böra ändras till Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.»

Departements-
chefen.

Den betydande ökning av ifrågavarande anslag, som statistiska centralbyrån ifrågasatt, kan med hänsyn till angelägenheten av att under nuvarande förhållanden iakttaga den största sparsamhet, då det gäller nya eller förhöjda anslagskrav, icke undgå att väcka åtskilliga betänkligheter. Jag har därför haft under övervägande olika utvägar för att utan den ifrågasatta anslagshöjningen söka i skäligen utsträckning tillgodose det behov, för vilket anslaget är avsett.

Förevarande undersökningar, som påbörjats under nästföregående år, avse en årlig bearbetning av taxeringslängderna i vad angår taxeringarna till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken bearbetning skall lämna material för finansdepartementets budgetberäkningar, i första hand beräkningarna av inkomst- och förmögenhetsskattens utfall. Då undersökningarna äro ämnade att bliva fortlöpande, måste, på sätt statistiska centralbyrån framhållit, bland annat det kravet uppställas, att bearbetningen av ett

års taxeringslängder är åtminstone i huvudsak avslutad, innan materialet för ett nytt år blir tillgängligt. Enär detta krav uppenbarligen utgör en oeftergivlig förutsättning för att den ifrågavarande regelbundna finansstatistiken skall fylla sitt nyssberörda betydelsefulla ändamål att tjäna som grundval för finansdepartementets beräkning av avkastningen av statsverkets för närvarande ojämförligt viktigaste inkomstittel, finner jag högst angeläget, att personalen vid undersökningarna icke tillmätas för knapp. Jag har emellertid låtit undersöka, huruvida icke redan med den tillgängliga personalen ett tillfredsställande resultat skulle kunna erhållas genom en sådan omläggning av arbetet, att taxeringslängderna endast för vissa delar av varje län bearbetades det ena året, medan för övriga delar nästföljande års taxeringslängder bleve föremål för undersökning. Ett för ändamålet fullt tjänligt resultat har också ansetts kunna uppnås, om taxeringslängderna för ungefär hälften av varje län bearbetas det ena året, medan taxeringslängderna för andra hälften behandlas först året därpå. Då härigenom skulle vinnas, att arbetet kan bedrivas med den nuvarande personalstyrkan, har jag ansett mig böra förorda att så sker. Jag kan emellertid icke tillstyrka en så beskaffad plan för undersökningen av 1921 års taxeringslängder, enär det befunnits nödigt att erhålla en fullständig bearbetning av dessa längder, vilka avse inkomst- och förmögenhetsförhållandena under det år, för vilket folkräkningen nu äger rum. Dock synes redan beträffande sistnämnda taxeringslängder en sådan uppdelning av arbetet kunna ske, att bearbetningen av längderna under år 1922 fullföljes allenast beträffande ena hälften av riket, medan arbetet i övrigt avslutas först under år 1923. Härigenom behöver å tilläggsstaten för år 1922 äskas allenast hälften av det av centralbyrån beräknade anslagsbeloppet eller 8,650 kronor, medan för första halvåret 1923 skulle erfordras ett belopp av 33,800 kronor. I likhet med centralbyrån anser jag, att anslaget ifråga lämpligen bör erhålla benämningen »Personal vid vissa finansstatistiska undersökningar.»

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag, som senare i dag ämnar göra framställning om anvisande av anslag för ifrågavarande ändamål å tilläggsstat för år 1922, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid vissa finansstatistiska undersökningar å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag, högst kronor 33,800.

12. Personal vid valstatistik.

[17.] För upprättande i statistiska centralbyrån av viss valstatistik hava *Personal vid valstatistik.* för åren 1918—1922 beviljats särskilda anslag av förslagsanslags natur. Anslaget belopp utgör för år 1922 4,000 kronor.
(extra anslag)

I sin skrivelse den 25 augusti 1921 har nu statistiska centralbyrån anfört, att under förra hälften av år 1923 torde erfordras medel dels för avslutande av statistiken över valen av landstingsmän år 1922, dels för utarbetande av statistik över stads-, kommunal- och municipalfullmäktigevalen samma år. Anslagsbeloppet har ansetts kunna beräknas till 2,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då anslag för ifrågavarande ändamål torde vara ofrånkomligt jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid valstatistik å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa ett förslagsanslag av kronor 2,000.

13. Personal vid 1920 års folkräkning.

[18.] Till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning anvisades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1920 års riksdag å *Personal vid 1920 års folkräkning.* extra stat för år 1921 ett reservationsanslag å 67,000 kronor. Den utredning, som låg till grund för riksdagens berörda beslut, återfinnes å sid. 155—157 i det vid 1920 års statsverksproposition, sjunde huvudtiteln, fogade utdrag av protokollet över finansärenden för den 7 januari 1920, vartill jag tillåter mig hänvisa. Å extra stat för år 1922 är för enahanda ändamål anvisat ett reservationsanslag å 87,000 kronor.
(extra anslag.)

I sin meranämnda skrivelse den 25 augusti 1921 hemställer statistiska centralbyrån om anslag för ifrågavarande ändamål jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1923 och anför därvid följande:

»Enligt nådigt brev den 15 sistlidne juli skall bearbetningen av folkräkningsmaterialet ske med användande av elektriska maskiner. Då förutsättningen för den betydande kostnadsbesparing, som beräknats härigenom skola åstadkommas, är, att bearbetningen i möjligaste mån forceras — något som jämväl med hänsyn till ett snabbt publicerande av resultaten är synnerligen önskligt — synes, även om vid utgången av år 1922 någon reservation kan komma att förefinnas å tidigare beviljade anslag, icke tillrädligt att för förra halvåret 1923 beräkna lägre anslagsbelopp än hälften av 1922 års anslag eller 43,500 kronor.»

I en av chefen för statistiska centralbyrån på begäran avgiven promemoria av den 18 november 1921 har beträffande folkräkningsarbetet anförts, bland annat, följande:

[18.]

»För varje år, varmed tiden för arbetets fullbordande utsträckes utöver den i varje fall erforderliga minimitiden, kunna beräknas uppstå följande ökade kostnader, vartill ytterligare komma kostnader för vaktbetjäning, städning, belysning m. m.:

Arvode till ledare och två biträdande tjänstemän (beräknat efter beloppet under 4:e kvartalet innevarande år, dyrtidstillägg inbegripet)	26,511 kronor,
Hyra för Hollerith-maskinerna (efter en kurs för dollarn av 4.40)	11,352 »
Hyra för lokal (ännu ej av Kungl. Maj:t fastställd, men förslagsvis av mig upptagen till)	13,000 »

Summa 50,863 kronor.

Härvid är även att märka, att biträdenas antal måste vara så avpassat, att ledarens och de biträdande tjänstemännens arbetskraft till fullo utnyttjas för övervakande av biträdenas arbete, i den mån de icke äro upptagna med dem eljest tillkommande göromål, ett förhållande som centralbyrån i sina anslagskrav vederbörligen beaktat.»

Ifrågavarande anslag är avsett till avlöning av den personal, som sysselsättes med bearbetning av uppgifterna till 1920 års folkräkning. Denna personal utgöres för närvarande av en ledare av arbetet, en biträdande manlig tjänsteman och ett betydande antal kvinnliga biträden. Enligt Kungl. Maj:s förberörda beslut den 15 juli 1921 må emellertid anställas ytterligare en biträdande tjänsteman för handhavande av förberörda elektriska maskiner.

*Departements-
chefen.*

Då det föreliggande arbetsmaterialet i ett fall som detta är på förhand fixerat till ett visst begränsat kvantum, möter givetvis i och för sig ej hinder att fördela arbetet på ett större antal år, varigenom behovet av kvinnliga biträden per år skulle nedbringas och anslagsbeloppet sålunda kunna i motsvarande mån reduceras. Emellertid skulle, på sätt av nyssnämnda promemoria närmare framgår, en dylik utsträckning av arbetet över en längre tidsperiod medföra betydande merkostnader på andra utgiftsposter, särskilt dels därigenom att ledarens och de manliga biträdenas arbetskraft då ej skulle kunna till fullo utnyttjas, dels genom stegrade utgifter för hyra för de vid arbetet använda s. k. Hollerithmaskinerna och för hyra av lokal. Det torde alltså ur besparingssynpunkt vara att anbefalla, att arbetet, så långt lämpligen kan ske, forceras. Härtill kommer att det, på sätt ämbetsverket framhållit, givetvis är synnerligen önskvärt, att arbetets resultat så snart som möjligt kan publiceras.

Sjunde huvudtiteln.

[18.]

Vad angår den av centralbyrån i dess skrivelse den 25 augusti 1921 antydda reservationen å tidigare anslag, har jag sedermera inhämtat, att densamma vid nyssförflutna årsskifte beräknats utgöra omkring 25,000 kronor men att den torde komma att till stor del förbrukas under år 1922. Vid sådant förhållande och i betraktande av den av mig förut påpekade angelägenheten av att arbetet bedrives med största möjliga skyndsamhet anser jag mig ej böra ifrågasätta, att hänsyn till nämnda reservation tages vid äskandet av anslag å övergångsstaten.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till arvoden åt personal vid 1920 års folkräkning å *extra* stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 auvisa ett reservationsanslag av kronor 43,500.

Bank- och fondinspektionen.

14. Bank- och fondinspektionens verksamhet.

[19.]

Bank- och
fondinspek-
tionens
verksamhet.

(ordinarie
anslag.)

I riksstaten för år 1922 finnes under sjunde huvudtiteln uppfört ett reservationsanslag å 166,300 kronor till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet. Av nämnda belopp skall 81,150 kronor utgå av bidrag till bankinspektionen och 85,150 kronor av bidrag till fondinspektionen. I anslagsbeloppet ingå, förutom i ämbetsverkets stat angivna kostnader jämte utgående ålderstillägg, dels den förre bankinspektören R. H. Benckert genom Kungl. Maj:ts brev den 12 december 1913 tillerkända pension å 6,000 kronor och dels ett förste byråinspektören P. A. Bolldén i enlighet med Kungl. Maj:ts brev den 28 november 1919 tillkommande personligt lönetillägg å 3.000 kronor. Av sist omnämnda båda belopp bestrides pensionen av bidrag till bankinspektionen och det personliga lönetillägget av bidrag till fondinspektionen.

Den till grund för beräkning av omnämnda anslag liggande stat för bank- och fondinspektionen har av Kungl. Maj:t fastställts den 24 oktober 1919. I berörda stat hava avlöningarna för sådana befattningar, vilka hava sin motsvarighet i andra centrala ämbetsverk, bestämts efter de avlöningstyper, vilka vid nämnda tid voro gällande vid sistberörda ämbetsverk. Sedan bank- och fondinspektionen i skrivelse den 28 sep-

[19.]

tember 1921 gjort framställning i syfte att avlöningsförhållandena vid ämbetsverket skulle från och med 1922 års ingång i huvudsak regleras efter samma system, som enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921 numera gäller för de centrala ämbetsverken, har Kungl. Maj:t den 2 december 1921, efter hörande av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och statskontoret, bland annat, förordnat, att förenämnda avlöningsreglemente i särskilt angivna avseenden samt vissa i anslutning därtill givna bestämmelser skulle från och med den 1 januari 1922 i tillämpliga delar äga giltighet å befattningshavare vid bank- och fondinspektionen, även som i samband därmed fastställt ny stat för ämbetsverket att gälla från och med sistnämnda dag. Slutsumman å den sålunda fastställda staten uppgår till 180,000 kronor, vartill såsom årlig utgift kommer *dels* den till förre bankinspektören Benckert utgående pension å 6,000 kronor, *dels* det till förste byråinspektören Bolldén utgående personliga lönetillägget å 3,000 kronor. För år 1922 erfordras dessutom ett belopp av 4,600 kronor för bestridande av kostnaderna för övergång till systemet med utbetalning i efterskott av befattningshavarnas i ämbetsverket avlöning. Utgifterna komma alltså att belöpa sig för år 1922 till 193,600 kronor och därefter årligen till 189,000 kronor. Härav skall emellertid ett beräknat belopp av 12,000 kronor bestridas av medel från det under sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till stämpelomkostnader, vadan reservationsanslaget till bank- och fondinspektionen bör uppgå för år 1922 till 181,600 kronor och därefter årligen till 177,000 kronor. I följd härav erfordras *dels* å tilläggsstat för år 1922 ett förstärkningsanslag å 15,300 kronor, *dels* för tiden därefter en höjning i det ordinarie anslaget med 10,700 kronor årligen. På grund av de sålunda erforderliga förändringarna i fråga om anslag till bank- och fondinspektionen ber jag få erinra om den närmare innebörden av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut och vad som föregått detsamma.

Bank- och fondinspektionen anförde i sin skrivelse den 28 september 1921, bland annat, följande:

»Den genom nådigt brev den 24 oktober 1919 fastställda staten för bank- och fondinspektionen upptager följande anslagsposter m. m.:

*Bank- och
fondinspek-
tionen.*

Nu gällande
stat m. m.

[19.]

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Arvode	Summa	
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	
A. Avlöningar:					
Bankinspektör och chef	16,500	7,500	—	24,000	
1 biträdande ledamot med sakkunskap på bankväsendets område...	—	—	4,000	4,000	
1 biträdande ledamot med sakkunskap på fondrörelsens område ...	—	—	4,000	4,000	
1 byråchef	3,800	1,700	—	5,500	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 förste byråinspektör å bankbyrån	8,400	3,600	—	12,000	
1 förste byråinspektör å fondbyrån	8,400	3,600	—	12,000	
1 byråinspektör å bankbyrån	6,300	2,700	—	9,000	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 byråinspektör å bankbyrån	6,300	2,700	—	9,000	
1 byråinspektör å fondbyrån	6,300	2,700	—	9,000	{ Efter 5 år kan avlöningen höjas med 200 kronor, efter 10 år med ytterligare 200 kronor och efter 15 år med än ytterligare 200 kronor; skolande av varje avlöningsförhöjning 100 kronor anses tillhöra lön och 100 kronor tjänstgöringspenningar.
1 byråinspektör å fondbyrån	6,300	2,700	—	9,000	
1 kvinnligt biträde (registrator)	1,700	700	—	2,400	{ Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med än ytterligare 100 kronor.
1 kvinnligt biträde	1,500	500	—	2,000	
1 vaktmästare	1,050	550	—	1,600	
					103,500
B. Omkostnader:					
Rese- och traktamentsersättning					18,000
Extra biträden, vaktbetjäning, lokalhyra, uppvärmning, belysning och andra expenser m. m.					28,500
Lokala inspektioner beträffande fondkommissionärers verksamhet					7,000
					Säger kronor 157,000

Anm. 1. Av förestående avlönings- och omkostnadsbelopp skola ej mindre hälften av avlöningarna till ämbetsverkets chef, byråchefen, de kvinnliga biträdena och vaktmästaren samt hela avlöningen till den ene biträdande ledamoten, en förste byråinspektör och två byråinspektörer å bankbyrån än även hälften av omkostnadsbeloppen dels för rese- och traktamentsersättning och dels för extra biträden och vaktbetjäning, lokalhyra, uppvärmning och belysning samt andra expenser m. m., tillhoppa 75,000 kronor, utgå av bankbolagens bidrag samt övriga kostnader, tillhoppa 82,000 kronor, av fondkommissionärernas bidrag.

Anm. 2. I fråga om förmån av fri bostad m. m. till vaktmästaren skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i § 3 av nådiga kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare. (Svensk författningssamling nr 836.)

Samtliga befattningshavare inom inspektionen äro tillsatta genom förordnande.

Utöver de i staten angivna avlöningsförmåner tillkommer ämbetsverkets befattningshavare dyrtidstillägg enligt allmänna grunder, varjämte innehavaren av byråchefsbefattningen uppburit tillfällig avlöningsförbättring med ett belopp av ettusen kronor.

Det torde i detta sammanhang böra erinras, att byråchefen i egenskap av chefs för finansdepartementet biträde vid beredning av ärenden rörande bank- och fondväsendet m. m. ånjuter ett särskilt arvode av 2,600 kronor för år räknat från det under riksstatens sjunde huvudtitel för ändamålet uppförda anslaget.

I nyssnämnda nådiga brev har Eders Kungl. Maj:t därjämte fastställt vissa villkor för åtnjutande av de i staten angivna avlöningar m. m. Berörda avlöningsvillkor hava dels varit i vissa avseenden mindre omfattande än de avlöningsvillkor, vilka varit gällande för befattningshavare vid de centrala ämbetsverken i allmänhet, dels ock i visst hänseende avvikit från sistberörda avlöningsvillkor, i det att nämligen beträffande rätten att förena tjänster föreskrivits, att med befattning, som särskilt upptagits i bank- och fondinspektionens stat, icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre densamma befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet av tjänstgöringen inom ämbetsverket eller förenandet av tjänster föranledes av särskild därom meddelad föreskrift.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:t i ifrågavarande nådiga brev förklarat, att bankinspektören och chefen för samt ledamot i bank- och fondinspektionen ävensom byråinspektör därstädes må för resor i tjänsten åtnjuta — förutom resekostnadsersättning, ämbetsverkets chef enligt andra klassen och övriga nu ifrågavarande befattningshavare enligt tredje klassen i gällande resereglemente — dagtraktamente med 25 kronor om dagen efter de i samma reglemente för åtnjutande av dagtraktamente i allmänhet stadgade grunder att bestridas av de i ämbetsverkets stat för sådant ändamål uppförda anslag.

I organisatoriskt avseende är, såsom redan antytts, förändring i nu rådande förhållanden erforderlig på grund av den inspektionen tillkommande uppgiften att utöva tillsyn över fondstämpelavgiftens erläggande.

Förändring i
organisa-
tionen.

I skrivelse den 3 december 1920 avgav bank- och fondinspektionen förslag om centralisering till ämbetsverket av ifrågavarande tillsyn. Inspektionen framhöll därvid, att ett genomförande av berörda förslag skulle föranleda en ökning av ämbetsverkets arbetskrafter samt att fullgörandet av den direkta stämpelgranskningen, vilken borde ske under överinseende av redan befintlig tjänsteman — förste byråinspektören — å inspektionens byrå för fondärenden, syntes kunna överlämnas åt kvinnliga biträden utan speciell utbildning.

Den utsträckning, i vilken kvinnlig arbetskraft behöves för ifrågavarande ändamål anlitas, är beroende av förhållandena å fondmarknaden. Den nu rådande ekonomiska depressionen med därav följande ringa verksamhet å fondmarknaden föranleder, att ett mindre antal fondaffärer än under normala förhållanden avslutas och att ett relativt litet antal slutnotor bliva föremål för granskning. Med den kännedom om hithörande förhållanden, som inspek-